

Program Ochrony Środowiska
dla Gminy Łabiszyn na lata 2025-2028
z perspektywą do roku 2032



Grudzień, 2025 r.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Zamawiający:

Gmina Łabiszyn

z siedzibą:

Urząd Miejski w Łabiszynie

Plac 1000-lecia 1

89-210 Łabiszyn

Wykonawca:

Opracowania Środowiskowe Andrzej Karkowski

Osiedle Czecha 127/30

61-298 Poznań

www.opracowaniasrodowiskowe.pl

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP.....	7
1.1.	PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA	7
1.2.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ŁABISZYN	8
II.	STRESZCZENIE	12
III.	OCENA STANU ŚRODOWISKA.....	14
3.1.	OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	14
3.1.1.	Klimat.....	14
3.1.2.	Stan powietrza atmosferycznego	17
3.1.3.	Zaopatrzenie w gaz i ciepło	31
3.1.4.	Źródła energii odnawialnej	32
3.1.5.	Analiza SWOT – ochrona klimatu i powietrza atmosferycznego	34
3.1.6.	Zagadnienia horyzontalne – ochrona klimatu i powietrza atmosferycznego	35
3.2.	ZAGROŻENIA HAŁASEM.....	36
3.2.1.	Analiza SWOT – zagrożenia hałasem.....	44
3.2.2.	Zagadnienia horyzontalne - zagrożenie hałasem	44
3.3.	POLA ELEKTROENERGETYCZNE	45
3.3.1.	Infrastruktura elektroenergetyczna	45
3.3.2.	Stacje nadawcze łączności bezprzewodowej	45
3.3.3.	Monitoring pól elektromagnetycznych	46
3.3.4.	Analiza SWOT – pola elektromagnetyczne	48
3.3.5.	Zagadnienia horyzontalne – pola elektromagnetyczne	48
3.4.	GOSPODAROWANIE WODAMI	49
3.4.1.	Wody powierzchniowe - charakterystyka ogólna	49
3.4.2.	Jednolite Części Wód Powierzchniowych	50
3.4.3.	Monitoring wód powierzchniowych	53
3.4.4.	Wody podziemne	56
3.4.5.	Jednolite części wód powierzchniowych oraz wody podziemne wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych	58
3.4.6.	Monitoring wód podziemnych.....	58
3.4.7.	Zagrożenia powodziowe	60
3.4.8.	Zagrożenia suszą	63
3.4.9.	Analiza SWOT – gospodarowanie wodami	66
3.4.10.	Zagadnienia horyzontalne – gospodarowanie wodami	66
3.5.	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	67
3.5.1.	Zaopatrzenie w wodę	67
3.5.2.	Jakość wód ujmowanych i przeznaczonych do zaopatrzenia mieszkańców do celów bytowych	68
3.5.3.	Gospodarka ściekowa	68
3.5.4.	Systemy indywidualne gospodarki ściekowej	69
3.5.5.	Analiza SWOT – gospodarka wodno – ściekowa	72
3.5.6.	Zagadnienia horyzontalne – gospodarka wodno-ściekowa	72
3.6.	ZASOBY GEOLOGICZNE	73
3.6.1.	Ukształtowanie terenu	73
3.6.2.	Regionalizacja fizycznogeograficzna	74
3.6.3.	Zasoby surowców mineralnych i zagrożenia powierzchni ziemi	75
3.6.4.	Analiza SWOT – zasoby geologiczne	79
3.6.5.	Zagadnienia horyzontalne – zasoby geologiczne	79
3.7.	GLEBY	80
3.7.1.	Pokrywa glebowa obszaru	80

3.7.2.	Monitoring gleb	81
3.7.3.	Analiza SWOT – gleby	88
3.7.4.	Zagadnienia horyzontalne – gleby	88
3.8.	GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	89
3.8.1.	Analiza gminnego systemu gospodarki odpadami.....	89
3.8.2.	Unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest	98
3.8.3.	Instalacje gospodarowania odpadami	101
3.8.4.	Analiza SWOT – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	102
3.8.5.	Zagadnienia horyzontalne – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów ..	103
3.9.	ZASOBY PRZYRODNICZE.....	104
3.9.1.	Świat roślin i zwierząt	104
3.9.2.	Obszary chronione i cenne przyrodniczo.....	107
3.9.2.1.	Obszary Natura 2000	111
3.9.2.2.	Rezerwat przyrody	113
3.9.2.3.	Użytki ekologiczne.....	115
3.9.2.4.	Pomniki przyrody	116
3.9.3.	Ochrona gatunkowa.....	120
3.9.4.	Zagrożenia dla zasobów przyrodniczych.....	121
3.9.5.	Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze.....	124
3.9.7.	Zagadnienia horyzontalne – zasoby przyrodnicze.....	125
3.10.	ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI.....	126
3.11.	SYNTETYCZNY OPIS REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	128
3.12.	SYNTETYCZNY OPIS UWARUNKOWAŃ WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH MAJĄCYCH WPŁYW NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE GMINY ŁABISZYN	134
IV.	CELE PROGAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE	138
4.1.	WPROWADZENIE.....	138
4.1.1.	Dokumenty międzynarodowe.....	138
4.1.2.	Dokumenty krajowe.....	139
4.1.3.	Dokumenty wojewódzkie	140
4.1.4.	Dokumenty powiatowe i regionalne	142
4.2.	STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY ŁABISZYN	144
V.	HARMONOGRAM REALIZACYJNY PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	149
5.1.	ZADANIA WŁASNE PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI.....	149
5.2.	ZADANIA KOORDYNOWANE PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI	150
VI.	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	151
6.1.	PRZEGLĄD ZEWNĘTRZNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	151
6.2.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ WSPÓŁPRACA Z INTERESARIUSZAMI.....	154
6.3.	MONITOROWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	155
	SPIS TABEL.....	157
	SPIS RYCIN	158

Wykaz skrótów:

B(a)P – benzo(a)piren,

BZT₅ – Biochemiczne zapotrzebowanie tlenu (BZT_n) – umowny wskaźnik określający biochemiczne zapotrzebowanie tlenu, czyli ilość tlenu wymaganą do utlenienia związków organicznych przez mikroorganizmy (bakterie aerobowe) w ciągu 5 dób,

ChZT – chemiczne zapotrzebowanie tlenu,

Dz. U. – Dziennik Urzędowy,

CEEB - Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków,

FDS – Fundusz Dróg Samorządowych,

GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad,

GIOŚ – Główny Inspektor Ochrony Środowiska,

GUS – Główny Urząd Statystyczny,

GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych,

IMGW – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej,

ISOK – Informatyczny System Osłony Kraju,

JCW – Jednolita Część Wód,

JCWP – Jednolita Część Wód Powierzchniowych,

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego (np. gmina, powiat),

JCWpd – Jednolite Części Wód Podziemnych,

KZGW – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej,

MPZP – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

N - azot ogólny,

NH₄ – amon,

ng - nanogram benzo(a)pirenu na metr sześcienny powietrza; ng – jeden nanogram to jedna miliardowa grama - 0,000000001 g,

NO_x - tlenki azotu w spalinach samochodowych,

OSChR – Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza,

OSN – Obszary szczególnie narażone na zagrożenia azotanami pochodzenia rolniczego,

OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków,

OSP – ochotnicza straż pożarna,

OZE – Odnawialne Źródła Energii,

PGW Wody Polskie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie,

PLB, PLH – krajowe Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków otrzymały kod zaczynający się od liter PLB, gdzie „PL” oznacza że teren znajduje się w Polsce, natomiast „B” po angielsku „birds” oznacza ptaki. Polskie Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk posiadają natomiast kod PLH gdzie „H” po angielsku „habitat” oznacza siedlisko.

ppk – punkt pomiarowo – kontrolny,

PPD, PSD – poniżej stanu dobrego (jakość wód),

PSZOK - Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych,

P - fosfor ogólny,

PM 10 – cząstki pyłu zawieszonego o średnicy do 10 µm,

PM 2,5 – cząstki pyłu zawieszonego o średnicy do 2,5 µm,

PEM – pola elektromagnetyczne,
PIG-PIB - Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy,
PKD – Polska Klasyfikacja Działalności,
POIS – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
POP – Program Ochrony Powietrza,
PSSE – Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
PSG – Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.,
PSH – Państwowa Służba Hydrologiczna,
PSP – Państwowa Straż Pożarna,
RLM – równoważna liczba mieszkańców,
RPO – Regionalny Program Operacyjny,
RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej,
SOO – specjalne obszary ochrony siedlisk,
SO₂ – dwutlenek siarki,
SWOT – technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych): S (Strengths) – mocne strony, W (Weaknesses) – słabe strony, O (Opportunities) – szanse, T (Threats) – zagrożenia,
µg – mikrogram to jedna milionowa grama (0,000001 g),
UE – Unia Europejska,
UKE – Urząd Komunikacji Elektronicznej,
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu,
WIOŚ – Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy,
ZDR – Zakład Dużego Ryzyka (wystąpienia poważnej awarii przemysłowej),
ZZR – Zakład Zwiększonego Ryzyka (wystąpienia poważnej awarii przemysłowej).

I. WSTĘP

1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest Program Ochrony Środowiska (zwany dalej Programem) dla Gminy Łabiszyn na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032.

Dotychczas obowiązywał Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028¹ przyjęty jako załącznik do Uchwały XXIX/211/21 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 8 grudnia 2021 r. Nastąpiła potrzeba opracowania tego strategicznego dokumentu na kolejne lata, zgodnie z obecnie obowiązującymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi.

Art. 17 ust. 1 Ustawy Prawo ochrony środowiska zobowiązuje organ wykonawczy gminy do opracowania programu ochrony środowiska. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy organ wykonawczy gminy przedstawia następnie raporty z wykonania programu.

Opracowanie Programu pozwala na **przeanalizowanie zmian** jakie zaszły w środowisku przyrodniczym w porównaniu z poprzednimi latami oraz uzupełnienie zadań, których realizacja przyczyni się do ochrony środowiska Gminy Łabiszyn, utrzymania stanu środowiska na dobrym poziomie, o ile taki wynika z badań monitoringu środowiska oraz kontynuowania działań, które zmierzają do jego poprawy, w sektorach, gdzie standardy jakości środowiska są przekraczane.

Gminny program ochrony środowiska służy **realizacji polityki ekologicznej państwa na szczeblu lokalnym**. Przyjęte w programie zadania służyć mają realizacji obowiązujących wymogów ustawowych w dziedzinie ochrony środowiska, zasad wynikających z programów rządowych, zasad zrównoważonego rozwoju Polski oraz innych dokumentów strategicznych. Celem realizacji programu jest poprawa stanu środowiska oraz wdrożenie efektywnego zarządzania środowiskiem w Gminie Łabiszyn.

Niniejszy dokument opiera się na dostępnej **bazie danych** m.in.: Głównego Urzędu Statystycznego, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Starostwa Powiatowego w Żninie i Urzędu Miejskiego w Łabiszynie.

Przy opracowaniu Programu wykorzystano materiały i informacje uzyskane także od jednostek działających na omawianym terenie oraz na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, powiatu żnińskiego i opisywanej gminy (zarządcy dróg, eksploatorów sieci infrastruktury, zarządców instalacji).

Niniejszy dokument spełnia wymogi „**Wytycznych** do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” opracowanych przez Ministerstwo Środowiska opublikowanych we wrześniu 2015 r.(z późniejszymi aktualizacjami).

¹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028 został zamieszczony na stronie <https://bip.labiszyn.pl/uchwala/u-8625-xxix-211-21>

W ogólnej powierzchni Gminy Łabiszyn największy udział tj. 61,89 % ogółu gruntów stanowią grunty rolne. **Podstawową formą użytkowania terenu Gminy Łabiszyn jest użytkowanie rolnicze.** Grunty leśne zajmują 32,87 %. Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 3,99 %, a grunty pod wodami 1,23 % powierzchni Gminy Łabiszyn. Na tereny różne pozostaje 0,01 % obszaru.

Tabela 1. Użytkowanie terenu Gminy Łabiszyn

Sposób użytkowania gruntów	Powierzchnia (ha)			Udział w ogólnej powierzchni (%)
	Obszar wiejski	Obszar miejski	Łącznie	
użytki rolne – grunty orne	6467	110	6577	39,41
użytki rolne – łąki trwałe	1949	16	1965	11,77
użytki rolne – pastwiska trwałe	847	5	852	5,11
użytki rolne – sady	151	0	151	0,90
użytki rolne – grunty rolne zabudowane	211	3	214	1,28
użytki rolne – grunty zadrzewione	66	2	68	0,41
użytki rolne – grunty pod stawami	12	0	12	0,07
użytki rolne – grunty pod rowami	112	0	112	0,67
nieużytki	378	0	378	2,27
razem grunty rolne	10193	136	10329	61,89
lasy	5476	9	5485	32,87
grunty zadrzewione i zakrzewione	1	0	1	0,01
razem grunty leśne oraz zadrzewione	5477	9	5486	32,87
tereny mieszkaniowe	129	50	179	1,07
tereny przemysłowe	13	10	23	0,14
inne tereny zabudowane	30	17	47	0,28
zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	6	3	9	0,05
tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	9	14	23	0,14
użytki kopalne	0	6	6	0,04
drogi	346	30	376	2,25
grunty przeznaczone pod budowę dróg pub. lub linii kolejowych	2	1	3	0,02
razem grunty zabudowane i zurbanizowane	535	131	666	3,99
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	159	12	171	1,02
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	35	0	35	0,21
razem grunty pod wodami	194	12	206	1,23
tereny różne	0	1	1	0,01
ŁĄCZNIE	16399	289	16688	100,00

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych Starosta Powiatowego w Żninie, stan na 01.01.2025 r.

Podkreślenia wymaga podział funkcji części miejskiej i wiejskiej Gminy Łabiszyn.

Miasto Łabiszyn skupia lokalne funkcje usługowe, mieszkaniowe i produkcyjne dla sąsiednich miejscowości. Jest również centrum administracyjnym, miejscem lokalizacji szkół, instytucji kultury itp. Usługi wyższego szczebla realizowane są w mieście powiatowym tj. w Żninie, a także mieście wojewódzkim tj. w Bydgoszczy. Na znacznej powierzchni terenów wiejskich dominuje funkcja rolnicza. Główne kierunki upraw to zboża.

W północnej części Gminy zauważalny jest zanik rolnictwa na rzecz dynamicznie rozwijającego się osadnictwa (urbanizacja wsi).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec roku 2024 **liczba ludności** zamieszkująca Gminę Łabiszyn wynosiła 10 643 osoby w tym 5 371 kobiet. Należy jednak zauważyć, że liczba ludności może różnić się w zależności od źródła. Liczba osób zameldowanych na terenie Gminy Łabiszyn na podstawie ewidencji prowadzonej przez Urząd Miejski w Łabiszynie według stanu na koniec 2024 r. wynosiła 10 126 osób. W dniu 31.12.2024 r. liczba osób zamieszkujących ujęta systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wynikająca ze złożonych deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wynosiła 9 274 osoby. Różnica może wynikać m.in. z faktu, że wielu uczniów i studentów kontynuuje naukę poza miejscem stałego zameldowania. Analogiczna sytuacja występuje wśród osób czynnych zawodowo, którzy ze względu na wykonywaną pracę przebywają poza terenem gminy. Prowadzone są działania mające na celu weryfikację danych zawartych w deklaracjach i sprawdzania ich ze stanem faktycznym.

Jednak wytyczne do opracowania gminnych programów ochrony środowiska wskazują, że podstawowe dane należy opierać o GUS, celem możliwości porównań pomiędzy jednostkami terytorialnymi. W ujęciu wieloletnim obserwowany jest przyrost liczby ludności. Przeanalizowano dane za ostatnie pięciolecie. Wg GUS w 2024 r. liczba ludności wynosiła 10 643 osoby, była więc wyższa o 215 osób w porównaniu do stanu z 2020 r. (10 428 osób). Warto przy tym zauważyć, że liczba ludności Łabiszyna maleje, ale istotny przyrost ludności na obszarze wiejskim ostatecznie daje wzrost liczby ludności całej gminy miejsko-wiejskiej.

Ponadto warto zauważyć, że gęstość zaludnienia Gminy Łabiszyn wg GUS (2024 r.) wynosi 63,8 osób/km², co jest wartością niższą niż średnia gęstość zaludnienia dla powiatu żnińskiego (68,1 osób/km²) i jednocześnie niższą niż średnia wartość dla województwa kujawsko-pomorskiego (110,4 osób/km²) i kraju (119,4 osób/km²). Należy jednak zauważyć znaczącą dysproporcję pomiędzy gęstością zaludnienia na obszarze wiejskim Gminy Łabiszyn (38,7 osób/km²) oraz na terenie Łabiszyna (1 487,9 osób/km²).

Okolo 40 % mieszkańców Gminy Łabiszyn mieszka w mieście. Najliczniejszymi sołectwami (powyżej 500 mieszkańców) są: sołectwo Ojrzanowo, sołectwo Oporowo, sołectwo Władysławowo i sołectwo Załachowo.

W ujęciu ekonomicznych grup wieku obserwowany jest proces zwiększania się udziału osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety od 60 lat i mężczyźni od 65 lat włącznie), a zmniejszania udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

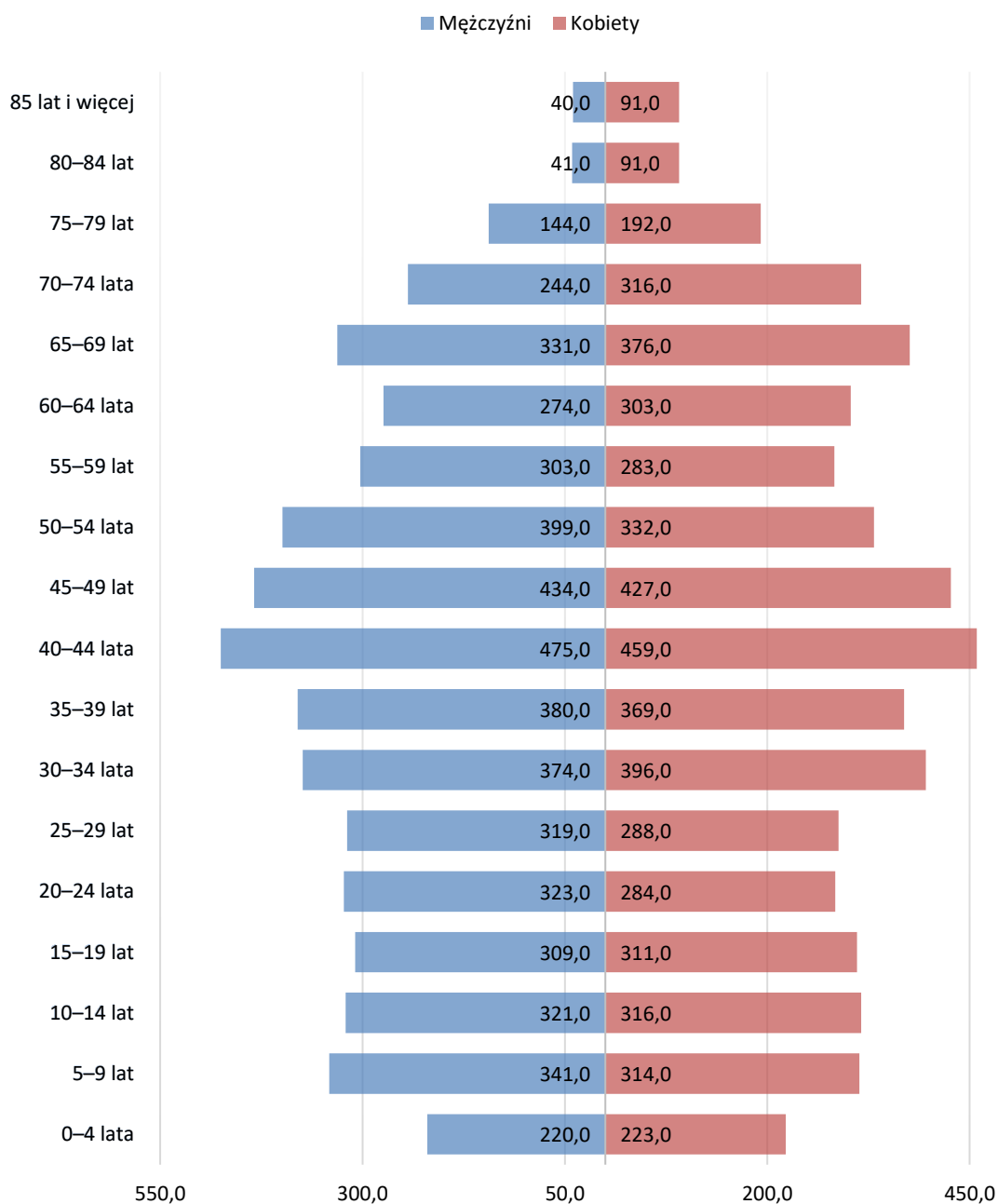
Tabela 2. Podstawowe dane statystyczne dotyczące ludności Gminy Łabiszyn w ostatnim pięcioleciu tj. w latach 2020-2024

Parametr	Jednostka	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2020/2024
Liczba ludności ogółem	osób	10428	10543	10570	10585	10643	215
Liczba kobiet	osób	5233	5297	5320	5328	5371	138
Liczba mężczyzn	osób	5195	5246	5250	5257	5272	77
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	osób	2183	2170	2161	2121	2122	-61
	udział (%)	20,9	20,6	20,4	20,0	19,9	-1

Parametr	Jednostka	2020	2021	2022	2023	2024	Zmiana 2020/2024
Ludność w wieku produkcyjnym	osób	6294	6369	6339	6335	6352	58
	udział (%)	60,4	60,4	60,0	59,8	59,7	-0,7
Ludność w wieku poprodukcyjnym	osób	1951	2004	2070	2129	2169	218
	udział (%)	18,7	19,0	19,6	20,1	20,4	1,7
Gęstość zaludnienia	osób/km ²	62,4	63,1	63,3	63,4	63,8	1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Strukturę wieku i płci Gminy Łabiszyn wg stanu na 2024 r. przedstawiono na rycinie.



Ryc. 2. Liczba ludności Gminy Łabiszyn w 2024 r. wg płci i wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Warunkiem sprzyjającym rozwojowi analizowanej jednostki jest połączenie komunikacyjne, związane z przebiegiem dróg wojewódzkich nr 246, 253 i 254 stanowiących oś komunikacyjną opisywanego obszaru.

Biorąc pod uwagę dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące zarejestrowanych **podmiotów gospodarczych** (stan na 31.12.2024 r.) na terenie opisywanego terenu odnotowano 1 238 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 30 w sektorze publicznym. Dominują małe podmioty gospodarcze sektora prywatnego, zatrudniające nie więcej niż 9 osób, których na koniec 2024 r. było 1 212. Na terenie Gminy Łabiszyn brak jest dużych zakładów przemysłowych powodujących znaczące zanieczyszczanie środowiska naturalnego.

II. STRESZCZENIE

Przedmiotem opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032.

W dokumencie przedstawiono aktualny stan środowiska oraz infrastruktury komunalnej (np. wodociągowej i kanalizacyjnej). Przeanalizowano zmiany, jakie zaszły w środowisku przez ostatnie lata, wyniki monitoringu oraz aktualne dane statystyczne. Przed przystąpieniem do opracowania zebrano komplet danych będących w posiadaniu nie tylko Burmistrza Łabiszyna, ale również Starosty Żnińskiego, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Nadleśnictw, właścicieli i zarządców lasów czy zarządców infrastruktury drogowej, np. Zarządu Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy i Zarządu Dróg Powiatowych w Żninie. Pozyskano też dane z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w zakresie monitoringu środowiska. Głównym źródłem danych statystycznych był zgodnie z wytycznymi Główny Urząd Statystyczny, jednak w konkretnych przypadkach przywoływano dane zarządców infrastruktury.

Program przedstawia charakterystykę gminy miejsko-wiejskiej Łabiszyn położonej w powiecie żnińskim. Gmina ma powierzchnię 16 688 ha i wg GUS zamieszkują ją 10 643 osoby, choć dane te różnią się w zależności od źródła i przyjętej metodologii. Jest to związane z migracjami ludności, wyjazdami do szkół czy pracy do większych miast i za granicę.

W strukturze użytkowania terenu dominują grunty rolne, a w dalszej kolejności leśne, a także zabudowane i zurbanizowane. Opisywany teren posiada walory krajobrazowe w postaci lasów czy doliny Noteci wpisanej w rolniczy krajobraz. Władze Gminy podejmują działania na rzecz przyciągnięcia na ten teren nowych mieszkańców, inwestorów i turystów.

W programie dużą rolę przywiązano do zagadnień horyzontalnych, którymi są adaptacja do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia, edukacja ekologiczna i monitoring środowiska. Opisano je w każdym rozdziale. Dla każdego obszaru tematycznego przedstawiono również analizę silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

W rozdziale dotyczącym ochrony klimatu i jakości powietrza przedstawiono podstawowe dane o zanieczyszczeniach, „niskiej emisji” oraz klasyfikacji strefy kujawsko-pomorskiej, w której znajduje się Gmina Łabiszyn. Gmina w ostatnich latach realizowała szereg działań na rzecz ochrony powietrza m.in. zwiększenie efektywności energetycznej poprzez termomodernizację i wymianę źródeł ogrzewania czy rozwój odnawialnych źródeł energii. W ostatnich latach konsekwentnie realizowano plan gospodarki niskoemisyjnej. Szczegółowe dane są prezentowane sukcesywnie w dwuletnich raportach z realizacji programu ochrony środowiska. Wskazano na

potrzebę kontynuacji działań. Gmina z uwagi na rozproszony charakter zabudowy nie ma możliwości szerokiego rozwoju infrastruktury ciepłowniczej i gazowej. Ma jednak dobre warunki do rozwoju odnawialnych źródeł energii opartych m.in. o energię słoneczną.

Podstawowym źródłem hałasu w Gminie Łabiszyn jest transport samochodowy w szczególności wzdłuż dróg tranzytowych, w tym przebiegających czasami przez zwartą zabudowę (drogi wojewódzkie). W rozdziale dotyczącym hałasu przedstawiono informacje pozyskane od zarządców dróg, wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu. Wskazano też na potrzebę zrównoważonego rozwoju transportu z uwzględnieniem rozwoju transportu publicznego, infrastruktury pieszej i rowerowej. Lokalnymi emitarami hałasu są zakłady. Hałas komunalny czy rolniczy nie stanowi na opisywanym terenie istotnego problemu. Są to źródła miejscowe i występujące jedynie okresowo.

Operatorem sieci elektroenergetycznej na terenie Gminy jest Enea Operator Sp. z o.o. Spółka w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii znaczne środki finansowe przeznacza na modernizację i rozbudowę sieci niskiego, średniego i wysokiego napięcia. Stacje bazowe łączności bezprzewodowej zlokalizowane są w miejscach zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców. Wyniki monitoringu promieniowania elektromagnetycznego wskazują na brak przekroczeń dopuszczalnych norm określonych przepisami.

Obszar Gminy Łabiszyn znajduje się w zasięgu administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy. Opisywany teren należy do dorzecza Odry (region wodny Noteci). Jakość Jednolitych Części Wód Powierzchniowych wymaga poprawy. W słabym stanie chemicznym i ilościowym są wody podziemne, choć główne przyczyny tego stanu leżą poza obszarem Gminy Łabiszyn.

Gmina w części położona jest w granicach trzech Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. W granicach administracyjnych opisywanej JST zlokalizowane są obszary narażone na powódzie i podtopienia. Zagroženiem są też różne rodzaje suszy co w szczególności uciążliwe jest w rolnictwie.

Zgodnie z danymi GUS według stanu na 31.12.2024 r. odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wynosił 95,0 %. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żninie stwierdził przydatność wody do spożycia przez ludzi, ze wszystkich urządzeń wodociągowych na terenie Gminy Łabiszyn w 2024 r. Czasowe odstępstwa od norm są na bieżąco korygowane poprzez działania naprawcze (np. płukanie sieci).

Zgodnie z danymi GUS według stanu na 31.12.2024 r. odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosił 49,2 %. Wysiłki na rzecz rozwoju sieci prowadzone są w zależności od potrzeb i możliwości finansowych. Wyznaczono aglomerację kanalizacyjną.

Na terenach, gdzie sieć kanalizacyjna nie istnieje funkcjonują zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków, z których nieczystości i osady są wywożone wozami asenizacyjnymi.

Stopień antropogenicznych przekształceń rzeźby terenu jest niewielki.

Gleby na opisywanym terenie są przydatne rolniczo. Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Bydgoszczy (OSChR) odpowiada za prowadzenie badań zasobności gleb w składniki pokarmowe na zlecenie rolników, a wyniki przekazywane są rolnikom w celu dostosowania nawożenia do potrzeb. Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego prowadzi szkolenia w zakresie prawidłowego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin.

Gmina Łabiszyn systematycznie rozwija system gospodarki odpadami i dostosowuje go do potrzeb właścicieli nieruchomości oraz obowiązujących wymogów prawnych. Jest to niezbędne do osiągnięcia rosnących z każdym rokiem wymaganych poziomów. Niestety w latach 2022-2024 części z nich nie udało się osiągnąć. Systematycznie poprawiają się wyniki w zakresie segregacji odpadów, co jest wynikiem prowadzonej edukacji ekologicznej i usprawnienia systemu odbioru. Usuwanie azbestu powinno zakończyć się do 31.12.2032 r.

Lasy Gminy Łabiszyn administrowane są głównie przez Nadleśnictwa. Lesistość wynosi 32,2 %. Na terenie Gminy Łabiszyn formami ochrony przyrody są: Obszar Natura 2000, rezerwat przyrody, użytki ekologiczne, a także pomniki przyrody.

Według ewidencji i informacji Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy na terenie Gminy Łabiszyn nie ma zlokalizowanych zakładów dużego ryzyka (ZDR) oraz nie ma zlokalizowanych zakładów zwiększonego ryzyka (ZZR). Państwowa Straż Pożarna w latach 2021-2024 nie stwierdziła na terenie Gminy Łabiszyn nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska.

Na bazie przedstawionych opisów dokonano analizy zrealizowanych zadań i osiągniętych efektów w ochronie środowiska w ostatnich latach. Wskazano też najważniejsze sukcesy i problemy Gminy Łabiszyn w różnych obszarach ochrony środowiska. Było to podstawą do określenia celów i zadań: własnych i monitorowanych.

Opisano powiązania z dokumentami wyższego szczebla. Wskazano na możliwości finansowania działań. Przedstawiono też sposób monitorowania realizacji niniejszego programu.

III. OCENA STANU ŚRODOWISKA

Zgodnie z wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (Ministerstwo Środowiska, wrzesień 2015 r., z późniejszymi aktualizacjami) niniejszy Program opracowany został z uwzględnieniem 10 obszarów interwencji.

3.1. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

3.1.1. Klimat

Klimat obszaru ma charakter przejściowy. Zawdzięcza to ścieraniu się mas powietrza polarno - morskiego i polarno - kontynentalnego. Przeważają wiatry zachodnie, południowo-zachodnie i północno-zachodnie.

Według klasyfikacji regionów klimatycznych Polski autorstwa W. Okołowicza, Gmina Łabiszyn leży w „subregionie kujawskim”. Dla tego regionu określono następujące podstawowe wyznaczniki klimatu: dużo dni pochmurnych, najmniejszy opad w Polsce, „przejściowość” klimatu. Szczegółowe parametry charakteryzujące klimat, są następujące:

- opady atmosferyczne, wynoszą około 500-550 mm/rok, z czego ponad przypada na półrocze letnie,
- średnie temperatury roczne wynoszą około 7,5-8°C przy czym w lipcu przekraczają 18°C, a w styczniu wynoszą około -3°C,
- przeciętne roczne usłonecznienie wynosi 1 500 – 1 600 godzin.,

Gmina leży na obszarze Polski z najmniejszymi sumami opadów, a ich nieregularność jest coraz bardziej widoczna. Naprzemiennie pojawiają się okresy bezdeszczowe lub też opady nawalne, co ma szczególne znaczenie w sektorze rolnictwa.

Celem programu ochrony środowiska Gminy Łabiszyn w zakresie **ochrony klimatu** jest podejmowanie działań zapobiegających jego zmianom, zabezpieczenie przed skutkami zmian których nie udało się uniknąć, przystosowanie Gminy do zachodzących zmian klimatu, zmniejszenie podatności na zjawiska ekstremalne oraz zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych. Zachodzące zmiany klimatu objawiające się przez deszcze nawalne, nagłe powodzie i podtopienia, powodzie od strony rzek, burze, w tym burze z gradem, długotrwałe okresy bezopadowe, okresy bezopadowe z wysoką temperaturą mają istotny, negatywny wpływ na sektor gospodarki wodnej, funkcjonowanie infrastruktury przeciwpowodziowej i innych elementów infrastruktury np. energetycznej, czy drogowej oraz utrudniają działania z zakresu ochrony przed skutkami awarii i klęsk żywiołowych.

Należy brać pod uwagę występowanie silnych wiatrów, incydentalnych trąb powietrznych, silnych wyładowań atmosferycznych z gwałtownymi opadami deszczu lub gradu. Zmiany klimatu mogą istotnie wpływać na rolnictwo, w tym na długość okresu wegetacyjnego, który będzie się zwiększał.

Krajowa polityka adaptacyjna opiera się na dokumencie pn. „**Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do 2030**” (SPA 2020). Opracowanie SPA wpisuje się w działania na rzecz osiągnięcia celu nadrzędnego Białej Księgi - Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania, COM(2009)147 oraz unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu, jakim jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcja kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych.

SPA wskazuje **cele i kierunki działań adaptacyjnych**, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach: gospodarce wodnej, rolnictwie, leśnictwie, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, zdrowiu, energetyce, budownictwie, transporcie, obszarach górskich, strefie wybrzeża, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych.

Do podstawowych działań o charakterze horyzontalnym, tj. takich, które powinny być realizowane we wszystkich województwach należą:

- edukacja społeczeństwa w zakresie spodziewanych zmian i ograniczenia ich skutków,
- monitoring zmian wrażliwości gospodarki i społeczeństwa oraz postępu we wdrażaniu strategii adaptacyjnej,
- planowanie przestrzenne z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji,
- rozwój usług zdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości mieszkańców na występowanie fal upałów,
- ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych szkodników i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień,
- właściwe gospodarowanie na obszarach m.in. rolnych i chronionych (wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych),

- modernizacja systemu energetycznego uwzględniająca zwiększone ryzyko występowania zjawisk ekstremalnych,
- uwzględnienie trendów klimatycznych i gospodarczych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej,
- uwzględnienie konieczności zapewnienia korytarzy wentylacyjnych w miejscowościach o szczególnie zwartej zabudowie w celu ograniczenia skutków rozwoju wyspy ciepła i wzrostu koncentracji zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększania obszarów wodnych i zieleni w centrach miejscowości.

Rekomendowane kierunki działań adaptacyjnych to: ochrona przeciwpowodziowa oraz przygotowanie do sytuacji zabezpieczenia w wodę dobrej jakości w warunkach dłuższych okresów niedoborów wody.

Celem zapobiegania zmianom klimatu oraz adaptacji do zmian, Gmina i inne jednostki działające na tym terenie podejmują **działania o charakterze planistycznym, inwestycyjnym i technicznym**, a także edukacyjno-informacyjnym. Są to działania:

- racjonalna gospodarka wodno-ściekową, w tym wspieranie retencji wód,
- kształtowanie terenów zieleni itp.,
- uwzględnienie kwestii zmian klimatu w dokumentach planistycznych i innych dokumentach strategicznych, np. zapisy projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniają zagadnienia związane z ochroną klimatu np. właściwego przewietrzania terenów gminy, ochrony przed powodzią i podtopieniami, gospodarowania wodami opadowymi, zachowania naturalnych walorów przyrodniczych, ochrony,
- ograniczanie niskiej emisji i zanieczyszczenia powietrza poprzez wymianę źródeł ogrzewania,
- prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów lub niskiej jakości paliwa w indywidualnych systemach grzewczych,
- przedsięwzięcia termomodernizacyjne w obiektach użyteczności publicznej,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza,
- ograniczanie emisji zanieczyszczeń ze środków transportu, poprzez remonty i modernizację dróg,
- rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny tabor,
- wspieranie rozwoju transportu rowerowego poprzez rozwój i modernizację infrastruktury.

3.1.2. Stan powietrza atmosferycznego

Podstawę oceny jakości powietrza stanowią poziomy substancji w powietrzu: dopuszczalne, docelowe, celów długoterminowych i alarmowe. W niektórych przypadkach określona została dozwolona liczba przekroczeń określonego poziomu, a także terminy, w których określony poziom powinien zostać osiągnięty. Szczegółowo tematykę regulują:

- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2024 r. poz. 870);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 października 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2019 r. poz. 1931);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2010 r. nr 16 poz. 87);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r. poz. 845).

Wartości poszczególnych poziomów substancji w powietrzu zostały zróżnicowane ze względu na **ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin**.

W ocenach pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi obecnie uwzględnia się: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon (O₃), pył PM₁₀ i PM_{2,5}, metale ciężkie: ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd) i nikiel (Ni) w pyłach PM₁₀ oraz (B(a)P) w pyłach PM₁₀.

Oceny dokonywane pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin obejmują: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu NO_x i ozon (O₃).

Gmina Łabiszyn charakteryzuje się stosunkowo czystym powietrzem atmosferycznym, co uwarunkowane jest niskim stopniem jej uprzemysłowienia. Głównym źródłem zanieczyszczeń na opisywanym terenie jest **niska emisja** oznaczająca emisję na niskiej wysokości. Problem wynika z ogrzewania domów za pomocą węgla, drewna i innych paliw stałych, często w piecach nie spełniających żadnych standardów emisyjnych. W takich piecach można spalić (choć jest to prawnie niedopuszczalne) nie tylko odpady węglowe (np. miał), ale także zwykłe śmieci, w tym tworzywa sztuczne. Muł i miał węglowy to produkty o wysokiej zawartości siarki, chloru czy popiołu. Z powodu wysokości emisji zanieczyszczeń niska emisja jest zjawiskiem szczególnie szkodliwym – wprowadzane do powietrza zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca wytworzenia stwarzając zagrożenie dla zdrowia. Problem jest szczególnie widoczny w zwartej, słabo przewietrzanej zabudowie w okresie jesienno-zimowym i bezwietrzne dni.

Szczególnie istotnym problemem jaki należy wyeliminować jest **nielegalne spalanie odpadów** w piecach indywidualnych. Jest to działanie niezgodne z prawem. Substancje powstałe podczas spalania odpadów kumulują się w organizmie uszkadzając komórki oraz narządy wewnętrzne i mogą powodować choroby nowotworowe. W przypadku stwierdzenia termicznego przekształcania odpadów w instalacji do tego nie przeznaczonej podejmowane są sankcje karne wynikające z art. 191 ustawy o odpadach. Kara może wynieść nawet 5 000 zł. Postępowanie o ukaranie sprawcy następuje w trybie określonym w Kodeksie postępowania w sprawach

o wykroczenia. W przypadku podejrzenia spalania odpadów można przekazywać informację do Burmistrza Łabiszyna lub Policji.

Niska emisja jest przyczyną pojawienia się w powietrzu wielu **szkodliwych substancji**, wśród których można wyszczególnić:²

1. **Pył PM₁₀** to cząstki o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów (około jednej piątej grubości ludzkiego włosa), które mogą docierać do górnych dróg oddechowych i płuc powodując kaszel, trudności w oddychaniu i zaostrzenie objawów alergicznych. Na powierzchni takich cząsteczek często osiadają inne substancje (m.in. wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne i metale ciężkie), które w ten sposób mogą przenikać do organizmu wraz z wdychanym powietrzem.
 - ✓ Poziom dopuszczalny dla stężenia średniodobowego pyłu zawieszonego PM₁₀ wynosi 50 µg/m³ (µg – mikrogram to jedna milionowa grama = 0,000001 g) i może być przekraczany nie więcej niż 35 dni w ciągu roku.
 - ✓ Poziom dopuszczalny (24-godzinny) dla stężenia średniorocznego to 40 µg/m³.
 - ✓ Poziom informowania wynosi 100 µg/m³ natomiast poziom alarmowy (24-godzinny) to 150 µg/m³.
2. **Pył PM_{2,5}** jest bardziej niebezpieczny dla zdrowia niż PM₁₀ – mniejsze cząsteczki (do 2,5 mikrometra) trafiają aż do pęcherzyków płucnych, a stamtąd mogą przenikać do krwi.
 - ✓ Poziom dopuszczalny dla stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} wynosi 20 µg/m³.
3. **Ozon (O₃)** jest jedną z form tlenu. Ozon występujący w stratosferze ze względu na swoje właściwości, jest pożądanym i bywa czasem nazywany „dobrym” ozonem. Jednak mierzony na stacjach WIOŚ ozon troposferyczny (zwany także przygruntowym) powstaje przy powierzchni ziemi i jest zanieczyszczeniem wtórnym, to znaczy, że nie jest emitowany bezpośrednio do atmosfery, ale powstaje w niej w wyniku reakcji chemicznych inicjowanych przez oddziaływanie światła słonecznego z udziałem zanieczyszczeń (tlenków azotu, tlenku węgla, metanu i niemetanowych lotnych związków organicznych) emitowanych do powietrza, m.in. z sektora transportu, ze składowisk odpadów, z procesów wydobywania gazu ziemnego i przemysłu chemicznego. Pomimo tego, że cząsteczki ozonu w stratosferze i troposferze są identyczne, ozon troposferyczny jest wysoce niepożądany i uznawany za zanieczyszczenie powietrza. Zaburza procesy fotosyntezy i inne procesy biochemiczne w roślinach. U ludzi powoduje choroby układu oddechowego. Ze względu na negatywny wpływ na zdrowie człowieka, niekiedy jest nazywany „złym” ozonem.
 - ✓ Poziom docelowy dla stężeń 8-godzinnych w przypadku ozonu wynosi 120 µg/m³ i może być przekroczony maksymalnie 25 razy w roku kalendarzowym. Natomiast w okresie wegetacyjnym (ustalonym w tej sytuacji od 1 maja do 31 sierpnia) wynosi 18 000 µg/m³.
 - ✓ Poziom celów długoterminowych dla stężeń 8-godzinnych w przypadku ozonu wynosi 120 µg/m³. Natomiast w okresie wegetacyjnym (od 1 maja do 31 sierpnia) wynosi 6 000 µg/m³.

² Normy dopuszczalne na podstawie obowiązujących przepisów
https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/content/annual_assessment_air_quality_info

- ✓ Poziom informowania (czas uśredniania – 1 godzina) wynosi $180 \mu\text{g}/\text{m}^3$ natomiast poziom alarmowy (czas uśredniania – 1 godzina) to $240 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
- 4. **Dwutlenek siarki (SO_2)** – wyjątkowo szkodliwy zarówno dla zdrowia człowieka, jak i całego środowiska (to jedna z głównych przyczyn powstawania kwaśnych deszczy).
 - ✓ Poziom dopuszczalny jednogodzinny dwutlenku siarki wynosi $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i może być przekraczany nie więcej niż 24 dni w ciągu roku.
 - ✓ Poziom dopuszczalny dla stężenia 24-godzinnego dwutlenku siarki to $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i może być przekraczany nie więcej niż 3 dni w ciągu roku.
 - ✓ Poziom dopuszczalny dla dwutlenku siarki (czas uśredniania - rok kalendarzowy i pora zimowa tj. okres od 1 października do 31 marca) to $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
 - ✓ Poziom alarmowy dwutlenku siarki (jednogodzinny) to $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
- 5. **Tlenki azotu (NO_x)** – w tym dwutlenek azotu – są jedną z przyczyn powstawania dziury ozonowej czy smogu.
 - ✓ Poziom dopuszczalny jednogodzinny dwutlenku azotu wynosi $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i może być przekraczany nie więcej niż 18 dni w ciągu roku.
 - ✓ Poziom dopuszczalny dla stężenia średniorocznego dwutlenku azotu to $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
 - ✓ Poziom dopuszczalny dla stężenia średniorocznego tlenków azotu to $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
 - ✓ Poziom alarmowy dwutlenku azotu (jednogodzinny) to $400 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
- 6. **Tlenek węgla** – potocznie zwany czadem, jest gazem silnie trującym, bezbarwnym i bezwonny, nieco lżejszym od powietrza, co powoduje, że łatwo się z nim miesza i w nim rozprzestrzenia. Potencjalne źródła czadu w pomieszczeniach mieszkalnych to kominki, gazowe podgrzewacze wody, piece węglowe, gazowe lub olejowe i kuchnie gazowe. Powstaje w wyniku niepełnego spalania wielu paliw.
 - ✓ Poziom dopuszczalny 8-godzinny wynosi $10\,000 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
- 7. **Benzen** – posiada właściwości toksyczne i rakotwórcze. Powstaje w wyniku spalania węgla i oleju, jest obecny w spalinach samochodowych.
 - ✓ Poziom dopuszczalny średnioroczny wynosi $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
- 8. **Benzo(a)piren** – organiczny związek chemiczny z grupy wielopierścieniowych węglowodorów. Występują w dymie podczas spalania niecałkowitego, m.in. w dymie tytoniowym (dym z 1 papierosa zawiera $0,16 \mu\text{g}$ tej substancji), w smogu powstającym w wyniku niskiej emisji – przede wszystkim wskutek spalania węgla, w mniejszym stopniu – śmieci (najczęściej tworzyw sztucznych) oraz także częściowo jako emisje transportowe. Jest substancją toksyczną, rakotwórczą, mutagenną, działającą na rozrodczość i niebezpieczną dla środowiska.
 - ✓ Poziom docelowy średnioroczny wynosi $1 \text{ ng}/\text{m}^3$ (nanogram benzo(a)pirenu na metr sześcienny powietrza; ng – jeden nanogram to jedna miliardowa grama - $0,000000001 \text{ g}$) tj. $0,001 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
- 9. **Metale ciężkie** (rtęć, kadm, ołów, mangan, chrom) i inne metale odznaczające się toksycznością dla człowieka lub środowiska – szkodliwe dla ludzi, zwierząt i roślin, powodują m.in. przewlekłe zatrucia.
 - ✓ Poziom dopuszczalny średnioroczny dla ołowiu wynosi $0,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
 - ✓ Poziom docelowy średnioroczny dla kadmu wynosi $5 \text{ ng}/\text{m}^3$ tj. $0,005 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
 - ✓ Poziom docelowy średnioroczny dla niklu wynosi $20 \text{ ng}/\text{m}^3$ tj. $0,02 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

✓ Poziom docelowy średnioroczny dla arsenu wynosi 6 ng/m^3 tj. $0,006 \text{ }\mu\text{g/m}^3$.

10. **Dioksyiny** – trujące związki chemiczne, często odpowiedzialne za pojawienie się nowotworów, chorób tarczycy, chorób układu sercowo- naczyniowego, cukrzycy czy bezpłodności. Powstają w wyniku procesów przemysłowych, ale również podczas spalania odpadów, a także jako efekt spalania paliw w silnikach spalinowych.

Pojazdy silnikowe odpowiadają za znaczną część całkowitej emisji pyłu zawieszonego, a także za pewną część emisji WWA. Motoryzacja jest też głównym źródłem tlenków azotu oraz całej gamy tzw. lotnych substancji organicznych (volatile organic compounds – VOC) oraz pyłu pochodzącego ze zużywanych opon i klocków hamulcowych. Wpływ na stan czystości powietrza atmosferycznego w Gminie Łabiszyn ma emisja ze źródeł komunikacyjnych, co związane jest z przebiegiem dróg, w szczególności dróg wojewódzkich nr 246, 253 i 254.

Na terenie Gminy Łabiszyn **nie występuje uciążliwy przemysł** (huty, koksownie czy elektrownie ciepłownicze), który mógłby być źródłem skażenia powietrza atmosferycznego.

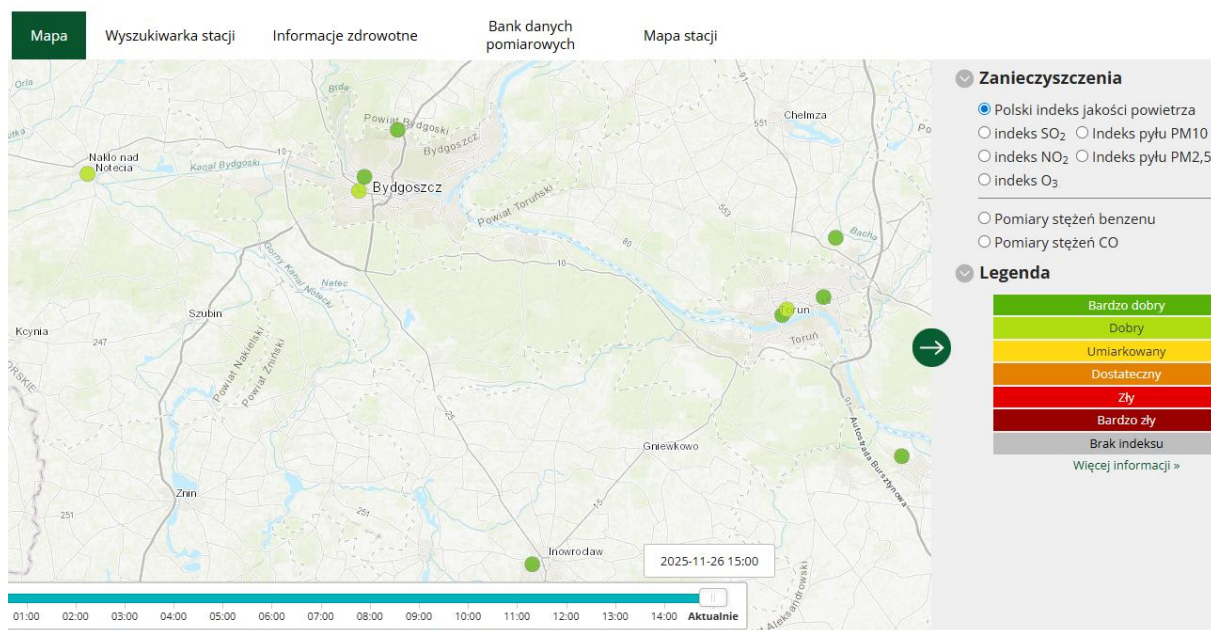
Jedynym z lokalnych problemów środowiskowych (uciążliwe zapachy, występowanie owadów, zamuszenie, pylenie) może być odór z wielkoskalowego chowu zwierząt. Obecne prawo nie daje jednak skutecznych narzędzi do oceny wpływu tego czynnika na środowisko i zdrowie ludzi, a w konsekwencji wyegzekwowanie działań minimalizujących uciążliwość.

Oceny i wynikające z nich działania odnoszone są do jednostek terytorialnych nazywanych **strefami**, obejmujących obszar całego kraju. Strefy, w których dokonuje się oceny jakości powietrza oraz ich nazwy, kody i obszary określił załącznik do Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 54, ze zm.).

Według tego podziału w województwie kujawsko-pomorskim wydzielono 4 strefy: aglomeracja bydgoska, miasto Toruń, miasto Włocławek oraz strefa kujawsko-pomorska. Gmina Łabiszyn należy do strefy kujawsko-pomorskiej.

W odniesieniu do pomiarów jakości powietrza, których wyniki opisano, należy wyjaśnić, że pomiary realizowane są w sieci krajowej (ustandaryzowanej) oraz dzięki czujnikowi lokalnemu.

Sieć krajowa oparta jest o pomiary prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy. Dane pozyskiwane z mierników GIOŚ są widoczne w trybie online na portalach i w aplikacji GIOŚ „Jakość powietrza w Polsce”. Jednak bezpośrednio na terenie Gminy Łabiszyn nie ma stacji pomiarowej jakości powietrza GIOŚ / WIOŚ (są lokalne czujniki). Przeanalizowano dane dla całej strefy kujawsko-pomorskiej, w skład której wchodzi Gmina Łabiszyn.



Ryc. 3. Strona internetowa oraz aplikacja Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska - źródła informacji o jakości powietrza

Źródło: <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current>

Gmina włączyła się w ogólnopolską kampanię mającą na celu informowanie społeczeństwa o zagrożeniach wynikających z zanieczyszczenia powietrza. W ramach działań w zakresie ochrony powietrza Gmina Łabiszyn zakupiła i zamontowała w 2018 roku **6 sensorów mierzenia jakości powietrza** w systemie AIRLY, które monitorują:

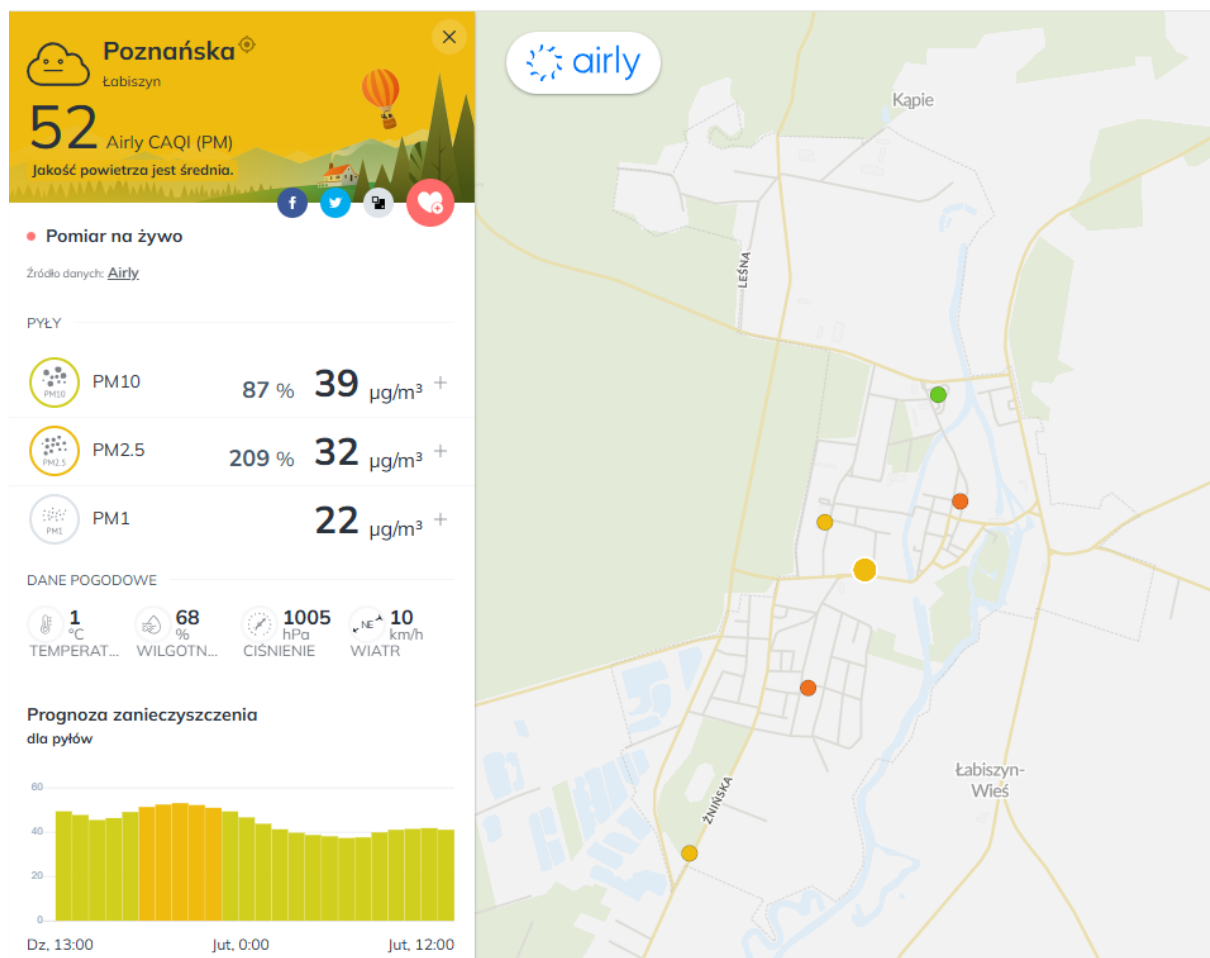
- temperaturę powietrza wyrażoną w stopniach Celsjusza,
- wilgotność,
- ciśnienie,
- stężenie pyłów zawieszonych tj. PM1, PM2.5, PM10.

Lokalizacja sensorów jest następująca:

1. Urząd Miejski w Łabiszynie, ul. Plac 1000-lecia 1.
2. Szkoła Podstawowa przy ul. Poznańskiej 12.
3. Budynek Mieszkalny Wielorodzinny Komunalny, ul. Spokojna 1.
4. SPZOZ, ul. Powstańców Wielkopolskich 17.
5. Dworzec PKS, ul. Szubińska 30.
6. Strzelnica przy Stadionie Miejskim, ul. Żnińska 17

W latach 2021-2024 kontynuowany był stały monitoring wyników pomiarów, które są na bieżąco przekazywane, zapisywane i agregowane w bazie danych AIRLY. Wyniki są przetwarzane, udostępniane i publikowane w formie graficzno-liczbowej na: tablicy przy ul. Plac 1000-lecia 1 w Łabiszynie oraz za pomocą platformy, na stronie internetowej Gminy Łabiszyn <http://labiszyn.pl/artukul/156/349/stan-jakosci-i-poziomu-zanieczyszczen-powietrza-w-labiszynie>. Istnieje również możliwość korzystania indywidualnego z aplikacji AIRLY.

W roku sprawozdawczym 2023 i 2024 dało się zauważyć (wg wskazań czujników) poprawę jakości powietrza w Łabiszynie.



Ryc. 4. Fragment strony internetowej informującej o aktualnej jakości powietrza na terenie Gminy Łabiszyn

Źródło: <https://airly.org/map/pl/#52.950375,17.914332,i6105>

Należy zauważyć, że lokalne czujniki pełnią przede wszystkim funkcję edukacyjną. Na podstawie ich wyników nie można ogłaszać alertów, czy wprowadzać ograniczeń. Jednak monitoring jakości powietrza oraz informowanie społeczeństwa o poziomie jego zanieczyszczenia, w połączeniu z edukacją ekologiczną to podstawowe działania mające na celu zabezpieczenie przed skutkami smogu. Wiedząc, jaki jest aktualny i prognozowany na najbliższy czas stan jakości powietrza mieszkańcy mogą świadomie podejmować decyzje dotyczące różnego rodzaju aktywności na wolnym powietrzu, takich jak pójście na spacer czy bieganie.

Wynikiem oceny dla wszystkich substancji podlegających ocenie (dla kryteriów: poziom dopuszczalny i poziom docelowy) jest zaliczenie strefy do jednej z poniżej wymienionych klas:

- ✓ klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych albo poziomów docelowych,
- ✓ klasa C - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny albo przekraczają poziomy docelowy.

W przypadku poziomu celu długoterminowego dla ozonu przyjęto oznaczenie klas:

- ✓ klasa D1 - jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- ✓ klasa D2 - jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy przekraczają poziom celu długoterminowego.

Dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} i kryterium – poziom dopuszczalny dla fazy II zostały określone następujące klasy:

- ✓ klasa A1 - oznacza brak przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
- ✓ klasa C1 - oznacza przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla fazy II.

W tabeli przedstawiono klasy jakości powietrza dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie kujawsko-pomorskiej w latach 2022-2024. Przeanalizowano **dane dla całej strefy kujawsko-pomorskiej**, w skład której wchodzi Gmina Łabiszyn.

Dane zaprezentowano w ujęciu poszczególnych lat biorąc pod uwagę **kryterium ochrony zdrowia**. Jakość powietrza w strefie kujawsko-pomorskiej w badanym okresie **poprawiła się**. W latach 2023-2024 nie wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych norm notowane w latach poprzednich w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀ (ostatni raz odnotowane w 2022 r.) oraz pyłu zawieszonego PM_{2,5} (ostatni raz odnotowane w 2021 r.).

W tabeli przedstawiono **klasy jakości powietrza dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie kujawsko-pomorskiej** w latach 2020-2024.

Tabela 3. Wynikowe klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2024 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Zanieczyszczenie	Klasa				
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
SO ₂ (dwutlenek siarki)	A	A	A	A	A
NO ₂ (dwutlenek azotu)	A	A	A	A	A
CO (tlenek węgla)	A	A	A	A	A
C ₆ H ₆ (benzen)	A	A	A	A	A
PM 2,5 (pył zawieszony)	A/A1	A/C1	A/A1	A/A1	A/A1
PM 10 (pył zawieszony)	C	C	C	A	A
B(a)P (benzo(a)piren)	C	C	C	C	C
As (arsen)	A	A	A	A	A
Cd (kadm)	A	A	A	A	A
Ni (nikiel)	A	A	A	A	A
Pb (olów)	A	A	A	A	A
O ₃ dc (ozon – poziom docelowy)	A	A	A	A	A
O ₃ dt (ozon – poziom długoterminowy)	D2	D2	D2	D2	D2

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Kolorem oznaczono przekroczenia wartości docelowych / dopuszczalnych.

Tabela 4. Wynikowe klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2022-2024 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Strefa	Rok	Klasyfikacja według rodzajów zanieczyszczeń			
		O ₃ (dc)	O ₃ (dt)	NO ₂	SO ₂
Strefa kujawsko-pomorska	2020	A	D2	A	A
	2021	A	D2	A	A
	2022	A	D2	A	A
	2023	A	D2	A	A
	2024	A	D2	A	A

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, objaśnienia oznaczeń literowych takie same jak w poprzedniej tabeli

Kolorem oznaczono przekroczenia wartości docelowych / dopuszczalnych.

Dodatkowo należy wyjaśnić, że zaliczenie całej strefy kujawsko-pomorskiej do klasy C lub D2 nie oznacza, że przekroczenie wystąpiło bezpośrednio w Gminie Łabiszyn. Przyczyna może być poza gminą, w obrębie strefy. Stąd należy wyjaśnić, że Gmina Łabiszyn w latach 2022-2024 znajdowała się w obszarze przekroczeń biorąc pod uwagę:

cel ochrony: ochrona zdrowia:

- BaP -ze względu na stężenie średnie roczne w pyłe zawieszonym PM10 – tylko w roku 2020,
- O₃ - ze względu na liczbę dni z przekroczeniem poziomu 8h (poziom celu długoterminowego) w 2020 r. oraz w latach 2022-2024;

cel ochrony: ochrona roślin:

- O₃ - ze względu na wartość AOT40 (poziom celu długoterminowego) w latach 2022-2024. Od 2023 r. GIOŚ podaje wyniki stężeń zanieczyszczeń stwierdzone bezpośrednio na terenie Gminy (na podstawie wyników modelowania matematycznego):

1. **PM10** średnia roczna (norma średniego rocznego stężenia wynosi 20 µg/m³):
 - minimum wyniosło 11,5 µg/m³ w 2023 r. oraz 14,9 µg/m³ w 2024 r.;
 - maksimum wyniosło 13,6 µg/m³ w 2023 r. oraz 16,4 µg/m³ w 2024 r.;
 - średnia wyniosła 12,5 µg/m³ w 2023 r. oraz 15,4 µg/m³ w 2024 r.
2. **PM2,5** średnia roczna (norma średniego rocznego stężenia wynosi 10 µg/m³):
 - minimum wyniosło 8,2 µg/m³ w 2023 r. oraz 8,7 µg/m³ w 2024 r.;
 - maksimum wyniosło 9,6 µg/m³ w 2023 r. oraz 9,7 µg/m³ w 2024 r.;
 - średnia wyniosła 8,7 µg/m³ w 2023 r. oraz 9,0 µg/m³ w 2024 r.
3. **Benzo(a)piren** średnia roczna (norma średniego rocznego stężenia wynosi 1 ng/m³):
 - minimum wyniosło 0,20 ng/m³ w 2023 r. oraz 0,14 ng/m³ w 2024 r.;
 - maksimum wyniosło 0,66 ng/m³ w 2023 r. oraz 0,47 ng/m³ w 2024 r.;
 - średnia wyniosła 0,28 ng/m³ w 2023 r. oraz 0,25 ng/m³ w 2024 r.

W trakcie realizacji dotychczas obowiązującego programu ochrony środowiska realizowana była Uchwała Nr XVI/129/16 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 7 września 2016 r w sprawie przyjęcia do realizacji **Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Łabiszyn**.

Dokument został opracowany w celu ustalenia potrzeb i problemów występujących na opisywanym terenie w zakresie gospodarki niskoemisyjnej oraz wyznaczenie kierunków działań, które mają przyczynić się do: redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii, a także redukcji zużycia energii finalnej, poprzez podniesienie efektywności energetycznej. Celem realizowanych zadań jest również zapewnienie korzyści ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, wynikających z działań zmniejszających emisje.

Informację o zadaniach zrealizowanych w zakresie **efektywności energetycznej** Gmina Łabiszyn publikuje na swojej stronie internetowej, w sprawozdaniach z wykonania budżetu oraz w raportach o stanie Gminy, a także w raportach z realizacji programu ochrony środowiska.

Dla przykładu można podać, że w 2024 r. dokonano kompleksowej modernizacji, w tym termomodernizacji budynku komunalnego przy ul. Rynkowej 11 w Łabiszynie - wykonano: docieplenie ścian zewnętrznych (300 m²), wymianę stolarki drzwiowej oraz wymianę dachu (247 m²).

Gmina Łabiszyn w latach 2021-2024 kontynuowała w ramach własnego finansowania program dotacji celowej na **wymianę źródeł ciepła** zasilanych paliwami stałymi w budynkach i lokalach mieszkalnych dla osób fizycznych, będących właścicielami, współwłaścicielami, nieruchomości z terenu Gminy Łabiszyn.

Liczbę dotacji i łączną kwotę dotacji w latach 2021-2024 przedstawiono w tabeli.

Tabela 5. Informacja o udzielonych dotacjach do wymiany źródeł ogrzewania z budżetu Gminy Łabiszyn

Rok	Liczba dotacji z budżetu Gminy Łabiszyn	Łączna kwota dotacji z budżetu Gminy Łabiszyn (zł)
2021	33	132 000,00
2022	29	116 000,00
2023	12	60 000,00
2024	31	155 000,00
Suma 2021-2024	105	463 000,00

Źródło: dane przekazane przez Burmistrza Łabiszyna

W 2021 r. dotacji podlegała wyłącznie całkowita wymiana źródła ciepła zasilanego paliwami stałymi, obejmująca refundację poniesionych i udokumentowanych kosztów np. likwidacja istniejącego źródła ciepła, zakup, montaż i uruchomienie nowego źródła. Przewidziano montaż nowych kotłowni na paliwo stałe typu pellet lub kotły gazowe.

W związku z realizacją w/w działania program Gminy Łabiszyn objął 33 wymiany źródeł ciepła, na łączną kwotę 132 000 zł.

Osiągnięto efekt ekologiczny redukcji emisji zanieczyszczeń (Mg/rok) dla:

- dwutlenku siarki SO₂ – 2,4685 Mg/rok,
- tlenków azotu NO_x – 0,3030 Mg/rok,
- dwutlenku węgla CO₂ – 209,2063 Mg/rok,
- pyłów – 1,1032 Mg/rok.

W 2022 r. rozszerzono katalog dopuszczalnych urządzeń / źródeł ciepła:

- kocioł na pellet drzewny,
- kocioł gazowy kondensacyjny,
- kocioł olejowy kondensacyjny,
- kocioł elektryczny lub elektryczne urządzenia grzewcze,
- pompę ciepła.

Dotychczas dofinansowaniem obejmowane były tylko kotły na biomasę i kotły gazowe.

W związku z realizacją w/w działania program Gminy Łabiszyn objął 29 wymian źródeł ciepła, na łączną kwotę 116 000 zł.

Osiągnięto efekt ekologiczny redukcji emisji zanieczyszczeń (Mg/rok) dla:

- dwutlenku siarki SO_2 – 2,1538 Mg/rok,
- tlenków azotu NO_x – 0,3004 Mg/rok,
- dwutlenku węgla CO_2 – 197,6818 Mg/rok,
- pyłów – 0,9797 Mg/rok.

Gmina Łabiszyn **w 2023 r.** kontynuowała w ramach własnego finansowania program dotacji celowej na wymianę źródeł ciepła zasilanych paliwami stałymi w budynkach i lokalach mieszkalnych dla osób fizycznych, będących właścicielami, współwłaścicielami, nieruchomości z terenu Gminy Łabiszyn.

Dotacji podlegała wyłącznie całkowita wymiana źródła ciepła zasilanego paliwami stałymi, obejmująca refundację poniesionych i udokumentowanych kosztów np. likwidacja istniejącego źródła ciepła, zakup, montaż i uruchomienie nowego źródła:

- kocioł na pellet drzewny,
- kocioł gazowy kondensacyjny,
- kocioł olejowy kondensacyjny,
- kocioł elektryczny lub elektryczne urządzenia grzewcze,
- pompę ciepła.

W związku z realizacją w/w działania program Gminy Łabiszyn objął 12 wymian źródeł ciepła, na łączną kwotę 60 000 zł.

Osiągnięto efekt ekologiczny redukcji emisji zanieczyszczeń (Mg/rok) dla:

- dwutlenku siarki SO_2 – 0,8928 Mg/rok,
- tlenków azotu NO_x – 0,1403 Mg/rok,
- dwutlenku węgla CO_2 – 80,7970 Mg/rok,
- pyłów – 0,4149 Mg/rok.

Zadanie realizowano w oparciu o Uchwałę nr XLI/304/23 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie przyjęcia „Regulaminu udzielania dotacji celowej na wymianę źródeł ciepła zasilanych paliwami stałymi w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie Gminy Łabiszyn w 2023 roku”.

W 2024 r. katalog dopuszczalnych urządzeń / źródeł ciepła nie uległ zmianie. W związku z realizacją w/w działania program Gminy Łabiszyn objął 31 wymian źródeł ciepła, na łączną kwotę 155 000 zł.

Osiągnięto efekt ekologiczny redukcji emisji zanieczyszczeń (Mg/rok) dla:

- dwutlenku siarki SO_2 – 2,2096 Mg/rok,

- tlenków azotu NO_x – 0,2926 Mg/rok,
- dwutlenku węgla CO₂ – 186,5953 Mg/rok,
- pyłów – 1,0063 Mg/rok

Zadanie realizowano w oparciu o Uchwałę nr L/394/24 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie przyjęcia „Regulaminu udzielania dotacji celowej na wymianę źródeł ciepła zasilanych paliwami stałymi w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie Gminy Łabiszyn w 2024 roku”.

W dniu 4 marca 2021 r. Gmina Łabiszyn zawarła z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu porozumienie na realizację **Programu „Czyste Powietrze”**. Czyste Powietrze to kompleksowy proekologiczny program realizowany w latach 2018-2029, którego celem jest poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Narzędziem w osiągnięciu tego celu jest dofinansowanie przedsięwzięć wymiany starych pieców i termomodernizacji, realizowanych przez właścicieli budynków jednorodzinnych. Na uruchomienie i prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego uzyskano dofinansowanie w wysokości 30 000 zł.

W wyniku podpisania porozumienia mieszkańcy Gminy Łabiszyn planujący wymianę nieefektywnych źródeł ciepła, mogą od kwietnia 2021 r. korzystać z bezpłatnej pomocy w zakresie pozyskania dofinansowania z Programu „Czyste Powietrze” w uruchomionym gminnym punkcie konsultacyjno- informacyjnym. W punkcie każdy mieszkaniec uzyskuje szczegółowe informacje o aktualnych zasadach Programu, pomoc przy wypełnianiu i składaniu wniosków o dotację, a także przy rozliczaniu przyznanego już dofinansowania.

Zgodnie z zapisami zawartego Porozumienia, Gmina Łabiszyn prowadzi ponadto systematyczne działania promujące poprawę stanu powietrza m.in. poprzez przeprowadzanie indywidualnych wizyt w domach mieszkańców, organizowanie spotkań z mieszkańcami (w domu kultury, świetlicach itd.), rozpowszechnianie materiałów informacyjnych promujących program „Czyste powietrze”, propagowanie programu w lokalnej prasie i rozgłośniach radiowych.

W okresie od 1 kwietnia do 31 grudnia **2021 r.** w gminnym punkcie „Czyste Powietrze” w Łabiszynie złożono 44 wnioski na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 730 703,79 zł.

W okresie od 1 kwietnia do 31 grudnia **2022 r.** za pośrednictwem gminnego punktu „Czyste Powietrze” w Łabiszynie złożono 58 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę 1 518 730,00 zł.

W rocznym rankingu dla najbardziej aktywnych gmin prowadzonym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej programu priorytetowego „Czyste Powietrze” obejmującym okres od 01.04.2021 r. do 31.03.2022 r., Gmina Łabiszyn uplasowała się na 350 miejscu, co skutkowało pozyskaniem dodatkowych środków finansowanych w kwocie 25 600 zł, na prowadzenie punktu.

W okresie od 1 kwietnia do 31 grudnia **2023 r.** za pośrednictwem gminnego punktu „Czyste Powietrze” w Łabiszynie złożono 42 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę 1 637 000,00 zł.

W okresie od 1 kwietnia do 31 grudnia **2024 r.** za pośrednictwem gminnego punktu „Czyste Powietrze” w Łabiszynie złożono 48 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę 1 420 200,00 zł.

W rocznym rankingu dla najbardziej aktywnych gmin prowadzonym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej programu priorytetowego „Czyste Powietrze” obejmującym okres od 01.04.2022 r. do 31.12.2023 r., Gmina Łabiszyn uplasowała się

na 394 miejscu (na 2162 gminy), co skutkowało pozyskaniem dodatkowych środków finansowanych w kwocie 30 000 zł.

W 2021 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy przeprowadził kontrolę WIOS-BYDG 450/2021 w zakresie wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i ich aktualizacjach oraz planach działań krótkoterminowych przez Gminę Łabiszyn. W ramach czynności kontrolnych nie wniesiono zastrzeżeń do realizacji działań przez organy Gminy Łabiszyn. Nie stwierdzono również naruszeń. Kontrola została zakończona pozytywną oceną WIOŚ i protokołem bez nakładania sankcji.

Istotnym elementem działań służących poprawie jakości powietrza jest **Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków (CEEB)**. Jej celem było stworzenie kompletnej bazy danych, na podstawie której można realizować ustawowe działania m.in. w zakresie termomodernizacji budynków i wymiany źródeł ogrzewania. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków określiła, że każdy właściciel lub zarządca budynku składa do CEEB deklarację dotyczącą źródeł ciepła i spalania paliw. Osoby, które nie mają możliwości złożenia deklaracji w formie elektronicznej, mogą ją złożyć w formie papierowej do Burmistrza Łabiszyna. Właściciele lub zarządcy nowych budynków na zgłoszenie mają 2 tygodnie od momentu uruchomienia źródła ciepła. W przypadku pozostałych urządzeń grzewczych czas na złożenie deklaracji upłynął z końcem czerwca 2022 r. Brak złożenia deklaracji zagrożony jest karą grzywny. Aktualne wyniki z CEEB (stan na 8 października 2025 r.) przedstawiono w tabelach.

Tabela 6. Liczba zainstalowanych źródeł ciepła na terenie Gminy Łabiszyn

Źródło ciepła	Liczba zewidencjonowanych źródeł ciepła
Ogrzewanie elektryczne / bojler elektryczny	1064
Kocioł, na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z ręcznym podawaniem paliwa / zasypowy	1011
Kocioł, na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z automatycznym podawaniem paliwa / z podajnikiem	755
Kominek / koza / ogrzewacz powietrza na paliwo stałe (drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy, węgiel)	680
Kocioł, gazowy / bojler gazowy / podgrzewacz gazowy przepływowy / kominek gazowy	646
Piec kaflowy na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy)	352
Pompa ciepła	305
Trzon kuchenny / piecokuchnia / kuchnia węglowa	132
Kolektory słoneczne do ciepłej wody użytkowej lub z funkcją wspomagania ogrzewania	41
Kocioł olejowy	40
Miejska sieć ciepłownicza / ciepło systemowe / lokalna sieć ciepłownicza	6

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków udostępnionych przez Burmistrza Łabiszyna

Uchwałą nr LIX/804/23 z dnia 26 czerwca 2023 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego określił **Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej - aktualizacja**.³

Wcześniej obowiązywała Uchwała nr XXIII/340/20 Sejmiku Województwa Kujawsko Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej.⁴

Celem tworzenia programów ochrony powietrza jest poprawa jakości powietrza i dotrzymanie norm jakości powietrza określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu na obszarach, gdzie występują przekroczenia. Dokument zawiera analizę przyczyn występowania wysokich stężeń substancji oraz wskazuje działania naprawcze mające na celu ich redukcję do poziomów nieprzekraczających norm. Integralną częścią POP są Plany Działań Krótkoterminowych, wdrażane w sytuacjach wystąpienia ryzyka lub przekroczenia poziomów dopuszczalnych / docelowych, informowania społeczeństwa lub alarmowych w strefach województwa kujawsko-pomorskiego w danym roku kalendarzowym.

Bezpieczny poziom w tym zakresie jakości powietrza można osiągnąć tylko poprzez zdecydowane ograniczenie stosowania paliw stałych. Jednym z narzędzi mających ułatwić to zadanie jest program priorytetowy „**Czyste Powietrze**”. Umożliwia on dofinansowanie kompleksowej termomodernizacji budynków oraz wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy. Aktualne informacje dotyczące programu są publikowane m.in. na stronie internetowej Ministerstwa Klimatu i Środowiska.⁵

Warto rozważyć skorzystanie z programu „**STOP SMOG**”. Program „Stop Smog” wspiera wymianę bądź likwidację źródeł ciepła i termomodernizację w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych. Możliwa jest realizacja przedsięwzięć w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych polegających na: wymianie lub likwidacji wysokoemisyjnych źródeł ciepła na niskoemisyjne, termomodernizacji, podłączeń do sieci ciepłowniczej lub gazowej, zapewnieniu budynkom dostępu do energii z instalacji OZE, zmniejszeniu zapotrzebowania budynków mieszkalnych jednorodzinnych na energię dostarczaną na potrzeby ich ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej. Szczegółowe informacje dotyczące programu „Stop Smog” są dostępne na internetowej Ministerstwa Klimatu i Środowiska.⁶

Ponadto Ministerstwo Klimatu i Środowiska zarządza innymi projektami służącymi ochronie powietrza i klimatu.⁷ Są nimi:

- a. Ulga termomodernizacyjna – ulga polega na odliczeniu od podstawy obliczenia podatku (przychodów – w przypadku podatku zryczałtowanego) wydatków poniesionych na

³ Zmianę POP z 2023 r. opublikowano na stronie <https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/legalact/2023/4381/>

⁴ POP z 2020 r. dostępny jest na stronie <https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/legalact/2020/3479/>

⁵ Informacja o programie priorytetowym Czyste Powietrze <https://czystepowietrze.gov.pl/>

⁶ Informacja o programie „Stop Smog” są dostępne na stronie <https://czystepowietrze.gov.pl/inne-programy/stop-smog>

⁷ Informacja o projektach są dostępne na stronie <https://czystepowietrze.gov.pl/inne-programy>

- realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego w jednorodzinny budynek mieszkalny.
- b. Ciepłe Mieszkanie – program na celu poprawę jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji pyłów oraz gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej w lokalach znajdujących się w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych,
 - c. Mój prąd – celem programu jest wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej,
 - d. Moje ciepło - program wspiera rozwój ogrzewnictwa indywidualnego i rozwój energetyki prosumenckiej w obszarze powietrznych, wodnych i gruntowych pomp ciepła w nowych budynkach mieszkalnych jednorodzinnych.

Na poziomie województw tworzone są **uchwały antysmogowe**.

Uchwałą nr VIII/136/19 z dnia 24 czerwca 2019 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego wprowadził na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw tzn. przyjął tzw. **uchwałę antysmogową**.⁸

W dniu 30 sierpnia 2021 r. Sejmik Województwa Kujawsko - Pomorskiego przyjął uchwałę Nr XXXV/510/21 zmieniającą uchwałę w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko – pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.⁹

W dniu 30 listopada 2023 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego podał do publicznej wiadomości informację o odstąpieniu od projektu uchwały zmieniającej uchwałę Nr VIII/136/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw określonego w uchwale Nr 40/2156/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 4 października 2023 r.

Ograniczenia i zakazy wymienione w akcie prawa miejscowego obowiązują wszystkich użytkowników instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych, tj. mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego, samorządy oraz podmioty działające na jego terenie. Ograniczeniami i zakazami objęto w szczególności następujące instalacje: piece, kominki i kotły, w tym kotły wchodzące w skład zestawów zawierających kocioł na paliwo stałe, ogrzewacze dodatkowe, regulatory temperatury i urządzenia słoneczne.

Wprowadzenie uchwały antysmogowej dla województwa kujawsko-pomorskiego spowodowało, że **zakazane jest stosowanie następujących paliw:**

- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- mulów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- paliw w postaci sypkiej, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15%,

⁸ Uchwała antysmogowa została opublikowana na stronie <https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/legalact/2019/3743/>

⁹ Zmiana uchwały antysmogowej została opublikowana na stronie <https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/legalact/2021/4347/>

- biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.

Określono następujące **terminy wymiany kotłów**:

- do 31 grudnia 2023 r. należało wymienić kotły niespełniające żadnych standardów emisyjnych (kotły bezklasowe tzw. kopciuchy i kotły poniżej klasy 3), gdyż zakaz ich użytkowania obowiązuje od 1 stycznia 2024 r.,
- do 31 grudnia 2027 r. należy wymienić kotły poniżej klasy 5, ponieważ zakaz ich użytkowania będzie obowiązywał od 1 stycznia 2028 r.

Docelowo na terenie województwa kujawsko-pomorskiego dopuszczone jest eksploataowanie instalacji na paliwo stałe spełniające minimalny standard emisyjny zgodny z 5 klasą pod względem granicznych wartości sprawności cieplnej oraz granicznych wartości emisji zanieczyszczeń normy PN-EN 303-5:2012, a także wymagań określonych w pkt 1 załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe. Wymiana lub dostosowanie ogrzewaczy niespełniających powyższych wymogów musi nastąpić do 31 grudnia 2029 r., gdyż zakaz ich użytkowania będzie obowiązywał od 1 stycznia 2030 r.

Działaniami zmierzającymi do poprawy jakości powietrza powinny być:

- systematyczne przeprowadzanie działań termomodernizacyjnych budynków co przekłada się na zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło,
- wyeliminowanie spalania paliw złej jakości w piecach domowych,
- wyeliminowanie spalania odpadów w paleniskach domowych,
- ograniczenie emisji liniowej (z dróg) np. poprzez poprawę stanu transportu publicznego,
- usprawnienie ruchu, w celu zmniejszenia emisji spalin,
- budowa ścieżek rowerowych,
- rozwój technologii energooszczędnych,
- zwiększanie udziału OZE,
- rozbudowa sieci gazowej,
- budowa zorganizowanych systemów ciepłowniczych (np. wspólnych kotłowni w budynkach wielorodzinnych).

3.1.3. Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Przez teren Gminy Łabiszyn nie przebiegają elementy infrastruktury przesyłowej będące własnością Gaz SYSTEM S.A.¹⁰

Z punktu widzenia zaopatrzenia w gaz mieszkańców i przedsiębiorstw z terenu Gminy Łabiszyn, ważniejsza jest jednak infrastruktura dystrybucyjna. Systemem dystrybucyjnym gazu na opisywanym obszarze zajmuje się Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy. Źródło zasilania jednostki w gaz stanowi dystrybucyjny gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Żnin – Łabiszyn oraz dwie stacje redukcyjno – pomiarowe wysokiego ciśnienia zlokalizowane w Łabiszynie i Lubostroniu. Do odbiorców dystrybuowany jest gaz ziemny wysokometanowy, rodzina 2, grupa E zgodnie z normą PN-C-04753. Inwestycje przyłączeniowe

¹⁰ <https://mapa.gaz-system.pl/>

realizowane są na bieżąco po uzyskaniu parametrów technicznych i finansowych i potrzeb zgłaszanych przez klientów.

Rozwój **sieci gazowej** jest dość dobry biorąc pod uwagę porównanie do innych gmin. Zgodnie z danymi GUS (stan na 31.12.2024 r.) odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej wyniósł 52,0 %. Długość czynnej sieci gazowej ogółem wyniosła 30,1 km. Na koniec 2024 r. zewidencjonowano 540 czynnych przyłączy gazowych do budynków. Zużycie gazu przez gospodarstwa domowe w całym 2024 r. wyniosło 12 499,9 MWh, w tym 7 325,8 MWh na ogrzewanie mieszkań.

Rozwój sieci gazowej na terenie Gminy Łabiszyn będzie miał miejsce, jednak niezbędnymi elementami do tego rozwoju jest spełnienie kryteriów technicznych przez odbiorców oraz zapewnienie ekonomicznej opłacalności inwestycji. Kluczowe znaczenie dla rozbudowy sieci gazociągowej ma ilość chętnych odbiorców komercyjnych. Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy poinformowała, że planuje modernizację gazociągu z przyłączem – Łabiszyn, ul. Mickiewicza i Parkowa, zakres: gazociąg dn 180 PE o długości 255 m. Realizację zadania zaplanowano na 2026 r.

Na terenie Gminy Łabiszyn **nie ma rozbudowanej sieci ciepłowniczej**.

System zaopatrzenia w ciepło opiera się na indywidualnych źródłach, większej mocy w przypadku kotłowni zaopatrujących w ciepło budynki wielorodzinne i budynki użyteczności publicznej lub mniejszej mocy ogrzewające budownictwo indywidualne.

Stosowane jest przede wszystkim spalanie paliw stałych (węgiel i drewno) oraz paliw gazowych. Zwiększa się udział źródeł odnawialnych. Istniejące źródła ciepła polegające głównie na paliwach stałych systematycznie powinny być zastępowane odnawialnymi źródłami energii i nowymi kotłami. Źródła ciepła opalane węglem charakteryzują się wysoką emisją. Ponadto wykorzystywane w nich urządzenia grzewcze mają z reguły niewielką sprawność cieplną, a kominy wyprowadzające spaliny do powietrza są niskie, co wydatnie utrudnia rozcieńczanie strugi zanieczyszczeń w powietrzu. Istnieje więc konieczność wymiany kotłów na spełniające normy środowiskowe, a także rozwoju OZE.

3.1.4. Źródła energii odnawialnej

Niniejszy program przewiduje rozwój mikroinstalacji fotowoltaicznych i pomp ciepła czyli źródeł OZE indywidualnych, małej mocy, montowanych np. w gospodarstwach jednorodzinnych. Natomiast pozostałe źródła OZE nie są zadaniem wynikającym z niniejszego programu. Ich ewentualna budowa będzie zależna od decyzji inwestorów i zakresu właściwych procedur, jakich ci inwestorzy dokonają.

Analizując czynniki atmosferyczne występujące na terenie Gminy Łabiszyn należy stwierdzić, że dają one możliwość **pozyskiwania odnawialnej energii elektrycznej z siły wiatru**. Według danych Ośrodka Meteorologii IMGW Gmina Łabiszyn znajduje się w III (korzystnej) pod względem zasobów energii wiatru (z pięciu możliwych). Do jej produkcji wymagane jest jednak sytuowanie na obszarze jednostki masztów elektrowni wiatrowych.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania prawne (np. konieczność zachowania odpowiedniej odległości od zabudowań) i przyrodnicze (występowanie obszarów cennych przyrodniczo) możliwości lokowania turbin wiatrowych w Gminie Łabiszyn są ograniczone. Należy indywidualnie

rozważyć zasadność budowy takich instalacji w odniesieniu do potencjalnych, konkretnych projektów takich inwestycji.

Korzystnymi dla środowiska przyrodniczego źródłami OZE są także wszelkiego rodzaju instalacje produkujące energię z wykorzystaniem **promieniowania słonecznego**.

Istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Najwięcej słonecznych dni występuje w miesiącach wiosenno-letnich (kwiecień – wrzesień), w tym czasie do powierzchni ziemi trafia 80 % promieniowania rocznego.

Kolejnym źródłem energii odnawialnej są **wody geotermalne**. Wykorzystanie energii wód średnio i niskotemperaturowych powinno się odbywać głównie w gminnych systemach ciepłowniczych, wytwarzających przez cały rok ciepłą wodę użytkową i zapewniających pełne wykorzystanie odwiertu. Wydobywanie wód średnio i niskotemperaturowych, z uwagi na mniejszą głębokość występowania zbiorników (1 500-2 000 m) niesie za sobą mniejsze ryzyko ekonomiczne, ale jest też mniej korzystne pod względem energetycznym.

Pompy ciepła są źródłem energii odnawialnej, które z uwagi na coraz większą sprawność energetyczną należy propagować na terenie opisywanej jednostki. W pompach ciepła, jako czynnik roboczy wykorzystuje się gaz, który skrapla się przy odpowiednim ciśnieniu i temperaturze. Aby uzyskać ciepło w tym procesie, pobiera się je z tzw. dolnego źródła (może nim być powietrze, grunt oraz zbiornik wodny), który może znajdować się na powierzchni ziemi lub pod nią.

Możliwość pozyskiwania energii odnawialnej stwarza również **energetyka wodna**. Elektrownie wodne są dość tanim źródłem energii i mogą szybko zmieniać generowaną moc w zależności od zapotrzebowania. Ich wadą jest ograniczona liczba lokalizacji, w których można je budować oraz wysoki koszt budowy. Powodowane są jednak znaczne zmiany w środowisku poprzez zahamowanie naturalnego biegu rzeki i tworzenie zbiorników retencyjnych. Na terenie funkcjonują małe elektrownie wodne - 3 szt. na rzece Noteci (obiekty: Łabiszyn, Frydrychowo, Antoniewo). Nie planuje się budowy nowych obiektów.

Zgodnie z definicją zawartą w Ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (t.j. Dz.U. 2022 r. poz. 1378 z późn. zm.) **biomasa** to ulegająca biodegradacji część produktów, odpadów lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa, w tym substancje roślinne i zwierzęce, leśnictwa i związanych z nimi działów przemysłu, w tym rybołówstwa i akwakultury, przetworzoną biomasę, w szczególności w postaci brykietu, peletu, toryfikatu i biowęgla, a także ulegającą biodegradacji część odpadów przemysłowych lub komunalnych pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, w tym odpadów z instalacji do przetwarzania odpadów oraz odpadów z uzdatniania wody i oczyszczania ścieków, w szczególności osadów ściekowych, zgodnie z przepisami o odpadach w zakresie kwalifikowania części energii odzyskanej z termicznego przekształcania odpadów. Potencjał naturalny Gminy Łabiszyn oraz jej rolniczy charakter stwarzają **dobre warunki do rozwoju energetyki odnawialnej, produkcji energii z odpadów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego, a także upraw roślin energetycznych**. Gmina posiada korzystne warunki do uprawy roślin energetycznych.

Należy zauważyć, że Gmina Łabiszyn nie ma pełnej wiedzy o OZE występujących na jej terenie. Burmistrz Łabiszyna wydaje na wniosek potencjalnych inwestorów warunki zabudowy oraz decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach m.in. dla instalacji odnawialnych źródeł energii, ale

inwestorzy nie mają obowiązku informowania Burmistrza czy zrealizowali inwestycję. Niemniej jednak wydane decyzje świadczą o zwiększającym się zainteresowaniu OZE przez inwestorów.

Burmistrz Łabiszyna w latach 2021-2024 wydał **warunki zabudowy dotyczące m.in. odnawialnych źródeł energii:**

1. Rok **2021** – brak decyzji o warunkach zabudowy dla OZE.
2. Rok **2022** – wydano 7 decyzji o warunkach zabudowy dla zamierzeń związanych z OZE.
3. Rok **2023** – wydano 9 decyzji o warunkach zabudowy dla zamierzeń związanych z OZE.
4. Rok **2024** – wydano 10 decyzji o warunkach zabudowy dla zamierzeń związanych z OZE.

Burmistrz Łabiszyna w latach 2021-2024 wydał **decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dotyczące m.in. odnawialnych źródeł energii:**

1. Rok **2021** – wydano 2 decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla zamierzeń związanych z OZE.
2. Rok **2022** – wydano 4 decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla zamierzeń związanych z OZE.
3. Rok **2023** – wydano 3 decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla zamierzeń związanych z OZE.
4. Rok **2024** – wydano 2 decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla zamierzeń związanych z OZE.

Obiektów wykorzystujących odnawialne źródła energii powinno przybywać, pod warunkiem, że instalacje wykorzystujące OZE będą bardziej dostępne, a ich ceny zaczną spadać lub dostępne będzie dofinansowanie do JST na tego typu zadania. Największe przyrosty mogą wystąpić w wykorzystaniu paneli fotowoltaicznych i pomp ciepła. Istotną rolę w propagowaniu energetyki odnawialnej pełnić powinien Urząd Miejski w Łabiszynie.

3.1.5. Analiza SWOT – ochrona klimatu i powietrza atmosferycznego

W formie tabelarycznej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego.

Tabela 7. Analiza SWOT – ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego

	Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	– poprawa jakości powietrza na tle wielolecia, – występowanie lokalnych czujników jakości powietrza w Gminie, – brak uciążliwego dla środowiska przemysłu, – podejmowanie licznych działań na rzecz zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, np. wymiana źródeł ogrzewania, – systematyczne przeprowadzanie działań termomodernizacyjnych, – korzystne warunki klimatyczne dla rozwoju indywidualnych instalacji OZE oraz systematyczny rozwój OZE.	– występowanie przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza (ozon) - pogorszenie jakości powietrza w sezonie jesienno-zimowym, – brak możliwości zorganizowania systemu ciepłowniczego, dominacja indywidualnych, wysokoemisyjnych źródeł ogrzewania, – występowanie stężeń ozonu ponad wartości dopuszczalne dla strefy kujawsko-pomorskiej, – niska efektywność energetyczna starszych budynków mieszkalnych.

	Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	– możliwości wsparcia przez państwo i UE inwestycji związanych z OZE, termomodernizacją, rozwojem infrastruktury, – wymagania UE dotyczące efektywności energetycznej, redukcji emisji oraz wzrostu wykorzystania OZE, – rozwój technologii energooszczędnych oraz ich coraz większa dostępność, – perspektywa rozbudowy sieci gazowej, – promowanie roli środków transportu przyjaznych środowisku: rower (krótkie dystanse) i transport zbiorowy (długie).	– brak kompromisu w skali globalnej co do porozumienia w celu redukcji emisji CO₂ oraz porozumienia w sprawie polityki klimatycznej UE, – wysoki koszt inwestycji w OZE, – rosnąca liczba pojazdów na drogach, – emisja z zakładów przemysłowych zlokalizowanych poza granicami gminy, – niewystarczające regulacje prawne w zakresie kontrolowania osób fizycznych, użytkujących urządzenia do spalania paliw stałych, przez Burmistrza Łabiszyna i Policję.

Źródło: opracowanie własne

3.1.6. Zagadnienia horyzontalne – ochrona klimatu i powietrza atmosferycznego

Adaptacja do zmian klimatu w obszarze interwencji „ochrona klimatu i jakości powietrza” to:

- konieczność podjęcia działań zmierzających do dostosowania się (adaptacji) do prognozowanych skutków zmian klimatu np. termomodernizacja budynków, wymiana źródeł ogrzewania,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii: słonecznej, wiatrowej i biomasy oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich
- wdrażanie działań na rzecz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (mitygacja),
- realizacja zadań przewidzianych w dokumencie pn. „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA2020), który stanowi odpowiedź na walkę ze zmianami klimatu, a jego głównym celem jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu,
- wykorzystanie zaleceń wskazanych na stronie internetowej klimada.mos.gov.pl, gdzie znajdują się informacje dotyczące adaptacji do zmian klimatu,
- zmniejszanie emisji dwutlenku węgla poprzez zmianę ogrzewania na nisko- bądź zeroemisyjne i termomodernizację budynków.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w obszarze interwencji „ochrona klimatu i jakości powietrza” to:

- nawałne deszcze, gwałtowne wiosenne roztopy powodujące powodzie,
- długotrwałe okresy suszy stanowiące zagrożenie dla poboru wód do sieci wodociągowej,
- nierównomierne opady, zagrażające trwałemu i stabilnemu wzrostowi upraw rolniczych,
- wichury powodujące straty materialne w infrastrukturze, zniszczenia budynków czy zagrożenie dla ludzi,
- wiosenne przymrozki przynoszące straty w uprawach rolniczych.

Działania edukacyjne w obszarze interwencji „ochrona klimatu i jakości powietrza” to:

- informowanie mieszkańców o możliwych dofinansowaniach w zakresie zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza,

- wspieranie potencjalnych beneficjentów np. Programu Priorytetowego Czyste Powietrze w zakresie wypełniania wniosków,
- informowanie o wymogach prawnych i zapisach dokumentów wyższego szczebla, np. o wymogach wprowadzonych „uchwałą antysmogową”,
- zajęcia i konkursy w szkołach dotyczące możliwych sposobów ochrony powietrza i klimatu.

Monitoring środowiska w obszarze interwencji „ochrona klimatu i jakości powietrza” to:

- wykorzystanie danych zawartych w corocznie publikowanych przez GIOŚ rocznych ocenach jakości powietrza,
- bieżący monitoring jakości powietrza dzięki lokalnym czujnikom jakości powietrza,
- sprawozdawczość w zakresie realizacji gminnych planów gospodarki niskoemisyjnej czy wojewódzkich planów ochrony powietrza.

3.2. ZAGROŻENIA HAŁASEM

Zagrożenie hałasem i wibracjami charakteryzuje się mnogością źródeł i powszechnością występowania. Najbardziej uciążliwymi emitorami hałasu i wibracji, mającymi zasadniczy wpływ na klimat akustyczny środowiska, są: trasy komunikacyjne (pojazdy samochodowe, ciężarowe, motocykle), place budowy, miejsca publiczne, rolnicze użytkowanie pojazdów i urządzeń, zakłady produkcyjne i przetwórcze, warsztaty naprawcze, urządzenia chłodnicze (zewnętrzne).

Hałas jest obecnie traktowany jako jeden z czynników zanieczyszczających środowisko. Do oceny akustycznej środowiska stosuje się poziom równoważny dźwięku (LAeq), który jest uśrednionym poziomem dźwięku w funkcji czasu. Poziom ten mierzony jest w decybelach. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku uzależnione są od źródła hałasu, pory dnia oraz przeznaczenia terenu. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku stosuje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 112).

Hałas komunikacyjny

Najczęściej spotykanym rodzajem hałasu jest hałas drogowy, który z uwagi na powszechność i gęstość występowania dróg charakteryzuje się procentowo największym zasięgiem oddziaływania i stanowi główne zagrożenie na terenach zurbanizowanych.

Do głównych przyczyn narażenia na ponadnormatywny hałas w otoczeniu dróg należą: duże natężenia ruchu pojazdów, duże udziały pojazdów ciężarowych w ruchu, duże prędkości pojazdów, zły stan techniczny pojazdów, rodzaj i stan techniczny nawierzchni drogowych, nieefektywna urbanistyka i brak jednoznacznych zapisów w przepisach dotyczących planowania przestrzennego uwzględniających kryterium hałasu.

Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy administruje na terenie Gminy Łabiszyn odcinkami dróg wojewódzkich o numerach: 246, 253 i 254 o długości łącznej 33,315 km:

- droga wojewódzka nr 246 Paterek – Samokłeski Małe – Szubin – Łabiszyn – Złotniki Kujawskie – Gniewkowo – Dąbrowa Biskupia o długości 13,201 km, jest w stanie dobrym,
- droga wojewódzka nr 253 Łabiszyn – Murczyn o długości 10,220 km jest w stanie dobrym,

- droga wojewódzka nr 254 Brzoza – Łabiszyn – Barcin – Mogilno – Wylatowo o długości 9,894 km jest w stanie dobrym.

W latach 2021-2024 ZDW w Bydgoszczy nie przeprowadzał pomiarów hałasu na terenie Gminy Łabiszyn. Prowadzone były natomiast dwie inwestycje obejmujące lata 2023-2024 tj.

1. Przebudowa wraz z rozbudową drogi wojewódzkiej nr 254 Brzoza-Łabiszyn-Barcin-Mogilno-Wylatowo (odcinek Brzoza-Barcin). Odcinek I od km 0+069 do km 13+280. Całkowita wartość projektu: wydatki ogółem: 10 195 457,60 zł, wydatki kwalifikowalne: 8 882 474,89 zł, dofinansowanie: 8 438 351,05 zł, w tym wkład Funduszy Europejskich 7 550 103,60 zł.
2. Przebudowa wraz z rozbudową drogi wojewódzkiej nr 254 Brzoza-Łabiszyn-Barcin-Mogilno-Wylatowo (odcinek Brzoza-Barcin). Odcinek II od km 13+280 do km 22+400. Całkowita wartość projektu: wydatki ogółem: 33 787 642,75 zł, wydatki kwalifikowalne 31 734 217,90 zł, dofinansowanie: 30 147 506,66 zł, w tym wkład z Funduszy Europejskich 26 974 085,11 zł.

W latach 2021-2022 nie prowadzono znaczących inwestycji.

Ponadto w 2024 r. ZDW w Bydgoszczy zrealizował na terenie Gminy Łabiszyn nasadzenia zastępcze za łączną kwotę 1230 zł.

W zakresie zadań planowanych ZDW w Bydgoszczy nie posiada precyzyjnych informacji o terminach i kosztach realizacji zadań. Jednak zakłada się, że będą prowadzone następujące zadania:

1. Prace związane z bieżącym i zimowym utrzymaniem dróg ZDW Bydgoszcz.
2. Budowa ścieżki dla pieszych wzdłuż drogi gminnej nr G000045 ul. Żnińska w Łabiszynie oraz wzdłuż drogi wojewódzkiej 253 relacji Łabiszyn – Murczyn od km 2+165 do km 2+732 strona lewa w m. Załachowo – inwestycję realizuje Gmina Łabiszyn.
3. Remont przepustu na drodze wojewódzkiej nr 253 w m. Obielewo w km 8+294.
4. Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 254 polegająca na rozbiórce istniejących mostów w m. Antoniewo i m. Obórznia oraz budowie nowych obiektów inżynierskich wraz z dojazdami w niezbędnym zakresie.

Zarząd Dróg Powiatowych w Żninie z siedzibą w Podgórzynie, który administruje drogami powiatowymi przedstawił wykaz dróg powiatowych w granicach Gminy Łabiszyn.

Tabela 8. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Łabiszyn wraz z oceną ich stanu

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość drogi (m)	Stan techniczny
1.	1956C miasto	Chomętowo – Łabiszyn	437	zadowalający
2.	1950C	Rynarzewo – Łabiszyn	9 812	dobry
3.	1953C	Wąsosz – Buszkowo	4 404	zadowalający
4.	1956C wieś	Chomętowo – Łabiszyn	8 042	zadowalający
5.	2356C	Smerzyn – Jabłówko – Murczynek	6 925	dobry
6.	2357C	Smerzyn – Załachowo	1 564	bardzo dobry
7.	2358C	Łabiszyn – Pturek	6 760	bardzo dobry
8.	2359C	Łabiszyn – Lisewo Kościelne	4 107	dobry

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość drogi (m)	Stan techniczny
9.	2360C	Oporowo – Ojrzanowo	5 096	dobry / zadowalający
10.	2361C	Zalachowo – Lubostroń	1 354	dobry
11.	2362C	Lubostroń – Kania	4 059	dobry
12.	2363C	Lubostroń – Julianowo	1 346	zły
13.	2365C	Obielewo – Kierzkowo	2 269	dobry

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Żninie z siedzibą w Podgórzynie

Długość dróg powiatowych na terenie Gminy Łabiszyn wynosi 56,175 km.

W latach 2021-2025 na terenie Gminy Łabiszyn w ciągu dróg powiatowych przeprowadzano następujące inwestycje:

1. 2022 r. – remont drogi powiatowej nr 1950C Rynarzewo – Łabiszyn na odcinku Władysławo – Pszczółczyn o długości 3,9 km Koszt realizacji zadania: 1 146 742,60 zł.
2. 2024 r. – modernizacja drogi powiatowej nr 2358C Łabiszyn – Pturek (odcinek Lubostroń – Pturek). Koszt realizacji zadania: 2 013 776,02 zł.
3. 2025 r. – modernizacja drogi powiatowej nr 2358C Łabiszyn – Pturek (odcinek Zdziarsk - Lubostroń). Koszt realizacji zadania: 2 096 507,33 zł.
4. 2025 r. – modernizacja drogi powiatowej nr 2357C Smerzyn – Zalachowo. Koszt realizacji zadania: 467 571,07 zł.

Natomiast w latach 2021 i 2023 nie realizowano znaczących inwestycji. Na drogach powiatowych nie prowadzono monitoringu hałasu.

W zakresie zadań planowanych Zarząd Dróg Powiatowych w Żninie z siedzibą w Podgórzynie nie posiada precyzyjnych informacji o terminach i kosztach realizacji zadań. Jednak zakłada się, że będzie prowadzone zadania polegające na przebudowie drogi powiatowej nr 1956C Chomętowo – Łabiszyn wraz z budową drogi dla rowerów na odcinku Smerzyn – Łabiszyn. Koszt zadania na podstawie kosztorysu inwestorskiego: 7 750 149,26 zł.

Połączenia lokalne realizowane są na **drogach gminnych**. Stan tych dróg jest zróżnicowany. Po okresie zimowym występują ubytki, wymagające bieżących napraw utrzymaniowych, a niektóre odcinki wymagają przebudowy lub remontu w celu naprawy jezdni. Sukcesywnie realizowane są naprawy i remonty dróg gminnych, jednak jest to uzależnione przede wszystkim od ograniczonych środków funduszy na realizację tego celu. Zadania zrealizowane na szczeblu gminnym wykazywane są w dwuletnich raportach z realizacji programu ochrony środowiska, sprawozdaniach budżetowych i raportach o stanie Gminy.

Należy zauważyć, że rodzaj nawierzchni drogi ma znaczenie z punktu widzenia środowiska z minimum dwóch powodów:

- na drogach nieutwardzonych istotny jest problem pylenia z dróg podczas ruchu pojazdów, co nie jest istotne na drogach o nawierzchni asfaltowej czy betonowej,
- drogi o zniszczonej i „dziurawej” nawierzchni sprzyjają powstawaniu hałasu podczas przejazdów samochodów – słyszalna praca amortyzatorów, wibracje elementów pojazdów, co ma ograniczone znaczenie podczas przejazdu po nawierzchni równej, gładkiej.

Dlatego prezentuje się dlugość dróg według nawierzchni (stan na 2024 r.):

- drogi gminne o nawierzchni twardej 90,3 km, w tym o nawierzchni twardej ulepszonej 56,4 km,
- drogi gminne o nawierzchni gruntowej 46,9 km,
- łącznie daje to 137,2 km dróg gminnych.

Na drogach gminnych nie prowadzi się pomiarów natężenia ruchu i monitoringu hałasu.

Biorąc pod uwagę dane w zakresie układu komunikacyjnego, należy odnieść się do pomiarów hałasu i natężenia ruchu.

W zakresie monitoringu hałasu komunikacyjnego przeanalizowano dane dostępne w opracowaniach: „Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa kujawsko-pomorskiego” za lata 2021-2024, które opracował Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy.¹¹

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska poinformował, że w latach 2021-2024 nie prowadził pomiarów hałasu komunikacyjnego na terenie Gminy Łabiszyn.

W dniu 17 czerwca 2024 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego podjął Uchwałę Nr III/72/24 w sprawie określenia „**Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa kujawsko-pomorskiego**”.¹² Wcześniej obowiązywała Uchwała Nr XX/370/16 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 maja 2016 r. w sprawie określenia programu ochrony środowiska przed hałasem dla obszarów położonych w otoczeniu dróg wojewódzkich województwa kujawsko-pomorskiego, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie. Osobny program dotyczył dróg krajowych i linii kolejowych, które na terenie Gminy Łabiszyn nie występują.

Odpowiedzialnymi za realizację Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa kujawsko-pomorskiego są zarządcy infrastruktury drogowej i kolejowej (tj. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy, PKP Polskie Linie Kolejowe Sp. z o.o.).

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa kujawsko-pomorskiego (POH) jest dokumentem strategicznym, który stanowi istotny element długookresowej polityki w zakresie ochrony mieszkańców województwa przed hałasem w środowisku.

Celem programu jest:

- zapobieganie powstawaniu hałasu w środowisku,
- poprawa klimatu akustycznego w środowisku poprzez działania ograniczające poziom hałasu tam, gdzie jest to konieczne, tj. na terenie miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy jak również wzdłuż głównych dróg i głównych linii kolejowych - tzw. ochrona czynna,
- zachowanie korzystnych warunków akustycznych w środowisku - tzw. ochrona bierna.

Podstawą do opracowania wyżej wymienionego programu ochrony środowiska przed hałasem były m.in. **strategiczne mapy hałasu**.

¹¹ Wyniki monitoringu hałasu są dostępne na stronie <https://www.gov.pl/web/gios/hałas-lista-kujawsko-pomorskie>

¹² Program ochrony środowiska przed hałasem oraz strategiczne mapy hałasu dostępne są na stronie <https://bip.kujawsko-pomorskie.pl/4407/srodowisko-programy-i-plany-programy-ochrony-srodowiska-przed-halasem-i-strategiczne-mapy-halas.html>

Z analizy strategicznych map hałasu oraz Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa kujawsko-pomorskiego wynika, że żadna z dróg wojewódzkich przebiegających przez Gminę Łabiszyn (w jej granicach) nie została ujęta w wyżej wymienionych opracowaniach. Wynika to z faktu, że po odcinkach tych dróg przemieszcza się mniej niż 3 mln pojazdów silnikowych rocznie (tj. 8219 pojazdów na dobę). Natomiast drogi krajowe i linie kolejowe nie przebiegają przez opisywany teren.

Odniesiono się również do **natężenia ruchu pojazdów**, które jest głównym generatorem hałasu drogowego. Dlatego ma największy wpływ na jego poziom. Obserwowany w ostatnich latach przyrost liczby pojazdów oraz wzrost ich natężenia na sieci dróg spowodował przyrost terenów zagrożonych hałasem drogowym.

Generalnymi Pomiarami Ruchu objęte są drogi krajowe (nie występują na opisywanym terenie) i wojewódzkie. GPR przeprowadzane są co 5 lat. Pomiary w ramach GPR 2020 wydłużono na rok 2021, ze względu na pandemię. Na wszystkich odcinkach przebiegających przez Gminę Łabiszyn obserwuje się systematyczne zwiększanie średniego dobowego ruchu pojazdów silnikowych co może przekładać się na uciążliwości akustyczne.

Tabela 9. Porównanie średniego dobowego ruchu rocznego (SDR) dla dróg na terenie Gminy Łabiszyn według Generalnych Pomiarów Ruchu 2010, 2015 i 2020/2021 celem wskazania zachodzących zmian

Numer drogi	Odcinek pomiarowy	Rok pomiaru (GPR)	Pojazdy silnikowe ogółem (szt.)	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych (SDR - liczba pojazdów)								
				Motocykle	Samochody osobowe Mikrobusy	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		Suma ciężarowe (suma)	Udział ruchu ciężarowego (%)	Autobusy	Ciągniki rolnicze
							bez przycz.	z przycz.				
			SDR	SDR	SDR	SDR	SDR	SDR	suma	%	SDR	SDR
droga wojewódzka nr 246	Szubin - Łabiszyn	GPR 2010	1613	19	1121	155	97	208	305	18,9	8	5
		GPR 2015	1623	23	1057	164	68	302	370	22,8	3	6
		GPR 2020	2275	21	1432	281	93	440	533	23,4	3	5
droga wojewódzka nr 246	Łabiszyn – Złotniki Kujawskie	GPR 2010	788	13	613	78	35	25	60	7,6	2	22
		GPR 2015	902	32	671	96	37	40	77	8,5	5	21
		GPR 2020	1184	9	936	138	43	44	87	7,3	0	14
droga wojewódzka nr 253	Łabiszyn - Murczyn	GPR 2010	2457	27	2030	233	54	76	130	5,3	22	15
		GPR 2015	3790	53	3043	197	117	349	466	12,3	8	23
		GPR 2020	4379	37	3662	425	61	174	235	5,4	9	11
droga wojewódzka nr 253	Brzoza - Barcin	GPR 2010	4686	33	3454	398	206	534	740	15,8	42	19
		GPR 2015	5067	20	3551	497	208	740	948	18,7	41	10
		GPR 2020	5780	41	4080	515	96	1000	1096	19,0	32	16

Źródło: wyniki GPR 2010, GPR 2015 i GPR 2020/2021 (oznaczony w tabeli jako GPR 2020)

Na terenie Gminy Łabiszyn nie występują źródła hałasu komunikacyjnego innego niż drogowy z uwagi na brak czynnej linii kolejowej, tramwajowej czy lotniska.

Podsumowując, głównym źródłem ponadnormatywnego hałasu na opisywanym terenie jest drogowy ruch komunikacyjny. W związku z tym niezbędna jest kontynuacja działań obejmujących: kompleksowe planowanie zagospodarowania przestrzennego większych układów przestrzennych, realizacja obwodnic, stosowanie zieleni izolacyjnej oraz stała dbałość o właściwy stan nawierzchni dróg.

Jednym z narzędzi, które Gmina może stosować w celu ograniczenia hałasu jest właściwe planowanie przestrzenne. Powinno ono uwzględniać strefowanie zabudowy, co oznacza, że najbliższe źródła hałasu np. drogi powinny być zaplanowane ewentualne ekrany akustyczne, zieleni izolacyjna, drogi wewnętrzne i parkingi. Dalej mogą być zlokalizowane zabudowa usługowa i gospodarcza – teren ekranizujący nie podlegający standardom akustycznym, następnie zabudowa mieszkaniowo-usługowa wielorodzinna, zagrodowa – teren podlegający podwyższonym wartościom standardów akustycznych. Jeszcze dalej od drogi warto zaplanować zabudowę mieszkaniowo-usługową wielorodzinną, zagrodową – teren podlegający podwyższonym wartościom standardów akustycznych, a najdalej od źródła hałasu powinny być usytuowane zabudowa oświaty, zabudowa jednorodzinna – teren podlegający obniżonym wartościom standardów akustycznych.¹³

Ważnym elementem ograniczania hałasu komunikacyjnego jest **rozwój transportu publicznego**. Gmina Łabiszyn podejmuje inicjatywy promujące transport zbiorowy m.in. poprzez dofinansowanie do biletów do transportu autobusowego dla dzieci i młodzieży.

Łatwo dostępny transport dobrej jakości powinien umożliwiać skorzystanie z usług publicznych gwarantujących właściwy poziom życia, wówczas mieszkańcy mniejszych miejscowości mogą uniknąć komunikacyjnego wykluczenia. Kiedy brakuje sprawnego transportu pasażerskiego, może dochodzić do tzw. wykluczenia transportowego zarówno określonych grup społecznych, jak i całych terenów. Dla zrównoważonego - zintegrowanego rozwoju Gminy Łabiszyn, poprawa dostępności infrastruktury transportowej i komunikacyjnej jest potrzebą kluczową.

Bez poprawy jakości transportu publicznego (np. inwestycje w tabor, dostosowanie częstotliwości kursów do potrzeb pasażerów) można spodziewać się dalszego spadku zainteresowania komunikacją zbiorową, przy jednoczesnym wzroście liczby samochodów osobowych poruszających się po terenie gminy, co skutkować będzie zwiększeniem uciążliwości akustycznych.

W 2023 zrealizowano ostatni etap prac nad **Planem Zrównoważonej Mobilności Miejskiej – SUMP BydOF**, który jest warunkiem w dostępie do środków finansowych w ramach Polityki Spójności w obszarze transportowym w latach 2021-2027 dla ZIT-u bydgoskiego obszaru funkcjonalnego. Dokument został poddany konsultacjom społecznym, a następnie został przyjęty przez wszystkie rady gmin, miast i powiatów jst zrzeszonych w stowarzyszeniu Metropolia Bydgoszcz. Dokument otrzymał pozytywną opinię Centrum Unijnych Projektów Transportowych.

¹³ Zasady strefowania opisano na podstawie https://www.powietrze.mazovia.pl/uploaded_images/1557922987_halas-komunikacyjny-zrodla-i-metody-przeciwdzialania.pdf

Ważnym komponentem infrastruktury służącym zmniejszeniu hałasu są **drogi rowerowe**. Niestety na terenie Gminy Łabiszyn nie ma rozwiniętej sieci dróg rowerowych. Należy dążyć do rozwoju w tym zakresie.

Hałas przemysłowy

Na opisywanym terenie, nie ma wielkich zakładów przemysłowych, natomiast istnieje wiele małych zakładów produkcyjnych, usługowych oraz handlowych. Hałas przemysłowy na terenie Gminy Łabiszyn jest istotny, z uwagi na dużą aktywność gospodarczą mieszkańców – szereg warsztatów naprawczych, obiektów wyposażonych w urządzenia wentylacyjne i chłodnicze zewnętrzne, usytuowanych niejednokrotnie pośród lub w niewielkiej odległości od zabudowy mieszkaniowej. Ponadto, hałas emitowany jest w związku z działalnością wydobywczą i transportową związaną z eksploatacją złóż.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy prowadzi bieżący monitoring hałasu przemysłowego.

Na terenie Gminy Łabiszyn dominują jednak małe zakłady produkcyjno – usługowe, których wpływ na klimat akustyczny ograniczony jest do obszaru prowadzenia działalności. **Starosta Żniński dla terenu Gminy Łabiszyn w latach 2021-2024 nie wydawał decyzji dotyczących hałasu.**

Należy wyjaśnić, że w przypadku stwierdzenia przez właściwy organ ochrony środowiska, na podstawie pomiarów własnych, pomiarów dokonanych przez Głównego / Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska lub pomiarów podmiotu obowiązującego do ich prowadzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, przekroczone są dopuszczalne poziomy hałasu, organ ten wydaje decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu.

Wszczęcie z urzędu postępowania w sprawie wydania decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu może zainicjować pismo informujące o potencjalnej możliwości przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Hałas komunalny i rolniczy

Spośród źródeł hałasu komunalnego najistotniejsze znaczenie ma hałas towarzyszący obiektom, rekreacji, rozrywki i sportu. Z ich działalnością związany jest dyskomfort akustyczny. W okresie letnim okresową uciążliwość akustyczną powodują imprezy plenerowe.

Obszary rolnicze zajmują na terenie Gminy Łabiszyn znaczne powierzchnie, w związku z czym hałas emitowany przez maszyny rolnicze jest istotnym szkodliwym czynnikiem środowiskowym. W związku z tym, część mieszkańców opisywanego obszaru może być narażona na hałas pochodzenia rolniczego. Spośród maszyn stosowanych w rolnictwie, generujących hałas, największe zagrożenie dla narządu słuchu stwarzają ciągniki rolnicze, kombajny zbożowe oraz maszyny warsztatowo-budowlane, a zwłaszcza pilarki tarczowe. Opisywany hałas ma jednak znaczenie lokalne i występujące jedynie czasowo w trakcie wykonywania prac w rolnictwie. Na obszarach rolniczych nie uznaje się tego rodzaju hałasu jako szczególnie uciążliwy, gdyż jest po prostu związany z lokalnym rolnictwem.

Na terenie Gminy Łabiszyn występują obszary leśne. Podczas prowadzenia prac w lesie może występować czasowo i lokalnie hałas związany z pracą pojazdów, maszyn i urządzeń np. pilarek.

3.2.1. Analiza SWOT – zagrożenia hałasem

W tabeli przedstawiono **analizę SWOT** dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem.

Tabela 10. Analiza SWOT – zagrożenia hałasem

Czynniki wewnętrzne	Mocne strony	Słabe strony
	– ograniczona terytorialnie liczba źródeł hałasu, – modernizacja dróg w miarę możliwości finansowych, – przystąpienie do inicjatywy związanej z Planem Zrównoważonej Mobilności Miejskiej – SUMP BydOF, – uwzględnianie w mpzp zapisów dotyczących ochrony akustycznej obszaru.	– duże natężenie hałasu komunikacyjnego na drogach tranzytowych, tj. drogach wojewódzkich nr 246, 253 i 254, – brak rozwiązań technicznych eliminujących narażenie na hałas, np. ekranów akustycznych w ciągu dróg wojewódzkich, – dominacja transportu indywidualnego (własny samochód), – niepełna sieć dróg rowerowych.
Czynniki zewnętrzne	Szanse	Zagrożenia
	– upowszechnianie idei niskoemisyjnego transportu, – położenie nacisku na rozwój infrastruktury rowerowej, korzystanie z komunikacji zbiorowej, – wspólne dojazdy do pracy, – produkcja cichszych samochodów, technologie redukujące hałas.	– brak monitoringu hałasu na opisywanym terenie, – wysokie koszty rozbudowy transportu przyjaznego środowisku naturalnemu, – stosowanie samochodu osobowego jako podstawowego środka transportu, – brak funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy stanu środowiska akustycznego.

Źródło: opracowanie własne

3.2.2. Zagadnienia horyzontalne - zagrożenie hałasem

Adaptacja do zmian klimatu w obszarze interwencji „zagrożenia hałasem” to:

- uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem,
- stosowanie zieleni izolacyjnej,
- rozsądne korzystanie z urządzeń chłodniczych i grzewczych (tylko w razie konieczności),
- optymalizacja ruchu drogowego, modernizacja nawierzchni,
- rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego,
- rozwój infrastruktury rowerowej,

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w obszarze interwencji „zagrożenia hałasem” to:

- awarie urządzeń chłodniczych i grzewczych powodujące nadmierny hałas,
- przypadki losowe, uszkodzenia pojazdów, maszyn i urządzeń emitujących nadmierny hałas.

Działania edukacyjne w obszarze interwencji „zagrożenia hałasem” to:

- promowanie transportu zbiorowego i wspólnych przejazdów jako alternatywy dla pojazdów indywidualnych,
- wsparcie ruchu pieszego (np. poprawa bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych, chodnikach, wzdłuż dróg),

- promocja transportu rowerowego m.in. poprzez rozwój infrastruktury.

Monitoring środowiska w obszarze interwencji „zagrożenia hałasem” to:

- wykorzystanie wyników monitoringu hałasu realizowanego przez GIOŚ,
- monitorowanie wyników poziomu hałasu wykazywanych przez zarządców dróg,
- kontrola hałasu w „zakładach” przez WIOŚ w Bydgoszczy.

3.3. POLA ELEKTROENERGETYCZNE

3.3.1. Infrastruktura elektroenergetyczna

Operatorem elektroenergetycznego **systemu przesyłowego** i zarządcą linii najwyższych napięć są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. W oparciu o analizę danych PSE S.A. można stwierdzić, że przez opisywany teren nie przebiega linia najwyższych napięć.¹⁴

Operatorem sieci elektroenergetycznej na opisywanym terenie jest Enea Operator Sp. z o.o. Stan infrastruktury elektroenergetycznej jest dobry.

Spółka Enea poinformowała, że w latach 2021-2024 dokonywała niezbędnej rozbudowy i modernizacji sieci elektroenergetycznej wynikającej z konieczności zasilania obecnych odbiorców w energię elektryczną z zachowaniem wymaganych parametrów sieci i jakości energii elektrycznej, a także nowych odbiorców w związku z zawieranymi umowami o przyłączenie w oparciu o wydane warunki przyłączenia do sieci elektroenergetycznej.

Głównym kierunkiem inwestowania Spółki jest rozwój sieci dystrybucyjnej dla zaspokojenia zapotrzebowania odbiorców na energię elektryczną, przyłączenia do sieci nowych podmiotów, w tym również przyłączenia odnawialnych źródeł energii, jak również modernizacja i odtworzenia majątku Spółki, przy zachowaniu szerokorozumianego bezpieczeństwa energetycznego. Planując rozbudowę infrastruktury energetycznej Spółka kieruje się zasadą proporcjonalności. Nowe inwestycje są współmierne do wzrastającego zapotrzebowania na moc lub pojawienie się nowych odbiorców energii elektrycznej. Działania inwestycyjne Spółki bazują na Planie Rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną, uzgodnionym przez Prezesa URE. Jednocześnie w zależności od możliwości finansowych Spółka, w tym uwzględniając pozyskane środki o dofinansowanie od zewnętrznych instytucji dofinansowujących, realizuje zadania inwestycyjne w oparciu o sporządzane Plany Inwestycyjne ENEA Operator Sp. z o.o.

3.3.2. Stacje nadawcze łączności bezprzewodowej

Na terenie Gminy zlokalizowane są anteny nadawcze telefonii komórkowych w miejscowościach: Annowo, Łabiszyn (ul. Przemysłowa, Szubińska), Pszczółczyn, Załachowo, Zdziarsk. Emisja pól elektromagnetycznych z tych instalacji nie stanowi zagrożenia dla zdrowia, gdyż działają one zgodnie z obowiązującym prawem, a ich wartość emisji jest w granicach dopuszczalnych.

¹⁴ Schemat przebiegu linii najwyższych napięć znajduje się na stronie <https://www.pse.pl/obszary-dzialalnosci/krajowy-system-elektroenergetyczny/plan-sieci-elektroenergetycznej-najwyzszych-napiec>

Należy stwierdzić, że stacje nadawcze telefonii komórkowej zlokalizowane na odpowiedniej wysokości i prawidłowo ustawione nie stanowią zagrożenia dla ludzi.¹⁵

3.3.3. Monitoring pól elektromagnetycznych

Najpowszechniej występującymi instalacjami będącymi źródłami pól elektromagnetycznych, które mają wpływ na ogólny poziom pól w środowisku są linie elektroenergetyczne oraz instalacje radiokomunikacyjne, takie jak stacje bazowe telefonii komórkowej oraz stacje radiowe i telewizyjne. Jednak jeśli są one odpowiednio usytuowane względem budynków użytkowanych przez mieszkańców to nie stanowią zagrożenia.

Na terenie Gminy Łabiszyn w latach 2021-2024 Główny Inspektor Ochrony Środowiska **przeprowadził monitoring pól elektromagnetycznych** dwukrotnie. Wynik pomiaru w Łabiszynie przy ul. ul. 3 Maja 18 wyniósł $<0,3$ V/m w 2021 r. oraz $0,57$ V/m w 2023 r. Natomiast w latach 2022 i 2024 nie prowadzono pomiarów w Gminie Łabiszyn.

Zatem **nie wystąpiło przekroczenie dopuszczalnego poziomu PEM.**

Wyniki z punktów monitoringowych dla powiatu żnińskiego w latach 2021-2024 znajdowały się w granicach dopuszczalnych norm.

Nie ma zatem podstaw do wskazania, że istnieje zagrożenie ze strony oddziaływania pól elektromagnetycznych. Co więcej, należy wyjaśnić, że dopuszczalny poziom 7 V/m obowiązywał do końca 2019 r. Normy zostały złagodzone. **Obecnie obowiązujące poziomy dopuszczalne** wynoszą dla wysokich częstotliwości od 28 V/m do 61 V/m. Szczegółowe dane w tym zakresie zawiera Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019 poz. 2448).

Ponadto w serwisie <https://si2pem.gov.pl/> dostępna jest mapa PEM, która przedstawia położenie stacji bazowych telefonii komórkowej i nadajników DVB-T na terenie Polski oraz wyniki pomiarów pola elektromagnetycznego (PEM) wykonywanych w ich otoczeniu. Wszystkie pomiary PEM realizowane są przez akredytowane laboratoria. W obszarze PEM obowiązują ściśle regulacje prawne określające m.in. dopuszczalne wartości natężenia PEM w środowisku oraz sposoby sprawdzania ich dotrzymania. Wartości zmierzone w okresie sprawozdawczym wyniosły nie przekraczały dopuszczalnych norm.

Ochrona człowieka przed potencjalnymi skutkami promieniowania polega przede wszystkim na separacji przestrzennej terenów mieszkalnictwa oraz terenów związanych z wielogodzinnym lub stałym pobytem ludzi.

Wpływ pola elektromagnetycznego na człowieka i środowisko uzależniony jest od wielkości natężenia (lub gęstości mocy) oraz częstotliwości drgań. Dlatego wartość poziomów dopuszczalnych jest określana w pasmach częstotliwości. Ochrona przed nim polega zaś głównie na lokalizowaniu obiektów emitujących pola elektromagnetyczne na odpowiedniej wysokości oraz zapewnieniu odpowiedniej odległości od zabudowań mieszkalnych.

Rosnące zapotrzebowanie na usługi telekomunikacyjne pobudza rozwój nowych technologii obsługi połączeń. Wprowadzenie każdej kolejnej generacji technologii mobilnej wiązało się ze wzrostem szybkości transmisji danych o rzędy wielkości, poprawą jakości połączeń

¹⁵ Informacja o stacjach bazowych telefonii komórkowej <https://piit.org.pl/aktualnosci/gios-im-wiecej-masztow-tym-nizszy-poziom-pem-w-polsce-wyniki-pomiarow-gios-za-2022-rok-sa-jednoznaczne>

oraz pojawieniem się nowych funkcjonalności. Aktualnie wykorzystywana technologia 5G funkcjonuje na świecie od 2020 r.

Sieć 5G umożliwia szereg nowych usług. Nowa technologia korzystać będzie z pasm niskich, średnich i wysokich częstotliwości, z których wszystkie mają swoje zalety i ograniczenia. Upowszechnienie sieci 5G wymaga przygotowania infrastruktury antenowej i wdrożenia nowych rozwiązań technologicznych. Więcej anten i większa liczba komórek oznacza, że moc niezbędna do nadawania sygnałów będzie odpowiednio mniejsza, również w przypadku urządzeń końcowych, np. smartfonów. Technologia 5G znajdzie szerokie zastosowania w wielu obszarach gospodarki: przemyśle czwartej generacji, nowoczesnym rolnictwie i sektorach usługowych.

W Polsce dopuszczalne poziomy pola elektromagnetycznego zostały zharmonizowane z zaleceniem Rady z dniem 1 stycznia 2020 r. Aktem prawnym regulującym tę kwestię jest rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 poz. 2448). Jest to kolejny krok aby zapewnić w Polsce takie same warunki świadczenia usług mobilnych jak w większości państw europejskich. W związku ze zmianami w dopuszczalnych poziomach PEM konieczna była również zmiana metodyk pomiarowych, adekwatnych również do zmieniającej się technologii. Metody pomiarów PEM określa rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 17 lutego 2020 r. w sprawie sposobów sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2022 poz. 2630).

Obszerną bazą dotyczącą urządzeń emitujących PEM jest Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Komunikacji Elektronicznej dostępny pod adresem bip.uke.gov.pl.

Prezes UKE realizując ustawowe obowiązki określone w ustawie Prawo telekomunikacyjne, zamieszcza na stronie podmiotowej BIP UKE <http://bip.uke.gov.pl/> informację o dokonaniu rezerwacji częstotliwości, na rzecz podmiotu, dla którego dokonano tejże rezerwacji częstotliwości, zakres częstotliwości objętych rezerwacją oraz okres, na jaki została udzielona rezerwacja.

Wykaz rezerwacji i pozwoleń radiowych dla każdej ze służb radiokomunikacyjnych zamieszczony jest na stronie pod adresem <http://bip.uke.gov.pl/pozwolenia-radiowe/wykaz-pozwolen-radiowych> oraz <http://bip.uke.gov.pl/pozwolenia-radiowe/rejestr-urzadzen> i stanowi wyczerpujące źródło informacji, do ujęcia kwestii zagrożeń polem elektromagnetycznym na terenie Gminy Łabiszyn.

Więcej informacji dotyczącej pól elektromagnetycznych można znaleźć między innymi w książce „Pole elektromagnetyczne, a człowiek. O fizyce, biologii, medycynie, normach i sieci 5G”, która została opracowana przez ekspertów Instytutu Łączności, Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego i Ministerstwa Cyfryzacji. Publikacja w przystępny sposób omawia najważniejsze zagadnienia związane z polem elektromagnetycznym o częstotliwościach radiowych. Książka jest podzielona na cztery sekcje. Trzy pierwsze odpowiadają na najczęściej zadawane pytania dotyczące fal elektromagnetycznych. Czym są? Jaki mają wpływ na organizm człowieka? Jak je mierzyć i jakie regulacje ich dotyczą? W czwartej części autorzy wyjaśniają, jaki jest związek pola elektromagnetycznego z telekomunikacją i tłumaczą, czym jest kolejna generacja sieci komórkowych, czyli 5G.

3.3.4. Analiza SWOT – pola elektromagnetyczne

W kolejnej tabeli przedstawiono analizę SWOT dla obszaru interwencji pola elektromagnetyczne.

Tabela 11. Analiza SWOT – pola elektromagnetyczne

Czynniki wewnętrzne	Mocne strony	Słabe strony
	- według pomiarów GIOŚ – brak przekroczeń dopuszczalnych norm promieniowania elektromagnetycznego, - bieżąca modernizacja i remonty infrastruktury elektroenergetycznej, - uwzględnianie w planowaniu przestrzennym oddziaływania pól elektromagnetycznych.	- mała liczba punktów monitoringu PEM i niska częstotliwość pomiarów, - konieczność lokalizacji nadajników telefonii komórkowej (stacji bazowych) blisko zabudowy mieszkalnej.
Czynniki zewnętrzne	Szanse	Zagrożenia
	- obowiązkowy monitoring PEM w ramach państwowego monitoringu środowiska, - modernizacja sieci energetycznych przez operatora.	- rozpowszechnienie i rozwój telefonii komórkowej oraz innych technologii emitujących promieniowanie elektromagnetyczne np. WiFi, - rozbudowa mieszkalnictwa wzdłuż linii energetycznych.

Źródło: opracowanie własne

3.3.5. Zagadnienia horyzontalne – pola elektromagnetyczne

Adaptacja do zmian klimatu w obszarze interwencji „pola elektromagnetyczne” to:

- dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii,
- montowanie urządzeń emitujących PEM (np. linii elektroenergetycznych i stacji bazowych telefonii komórkowej) w miejscach, gdzie nie będą narażone na wyniki zmian klimatu, np. podczas wichur.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w obszarze interwencji „pola elektromagnetyczne” to:

- awarie urządzeń emitujących PEM powodujące ponadnormatywne oddziaływanie,
- skokowe zapotrzebowaniem na energię elektryczną np. podczas upałów w związku z funkcjonowaniem urządzeń chłodniczych.

Działania edukacyjne w obszarze interwencji „pola elektromagnetyczne” to:

- korzystanie ze sprawdzonych źródeł informacji, np. publikacji „Pole elektromagnetyczne a człowiek. O fizyce, biologii, medycynie, normach i sieci 5G”, opracowanej przez ekspertów Instytutu Łączności, Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego i Ministerstwa Cyfryzacji,
- poszerzenie wiedzy dzięki materiałom opracowanym np. przez Instytut Łączności działający w ramach Państwowego Instytutu Badawczego,
- przekazywanie informacji o zaawansowaniu technologii bezprzewodowych wg współczesnej wiedzy.

Monitoring środowiska w obszarze interwencji „pola elektromagnetyczne” to:

- wykorzystanie wyników monitoringu PEM prowadzonego przez GIOŚ,
- monitorowanie poziomów PEM na stronie <https://si2pem.gov.pl/>,
- kontrola urządzeń emitujących PEM przez zarządców sieci i urządzeń.

3.4. GOSPODAROWANIE WODAMI

Ustawa Prawo wodne kompleksowo reguluje gospodarowanie wodami, w tym kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, zarządzanie nimi oraz korzystanie z wód, sprawy własności wód i gruntów pokrytych wodami, a także zasady gospodarowania tymi składnikami jako majątkiem Skarbu Państwa.

Ustawa wprowadziła zarząd nad wodami w układzie zlewniowym. Utworzyła Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”, które pełni rolę gospodarza na głównych wodach publicznych. Pozwala to m.in. na sprawniejsze zarządzanie zasobami wodnymi, a także planowanie inwestycji wieloletnich.

Gmina Łabiszyn położona jest w obszarze dorzecza Odry, a w dalszym podziale zlewniowym - w regionie wodnym Noteci.

Jeśli chodzi o zarządzanie, opisywany teren znajduje się w zasięgu działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy, które wchodzi w skład Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

3.4.1. Wody powierzchniowe - charakterystyka ogólna¹⁶

Najważniejszą pod względem hydrologicznym rzeką na opisywanym terenie jest Notec. Jest to rzeka o liczącej się w skali kraju długości (388 km) i dużej powierzchni dorzecza (około 17 tys. km). Jest największym dopływem Warty.

Odcinek biegnący przez teren gminy zalicza się do jej środkowego biegu (jest położony około 140 km od źródeł). Przeciętny przepływ na Noteci na wysokości gminy wynosi około 12-15 m³ na sekundę. Rzeka w przeszłości była intensywnie wykorzystywana do transportu, wskutek czego na praktycznie całym przebiegu przez teren województwa była poddawana zabiegom hydrotechnicznym, czego efektem są między innymi sztuczne kanały służące usprawnieniu żeglugi.

Elementami powierzchniowej sieci wodnej są jeziora, śródpolne oczka wodne, ciekі stale itp. Uwagę zwraca występowanie zaledwie kilku i to niewielkich jezior. Mają genezę wytopiskową, są płytkie, częściowo mają słabo dostępne brzegi ze względu na położenie w sąsiedztwie terenów podmokłych. Są dosyć podatne na degradację oraz zarastanie. Występują one w dwóch rejonach gminy: na północy (na pograniczu z gminą Szubin) oraz na południu (okolice Smerzyna). Do najważniejszych należą jezioro Smerzyńskie i jezioro Meszno.

¹⁶ Przedstawiono dane zamieszczone w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028”

3.4.2. Jednolite Części Wód Powierzchniowych

Cały kraj podzielony jest na **Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP¹⁷)**. Mogą to być JCWP: rzeczne, jeziorne, przejściowe lub przybrzeżne. Zasięg zlewni JCWP nie zawsze jest jednoznaczny z tym, że dany ciek występuje w granicach Gminy. Może płynąć w jej sąsiedztwie, ale obejmować obszar w granicach administracyjnych Gminy Łabiszyn.

W okresie realizacji dotychczas obowiązującego gminnego programu ochrony środowiska obowiązywały **dwa podziały JCWP**:

1. Pierwszy podział wynikał z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. z 2016 r. poz. 1967). Rozporządzenie obowiązywało do dnia 23 lutego 2023 r. Wedle tego podziału dostępne są oceny jakości wód z wielolecia 2016-2021, do których nawiązano w raporcie z realizacji POŚ za lata 2021-2022.
2. Natomiast 24 lutego 2023 r. zaczęło obowiązywać Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335). Jest ono wiążące dla planów działań. Według tego podziału prezentowane są też wyniki monitoringu wód powierzchniowych od roku 2022. Zgodnie z tym podziałem w granicach administracyjnych Gminy Łabiszyn występuje 10 JCWP, w tym 8 JCWP Rzecznych i 2 JCWP Jeziorne. Podkreślenia wymaga fakt, że jeziora: Gąbińskie i Wolickie znajdują się poza granicami Gminy Łabiszyn, ale ich zlewnie obejmują częściowo Gminę Łabiszyn. Dlatego ujęto je w zestawieniu, podobnie jak robi to Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

Szczegółowy wykaz nazw i kodów JCWP według obowiązującego podziału przedstawiono w tabeli.

¹⁷ JCWP - oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych

Tabela 12. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Łabiszyn ze wskazaniem stanu wód i informacją czy JCWP jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych

Lp.	Kod i nazwa JCWP		Stan / cele środowiskowe oraz zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych dla JCWP wg II aktualizacji Planu gospodarowania wodami tj. w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)			
	w poprzednim cyklu planistycznym (2016-2021)	w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)	stan wód	cele środowiskowe		Zagrożenie*
				stan lub potencjał ekologiczny	stan chemiczny	
1.	RW600024188351 Noteć od Jeziora Wolickiego do oddzielenia się Kan. Noteckiego w Antonowie	RW60001618838249 Nowy Kanał Notecki	zły stan wód	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartość w wodzie: do 2740 µS/cm), IFPL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona
2.	RW6000171883549 Dopływ ze Złotnik Kujawskich	RW6000111883824229 Kanał Diemionna	Brak danych	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dobry stan chemiczny	jest zagrożona
3.	RW600024188379 Noteć od Górnego Kanału Noteci do Kanału Bydgoskiego;	RW600016188391 Noteć od Nowego Kanału Noteckiego do dopływu spod Sipior	zły stan wód	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Noteć w obrębie JCWP (dla węgorka europejskiego)	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona
	RW600024188519 Noteć od Kanału Bydgoskiego do Kcynki					
4.	RW600001883829 Górny Kanał Noteci	RW6000161883829 Górny Kanał Noteci	zły stan wód	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny	jest zagrożona
5.	RW600024188351 Noteć od Jeziora Wolickiego do oddzielenia się Kan. Noteckiego w Antonowie	RW600016188351 Noteć od jez. Wolickiego do oddzielenia się Kan. Noteckiego w Antonowie	zły stan wód	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Noteć w obrębie JCWP (dla węgorka europejskiego)	dobry stan chemiczny	jest zagrożona
6.	RW60002518836779 Gąsawka do wypływu z Jez. Sobiejuskiego	RW60001818836779 Gąsawka do jez. Sobiejuskiego	zły stan wód	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny	jest zagrożona
7.	RW60002518836779	RW60001818836774	zły	umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone	dobry stan chemiczny	jest

Lp.	Kod i nazwa JCWP		Stan / cele środowiskowe oraz zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych dla JCW wg II aktualizacji Planu gospodarowania wodami tj. w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)			
	w poprzednim cyklu planistycznym (2016-2021)	w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)	stan wód	cele środowiskowe		Zagrożenie*
				stan lub potencjał ekologiczny	stan chemiczny	
	Gąsawka do wypływu z Jez. Sobiejuskiego	Czarny Rów	stan wód	wskaźniki: [IO, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)		zagrożona
8.	RW6000241883699 Gąsawka od Jeziora Sobiejuskiego do ujścia	RW6000161883699 Gąsawka od jez. Sobiejuskiego do ujścia	zły stan wód	umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	dobry stan chemiczny	jest zagrożona
9.	nie dotyczy	LW10466 Gąbińskie*	zły stan wód	dobry potencjał ekologiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [kadm (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona
10.	LW10443 Wolickie	LW10443 Wolickie*	zły stan wód	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (węgorz europejski)	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(k)fluoranten (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona

Źródło: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335).

* - podkreślenia wymaga fakt, że jeziora: Gąbińskie i Wolickie znajdują się poza granicami Gminy Łabiszyn, ale ich zlewnie obejmują częściowo Gminę Łabiszyn. Dlatego ujęto je w zestawieniu, podobnie jak robi to Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

3.4.3. Monitoring wód powierzchniowych

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników Państwowego Monitoringu Środowiska. Wyniki prezentuje się poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu JCWP.

Poniżej przedstawiono **wyniki monitoringu wód powierzchniowych Gminy Łabiszyn** badanych w ostatnich latach. Należy jednak zauważyć, że przedstawiono dane dotyczące zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujące przynajmniej częściowo obszar Gminy Łabiszyn. Jest to ważne biorąc pod uwagę przemieszczanie się zanieczyszczeń w ramach JCWP. Natomiast sam punkt monitoringowy może znajdować się poza jej granicą administracyjną.

W zestawieniu ujęto wszystkie JCWP uwzględnione przez PGW Wody Polskie w nowym podziale wód, a także odpowiadające im wody ze starego podziału (nawet jeśli w starym podziale dana zlewnia nie obejmowała obszaru gminy). Pozwala to na porównanie jakości wód na przestrzeni wielolecia.

Elementy **biologiczne i hydromorfologiczne** ocenia się w skali pięciostopniowej, gdzie stan/potencjał ekologiczny można zaliczyć do poniższych klas:

- **klasa I** – potencjał ekologiczny maksymalny / stan ekologiczny bardzo dobry,
- **klasa II** – stan/potencjał ekologiczny dobry,
- **klasa III** – stan/potencjał ekologiczny umiarkowany,
- **klasa IV** – stan/potencjał ekologiczny słaby,
- **klasa V** – stan/potencjał ekologiczny zły.

Elementy **fizykochemiczne** ocenia się w skali trzystopniowej, gdzie stan/potencjał ekologiczny można zaliczyć do poniższych klas:

- **klasa I** – potencjał ekologiczny maksymalny / stan ekologiczny bardzo dobry,
- **klasa II** – stan/potencjał ekologiczny dobry,
- **klasa III** – stan/potencjał ekologiczny poniżej dobrego.

Końcowy (wynikowy) **stan/potencjał ekologiczny** ocenia się w skali pięciostopniowej, gdzie stan/potencjał ekologiczny można zaliczyć do poniższych klas:

- **klasa I** – potencjał ekologiczny maksymalny / stan ekologiczny bardzo dobry,
- **klasa II** – stan/potencjał ekologiczny dobry,
- **klasa III** – stan/potencjał ekologiczny umiarkowany,
- **klasa IV** – stan/potencjał ekologiczny słaby,
- **klasa V** – stan/potencjał ekologiczny zły.

Stan chemiczny ocenia się w skali dwustopniowej:

- stan chemiczny dobry
- **stan chemiczny poniżej stanu dobrego.**

Tabela 13. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujących swym zasięgiem Gminę Łabiszyn na podstawie badań z wielolecia 2016-2021

Lp.	Kod i nazwa JCWP	Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów hydromorfologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych			Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCWP
			lata oceny		klasa	lata oceny		klasa	lata oceny		klasa			
			od	do		od	do		od	do				
1.	RW600024188351 Notec od Jeziora Wolickiego do oddzielenia się Kan. Noteckiego w Antonowie	Noteć - powyżej Łabiszyna, Lubostrzeń	2020	2020	5	2017	2017	2	2020	2020	>2	5 - zły potencjał ekologiczny	-	zły stan wód
2.	RW6000171883549 Dopływ ze Złotnik Kujawskich	nie badano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	RW600024188379 Notec od Górnego Kanalu Noteci do Kanalu Bydgoskiego;	Noteć - powyżej Nakła, Chobielin Młyn	2020	2020	5	2017	2017	2	2017	2020	>2	5 - zły potencjał ekologiczny	poniżej dobrego	zły stan wód
	RW600024188519 Notec od Kanalu Bydgoskiego do Kcynki	Noteć - Gromadno	2017	2020	4	2017	2017	3	2017	2020	>2	4 - słaby potencjał ekologiczny	poniżej dobrego	zły stan wód
4.	RW600001883829 Górny Kanál Noteci	Górny Kanál Noteci - połączenie z Kanalem Bydgoskim, Łochowo	2017	2020	3	2017	2017	3	2020	2020	1	3 - umiarkowany potencjał ekologiczny	dobry	zły stan wód
5.	RW600024188351 Notec od Jeziora Wolickiego do oddzielenia się Kan. Noteckiego w Antonowie	Noteć - powyżej Łabiszyna, Lubostrzeń	2020	2020	5	2017	2017	2	2020	2020	>2	5 - zły potencjał ekologiczny	-	zły stan wód
6.	RW60002518836779 Gąsawka do wypływu z Jez. Sobiejuskiego	Gąsawka - poniżej Jeziora Sobiejuskiego, Sobiejuchy	2020	2020	5	2017	2017	3	2020	2020	>2	5 - zły potencjał ekologiczny	dobry	zły stan wód
7.	LW10443 Wolickie	jez. Wolickie - stanowisko 01	2016	2020	5	2020	2020	>1	2017	2020	>2	5 - zły potencjał ekologiczny	poniżej dobrego	zły stan wód

Źródło: dane GIOŚ dostępne na <https://wody.gios.gov.pl/pjwp/>

Tabela 14. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujących swym zasięgiem Gminę Łabiszyn na podstawie wyników za lata 2022-2024

Lp.	Nazwa i kod JCWP	Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów hydromorfologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych		
			lata oceny		klasa	lata oceny		klasa	lata oceny		klasa
			od	do		od	do		od	do	
1.	RW60001618838249 Nowy Kanał Notecki	Nowy Kanał Notecki - ujście do Górnego Kanału Noteckiego, Dębinek	2023	2023	5	2023	2023	4	2023	2023	>2
			2024	2024	2	-	-	-	-	-	-
2.	RW6000111883824229 Kanał Diemionna	Kanał Diemionna (Dopływ ze Złotnik Kujawskich) - poniżej Nowej Wsi Wielkiej	2024	2024	4	2023	2023	4	2024	2024	>2
3.	RW600016188391 Noteć od Nowego Kanału Noteckiego do dopływu spod Sipiorka	Noteć - Nakło nad Notecią	2023	2023	3	2023	2023	2	2023	2023	>2
4.	RW6000161883829 Górny Kanał Noteci	Górny Kanał Noteci - połączenie z Kanałem Bydgoskim, Łochowo	2023	2024	3	2023	2023	4	2023	2024	>2
5.	RW600016188351 Noteć od jez. Wolickiego do oddzielenia się Kan. Noteckiego w Antoniewie	Noteć - Łabiszyn	2023	2023	4	2023	2023	2	2023	2023	>2
6.	RW60001818836779 Gąsawka do jez. Sobiejuskiego	Gąsawka - pow. Jez. Dobrylewskiego, Wilczkowo	2023	2023	3	2023	2023	3	2023	2023	>2
7.	RW60001818836774 Czarny Rów	Czarny Rów - pow. Jez. Gąbińskiego, Chomętowo	2024	2024	4	2023	2023	4	2024	2024	>2
8.	RW6000161883699 Gąsawka od jez. Sobiejuskiego do ujścia	Gąsawka - ujście do Noteci, Rynarzewo	2023	2023	3	2023	2023	4	2023	2023	>2
9.	LW10466 Gąbińskie*	Jez. Gąbińskie - głęboczek	2022	2022	2	2022	2022	1	2022	2022	>2
10.	LW10443 Wolickie*	Jez. Wolickie - głęboczek	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: dane GIOŚ dostępne na <https://wody.gios.gov.pl/pjwp/>

* - podkreślenia wymaga fakt, że jeziora: Gąbińskie i Wolickie znajdują się poza granicami Gminy Łabiszyn, ale ich zlewnie obejmują częściowo Gminę Łabiszyn. Dlatego ujęto je w zestawieniu, podobnie jak robi to Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

Działania zmierzające do poprawy jakości wody opisano w odniesieniu do różnych komponentów środowiska w niniejszym programie. Należy bowiem zauważyć, że działania w zakresie np. odpowiedniego nawożenia gleb na terenach w Gminie i na terenach sąsiednich ostatecznie wpływają na jakość wód powierzchniowych płynących przez opisywany teren. Wśród najważniejszych zadań, które **poprawią jakość wód** są:

- budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, gdyż właściwe oczyszczanie nieczystości ciekłych wyklucza zanieczyszczenie wód powierzchniowych i gruntu,
- likwidacja zbiorników bezodpływowych, które potencjalnie mogą być nieszczelne i powodować przenikanie zanieczyszczeń do środowiska – zbiorniki powinny być wyłączane z użytkowania wszędzie tam, gdzie jest możliwość podłączenia się do sieci kanalizacyjnej,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, na terenach, gdzie nie jest planowana budowa sieci kanalizacyjnej,
- właściwe nawożenie gleb i prawidłowe stosowanie środków ochrony roślin – gdyż zbyt intensywne nawożenie prowadzi do przenawożenia gleb i eutrofizacji wód związanej z przenikaniem substancji biogennych do wód,
- monitoring miejsc składowania odpadów, bieżąca likwidacja nielegalnych wysypisk – mogą być one źródłem zanieczyszczenia gleb i wód, powodować powstawanie zanieczyszczonych odcieków,
- monitoring jakości wód odciekowych, a w razie stwierdzenia ich zanieczyszczenia konieczność oczyszczenia – chodzi o wody odciekowe ze stacji benzynowych, placów magazynowych, składowych, parkingów, dróg itp.,
- działania edukacyjne i informacyjne w zakresie ochrony wód i właściwego ich wykorzystania, również z uwzględnieniem oszczędzania wody i racjonalnego jej wykorzystania.

3.4.4. Wody podziemne

Gmina Łabiszyn w podstawowym podziale wód podziemnych położona jest w zasięgu **Jednolitej Części Wód Podziemnych o numerze 43**.

Dane dotyczące jakości wód podziemnych na terenie Gminy Łabiszyn pozyskano na podstawie analizy mapy stanu jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) według podziału na 174 obszary prezentowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w portalu www.mjwp.gios.gov.pl.

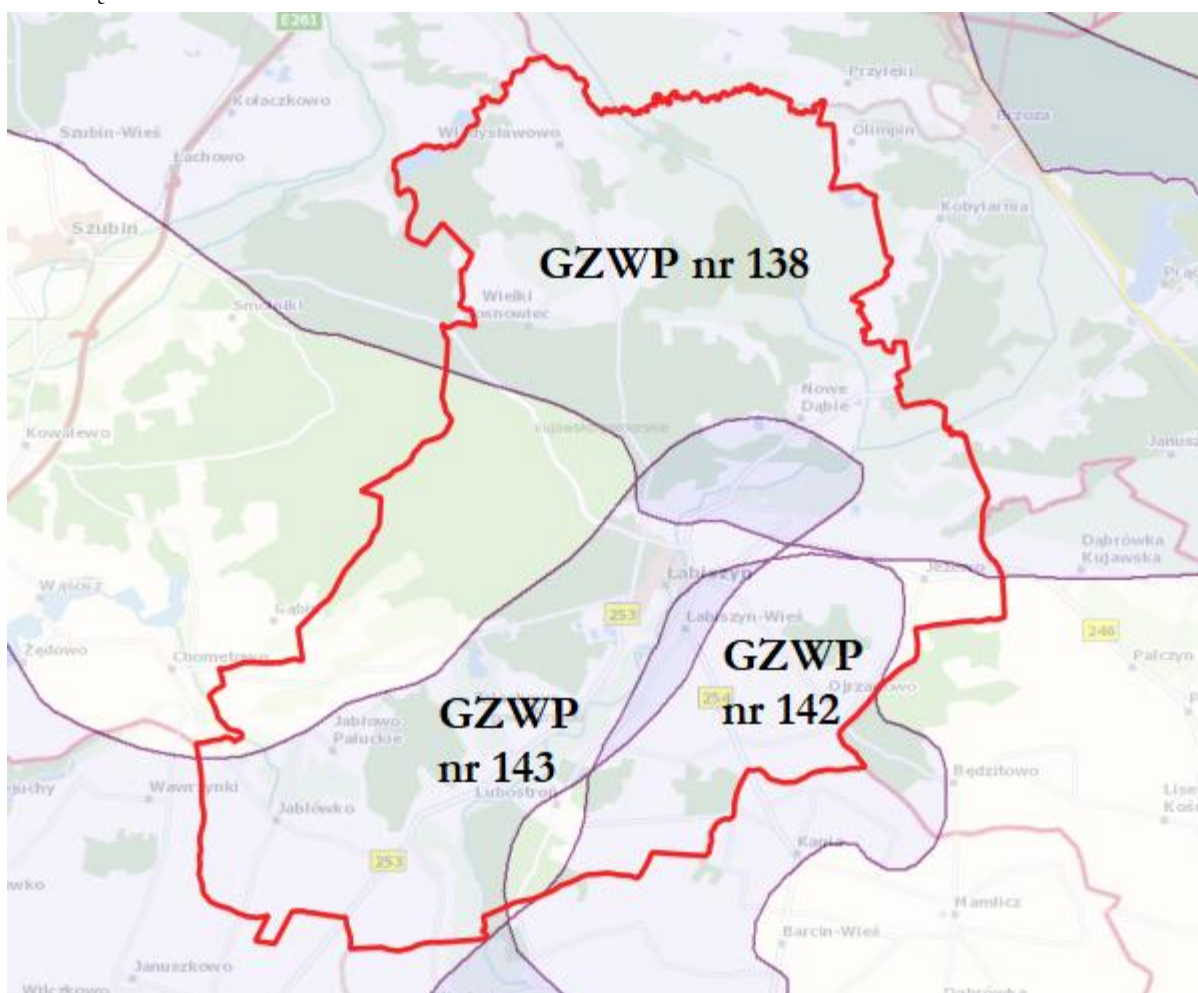
Przy opisie wód podziemnych trzeba odnieść się do lokalizacji Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Dbłość o dobry stan wód jest szczególnie z uwagi na fakt, że część obszaru Gminy Łabiszyn położona jest w zasięgu:

1. Głównego Zbiornika Wód Podziemnych **nr 138 Pradolina Toruń – Eberswalde**.
2. Głównego Zbiornika Wód Podziemnych **nr 142 Inowrocław-Dąbrowa**.
3. Głównego Zbiornika Wód Podziemnych **nr 143 Subzbiornik Inowrocław – Gniezno**.

Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) stanowi zespół przepuszczalnych utworów wodonośnych o znaczeniu użytkowym, którego granice są określone parametrami

hydrogeologicznymi lub warunkami hydrodynamicznymi oraz warunkami formowania się zasobów wód podziemnych, wydzielony ze względu na jego szczególne znaczenie dla obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia w wodę, spełniający określone kryteria ilościowe i jakościowe: wydajność potencjalnego otworu studziennego powyżej 70 m³/h, wydajność ujęcia powyżej 10 000 m³/d, wodoprzewodność warstwy wodonośnej wyższa niż 10 m²/h, woda nadająca się do zaopatrzenia ludności w stanie surowym lub po jej ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii. W obszarach deficytowych w wodę kryteria ilościowe przyjęte dla GZWP mogą być niższe, lecz wyróżniające zbiornik o znaczeniu praktycznym na tle ogólnie mniej korzystnych warunków hydrogeologicznych.

Obszar GZWP stwarza ograniczenia dotyczące: nawożenia mineralnego, ochrony roślin oraz lokalizacji ferm hodowlanych. Dawki nawozów sztucznych i stężenia chemicznych środków ochrony roślin muszą być kontrolowane i stosowane w dawkach nie zagrażających środowisku przyrodniczemu, szczególnie wodnemu. Fermy hodowlane zwierząt również muszą gwarantować ochronę środowiska.



Ryc. 5. Zasięg Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na tle granic Gminy Łabiszyn

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

3.4.5. Jednolite części wód powierzchniowych oraz wody podziemne wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych

Zanieczyszczenia wód nie znają granic administracyjnych stąd należy podkreślić, że Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. **Prawo wodne**, na wszystkich producentów rolnych w kraju, tj. prowadzących produkcję rolną, w tym działy specjalne produkcji rolnej oraz działalność, w ramach której przechowywane są odchody zwierzęce lub stosowane nawozy - nakłada obowiązek prowadzenia tej działalności w sposób **zapobiegający zanieczyszczaniu wód azotanami** pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

Rolnictwo należy do tych form działalności gospodarczej człowieka, które wywierają największy wpływ na zanieczyszczanie wód powierzchniowych i podziemnych. Wpływ ten przez wiele lat był niedoceniany. Jednak postępująca degradacja wód, rozwój badań z tym związanych i zmiany w świadomości społecznej spowodowały, że obecnie problem ograniczenia negatywnego wpływu rolnictwa na jakość wód traktuje się jedno z priorytetowych zadań w ochronie środowiska. Zanieczyszcza wód pochodzenia rolniczego mają charakter punktowy - wprowadzane są one do wód w jednoznacznie określonym miejscu, takim jak obejście gospodarskie (stanowi je zespół budynków i budowli gospodarskich i mieszkalnych wraz z podwórzem i otoczeniem) i obszarowy - dostające się do wód powierzchniowych i podziemnych z terenów użytkowanych rolniczo, przede wszystkim z powierzchni użytków rolnych. W przypadku obejścia gospodarskiego głównymi miejscami powstawania zanieczyszczenia wód są występujące w nim tzw. „gorące mikropunkty”, do których zalicza się w szczególności składowiska nawozów naturalnych, wybiegi dla zwierząt, budynki inwentarskie, przyzmy kiszonek. Poza nimi, do miejsc powstawania zanieczyszczeń wód w obejściu gospodarskim mogą należeć także magazyny nawozów mineralnych, środków ochrony roślin i paliw oraz stanowiska napelniania opryskiwaczy i mycia maszyn rolniczych. Czynniki bezpośrednio zanieczyszczającymi wody transmitowane z tych miejsc są zwłaszcza związki azotu i fosforu, pestycydy, zanieczyszczenia wyrażone za pomocą wskaźników tlenowych jak BZT5 oraz ropopochodne. Spośród nich największe znaczenie mają związki azotu i fosforu pochodzące z nawozów naturalnych.¹⁸

W celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu wdrażany jest program działań wynikający z art. 104 ustawy Prawo wodne. Dokument został przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie „**Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu**” (Dz.U. 2023, poz. 244).¹⁹

3.4.6. Monitoring wód podziemnych

Zgodnie z monitoringiem diagnostycznym badano **stan chemiczny i ilościowy JCWPd**. Należy wyjaśnić, że oceny dokonuje się biorąc pod uwagę Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny

¹⁸ Więcej informacji na temat rolniczych zanieczyszczeń wód na stronie <https://woda.cdr.gov.pl/index.php/zanieczyszczenia-rolnicze-wod>

¹⁹ Rozporządzenie zamieszczono na stronie <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230000244>

stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2019 poz. 2148). W ramach klasyfikacji stanu chemicznego i ilościowego jednolitych części wód podziemnych określa się: **dobry stan chemiczny lub słaby stan chemiczny**. Dane te dotyczą całych jednolitych części wód podziemnych i tak są prezentowane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Dostępne są dane za lata: 2016, 2019 i 2022.

Monitoring diagnostyczny za 2022 r. wykazał, że **stan chemiczny i ilościowy w przypadku JCWPd nr 43 jest słaby**. Należy jednak podkreślić, że dane te dotyczą całych jednolitych części wód podziemnych i tak są prezentowane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Tabela 15. Stan chemiczny i ilościowy Jednolitej Części Wód Podziemnych JCWPd o numerze 43 obejmującej Gminę Łabiszyn

Rok, w którym oceniono stan JCWPd	Stan JCWPd o numerze 43		Ocena ogólna stanu
	stan chemiczny	stan ilościowy	
2016	słaby	słaby	słaby
2019	słaby	słaby	słaby
2022	słaby	słaby	słaby

Zródło: dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Przyczyną słabego stanu JCWPd nr 43 jako całości są:

1. Ascenzja wód słonych dopływających z niżej występujących poziomów wodonośnych piętra mezozoiku (kreda i jura) oraz częściowo zasolonych warstw neogeńsko-paleogeńskich.
2. Pobór na potrzeby odwodnienia wyrobisk górniczych odkrywki Tomisławice.
3. Presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną

Klasyfikację stanu wód podziemnych monitoruje Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy oraz Główny Inspektor Ochrony Środowiska. **Na terenie powiatu żnińskiego wody podziemne JCWPd nr 43 były badane corocznie w latach 2021-2024 w punktach monitoringowych zlokalizowanych:**

- **w miejscowości Kapie** (Gmina Łabiszyn) - ujmowano je do badań w punkcie monitoringowym 1950 (numer punktu pomiarowego według MONBADA), gdzie za każdym razem stwierdzono wody II klasy jakości tj. wody dobrej jakości,
- **w miejscowości Dochanowo** (Gmina Żnin) - ujmowano je do badań w punkcie monitoringowym 1961 (numer punktu pomiarowego według MONBADA), gdzie za każdym razem stwierdzono wody III klasy jakości tj. wody zadowalającej jakości.²⁰

Wody podziemne, podobnie jak wody powierzchniowe, stale podlegają antropopresji. Mogą być narażone na różnego rodzaju czynniki degradujące, wpływające na ich jakość i zasobność. Wśród potencjalnych i rzeczywistych źródeł **zanieczyszczeń wód podziemnych** występujących na charakteryzowanym obszarze można wyliczyć:

- rolnicze: związane z intensywnym nawożeniem oraz stosowaniem pestycydów,

²⁰ Obowiązuje skala 5-stopniowa, : I klasa – wody bardzo dobrej jakości, II klasa – wody dobrej jakości, III klasa – wody zadowalającej jakości, IV klasa – wody niezadowalającej jakości, V klasa – wody złej jakości.

- Czynniki, które mogą negatywnie wpływać na jakość wód podziemnych, w tym ujmowanych na cele komunalne, muszą być stale monitorowane, tak aby zapewnić jednostce właściwą jakość wód i eliminować zagrożenia.

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne definiuje **powódź** jako czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

The map displays the Łabiszyn district, outlined in red. It is situated in the Lubuskie voivodeship, with the Odra river flowing through its northern and eastern parts. Major towns and villages within the district include Szubin, Łabiszyn, Dobromierz, and many smaller settlements like Skórzewo, Zazdrość, and Pszczółczyn. The map also shows the surrounding districts of Zielona Góra to the north and Świdwin to the east, as well as the Polish-German border to the south.

Ryc. 6. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią na tle granic Gminy Łabiszyn

60

Podtopienia są to zalania terenów z innych przyczyn niż powódź. Przyczynami podtopień mogą być np.: opady deszczu, przesiąki wody przez wały przeciwpowodziowe. Obszary wytypowane jako najbardziej narażone na podtopienia na terenie Gminy Łabiszyn przedstawiono na rycinie. Nie wyklucza to możliwości wystąpienia lokalnych podtopień i nagłego podniesienia się poziomu wody na innych terenach np. w wyniku wystąpienia nieprzewidzianych zjawisk meteorologicznych, takich jak: intensywne opady atmosferyczne czy gwałtowne topnienie pokrywy śnieżnej. Zagrożenie to może wystąpić jako lokalne podtopienia terenów.



Ryc. 7. Obszar narażone na podtopienia na tle granic Gminy Łabiszyn

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

Wg danych przekazanych przez **Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie**, na terenie Gminy Łabiszyn małe elektrownie wodne - 3 szt. na rzece Noteci (obiekty: Łabiszyn, Frydrychowo, Antoniewo). Nie występują natomiast inne obiekty infrastruktury przeciwpowodziowej takie jak: wały i poldery przeciwpowodziowe, zbiorniki retencyjne, czy pompownie wód.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy poinformowało, że w zakresie **działań inwestycyjnych** w latach 2021-2025 zostały realizowane następujące zadania inwestycyjne na terenie Gminy Łabiszyn:

1. Odbudowa jazu na rzece Noteci w miejscowości Antoniewo (roboty budowlane). Realizacja robót budowlanych 2022 r. Koszty realizacji: 2,586 mln zł.

2. Przywrócenie drożności morfologicznej rzeki Noteci od Pakości do Krostkowa (przeplawka Łabiszyn: przygotowanie dokumentacji projektowej) rozpoczęcie prac projektowych 2019 r. Przewidywany termin zakończenia prac projektowych: 2025 r. Przewidywany koszt realizacji zadania (przeplawka Łabiszyn): 0,100 mln zł.

PGW WP RZGW w Bydgoszczy poinformowało również, że w latach 2021-2025 procedowano zdania utrzymaniowe. Ze względu na obszerność tematu nie prezentuje się pełnego wykazu prac utrzymaniowych w niniejszym programie. Dane te zostały jednak zamieszczone w raportach z realizacji programu ochrony środowiska za lata 2021-2022 oraz 2023-2024.

Do **Programu Planowanych Inwestycji w Gospodarce Wodnej PGW Wody Polskie** (działanie planistyczne) wprowadzono jedno zadanie przewidziane do realizacji do 2032 r. tj. Przywrócenie drożności morfologicznej rzeki Noteci od Pakości do Krostkowa" - etap II przeplawka Łabiszyn (roboty budowlane). Przewidywany termin realizacji robót budowlanych 20027-2028 r. przewidywany koszt realizacji: 2,400 mln zł.

Ponadto w czasie wdrażania dotychczas obowiązującego programu ochrony środowiska Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie prowadziło prace dokumentacyjne, które finalnie skutkowały opracowaniem:

1. **Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry** przyjętego Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335).
2. **Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry** przyjętego Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 października 2022 r. (Dz.U. 2022 poz. 2714).
3. **Planu przeciwdziałania skutkom suszy** przyjętego Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (Dz.U. 2021 poz. 1615).
4. **Map zagrożenia powodziowego** podanych do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Klimatu i Środowiska w dniu 22 października 2020 r. oraz 7 września 2022 r. Mapy zagrożenia powodziowego dostępne są na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.²¹

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie odpowiada za utrzymanie śródlądowych wód płynących oraz urządzeń wodnych i w takim zakresie corocznie prowadzą prace utrzymaniowe.

Utrzymanie urządzeń melioracji jest również zadaniem właścicieli gruntów oraz spółek wodnych. Niestety Gminna Spółka Wodna w Łabiszynie nie przedstawiła konkretnych danych o zakresie zadań zrealizowanych w latach 2021-2024. Prowadzone są bieżące prace utrzymaniowe w takim zakresie, na jaki pozwala sytuacja finansowa Spółki.

Gospodarowanie zasobami wodnymi na użytkach rolnych regulowane jest poprzez urządzenia melioracji wodnych. Melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy oraz na ochronie użytków rolnych przed powodzią. Źle przeprowadzone melioracje mogą jednak doprowadzić do zaburzenia stosunków wodnych i nadmiernego przesuszenia środowiska.

Problemy z konserwacją cieków związane są głównie z finansami i ograniczoną ilością przyznawanych na ten cel środków. Aby zapobiec wysychaniu cieków na terenie Gminy, co spowodowane jest ich niskimi przepływami, warto inwestować w obiekty małej retencji.

²¹ Hydroportal dostępny jest pod adresem <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>

Budowa zbiorników wodnych służących malej retencji poprawi bilans wodny Gminy, ograniczy przesuszenie gruntów, co wpłynie na zwiększenie efektywności produkcji rolniczej. Realizacja inwestycji będzie możliwa po uzyskaniu finansowania.

3.4.8. Zagrożenia suszą

Suszą nazywamy długotrwały okres bez opadów atmosferycznych lub nieznacznym opadem w stosunku do średnich wieloletnich wartości i wysoką temperaturą.

Podczas trwania suszy z uwagi na warunki meteorologiczne i klimatyczne, problemy rolnicze, warunki hydrologiczne i skutki gospodarcze wydzieliła się cztery etapy jej rozwoju – suszę meteorologiczną, glebową, hydrologiczną i hydrogeologiczną:

- **susza atmosferyczna (meteorologiczna)** – okres, w którym dopływ wilgoci do danego obszaru spada poniżej stanu normalnego w danych warunkach klimatycznych uwilgotnienia;
- **susza rolnicza (glebowa)** – okres, w którym wilgotność gleby jest niedostateczna do zaspokojenia potrzeb wodnych roślin i prowadzenia normalnej gospodarki w rolnictwie;
- **susza hydrologiczna** – okres, gdy przepływy w rzekach spadają poniżej przepływu średniego, a w przypadku przedłużającej się suszy meteorologicznej obserwuje się znaczne obniżenie poziomu zalegania wód podziemnych prowadząca do **suszy hydrogeologicznej**.

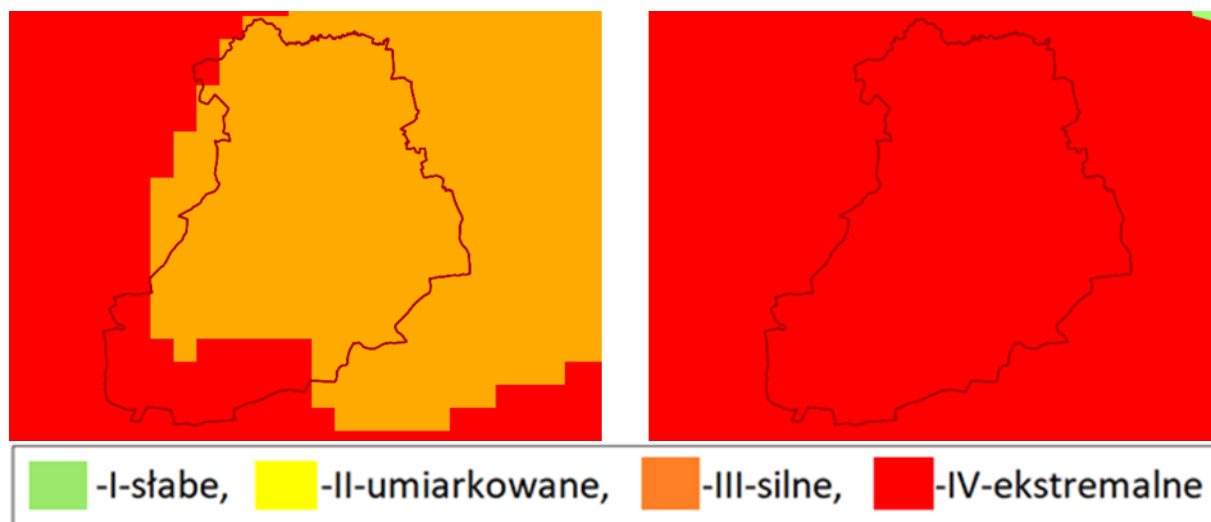
Gmina Łabiszyn w ocenie przedstawionej w „**Planie przeciwdziałania skutkom suszy**”²² należy do terenów silnie **narażonych na suszę** i uzyskała następujące wyniki:

- jest prawie w całości w III klasie zagrożenia suszą **atmosferyczną** (w skali czterostopniowej), co oznacza, że jest silnie narażona na ten rodzaj suszy, a jej południowy kraniec sklasyfikowano jako zagrożenie IV stopnia – ekstremalne,
- zaliczona została w całości do IV stopnia zagrożenia suszą **rolniczą** – występuje ekstremalne zagrożenie tym rodzajem suszy,
- jest II klasie zagrożenia suszą **hydrologiczną**, co oznacza umiarkowane narażenie na ten rodzaj suszy (w skali czterostopniowej),
- znajduje się w I klasie zagrożenia suszą **hydrogeologiczną**, co oznacza, że jest słabo narażona na suszę tego rodzaju,
- **łącznie zagrożenie suszą** całym obszarem gminy jest silne (III stopień).

Przestrzenne rozmieszczenie zjawiska suszy atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej przedstawiono na rycinach. Skala 4-stopniowa (I – słabe, II – umiarkowane, III – silne, 4 – ekstremalne zagrożenie) jest taka sama dla wszystkich rodzajów suszy.

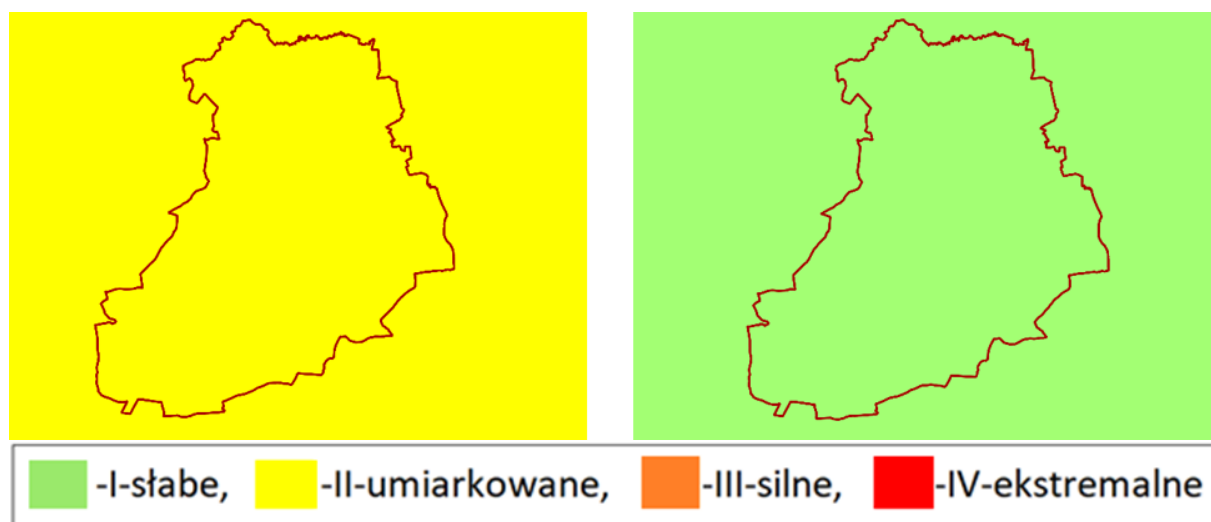
²² - opublikowany na stronie:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210001615/O/D20211615.pdf>



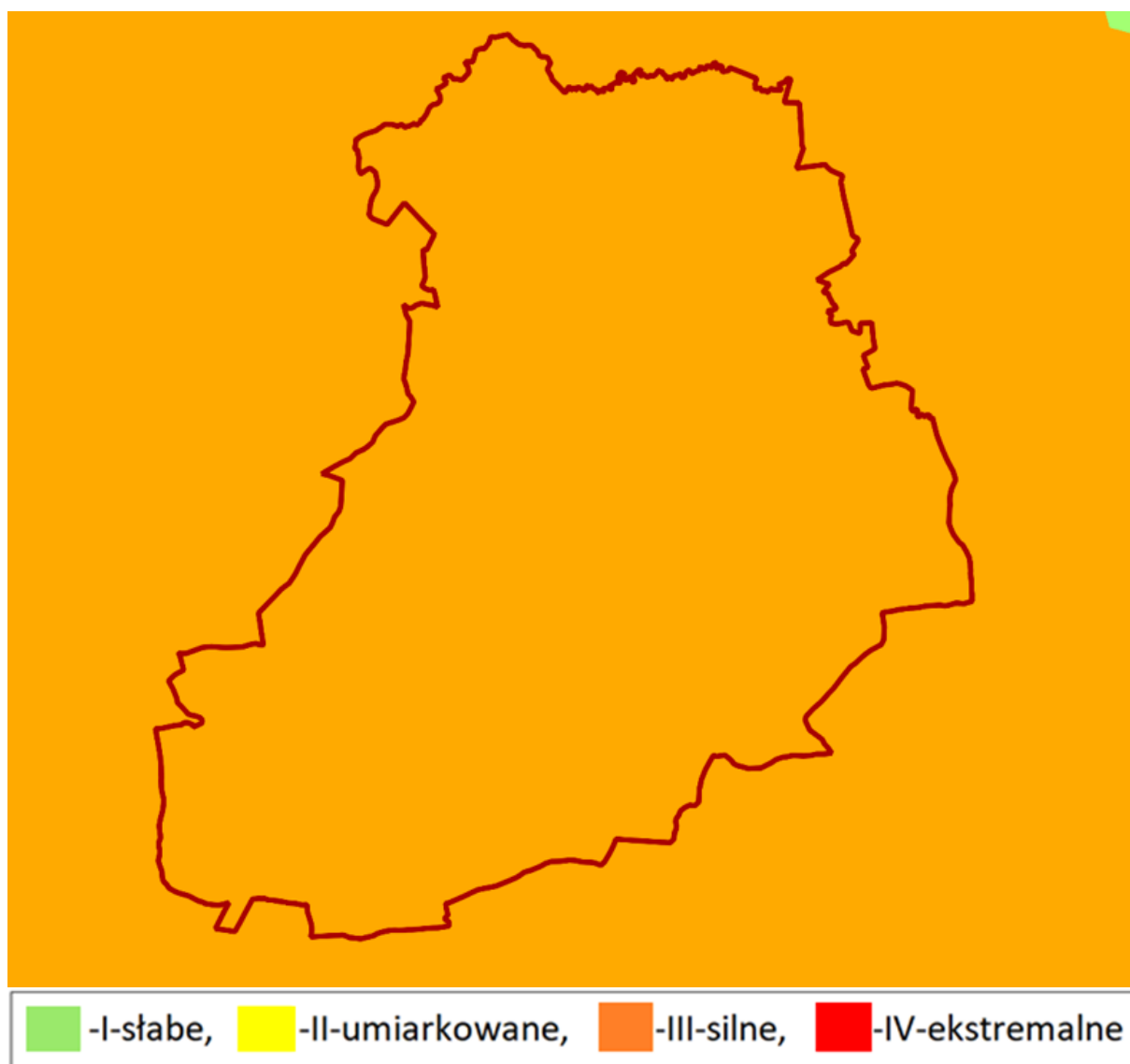
Ryc. 8. Zagrożenie suszą atmosferyczną (lewa rycina) i rolniczą (prawa rycina)
na tle granic Gminy Łabiszyn

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wody.isok.gov.pl/>



Ryc. 9. Zagrożenie suszą hydrologiczną (lewa rycina) i hydrogeologiczną (prawa rycina)
na tle granic Gminy Łabiszyn

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wody.isok.gov.pl/>



Ryc. 10. Łączne zagrożenie suszą na tle granic Gminy Łabiszyn

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wody.isok.gov.pl/>

Biorąc pod uwagę uzyskane wyniki w zakresie zagrożenia poszczególnymi typami suszy i hierarchizacji można dla wskazanych obszarów ustalić użytkowników wód powierzchniowych i podziemnych, dla których brak wody w okresach suszy stanowi największą przeszkodę w prowadzeniu działalności. Do grup użytkowników wód w największym stopniu zagrożonych wystąpieniem suszy atmosferycznej zaliczono: rolnictwo i ekosystemy od wód zależne.

Sektor rolnictwa jest narażony na skutki długotrwałej suszy atmosferycznej, do grupy gospodarstw najbardziej narażonych należą gospodarstwa słabo przystosowane do niekorzystnych warunków meteorologicznych, głównie gospodarstwa niestosujące nawodnień oraz stosujące hodowlę roślin mało odpornych na zjawisko suszy. Użytkownikami wód, których w największym stopniu dotyczą natomiast skutki suszy rolniczej jest oczywiście rolnictwo oraz ekosystemy od wód zależne. Jako użytkowników w największym stopniu zagrożonych suszą rolniczą należy wskazać gospodarstwa rolne położone na obszarach o najwyższym stopniu zagrożenia suszą rolniczą, a także na obszarach, występowania gleb, które są najbardziej podatne na zjawisko suszy, a także w przypadku hodowli roślin, których gatunki są bardziej podatne na zjawisko suszy od

innych rodzajów upraw. W przypadku suszy hydrologicznej do grupy tej należą przede wszystkim duże ujęcia komunalne, leżące w obszarach narażonych w znacznym stopniu na wystąpienie zjawiska suszy oraz na których stwierdza się również znaczne obniżenia zwierciadła wód podziemnych, mogące w warunkach suszy skutkować ograniczeniem zasobów użytkowych poziomów wodonośnych.

3.4.9. Analiza SWOT – gospodarowanie wodami

W tabeli przedstawiono **analizę SWOT** dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami.

Tabela 16. Analiza SWOT – gospodarowanie wodami

	Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	– liczne badania monitoringowe wód, – położenie w zasięgu Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, – realizacja Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, – działania planistyczne i organizacyjne PGW Wody Polskie mające na celu poprawę jakości wód.	– zły stan wód powierzchniowych, – słaby stan chemiczny i ilościowy wód podziemnych w ramach JCWPd nr 43 według badań za 2022 r., – występowanie suszy różnych rodzajów, – zagrożenia jakości wód podziemnych powodowane przez ścieki sanitarne, chemizację rolnictwa i gnojowicę, składowanie odpadów oraz ścieki deszczowe z terenów zurbanizowanych.
	Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	– wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, – obserwowany wzrost zainteresowania społeczeństwa problematyką gospodarowania wodami oraz wzrost świadomości ekologicznej, – rozbudowa sieci zorganizowanego systemu odprowadzania ścieków przy wsparciu samorządów środkami zewnętrznymi.	– rosnące zagrożenie wystąpienia zjawiska ulew i suszy - w ostatnich latach obserwuje się nasilenie występowania zjawisk ekstremalnych, takich jak długotrwałe okresy suszy oraz krótkie, nawalne opady.

Źródło: opracowanie własne

3.4.10. Zagadnienia horyzontalne – gospodarowanie wodami

Adaptacja do zmian klimatu w obszarze interwencji „gospodarowanie wodami” to:

- unikanie zabudowy, np. terenów zalewowych,
- rozbudowa lokalnych systemów retencji, pozwalających zminimalizować np. skutki gwałtownych ulew.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w obszarze interwencji „gospodarowanie wodami” to:

- powódzie i podtopienia,
- długotrwałe susze,
- zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.

Działania edukacyjne w obszarze interwencji „gospodarowanie wodami” to:

- informowanie o możliwości pozyskania dofinansowania na działania np. w zakresie małej retencji w ramach programu „Moja woda”,
- prowadzenie edukacji przez ODR dla rolników w zakresie właściwego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin (zapobieganie eutrofizacji wód),
- zajęcia i konkursy w szkołach w zakresie ochrony wód.

Monitoring środowiska w obszarze interwencji „gospodarowanie wodami” to:

- wykorzystanie wyników monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych prowadzonego przez GIOS,
- monitorowanie stanu wód w oparciu o informacje prezentowane przez IMGW,
- analiza wyników wód podziemnych publikowanych na stronie <https://mjwp.gios.gov.pl/> w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

3.5. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Realizację ustawowego obowiązku zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków mieszkańców Gminy Łabiszyn wykonuje Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie powołany uchwałą nr XXXV/248/06 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 25 października 2006 r.

3.5.1. Zaopatrzenie w wodę

Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie w imieniu Gminy Łabiszyn **eksploatuje 10 studni głębinowych zlokalizowanych na 4 stacjach ujęć wody:**

1. **Stacja Uzdatniania Wody Łabiszyn** składa się z 4 studni o zasobach i możliwościach poboru $Q_{\max/\text{sek}}=0,033 \text{ m}^3/\text{sek}$, $Q_{\text{śr. dobowe}}=720 \text{ m}^3/\text{dobę}$, $Q_{\text{dop/rok}}=263\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$. Strefę ochrony bezpośredniej stanowi kwadrat o boku 2 m ze studnią pośrodku. Strefę ochrony pośredniej wyznacza działka, na której zlokalizowane są poszczególne studni tj. dz. 203/4, 203/6, 203/15 obręb Łabiszyn.
2. **Stacja Uzdatniania Wody Nowe Dąbie** składa się z 2 studni o zasobach i możliwościach poboru $Q_{\max/\text{sek}}=0,015 \text{ m}^3/\text{sek}$, $Q_{\text{śr. dobowe}}=540 \text{ m}^3/\text{dobę}$, $Q_{\text{dop/rok}}=394\,200 \text{ m}^3/\text{rok}$. Strefę ochrony bezpośredniej stanowi kwadrat o boku 2 m ze studnią pośrodku. Strefę ochrony pośredniej wyznacza działka, na której zlokalizowane są poszczególne studni tj. dz. 152/8 obręb Nowe Dąbie.
3. **Stacja Uzdatniania Wody Jabłówko** składa się z 2 studni o zasobach i możliwościach poboru $Q_{\max/\text{sek}}=0,02 \text{ m}^3/\text{sek}$, $Q_{\text{śr. dobowe}}=750 \text{ m}^3/\text{dobę}$, $Q_{\text{dop/rok}}=247\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$. Strefę ochrony bezpośredniej stanowi kwadrat o boku 2m ze studnią pośrodku. Strefę ochrony pośredniej wyznacza działka, na której zlokalizowane są poszczególne studni tj. dz. 146/4, 143/13, obręb Jabłówko.
4. **Stacja Uzdatniania Wody Ojrzanowo** składa się z 2 studni o zasobach i możliwościach poboru $Q_{\max/\text{sek}}=0,005 \text{ m}^3/\text{sek}$, $Q_{\text{śr. dobowe}}=420 \text{ m}^3/\text{dobę}$, $Q_{\text{dop/rok}}=153\,300 \text{ m}^3/\text{rok}$. Strefę ochrony bezpośredniej stanowi kwadrat o boku 2 m ze studnią pośrodku. Strefę ochrony pośredniej wyznacza działka, na której zlokalizowane są poszczególne studni tj. dz. 246/1 obręb Ojrzanowo.

Zgodnie z danymi GUS według stanu na 31.12.2024 r. odsetek mieszkańców korzystających z **sieci wodociągowej** wynosił 95,0 %.

Długość eksploatowanej sieci wodociągowej na koniec 2024 r. wyniosła 212,5 km. Do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania prowadziły przyłącza wodociągowe w liczbie 2 665 sztuk. Obserwowany jest systematyczny wzrost liczby przyłączy wodociagowych.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2024 r. wyniosło 30,8 m³. Ogółem gospodarstwom domowym w 2024 r. dostarczono 327,6 tys. m³ wody.

Funkcjonuje sieć wodociągowa zbudowana z rur azbestocementowych o długości około 2 000 m.b. zlokalizowana w mieście Łabiszyn.

Z uwagi na stan techniczny oraz wiek posiadanej sieci podejmowane są nieustanne działania zmierzające do poprawy stanu technicznego, wytypowanych jako najsłabsze, odcinków sieci poprzez ich modernizację, wymianę bądź budowę nowych odcinków sieci, przy jednoczesnym spełnianiu celów poprawy warunków hydraulicznych sieci i sukcesywnego porządkowania systemu dystrybucji wody.

3.5.2. Jakość wód ujmowanych i przeznaczonych do zaopatrzenia mieszkańców do celów bytowych

Zadaniem **Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żninie** jest dokonanie oceny obszarowej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z obowiązującymi normami.

Ocenę przeprowadzono na podstawie badań laboratoryjnych wykonywanych przez PSSE w Żninie oraz przez producenta wody tj. Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie. Dane o jakości wody w sieci wodociągowej pozyskano z ocen obszarowych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi dla Gminy Łabiszyn za lata 2021-2024. Jakość wód w wodociągach publicznych jest dobra. W przypadku stwierdzenia okresowych przekroczeń dopuszczalnych wartości parametrów jakości wody **podejmowano skuteczne działania naprawcze**. Na koniec lat: 2021-2024 woda ze wszystkich wodociągów była przydatna do spożycia, przy czym dla wodociągu Jabłówko wg stanu na 31.12.2024 r. przydatność ta była warunkowa.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez PSSE w Żninie, w latach 2021-2024 nie odnotowano zachorowań, których czynnikiem etiologicznym były zanieczyszczenia mikrobiologiczne lub chemiczne wody i nie było zgłoszeń dotyczących reakcji niepożądanych związanych ze spożywaniem wody.

3.5.3. Gospodarka ściekowa

Zgodnie z danymi GUS według stanu na 31.12.2024 r. odsetek mieszkańców korzystających z **sieci kanalizacyjnej** wynosił 49,2 %. Długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2024 r. wyniosła 26,3 km. Do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania prowadzi 840 przyłączy kanalizacyjnych. Liczba przyłączy kanalizacyjnych stopniowo rośnie. Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną ogółem to łącznie 144,5 tys. m³ w całym 2024 r. natomiast łączna objętość ścieków oczyszczonych i odprowadzonych to 153,0 tys. m³.

Sieć kanalizacyjną doprowadzającą ścieki sanitarne do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w miejscowości Łabiszyn przy ul. Przemysłowej 7 obsługuje 21 przepompowni ścieków, w tym

2 tłocznie i 19 przepompowni tzw. „mokrych”. Na opisywanym terenie pracuje jeden punkt zlewny usytuowany na terenie oczyszczalni ścieków.

Gmina Łabiszyn eksploatuje jedną **komunalną oczyszczalnię ścieków w Łabiszynie** pracującą w technologii mechaniczno-biologicznej. Wg stanu na 2025 r. wydolność oczyszczalni w pełni zaspakaja aktualne potrzeby, pracuje w zakresie do 50 % swojej projektowanej przepustowości, która wynosi 1 550m³/dobę. Gmina Łabiszyn w najbliższej perspektywie czasowej nie planuje włączenia innych obszarów do istniejącej gminnej sieci kanalizacji sanitarnej.

Mankamentem obecnie pracującej oczyszczalni ścieków jest mała pojemność zbiorników uśredniających ścieki przy punkcie zlewnym ścieków dowożonych, która wynosi 50m³ a konieczna była by możliwość zbierania dobowego ścieków w ilości 200-250 m³. **Modernizacji** również **wymaga** stacja homogenizacji osadu ściekowe polegająca głównie na budowie zadaszego składowiska osadu odwirowanego oraz budowie wyizolowanego składowiska odpadów ze skratek i piaskownika. Z uwagi na wyeksploatowanie i starą technologię (pracuje od 1997 r.) modernizacji potrzebuje układ napowietrzania reaktorów biologicznych polegający głównie na zastąpieniu pracujących dmuchaw nowymi energooszczędnymi urządzeniami.

Oczyszczalnia ścieków jest umiejscowiona na skraju aglomeracji w strefie przemysłowej i nie powoduje uciążliwości dla otoczenia. Pracujące na sieci kanalizacji sanitarnej przepompownie ścieków są wyposażone w filtry antyodorowe.

Odbiornikiem ścieków oczyszczonych w oczyszczalni w Łabiszynie jest rzeka Noteć.

W zakresie odprowadzania ścieków należy zauważyć, że wybrane obszary Gminy Łabiszyn zostały włączone do **aglomeracji kanalizacyjnej**. Obowiązują w tym zakresie Uchwała nr XIX/147/20 Rada Miejska w Łabiszynie z dnia 2 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Łabiszyn.²³ Wyznaczono aglomerację Łabiszyn o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 5 550 z oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w Łabiszynie (ul. Przemysłowa 7, dz. ewid. nr 44, obręb Łabiszyn). W obszar i granice aglomeracji wchodzi części miejscowości: Łabiszyn, Lubostroń, Łabiszyn Wieś, Smerzyn i Załachowo.

W obrębie aktualnej aglomeracji nie występują duże przedsiębiorstwa podłączone do gminnej sieci kanalizacji sanitarnej. Ścieki przemysłowe powstające w zakładach przetwórstwa mięsnego zlokalizowanych w Gminie Łabiszyn dostarczają swoje wstępnie uśrednione ścieki taborem asenizacyjnym do punktu zlewnego.

Z uwagi na stan techniczny oraz wiek posiadanej sieci podejmowane są nieustanne działania zmierzające do poprawy stanu technicznego, odcinków sieci wodociągowej i kanalizacyjnej poprzez ich modernizację, wymianę bądź budowę nowych odcinków sieci, przy jednoczesnym spełnianiu celów poprawy warunków hydraulicznych sieci i skutecznego porządkowania systemu dystrybucji wody i oczyszczania ścieków.

3.5.4. Systemy indywidualne gospodarki ściekowej

Poziom skanalizowania Gminy Łabiszyn wynika z jej charakteru, a więc zabudowy rozproszonej na obszarach wiejskich co sprawia, że brak jest zasadności ekonomiczno-

²³ <https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/legalact/2020/6405/>

technologicznej dla budowy sieci na niektórych terenach. Praktycznym rozwiązaniem staje się budowa **zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków**.

Burmistrz Łabiszyna poinformował mieszkańców o obowiązku utrzymania czystości i porządku na terenie swojej nieruchomości oraz o obowiązku przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub wyposażenia jej w szczelny zbiornik bezodpływowy na nieczystości ciekłe lub przydomową oczyszczalnię ścieków.

Obowiązująca ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Łabiszyn zobowiązują każdego właściciela (lub użytkownika) nieruchomości zamieszkałej (nie podłączonej do sieci kanalizacyjnej) do zawarcia umowy z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na opróżnianie zbiorników bezodpływowych (szamb) i przydomowych oczyszczalni ścieków, jak również do posiadania dowodów zapłaty za wykonanie takiej usługi.

Gmina na stronie internetowej opublikowała wykaz przedsiębiorców posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy Łabiszyn.

Burmistrz jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni oraz do kontroli regularnego ich opróżniania. Brak umowy lub dowodów zapłaty za wykonanie usługi będzie powodować przekazanie informacji Policji, która ma obowiązek nałożyć mandat.

Mieszkańcy nie mogą samodzielnie wypompowywać szamb, ani też wywozić ich zawartości w pole. Takie postępowanie nie jest zgodne z obowiązującymi przepisami i może doprowadzić do ukarania osoby, która samodzielnie opróżnia zbiorniki bezodpływowe.

W związku z ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2022 poz. 1549) wprowadzone zostały nowe zapisy w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, nakładające na gminy nowy obowiązek sprawozdawczy. Zgodnie z art. 3 ust 5 i 6 powyższej ustawy Burmistrz sporządza sprawozdanie dotyczące gospodarowania nieczystościami ciekłymi za poprzedni rok kalendarzowy oraz przekazuje je właściwemu wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska nie później niż do końca kwietnia roku następującego po roku, którego sprawozdanie dotyczy. W razie niedopełnienia tego obowiązku, gmina podlega karze pieniężnej w wysokości 10-50 tys. zł.

Liczbę zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków ujawnionych w prowadzonej ewidencji w latach 2021-2024 przedstawiono w tabeli. Podano także liczbę przeprowadzonych kontroli.

Tabela 17. Statystyka zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków ujawnionych w prowadzonej ewidencji Gminy Łabiszyn

Rok	Liczba zbiorników bezodpływowych	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	Liczba przeprowadzonych kontroli
2021	1184	336	5
2022	1180	343	7
2023	1178	347	800
2024	1107	432	1125

Źródło: dane przekazane przez Burmistrza Łabiszyna

W roku 2024 skontrolowano 1125 nieruchomości z czego 45 nieruchomości nie posiadało dowodów uiszczenia opłat za usługi pozbywania się nieczystości ciekłych, w tym 27 nieruchomości nie posiadało umów i wywozów, a 18 nieruchomości posiadało umowy, ale bez dowodów uiszczenia opłat za usługi pozbywania się nieczystości ciekłych. Kontrolowany został pouczony o obowiązku zawarcia umowy pisemnej z przedsiębiorcą oraz o obowiązku wywozu nieczystości nie rzadziej niż raz na pół roku w przypadku zbiorników bezodpływowych oraz raz na rok w przypadku przydomowych oczyszczalni ścieków. Kontrolowany zobowiązał się dostarczyć umowę oraz dowód wywozu.

Gmina Łabiszyn udziela dotacji dla właścicieli nieruchomości. Wsparcie przyczynia się do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach pozbawionych sieci kanalizacyjnej. Liczbę dotacji i łączną kwotę dotacji w latach 2021-2024 przedstawiono w tabeli.

Tabela 18. Informacja o udzielonych dotacjach do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków z budżetu Gminy Łabiszyn

Rok	Liczba dotacji z budżetu Gminy Łabiszyn	Łączna kwota dotacji z budżetu Gminy Łabiszyn (zł)
2021	5	10 000,00
2022	7	14 000,00
2023	3	6 000,00
2024	6	12 000,00
Suma 2021-2024	21	42 000,00

Źródło: dane przekazane przez Burmistrza Łabiszyna

W **2021 r.** w ramach dofinansowania wybudowano 5 przydomowych oczyszczalni na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 10 000 zł. Dofinansowaniem objęto 4 nieruchomości, w których zlikwidowano dotychczasowy odbiornik nieczystości ciekłych i 1 nieruchomość nowobudowaną, którą wyposażono w przydomową oczyszczalnię.

Zadanie realizowano w oparciu o Uchwałę nr XXI/158/21 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 3 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia „Regulaminu udzielania dotacji celowej na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Łabiszyn w 2021 roku”.

W **2022 r.** w ramach dofinansowania wybudowano 7 przydomowych oczyszczalni na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 14 000 zł. Dofinansowaniem objęto 4 nieruchomości, w których zlikwidowano dotychczasowy odbiornik nieczystości ciekłych i 3 nieruchomości nowobudowane, które wyposażono w przydomową oczyszczalnię.

Zadanie realizowano w oparciu o Uchwałę nr XXXI/227/22 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia „Regulaminu udzielania dotacji celowej na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Łabiszyn w 2022 roku”.

W **2023 r.** w ramach dofinansowania wybudowano 3 przydomowe oczyszczalnie na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 6 000 zł. Dofinansowaniem objęto 2 nieruchomości, w których zlikwidowano dotychczasowy odbiornik nieczystości ciekłych i 1 nieruchomość nowobudowaną, którą wyposażono w przydomową oczyszczalnię.

Zadanie realizowano w oparciu o Uchwałę nr XLI/305/23 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie przyjęcia „Regulaminu udzielania dotacji celowej na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Łabiszyn w 2023 roku”.

W 2024 r. w ramach dofinansowania wybudowano 6 przydomowych oczyszczalni ścieków na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 12 000 zł. Dofinansowaniem objęto 6 nieruchomości, w których zlikwidowano dotychczasowy odbiornik nieczystości ciekłych i które wyposażono w przydomową oczyszczalnię.

Zadanie realizowano w oparciu o Uchwałę nr L/395/24 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie przyjęcia „Regulaminu udzielania dotacji celowej na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Łabiszyn w 2024 roku”.

3.5.5. Analiza SWOT – gospodarka wodno – ściekowa

W tabeli przedstawiono **analizę SWOT** dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa.

Tabela 19. Analiza SWOT – gospodarka wodno-ściekowa

	Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	– regularne inwestycje i kontrole w zakresie gospodarki wodociągowej i ściekowej, – pozytywne oceny PSSE w zakresie jakości wody w sieci wodociągowej, – objęcie części Gminy zasięgiem aglomeracji kanalizacyjnej.	– słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna na terenach wiejskich, co związane jest z rozproszeniem zabudowy, – duża liczba zbiorników bezodpływowych (szamb) stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska, – brak realnej możliwości kontroli oczyszczania ścieków w przydomowych oczyszczalniach.
	Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	– możliwości pozyskania dofinansowania na realizację inwestycji z zakresu budowy kanalizacji, – konieczność sprawozdawczości gmin w zakresie gospodarki wodno – ściekowej pozwalająca na analizę obecnej sytuacji w porównaniu do innych jednostek terytorialnych.	– brak świadomości poszczególnych właścicieli nieruchomości skutkujący niewłaściwym zagospodarowaniem powstałych nieczystości ciekłych, – brak uzasadnienia ekonomicznego do budowy sieci kanalizacyjnej na obszarach o małej gęstości zaludnienia.

Źródło: opracowanie własne

3.5.6. Zagadnienia horyzontalne – gospodarka wodno-ściekowa

Adaptacja do zmian klimatu w obszarze interwencji „gospodarka wodno-ściekowa” to:

- rozwój sieci wodociągowej oraz oszczędne korzystanie z wód, w szczególności w czasie długotrwałej suszy,
- ograniczenie do minimum użycia wody z wodociągu na cele podlewania ogródków czy trawników i powstrzymanie się od tego w zależności od komunikatów właściwych służb,
- poprawa sprawności oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej i zabezpieczenie ich na wypadek długotrwałych susz czy gwałtownego dopływu.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w obszarze interwencji „gospodarka wodno-ściekowa” to:

- awarie urządzeń wodociągowych skutkujące brakiem dostępności wody pitnej,
- awarie urządzeń kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków powodujące odpływ nieoczyszczonych ścieków.

Działania edukacyjne w obszarze interwencji „gospodarka wodno-ściekowa” to:

- promowanie oszczędnego korzystania z wody,
- informowanie o zagrożeniu dla środowiska i ludzi związanego z nieprawidłowym zagospodarowaniem ścieków.

Monitoring środowiska w obszarze interwencji „gospodarka wodno-ściekowa” to:

- systematyczne badania jakości wody i ścieków prowadzone przez zarządców infrastruktury,
- wykorzystanie ocen okresowych i obszarowych jakości wody publikowanych przez PSSE tzw. „Sanepid”,
- sprawdzanie stanu technicznego urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, kontrola zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

3.6. ZASOBY GEOLOGICZNE

3.6.1. Ukształtowanie terenu²⁴

Gmina leży na styku 2 zdecydowanie różnych pod względem morfogenetycznym i fizjonomii krajobrazu jednostek fizyczno-geograficznych – rozległej pradoliny oraz obszarów wysoczyznowych. Południowa i południowo-wschodnia część gminy usytuowana jest w krawędziowym obszarze wysoczyzny morenowej sąsiadującej od północy z Kotliną Bydgoską. Wysoczyzna morenowa w części południowo-wschodniej osiąga wysokości 80 do 90 m n.p.m., w części południowej 90 do 100, w południowo-zachodniej 100 do 110. W środkowej części gminy na wysoczyznę nakłada się (zalesiony) sandr doliny Noteci urozmaicony formami eolicznymi i polami wydmy.

Część południowa i południowo-wschodnia cechuje się znacznie większym urozmaicheniem rzeźby związanym z kulminacjami moren czołowych (najbardziej znane to tzw. Góry Jabłowskie z maksymalną na terenie gminy kulminacją 152 m n.p.m.; wysokość względna tej moreny czołowej sięga 60 metrów), wzgórzami kemów oraz mniejszymi formami wytopiskowymi.

Wysoczyzna morenowa (południowy i południowo-wschodni obszar gminy) zbudowana jest z glin zwałowych piaszczystych o miąższości 2,5 do 15 metrów. Wysoczyzna przecięta jest stosunkowo wąską i niezbyt głęboką doliną Noteci (wypełnioną utworami piaszczystymi akumulacji rzecznej i utworami organicznymi) uchodzącą na północy do kotliny bydgoskiej wykorzystywanej przez Noteć.

Fragment gminy leżący w Pradolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej (północna część gminy) jest pod względem genetycznym jednym z wyższych terasów pradoliny Wisły. Obszar ten pokryty jest zarówno utworami o pochodzeniu eolicznym (wydmy podłużne i paraboliczne o wysokościach

²⁴ Przedstawiono dane zamieszczone w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028”

względnych nawet do 30 metrów ponad poziom pradoliny), jak też organogenicznym (torfy - wykształciły się w części północno-wschodniej).

Wysoczyzna zbudowana jest z gliny zwałowej oraz piasków i żwirów wodnolodowcowych. W środkowej części spotyka się spore przestrzenie piasków i żwirów rzecznych, a także rozległe pola piasków eolicznych z wydhami. Wzgórza moren czołowych (fazy poznańsko-dobrzyńskiej) zbudowane są z piasków, żwirów, głazów i glin. Na terenie całej wysoczyzny w małych zagłębieniach spotyka się torfy i namuły.

Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka (na terenie gminy) wypełniona jest piaskami i żwirami rzecznyymi oraz torfami.

Stopień antropogenicznych przekształceń rzeźby na opisywanym terenie jest niewielki. Należy jednak zauważyć, że zmiany rzeźby występują w obrębie terenów zabudowanych i komunikacyjnych, gdzie istnieją wykopy lub nasypy pod budynkami i terenami komunikacyjnymi, przekształcenia wynikające z budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Zmiany związane są z systemem melioracyjnym a także wynikające z funkcjonowania innych obiektów np. związanych z eksploatacją surowców.

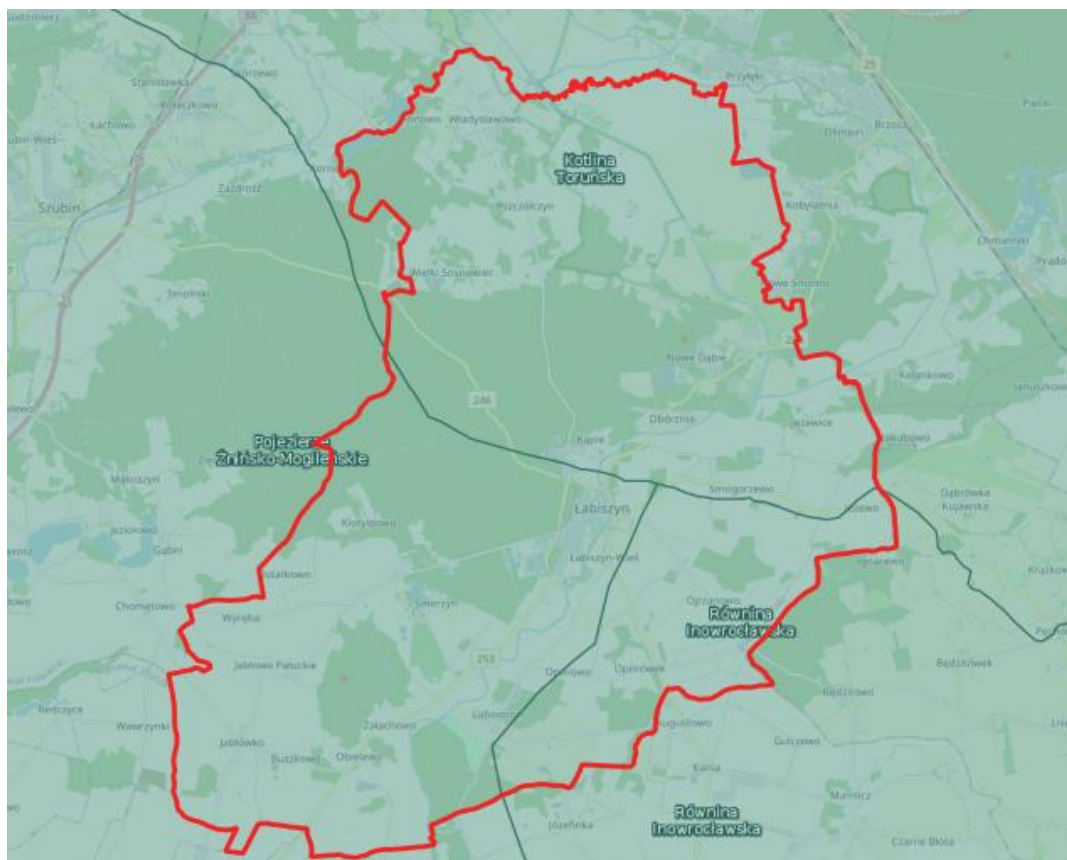
3.6.2. Regionalizacja fizycznogeograficzna

W 2016 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska zlecił prace pod nazwą „Weryfikacja przebiegu granic regionów fizyczno-geograficznych w formacie SHP (shapefile)”, realizowane przez Instytut Ochrony Środowiska, Państwowy Instytut Badawczy, na podstawie ostatniego podziału fizyczno-geograficznego opracowanego przez prof. Jerzego Kondrackiego (1998, 2000). Celem przedmiotowych prac było doprecyzowanie i uszczegółowienie granic regionów fizyczno-geograficznych, od megaregionów do mezoregionów, przy uwzględnieniu zmienności środowiska abiotycznego geologiczno-litologicznego, geomorfologicznego i hipsometrycznego.

Rezultaty powyższych prac znajdują się w Geoserwisie prowadzonym przez GDOŚ.

Na podstawie analizy mapy należy stwierdzić, że południowa część Gminy Łabiszyn położona jest w obrębie makroregionu Pojezierze Wielkopolskie (313.2-3), w ramach którego wydzielone zostały dwa mezoregiony: Pojezierze Żnińsko-Mogileńskie (315.58) oraz Równina Inowrocławska (315.55). Natomiast północna część Gminy Łabiszyn leży w zasięgu makroregionu Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka (315.3) w ramach której wydzielono mezoregion Kotliną Toruńską (315.34)

Położenie Gminy Łabiszyn na tle granic mezoregionów przedstawiono na rycinie.



Ryc. 11. Zasięg mezoregionów fizycznogeograficznych na tle położenia Gminy Łabiszyn
Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true>

3.6.3. Zasoby surowców mineralnych i zagrożenia powierzchni ziemi

Złoża i rekultywacja

Wg danych **Państwowego Instytutu Geologicznego** w granicach Gminy Łabiszyn częściowo lub w całości zlokalizowane są złoża kruszyw naturalnych – piasków i żwirów. Wstępnie rozpoznano też złożę węgla brunatnego. W przeszłości funkcjonowały inne złoża, ale zostały już skreślone z bilansu zasobów.

Państwowy Instytut Geologiczny corocznie publikuje bilanse zasobów złóż kopalin. Przeanalizowano 2 ostatnie raporty, tj. za lata 2023-2024. Stwierdzono, że w badanym okresie eksploatacji podlegały tylko wybrane złoża. Podano zasoby geologiczne - bilansowe oraz stan zagospodarowania wg danych na 2024 r.

Tabela 20. Wykaz kopalin w latach 2023-2024 na terenie Gminy Łabiszyn

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania na koniec 2024 r.	Zasoby wg stanu na 2024 r.			Wydobycie	
			geologiczne - bilansowe	geologiczne - pozabilansowe	przemysłowe	2023	2024
piaski i żwiry (tys. ton)							
1.	Jeżewo I	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	347	-	-	-	-
2.	Jeżewo II	T – złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo	312	-	-	11	-

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania na koniec 2024 r.	Zasoby wg stanu na 2024 r.			Wydobycie	
			geologiczne - bilansowe	geologiczne - pozabilansowe	przemysłowe	2023	2024
3.	Jeżewo III	R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	838	-	838	-	-
4.	Łabiszyn	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	3 279	-	-	-	-
5.	Łabiszyn I	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	779	-	-	-	-
6.	Łabiszyn II	E - złożo eksploatowane	117	-	-	8	9
7.	Łabiszyn-Wieś	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	62	-	-	-	-
8.	Nowe Dąbie I	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
9.	Nowe Dąbie I-1	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
10.	Nowe Dąbie II	E - złożo eksploatowane	2 944	-	1 922	49	116
11.	Nowe Dąbie III	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
12.	Nowe Dąbie IV	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
13.	Nowe Dąbie V	E - złożo eksploatowane	158	-	-	-	-
14.	Nowe Dąbie VI	R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	100	-	-	-	-
15.	Nowe Dąbie VII	T – złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo	1 996	-	1 721	-	-
16.	Nowe Dąbie VIII	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	294	-	-	-	-
17.	Nowe Dąbie IX	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	345	-	-	-	-
18.	Nowe Dąbie X	E - złożo eksploatowane	6 245	-	6 245	53	61
19.	Nowe Dąbie XI	E - złożo eksploatowane	1 643	-	1 643	-	-
20.	Obielewo I	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	1 079	-	1 233	-	-
21.	Obielewo II	R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	860	-	777	-	-
22.	Pszczółczyn I	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	1 050	-	-	-	-
23.	Smogorzewo	R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	191	-	-	-	-
24.	Smogorzewo II	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	15	-	-	-	-
25.	Smogorzewo III	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	-	-	-	-	-
26.	Smogorzewo IV	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
27.	Smogorzewo V	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
28.	Smogorzewo VI	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania na koniec 2024 r.	Zasoby wg stanu na 2024 r.			Wydobycie	
			geologiczne - bilansowe	geologiczne - pozabilansowe	przemysłowe	2023	2024
29.	Smogorzewo VI-1	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
30.	Smogorzewo VII	R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	91	-	-	-	-
31.	Wielki Sosnowiec I	T – złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo	867	-	637	-	-
32.	Zalachowo I	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
33.	Zalachowo II	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
34.	Zalachowo III	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
35.	Zalachowo IV	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
36.	Zalachowo V	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
37.	Zalachowo VI	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
38.	Zalachowo VI/A	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
39.	Zalachowo VII	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
40.	Zalachowo VIII	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
41.	Zalachowo IX	E - złożo eksploatowane	13	-	-	1	-
węgiel brunatny (tys. ton)							
42.	Szubin	P – złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie	-	86 419	-	-	-

Źródło: <https://geoportal.pgi.gov.pl> oraz Bilanse zasobów złóż kopalin w Polsce
Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy
Bilans za 2023 r. https://www.pgi.gov.pl/images/surowce/2023/bilans_2023.pdf
Bilans za 2024 r. https://www.pgi.gov.pl/images/surowce/2024/bilans_2024.pdf

Wyeksploatowane złoża poddawane są rekultywacji. Starosta ustala kierunki i warunki przeprowadzenia rekultywacji i zagospodarowania terenu, jak również uznaje rekultywację za zakończoną.

W latach 2021-2024 Starosta Żniński wydał dwie **decyzje ustalające kierunek rekultywacji**:

1. Decyzja Starosty Żnińskiego OŚ.6122.2.1.2021 z dnia 08.03.2021 r. ustalająca rolny kierunek rekultywacji działki nr 182 w miejscowości Jezewo na powierzchni 1,99 ha.

2. Decyzja Starosty Żnińskiego OŚ.6122.2.10.2024 z dnia 12.12.2024 r. ustalająca kierunek rekultywacji rolny z zagospodarowaniem zbiornika wodnego dla działek o numerach 854 i 855 w miejscowości Łabiszyn na powierzchni 0,74 ha.

W latach 2021-2024 Starosta Żniński wydał trzy **decyzje dotyczące zakończenia rekultywacji**:

1. Decyzja Starosty Żnińskiego OŚ.6122.2.4.2021 z dnia 11.08.2021 r. dotycząca zakończenia rekultywacji w kierunku rolnym działki nr 225/4 w miejscowości Jezewo na powierzchni 3,84 ha.
2. Decyzja Starosty Żnińskiego OŚ.6122.2.5.2021 z dnia 04.01.2022 r. dotycząca zakończenia rekultywacji w kierunku rolnym z zagospodarowaniem zbiornika wodnego dla działek o numerach 348, 356, 357/1 w miejscowości Załachowo na powierzchni 3,8 ha.
3. Decyzja Starosty Żnińskiego OŚ.6122.2.5.2022 z dnia 08.06.2022 r. dotycząca zakończenia rekultywacji w kierunku rolnym działki nr 57/4 w miejscowości Wielki Sosnowiec na powierzchni 8,0 ha.

Zagrożenia powierzchni ziemi

Na podstawie art. 26a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz.U. z 2020 poz. 2187) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska prowadzi, przy użyciu systemu teleinformatycznego, rejestr bezpośrednich zagrożeń szkodom w środowisku i szkód w środowisku, które wystąpiły na terenie kraju. Ponadto zgodnie z art. 101c ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2022 poz. 2556 z późn. zm.) rejestr historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi prowadzi Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy poinformował, że działki z terenu Gminy Łabiszyn nie zostały wpisane do **rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku**.

Starosta Żniński przekazał informację o **braku występowania historycznych miejsc zanieczyszczenia powierzchni ziemi**. Na terenie Gminy Łabiszyn.

W ramach ochrony gleb i zasobów geologicznych warto zwrócić uwagę na uwzględnianie zapisów dotyczących zasobów geologicznych i gleb, zawartych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego podczas wydawania decyzji administracyjnych. Respektowanie zapisów sprzyja prawidłowemu rozwojowi opisywanego obszaru z uwzględnieniem posiadanych zasobów geologicznych i gleb. W przypadku braku uchwalonego planu zagospodarowania przestrzennego, dla osób pragnących rozpocząć budowę domów i innych obiektów, wymagane jest wydanie decyzji o warunkach zabudowy.

Zagrożeniami dla powierzchni ziemi mogą być procesy geodynamiczne czyli ruchy masowe ziemi, związane przede wszystkim z działaniem sił przyrody, takimi jak gwałtowne opady deszczu, intensywne topnienie śniegu, podnoszenie się poziomu wód gruntowych oraz wezbrania rzek. Zasadniczą kwestią jest prowadzenie przez ludzi świadomej działalności gospodarczej i budowlanej, która będzie omijać obszary rozpoznanych obszarów narażonych na ruchy masowe i nie będzie powodować negatywnych zmian środowiskowych.

Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 4 grudnia 2020 r. w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi reguluje m.in. kwestię sposób ustalania terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy.

Zgodnie z informacją otrzymaną od Starosty Żnińskiego (stan na 3.10.2025 r.) na terenie Gminy Łabiszyn **nie występują obszary występowania historycznych miejsc zanieczyszczenia powierzchni ziemi.**

Z uwagi na fakt, że niniejszy program obejmuje perspektywę wieloletnią warto podkreślić, że aktualne dane dotyczące ruchów masowych jak i osuwisk znajdują się na platformie SOPO <https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3>.

Dane dotyczące rejestru osuwisk i obszarów zagrożonych ruchami masowymi znajdują się na ogólnodostępnej stronie internetowej <https://mapa.osuwiska.pgi.gov.pl/gosc/?locale=pl> dzięki czemu każda zainteresowana osoba ma pełny wgląd w dane dotyczące konkretnego obszaru.

Oprócz procesów naturalnych mających wpływ na powierzchnię ziemi, na opisywanym terenie obserwuje się także wpływ działalności człowieka. Przekształcenia powierzchni ziemi mają miejsce podczas zabiegów agrotechnicznych związanych z uprawą ziemi. Zmiany i przekształcenia nastąpiły podczas budowy dróg, a także budowy sieci infrastrukturalnych i systemów melioracyjnych. Nie nastąpiły szczególne zmiany w tym zakresie w okresie obowiązywania poprzedniego programu ochrony środowiska.

3.6.4. Analiza SWOT – zasoby geologiczne

W tabeli przedstawiono **analizę SWOT** dla obszaru interwencji zasoby geologiczne.

Tabela 21. Analiza SWOT – zasoby geologiczne

	Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	– występowanie cennych złóż surowców, – brak historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, – brak osuwisk, – szerokie możliwości zagospodarowania terenu na potrzeby mieszkalnictwa i rolnictwa.	– zmiany w środowisku związane z eksploatacją złóż, – możliwość lokalnej - niekontrolowanej eksploatacji surowców (np. piasków i żwirów).
	Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	– rozwój nowych technologii poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych, – badania zasobów geologicznych realizowane przez podmioty gospodarcze oraz osoby fizyczne, dające szansę na odpowiednie rozpoznanie terenu.	– nieprzewidywalność ruchów masowych, – antropogeniczne zmiany powierzchni ziemi.

Źródło: opracowanie własne

3.6.5. Zagadnienia horyzontalne – zasoby geologiczne

Adaptacja do zmian klimatu w obszarze interwencji „zasoby geologiczne” to:

- rozsądne korzystanie z zasobów geologicznych oraz podejmowanie skutecznej rekultywacji po zakończeniu eksploatacji,

- zastępowanie zasilania opartego na paliwach kopalnych przez produkcję niskoemisyjnej energii elektrycznej, dzięki nisko- i zeroemisyjnym źródłom energii.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w obszarze interwencji „zasoby geologiczne” to:

- obniżenie zwierciadła wód gruntowych związane z głębokimi wykopami w celu eksploatacji złóż,
- awarie i wypadki podczas eksploatacji zasobów geologicznych.

Działania edukacyjne w obszarze interwencji „zasoby geologiczne” to:

- rzetelne informowanie o korzyściach i zagrożeniach płynących z eksploatacji zasobów geologicznych
- edukacja w szkołach w zakresie zasobów geologicznych.

Monitoring środowiska w obszarze interwencji „zasoby geologiczne” to:

- kontrola wypełniania zapisów koncesji na eksploatację złóż wydawanych przez Starostę, Marszałka lub Ministra,
- monitorowanie wypełniania warunków decyzji w zakresie warunków rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
- wykorzystanie danych publikowanych w corocznych „Bilansach zasobów złóż kopalin” opracowywanych przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy,
- kontrola zakładów eksploatujących złoża przez Okręgowy Urząd Górniczy.

3.7. GLEBY

3.7.1. Pokrywa glebowa obszaru²⁵

Gmina charakteryzuje się zróżnicowaną pokrywą glebową, związaną ściśle z typem podłoża, a pośrednio z morfologią obszaru. Na obszarach związanych genetycznie z akumulacją lodowcową (gliny) zdecydowanie dominują gleby brunatne kwaśne i wylugowane, a w minimalnym stopniu gleby brunatne właściwe i płowe. Na tych glebach wykształciły się najlepsze kompleksy w gminie – 2, 3 (pszenny dobry, pszenny wadliwy – na glebach brunatnych właściwych) oraz 4 i 5 (żytni bardzo dobry oraz żytni dobry – na brunatnych wylugowanych i kwaśnych). Na obszarach związanych z akumulacją eoliczną oraz akumulacją fluwiogłacjalną (piaski eoliczne i piaski sandrowe) powstały gleby piaszkowe (głównie rdzawe), na których wykształcił się w przeważającej mierze kompleks 6 (żytni słaby)..

Na terenach nadmiernie wilgotnych wykształciły się gleby organiczne. Zajmują one dużą powierzchnię i stanowią znaczną część gminy. Wykształciły się one przede wszystkim w północnej części gminy oraz w dolinie Noteci, jak również w obniżeniach w obrębie wysoczyzny. Są ściśle związane z warunkami wodnymi. Wśród gruntów organicznych zdecydowanie przeważają gleby torfowe i torfowo-murszowe (T) (torfy niskie). Nieco mniejszą powierzchnię zajmują gleby mulowotorfowe (E) oraz murszowo-mineralne i murszowate (M). Na zdecydowanej większości gruntów organicznych wykształciły się użytki zielone zaliczane do kompleksu 2 (użytki zielone

²⁵ Przedstawiono dane zamieszczone w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028”, ponadto wykorzystano dane GUS z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 r.

średnie – w gminie brak użytków zielonych zaliczanych do kategorii 1 – dobrych i bardzo dobrych), na niewielkiej ich części – użytki zielone klasy 3 (słabe i bardzo słabe).

Gleby o najlepszej przydatności rolniczej (kompleksy 2, 3 i 4 – gmina należy do obszarów o najmniejszym udziale dobrych kompleksów w ogólnej strukturze gruntów) występują na bardzo niewielkich obszarach w południowej (Jablówko-Buszkowo oraz okolice Lubostronia) oraz wschodniej (Jeżewo) części gminy. Przestrzeń pomiędzy tymi wyspami o lepszej przydatności, wypełniają przede wszystkim gleby kompleksu 6 (żytni słaby) i w mniejszym stopniu – 5 (żytni dobry). Dostyc często spotykane są natomiast fragmenty kompleksu 7 (żytni bardzo słaby - który wykształcił się na łachach piasków eolicznych lub pochodzących z akumulacji rzecznych). Część gminy leżąca na północy (okolice Władysławowo-Pszczółczyn) charakteryzuje się bardzo słabymi glebami (kompleksy 7 i 6).

W części środkowo-zachodniej dosyc częste są gleby kompleksu 9 (zbożowo-pastewny słaby). Ten kompleks wykształcił się niemal wyłącznie na stosunkowo rzadko występujących czarnych ziemiach (właściwych i zdegradowanych), w obniżeniach zarastających bagien, zanikających jezior lub przy obniżonym poziomie wód gruntowych; pozostałe nieliczne grunty tego kompleksu związane są głównie z glebami rdzawymi.

Bonitacja gleb ornych Gminy Łabiszyn przedstawia się następująco:

1. Gleby orne najlepsze (klasy I) – nie występują.
2. Gleby orne bardzo dobre (klasy II) – stanowią poniżej 0,1 % ogółu gleb.
3. Gleby orne dobre (klasy IIIa) – stanowią 1,3 % ogółu gleb.
4. Gleby orne średnio dobre (klasy IIIb) – stanowią 7,1 % ogółu gleb.
5. Gleby orne średniej jakości, lepsze (klasy IVa) stanowią 18,9 % ogółu gleb.
6. Gleby orne średniej jakości, gorsze (klasy IVb) stanowią 16,4 % ogółu gleb.
7. Gleby orne słabe (klasy V) stanowią 41,1 % ogółu gleb.
8. Gleby orne najslabsze (klasy VI) stanowią 15,1 % ogółu gleb.

Według **Powszechnego Spisu Rolnego** z 2020 r. w Gminie funkcjonowało łącznie 476 gospodarstw rolnych. W tej grupie najmniej było gospodarstw w przedziale do 1 ha (tylko 4 gospodarstwa). Największą liczbę tj. 173 stanowią gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha, a także gospodarstwa o powierzchni minimum 15 ha, których odnotowano 161. Znacznie mniejsza jest liczba gospodarstw z przedziału 5-10 ha (88 gospodarstw) oraz w przedziale 10-15 ha (50 gospodarstw). W rezultacie można zauważyć, że choć znaczna powierzchnia gruntów ornych jest w zasobie gospodarstw minimum 15-hektarowych, to równocześnie duża jest liczba gospodarstw indywidualnych, które nie są skoncentrowane na produkcji wielkotowarowej. Na bazie takiego właśnie rolnictwa mogą powstawać produkty ekologiczne, na które z kolei obserwowany jest systematyczny wzrost popytu. Obecnie dominuje działalność rolnicza w sektorze produkcji roślinnej.

3.7.2. Monitoring gleb

Stan i jakość gleb są uzależnione od kompleksowego oddziaływania czynników naturalnych i antropogenicznych. Do obszarów problemowych związanych z ochroną gleb na terenie Gminy Łabiszyn można zaliczyć: obszary zajmowane pod zabudowę oraz tereny narażone na oddziaływanie odcinków dróg o dużym natężeniu ruchu. Degradacja gleb może mieć też miejsce

w przypadku niewłaściwego stosowania nawozów i środków ochrony roślin (np. zbyt wysokie dawki, stosowane w nieodpowiednich terminach) lub niewłaściwego stosowania zabiegów agrotechnicznych (np. niewłaściwa orka).

Za tereny o przekształconej glebie należy uznać **tereny zabudowane i zurbanizowane**, w tym tereny mieszkalne, zajęte pod działalność gospodarczą, inne tereny zabudowane, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe i tereny komunikacyjne. W ramach minimalizacji szkód wywołanych przez urbanizację gruntów należy zwrócić szczególną uwagę na zgodność powstającej zabudowy z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Należy również każdorazowo rozważyć możliwość realizowania inwestycji z uwzględnieniem ochrony gleb i możliwości pełnienia przez nie choć części funkcji. Przykładowo przy budowie parkingów należy unikać całkowitego pokrycia nawierzchnią nieprzepuszczalną. Znacznie korzystniejsze dla środowiska jest stosowanie powierzchni ażurowych, które są w części przepuszczalne więc mogą magazynować wodę podczas intensywnych opadów i oddawać ją w okresie suszy. Podobnie podczas budowy placów publicznych należy zadbać o pozostawienie powierzchni czynnych biologicznie.

Dla gleb problemem są również zanieczyszczenia pyłowe, których źródłem jest głównie rozwijający się transport drogowy. Związane są z tym takie **zanieczyszczenia komunikacyjne** jak: substancje ropopochodne, metale ciężkie, związki azotu, węglowodory i inne, takie jak sól stosowana w czasie zimy, detergenty, itp. Zanieczyszczenia te występują w pasach przyległych do dróg powodując lokalne zanieczyszczenia gruntu, a w przypadku gruntów podatnych na infiltrację, również środowiska wodnego. Zanieczyszczenia mogą spływać z powierzchni dróg do rowów i dalej do rzek.

Ponadto należy podkreślić, że na terenie Gminy Łabiszyn układ komunikacyjny obsługuje tranzytowe połączenia w ciągu dróg tranzytowych dlatego **występuje potencjalne zagrożenie dla gleb w zakresie nadzwyczajnych wydarzeń**, np. zanieczyszczenie powstałe podczas rozszczelnienia cystern przewożących paliwa.

Gleby narażone są też na degradację w związku z rozwojem rolnictwa. Ulegają one zarówno degradacji chemicznej, jak i fizycznej. Do największych zagrożeń dla gleb należy ich **zbyt intensywne lub nieodpowiednie rolnicze wykorzystanie**. Niezależnie od naturalnej odporności własnej, gleby mogą podlegać degradacji fizycznej, która zależy od nachylenia zboczy, obecności i stanu pokrywy roślinnej, litologii, stosunków wodnych, użytkowania rolniczego gruntu i sposobu jego uprawy. Najbardziej narażone są zbocza dolin cieków wodnych.

Na terenie Gminy Łabiszyn występuje problem **erozji gleb**. Jest to proces niszczenia (zmywania, złobienia, wywiewania) wierzchniej warstwy gleby wywołany siłą wiatru (wywiewanie przesuszonych cząstek gruntu, ich przemieszczanie i osadzanie) i płynącej wody (np. spływ powierzchniowy podczas ulewnych deszczów). Erozję gleb przyspiesza działalność gospodarcza człowieka: nadmierny wyrąb lasów, niszczenie szaty roślinnej, nieprawidłowa uprawa gruntów i dobór roślin uprawnych, odwadnianie bagien itp. Wskazane jest podjęcie **zabiegów przeciwoerozyjnych** (m.in. stosowanie właściwej agrotechniki).

Nawożenie w rolnictwie jest jednym z najważniejszych czynników plonotwórczych, a jednocześnie jest zabiegiem wysoce kosztochłonnym. Dlatego też nawozy muszą być stosowane umiejętnie. Aplikacja nawozów w potrzebnej ilości, we właściwym czasie i w odpowiedni sposób zapewnia ich dobre wykorzystanie przez rośliny, co decyduje o wysokiej efektywności i opłacalności nawożenia. Wysoki stopień wykorzystania składników przez rośliny ogranicza ich

straty z rolnictwa. Dla producenta rolnego ma to konkretny wymiar finansowy, szczególnie w ostatnim czasie, gdy ceny nawozów znacznie wzrosły.

Rozpraszanie składników nawozowych poza agrosystemy pól uprawnych to nie tylko straty finansowe ponoszone przez rolników, ale także zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, a w szczególności środowiska wodnego. Całkowite wyeliminowanie strat składników nie jest możliwe, ale ich znaczące ograniczenie – tak. Temu służą dobre praktyki w nawożeniu, którym poświęcona jest **strona Dobre Praktyki Rolnicze prowadzona przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa**²⁶. Stosowanie zasad dobrej praktyki gwarantuje oszczędne i przyjazne dla środowiska zarządzanie nawożeniem.

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut przeprowadzi szkolenia z racjonalnego nawożenia i ochrony gleb. Mają one na celu podniesienie wiedzy i umiejętności uczestników szkoleń w obszarze efektywnego wykorzystania nawozów oraz zrównoważonego zarządzania glebą. W ramach szkolenia uczestnicy mają okazję zapoznać się z najnowszymi metodami i technologiami nawożenia, które są zgodne z aktualnymi trendami w rolnictwie oraz z wymaganiami ochrony środowiska.

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski²⁷ jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, szósta tura monitoringu przypadła na lata 2020-2022. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski nie obejmuje punktów położonych na terenie Gminy Łabiszyn. Szczegółowe wyniki dostępne są na stronie https://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb.

Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Bydgoszczy corocznie prowadzi badania zasobności gleb w składniki pokarmowe oraz potrzeb wapnowania. Wyniki przekazywane są rolnikom w celu dostosowania nawożenia do potrzeb. Wyniki dla Gminy Łabiszyn za lata 2021-2024 przedstawiono w tabeli oraz na wykresach.

Tabela 22. Wyniki badań gleb z terenu Gminy Łabiszyn za lata 2021-2024

Lp.	Badana wartość		Liczba próbek	Udział (%)
1.	odczyn (pH)	bardzo kwaśny	13	8,0
		kwaśny	25	15,4
		lekko kwaśny	36	22,2
		obojętny	36	22,2
		zasadowy	52	32,1
3.	zasobność gleb w fosfor	bardzo niska	12	7,6
		niska	15	9,5
		średnia	38	24,1
		wysoka	34	21,5
		bardzo wysoka	59	37,3

²⁶ Strona Dobre Praktyki Rolnicze IUNG <https://dpr.iung.pl/>

²⁷ https://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb/

Lp.	Badana wartość		Liczba próbek	Udział (%)
3.	zasobność gleb w potas	bardzo niska	29	18,4
		niska	35	22,2
		średnia	38	24,1
		wysoka	28	17,7
		bardzo wysoka	28	17,7
4.	zasobność gleb w magnez	bardzo niska	11	7,0
		niska	25	15,8
		średnia	52	32,9
		wysoka	43	27,2
		bardzo wysoka	27	17,1
5.	liczba gospodarstw		32	100
6.	pow. przebadania (ha)		398,3	100
7.	liczba próbek		162 – odczyn 158 - makroelementy	100

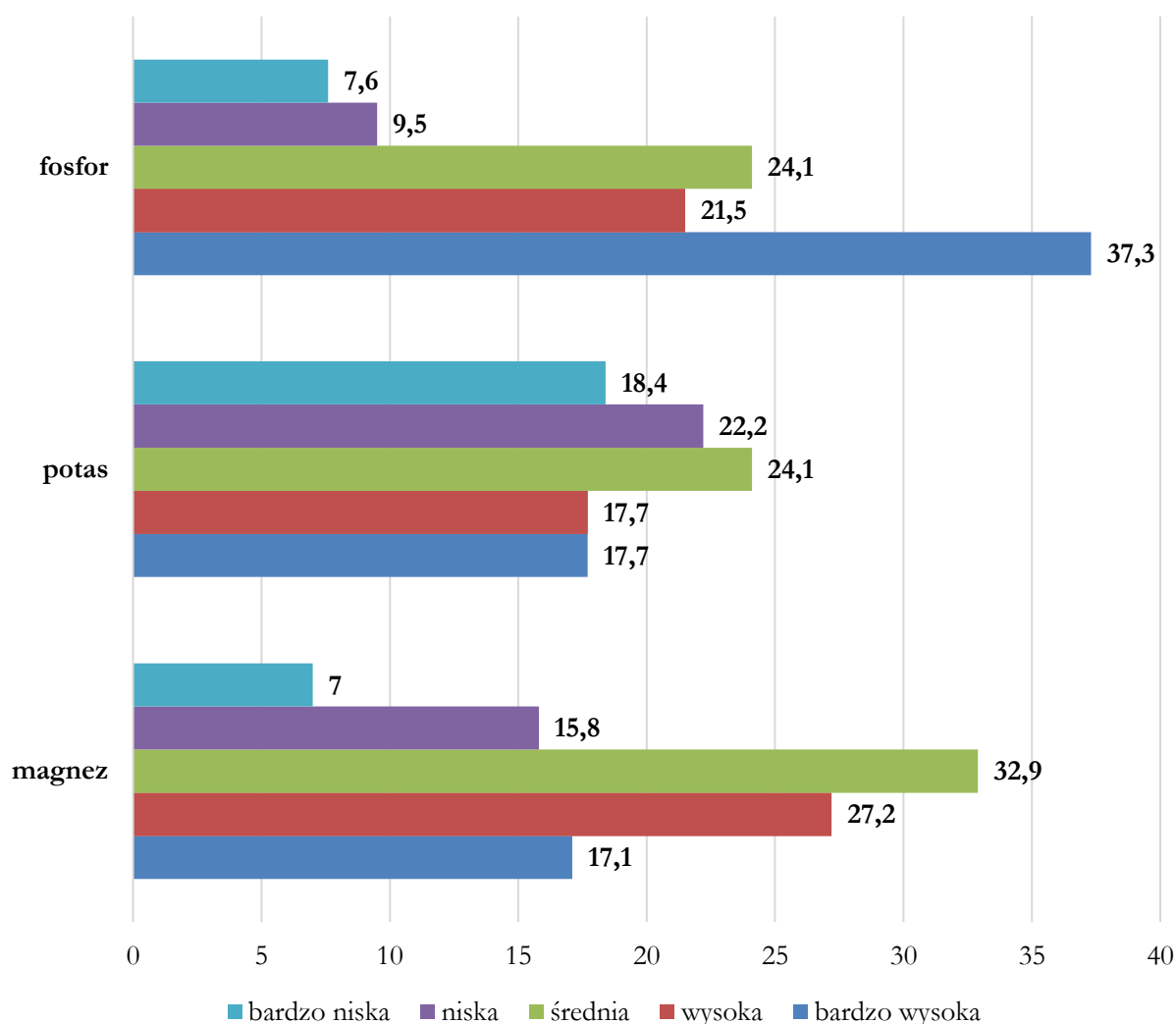
Źródło: dane Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Bydgoszczy

Na rycinie przedstawiono **udział procentowy poszczególnych grup zasobności gleb w makroelementy**. W każdym przypadku obowiązuje skala 5-stopniowa, co oznacza, że zasobność gleb w **magnez, potas i fosfor**, może być: bardzo wysoka, wysoka, średnia, niska lub bardzo niska.

Wśród próbek gleb przebadanych, najlepiej przedstawia się zasobność w fosfor, gdyż 24,1 % próbek cechuje się zawartością średnią, 21,5 % próbek wysoką, a 37,3 % próbek bardzo wysoką zawartością w ten makroelement.

Nieco gorzej prezentuje się zasobność gleb w potas. Po około 17,7 % próbek cechuje bardzo wysoką lub wysoką zawartością, 24,1 % średnią, a 22,2 % niską zawartością w ten makroelement.

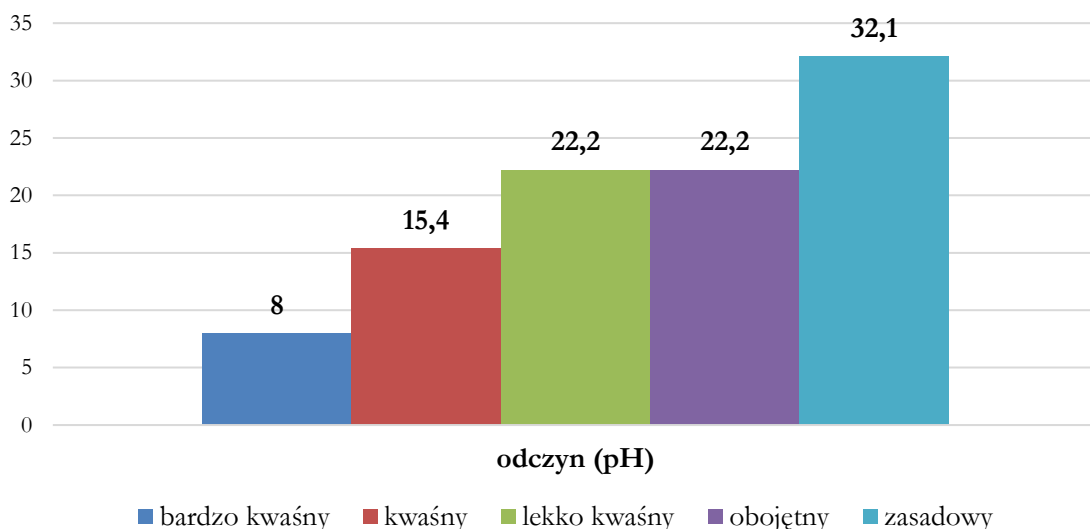
Dobrze prezentuje się też zawartość próbek w magnez, gdzie udział poszczególnych grup zasobności jest na poziomie średnim, z przewagą gleb o zasobności średniej (32,9 % próbek) i wysokiej (27,2 %).



Ryc. 12. Zasobność w makroelementy gleb położonych na terenie Gminy Łabiszyn na podstawie próbek przekazanych do badania w latach 2021-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Bydgoszczy
– na rycinie pokazano udział (%) gleb wg zasobności

Wśród przebadanych próbek dominowały te, które wskazywały na zasadowy odczyn gleb – takich próbek było 32,1 %. Rozkład procentowy odczynu przedstawiono na rycinie.



Ryc. 13. Odczyn gleb położonych na terenie Gminy Łabiszyn na podstawie próbek przekazanych do badania w latach 2021-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Bydgoszczy
– na rycinie pokazano udział (%) gleb wg odczynu

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie (K-PODR) poinformował, że w latach 2021-2024 były realizowane szkolenia związane z edukacją rolników w zakresie dobrych praktyk rolniczych, wapnowania, przechowywania i stosowania nawozów oraz środków ochrony roślin, które mogły przyczynić się do realizacji programu ochrony środowiska.

Szkolenia dla rolników i mieszkańców z obszarów wiejskich Gminy Łabiszyn realizuje Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie. Zainteresowani rolnicy i mieszkańcy mają także możliwość skorzystania ze szkoleń organizowanych w sąsiadujących gminach.

Tabela 23. Zestawienie szkoleń realizowanych przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego na terenie Gminy Łabiszyn w latach 2021-2024

Lp.	Obszar tematyczny	Rok realizacji	Liczba szkoleń
1.	Demonstracje z zakresu rolnictwa ekologicznego	2024	4
2.	Ekoschemat „Dobrostan zwierząt”	2023	1
		2024	1
3.	Zmiany w płatnościach bezpośrednich, w tym ekoschematy	2023	1
		2024	1
4.	Wymogi dobrostanu zwierząt gospodarskich	2024	1
5.	Wsparcie w ramach Programu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027	2024	1
6.	Obowiązki rolnika w świetle ustawy Prawo wodne	2023	1
7.	Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych	2023	10
8.	Płatności bezpośrednie i ONW w 2022 r.	2022	1

Źródło: dane Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie

W obrębie powyższych zagadnień udzielano porad indywidualnych oraz informacji.

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie poinformował, że planowanie zadań jest roczne. Nie można więc przedstawić danych o harmonogramie szkoleń w kolejnych latach.

Jak już wcześniej napisano, gleby opisywanego obszaru są intensywnie użytkowane rolniczo. Niezbędna jest więc **prawidłowa gospodarka rolna** szczególnie w zakresie stosowania nawozów naturalnych i sztucznych oraz środków ochrony roślin. Niewłaściwe terminy stosowania zabiegów lub źle dobrane ilości nawozów mogą powodować przedostawanie się zanieczyszczeń do gleb i następnie do wód powierzchniowych. W konsekwencji może to spowodować poważne straty w środowisku. Dlatego postuluje się rozwój rolnictwa ekologicznego, który będzie się przyczyniał do podnoszenia poziomu bioróżnorodności oraz bardziej zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich. Specyfika gospodarstw ekologicznych i związane z tym nakłady pracy mogą stać się bodźcem do rozwoju lokalnego przetwórstwa produktów rolnych i produkcji ekologicznej żywności, w tym rodzajów żywności o charakterze regionalnym. W szerszym ujęciu rolnictwo ekologiczne przyczyni się do poprawy stanu środowiska, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej (zasobów gleb oraz wody), a także zagwarantuje bardzo dobrej jakości, zdrową żywność, przysparzając równocześnie większych dochodów gospodarstwom.

Rozwój mieszkalnictwa, a także wszelkiej działalności o charakterze produkcyjnym, przetwórczym i usługowym, powoduje zajmowanie dodatkowych powierzchni gleb (np. pod zabudowę, parkingi), które były wcześniej obszarami czynnymi biologicznie. Istotnym problemem, charakterystycznym dla **obszarów zurbanizowanych**, jest tendencja pomniejszania powierzchni zielonych z podłożem glebowym w wyniku zabudowy komunalnej i gospodarczej, degradacja gleb spowodowana przez roboty budowlane, prace remontowe.

W ramach ochrony gleb i zasobów geologicznych warto zwrócić uwagę na **uwzględnianie w planowaniu przestrzennym** zapisów dotyczących zasobów geologicznych i gleb, zawartych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (od 2026 r. planu ogólnego) oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego podczas wydawania decyzji administracyjnych. Respektowanie zapisów sprzyja prawidłowemu rozwojowi opisywanego obszaru z uwzględnieniem posiadanych zasobów geologicznych i gleb.

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łabiszyn” zostało przyjęte uchwałą Nr VIII/62/11 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 13 lipca 2011 r. Obecnie trwają prace zmierzające do opracowania planu ogólnego.

Plan ogólny to akt prawa miejscowego, który: obejmie cały obszar gminy, ustali przeznaczenie terenów (np. mieszkaniowe, usługowe, rolne), wskaże strefy planistyczne i standardy urbanistyczne, a także będzie stanowił podstawę do uchwalenia planów miejscowych i wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Wykaz obowiązujących **miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego** w formie wykazu,²⁸ a także w ujęciu graficznym²⁹ Gmina Łabiszyn udostępnia na swoich portalach

²⁸ Wykaz mpzp <https://bip.labiszyn.pl/artykuly/akty-prawa-miejscowego-1?page=1>

²⁹ Pokrycie mpzp

<https://voxly.pl/#extent/395478.23721056763%2C556490.5546628127%2C440042.1805631599%2C577635.2173681313/organization/%2Fapi%2Forganizations%2Fbc287e5a-7e41-42b3-b714-34fbb987578a/module/app>

internetowych. Informacje te są również dostępne na stronie Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0.³⁰ Linki do wszystkich źródeł podano w przypisach dolnych.

Zanieczyszczenie gleb potencjalnie może być spowodowane składowaniem **substancji niebezpiecznych**. W Polsce w latach 60. 70. i 80. ubiegłego wieku nieprzydatne środki ochrony roślin umieszczano w składowiskach. Były to obiekty o różnej konstrukcji zwane **mogilnikami**. Rozwiązanie to stworzyło poważne problemy środowiskowe. Duża część mogilników rozsianych na obszarze całego kraju na przestrzeni dziesiątków lat emitowała do środowiska zgromadzone w nich związki. Zgodnie z danymi prezentowanymi w portalu SIDoM (**System Integracji Danych o Mogilnikach**) na terenie Gminy Łabiszyn nie funkcjonował mogilnik.³¹

3.7.3. Analiza SWOT – gleby

W kolejnej tabeli przedstawiono **analizę SWOT** dla obszaru interwencji gleby.

Tabela 24. Analiza SWOT – gleby

	Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	– szkolenia ODR dla rolników, – możliwość zlecenia badań zasobności gleb do OSChR w Bydgoszczy co umożliwia właściwe nawożenie gleb użytkowanych rolniczo, – predyspozycje do produkcji zdrowej żywności, – występowanie gleb użytecznych rolniczo i w taki sposób użytkowanych, – wprowadzenie w dokumentach strategicznych zapisów chroniących gleby.	– erozja gleb (np. wodna, wietrzna), – zmiana stosunków wodnych i narażenie gleb na suszę, – zagrożenie erozją gleb oraz niewłaściwym nawożeniem gleb i stosowaniem środków ochrony roślin niezgodnie z potrzebami, – zagrożenie zanieczyszczeniem gleb związane z ruchem komunikacyjnym i eksploatacją surowców.
	Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	– coraz bardziej restrykcyjne normy środowiskowe dla zakładów i przedsiębiorców zapobiegające skażeniu gleb, – objęcie polskiego rolnictwa Wspólną Polityką Rolną (np. dyrektywa azotanowa).	– rosnące zagrożenie wystąpienia zjawiska suszy - w ostatnich latach obserwuje się nasilenie występowania zjawisk ekstremalnych, takich jak długotrwałe okresy suszy, – degradacja gleb zurbanizowanych, ich zabetonowanie, skutkujące utratą funkcji przyrodniczych.

Źródło: opracowanie własne

3.7.4. Zagadnienia horyzontalne – gleby

Adaptacja do zmian klimatu w obszarze interwencji „gleby” to:

- dostosowanie terminów stosowania nawozów i środków ochrony roślin do wymagań środowiska, np. „dyrektywa azotanowa”,
- wykorzystanie naturalnej retencji wód, np. oczek śródpolnych, terenów podmokłych itp.,

³⁰ Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0. <https://mapy.mojregion.info/geoportal/?p=MAPA:113>

³¹ Rozmieszczenie mogilników <https://geologia.pgi.gov.pl/mogilniki/>

- dostosowanie intensywności upraw do możliwości gleb, np. dostosowanie gatunków roślin do lokalnych uwarunkowań w zakresie wilgotności gleby, odczynu, klasy gleby czy .

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w obszarze interwencji „gleby” to:

- wypadki komunikacyjne skutkujące zanieczyszczeniem gleb przy drogach,
- awarie w zakładach skutkujące zanieczyszczeniem gleb,
- występowanie ruchów masowych powierzchni ziemi i erozja gleb spowodowana np. niewłaściwą orką,
- pożary upraw, traw, łąk itp.,
- odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do środowiska np. niezgodne z prawem wylanie szamba na pola czy do rowów melioracyjnych,
- złe dawki nawozów i środków ochrony roślin, które mogą spowodować zanieczyszczenie gleb,
- składowanie nawozów i środków ochrony roślin w miejscach do tego nieprzeznaczonych, co może skutkować skażeniem gleb.

Działania edukacyjne w obszarze interwencji „gleby” to:

- edukacja rolników w zakresie właściwego nawożenia przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bydgoszczy czy Instytut Uprawy i Nawożenia w Puławach,
- zapoznanie się z wymogami i ich stosowanie, chodzi np. o programy rolno-klimatyczno-środowiskowe czy „dyrektywa azotanowa”,
- działania edukacyjne dotyczące ochrony gleb prowadzone w szkołach.

Monitoring środowiska w obszarze interwencji „gleby” to:

- ocena klasy agronomicznej gleb, potrzeb wapnowania i zasobności gleb w makroelementy: potas, fosfor i magnez przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Bydgoszczy,
- monitoring chemizmu gleb ornych prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska,
- badania gleb w ramach „Monitoringu gleb ornych w Polsce”.

3.8. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

3.8.1. Analiza gminnego systemu gospodarki odpadami

Gminny program ochrony środowiska jest zgodny z obowiązującymi, nadrzędnymi aktami prawnymi dotyczącymi gospodarki odpadami w tym z **Planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2023-2028 z perspektywą na lata 2029-2034** uchwalonym przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr XVI/253/25 z dnia 29 września 2025 r.³²

Plan gospodarki odpadami na podstawie analizy stanu aktualnego gospodarki odpadami i prognozowanych zmian przedstawia sposoby i kierunki gospodarki odpadami wraz z przyjętymi celami i terminami ich osiągnięcia.

³² Wojewódzki plan gospodarki odpadami jest dostępny na stronie <https://bip.kujawsko-pomorskie.pl/4413/wojewodzki-plan-gospodarki-odpadami.html>

Zgodnie z ustawą o odpadach, plany gospodarki odpadami sporządza się dla osiągnięcia celów założonych w polityce ochrony środowiska, oddzielenia tendencji wzrostu ilości wytwarzanych odpadów i ich wpływu na środowisko od tendencji wzrostu gospodarczego kraju, wdrażania hierarchii sposobów postępowania z odpadami oraz zasady samowystarczalności i bliskości, a także utworzenia i utrzymania w kraju zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji gospodarowania odpadami, spełniających wymagania ochrony środowiska.

Niezależnie od wszelkich dokumentów, należy podkreślić, że najważniejszym celem w gospodarce odpadami powinno być zapobieganie powstawaniu odpadów i zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów. Poniżej zaproponowano wybrane sposoby realizacji tego celu:

- używanie opakowań wielorazowych, zwrotnych,
- rozważenie możliwości naprawy sprzętów i narzędzi zamiast zakupu nowych,
- kupowanie tylko takich towarów i w takiej ilości, jaka jest niezbędna, preferencja dla dużych opakowań, zamiast kilku małych,
- wybieranie towarów wykonanych z trwałych materiałów, zachowujących dłuższą żywotność i możliwość praktycznego wykorzystania,
- kompostowanie bioodpadów,
- unikanie jednorazowych naczyń (np. plastikowych sztućców, papierowych talerzyków),
- stosowanie baterii i akumulatorów o przedłużonej żywotności oraz dobór urządzeń o zmniejszonym zapotrzebowaniu na energię, używanie źródeł energii ładowalnych wielokrotnie,
- drukowanie tylko niezbędnych materiałów, jeśli to możliwe dwustronnie, korzystanie w miarę możliwości z dokumentów elektronicznych,
- korzystanie z rzeczy wypożyczonych, używanych i ich wymiana – np. narzędzi, książek, ubrań, zabawek, sprzętów sportowych i sprawnego sprzętu AGD i RTV.

Gmina Łabiszyn swoim systemem gospodarowania odpadami komunalnymi objęła nieruchomości zamieszkałe oraz niezamieszkałe, czyli między innymi: szkoły, sklepy, zakłady oraz nieruchomości letniskowe czy wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Właściciele nieruchomości zobowiązani są do składania deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. W zamian za uiszczaną opłatę realizowana jest usługa odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych.

Liczba osób zamieszkałych ujęta systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wynikająca ze złożonych deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi:

- na dzień 31 grudnia 2021 r. wynosiła 8 954 osoby,
- na dzień 31 grudnia 2022 r. wynosiła 10 145 osób,
- na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosiła 9 310 osób,
- na dzień 31 grudnia 2024 r. wynosiła 9 274 osoby.

Gmina podejmuje działania kontrolne w celu potwierdzenia liczby osób faktycznie zamieszkujących nieruchomości poprzez weryfikację danych zawartych w złożonych deklaracjach o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Całkowity koszt za odbiór i zagospodarowanie wszystkich odpadów komunalnych wyniósł:

- 3 674 106,26 zł w 2021 r.,
- 3 870 511,61 zł w 2022 r.,
- 4 043 494,02 zł w 2023 r.,
- 5 538 160,89 zł w 2024 r.

Odpady komunalne są odbierane, zgodnie z harmonogramem, selektywnie, bezpośrednio z nieruchomości:

- tworzywa sztuczne, metale i opakowania wielomateriałowe - w workach koloru żółtego,
- szkło - w workach koloru zielonego,
- papier i tektura - w workach koloru niebieskiego,
- odpady ulegające biodegradacji – w workach koloru brązowego,
- odpady niesegregowane – w pojemnikach na odpady zmieszane.

Obowiązkowa segregacja dotyczy wszystkich mieszkańców nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych, w tym firm, które prowadzą na terenie Gminy Łabiszyn działalność gospodarczą. Podmiot odbierający odpady w ramach umowy zapewnia wyposażenie nieruchomości w stosowne pojemniki i worki do selektywnej zbiórki odpadów.

Właściciele nieruchomości deklarujący kompostowanie, we własnym zakresie zagospodarowują odpady ulegające biodegradacji w przydomowych kompostownikach.

Ponadto, właściciele nieruchomości mogą także nieodpłatnie pozbywać się odpadów problemowych dla gospodarstwa domowego, dostarczając je we własnym zakresie, do **Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)**, który zlokalizowany jest w Łabiszynie przy ul. Przemysłowej 7.

W Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów przyjmowane są: bioodpady, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, tekstylia, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, przeterminowane leki, odpady surowcowe oraz zużyte opony powstające w gospodarstwach domowych na terenie Gminy Łabiszyn.

W czasie opracowania niniejszego programu, podmiotem odbierającym odpady komunalne z terenu Gminy Łabiszyn (wyłonionym w trybie przetargowym w 2023 roku) jest Zakład Oczyszczania Miasta Sp. z o.o. w Świdnicy – oddział w Żninie. Umowa zawarta została na okres od 01.01.2024 r. do dnia 31.12.2025 r. Podmiot odbierający odpady komunalne w kolejnych latach będzie wybierany w trybie przetargowym.

Na terenie Gminy Łabiszyn nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Miejscami zagospodarowania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne, pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania z terenu Gminy Łabiszyn jest:

- instalacja komunalna NOVAGO Żnin Sp. z o.o. Wawrzynki 35, 88-400 Żnin,
- instalacja komunalna PUO Sp. z o.o. Zawiszów 5, 58-100 Świdnica.

Pozostałe frakcje odpadów np. surowce wtórne są przekazywane do podmiotów posiadających stosowne pozwolenia w zakresie ich przetwarzania, recyklingu i odzysku.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wyraźny trend wzrostowy łącznej masy odbieranych odpadów komunalnych. Największy udział stanowią zmieszane odpady komunalne oraz odpady ulegające biodegradacji.

Informacje o ogólnej masie odpadów odebranych, przedstawiono na podstawie danych zawartych w Raportach o stanie Gminy Łabiszyn za lata 2021-2024.

Tabela 25. Masa odpadów odebranych i zebranych z terenu Gminy Łabiszyn w latach 2021-2024

Rodzaj odpadów	Masa odpadów (Mg - ton)			
	2021	2022	2023	2024
niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	2 138,200	2 144,370	2 241,100	2 380,220
odpady komunalne nie wymienione w innych podgrupach	0,220	0,120	0,140	0,780
opakowania z papieru i tektury	127,540	142,080	149,360	158,080
opakowania z tworzyw sztucznych	406,500	423,800	443,300	486,740
opakowania z metali	3,753	2,197	13,760	5,510
opakowania ze szkła	262,340	253,780	219,420	219,340
zmieszane odpady opakowaniowe	0,000	4,200	0,000	0,000
przeterminowane leki	0,370	0,316	0,301	0,373
baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 02 33	0,030	0,040	0,080	0,000
farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27	0,220	0,000	0,000	0,280
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	2,460	0,000	0,000	0,000
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	7,340	4,660	1,180	1,000
urządzenia zawierające freony	0,920	0,000	0,000	0,000
odpady wielkogabarytowe	134,020	122,380	115,780	150,580
zużyte opony	24,840	26,080	30,950	35,540
zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	120,420	116,740	96,280	131,060
odpadowa papa	1,280	0,000	0,000	0,000
zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	25,400	30,480	6,060	27,260
odpady ulegające biodegradacji	534,060	624,740	782,100	877,560
Ogółem	3 789,912	3 895,982	4 099,811	4 474,323

Źródło: Raporty o stanie Gminy Łabiszyn za lata: 2021-2024

Szczegóły znajdują się w analizach stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Łabiszyn opracowywanych corocznie do końca kwietnia za poprzedni rok.

Podkreślenia wymaga fakt, że sukcesywnie zwiększa się udział odpadów odebranych i zebranych w sposób selektywny w ogólnej masie odebranych odpadów komunalnych.

Tabela 26. Udział odpadów odebranych i zebranych w sposób selektywny z terenu Gminy Łabiszyn w latach 2021-2024

Rodzaj odpadów	Masa odpadów (Mg - ton)			
	2021	2022	2023	2024
niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	2 138,200	2 144,370	2 241,100	2 380,220
odpady odebrane i zebrane w sposób selektywny	1651,712	1751,612	1858,711	2094,103
udział niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w ogólnej masie odebranych odpadów komunalnych	56,4	55,0	54,7	53,2
Udział odpadów odebranych i zebranych w sposób selektywny w ogólnej masie odebranych odpadów komunalnych	43,6	45,0	45,3	46,8

Źródło: Raporty o stanie Gminy Łabiszyn za lata: 2021-2024

Podczas przetwarzania odebranych i zebranych odpadów komunalnych powstają przeznaczone do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych i pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych. Masa tych odpadów w latach 2021-2024 była następująca:

- 259,951 Mg w 2021 r.,
- 527,5964 Mg w 2022 r.,
- 550,8624 Mg w 2023 r.,
- 651,2282 Mg w 2024 r.

Gminy są zobowiązane do osiągnięcia **poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych** (od 2021 r.) oraz **poziomu składowania** (od 2025 r.). Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych został określony Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (Dz.U. 2021 poz. 1530). Rozporządzenie obowiązuje dla wyliczania poziomu od roku 2021 włącznie, a wymagany poziom to minimum 20 % za 2021 r., minimum 25 % za 2022 r., minimum 35 % za 2023 r. oraz minimum 45 % za 2024 r. **Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych dla Gminy Łabiszyn wyniósł:**

- 31,10 % w 2021 r., przy wymaganym minimum 20 % (został osiągnięty),
- 33,33 % w 2022 r., przy wymaganym minimum 25 % (został osiągnięty),
- 33,36 % w 2023 r., przy wymaganym minimum 35 % (nie został osiągnięty),
- 34,28 % w 2024 r., przy wymaganym minimum 45 % (nie został osiągnięty).

Poziom składowania osiągnięty przez Gminę Łabiszyn nie został przedstawiony w analizach stanu gospodarki odpadami komunalnymi za lata 2021-2024 gdyż przepisy nie określają wymaganego poziomu w odniesieniu do tych lat. Poziom składowania przedstawiono wyłącznie w analizie za rok 2024 i wyniósł on 16,74 %.

Stosunek masy odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcania do odebranych i zebranych odpadów komunalnych kształtował się następująco:

- w latach 2021-2022 r. z terenu Gminy Łabiszyn nie przekazano żadnych odpadów do termicznego przekształcania,
- 34,20 % w 2023 r.,
- 37,70 % w 2024 r.

Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne - podstawa prawna to Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz.U. 2016 poz. 2167). Rozporządzenie obowiązywało dla wyliczania poziomu do roku 2020 włącznie, a wymagany poziom to minimum 70 % za 2020 r. Zgodnie z art. 13. ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw, do ewidencji odpadów oraz sprawozdań składanych za pośrednictwem BDO za 2021 r. na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach oraz ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach stosuje się przepisy dotychczasowe, w tym stosuje się dotychczasową definicję odpadów komunalnych. W związku z tym, że gminy w dalszym ciągu będą zapewniały przyjmowanie odpadów budowlanych i rozbiórkowych z gospodarstw domowych, w sprawozdaniach komunalnych w dalszym ciągu będą zbierane informacje w zakresie masy ww. odpadów (jednakże bez obowiązku osiągania określonych poziomów ich recyklingu).³³ Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne przedstawiono wyłącznie w analizie za rok 2021 i wyniósł on 82,46 %.

Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania - podstawa prawna to Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz.U. 2017 poz. 2412) – obowiązywało dla wyliczania poziomu do roku 2020 włącznie, a wymagany poziom to maksimum 35 % do dnia 16 lipca 2020 r.³⁴ Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania dla Gminy Łabiszyn wyniósł 0,6570 % w 2024 r. (spełnia dotychczasową normę). Za lata 2021-2023 nie został wyliczony.

³³ <https://bdo.mos.gov.pl/news/wyjasnienia-ministerstwa-klimatu-i-srodowiska-dotyczące-przekazywania-danych-w-ramach-sprawozdawczosci-komunalnej-za-2021-r/>

³⁴ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170002412>

W Gminie Łabiszyn w latach 2021-2024 nie było potrzeb inwestycyjnych związanych z zagospodarowaniem odpadów komunalnych.

Uzupełnieniem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi może być **odbiór odpadów wielkogabarytowych, sprzętu elektrycznego i elektronicznego sprzed posesji** w wyznaczonych terminach.

Mieszkańcy Gminy Łabiszyn mogą w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi przekazać zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny do PSZOK. Ponadto **zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny** można oddać:

- kupując nowy sprzęt, zużyty tego samego rodzaju można zostawić w sklepie - sprzedawca detaliczny i sprzedawca hurtowy są obowiązani przy sprzedaży sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych do nieodpłatnego przyjęcia zużytego sprzętu w ilości nie większej niż sprzedany nowy sprzęt, jeżeli zużyty sprzęt jest tego samego rodzaju,
- oddając sprzęt do naprawy, w przypadku gdy naprawa przyjętego do punktu serwisowego sprzętu jest niemożliwa ze względów technicznych lub właściciel sprzętu uzna, że naprawa sprzętu jest dla niego nieopłacalna, prowadzący punkt serwisowy jest obowiązany do nieodpłatnego przyjęcia zużytego sprzętu,

Odpady biodegradowalne - w zabudowie jednorodzinnej zaleca się kompostowanie tych odpadów na terenie własnej nieruchomości, skutkujące zmniejszeniem opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Odbierane są też w ramach systemu w ramach ponoszonej opłaty.

Przeterminowane leki należy dostarczać do pojemników ustawionych w aptekach i punktach aptecznych niezależnie od lokalizacji.

Zużyte opony samochodowe należy pozostawiać w punktach / placówkach wymiany opon, dostarczać do PSZOK-u lub oddać podczas zbiórki.

Zużyte baterie należy umieszczać w pojemnikach na baterie w sklepach, placówkach oświatowych lub dostarczać do PSZOK-u.

Zużyte akumulatory należy umieszczać w pojemnikach przy stacjach obsługi samochodów, dostarczać do PSZOK-u lub oddać podczas zbiórki.

Zużyte żarówki należy umieszczać w pojemnikach w sklepach, dostarczać do PSZOK-u lub oddać podczas zbiórki.

Odpady budowlane i rozbiórkowe należy stosować wynajęte kontenery lub worki o pojemności dostosowanej do ilości zbieranych odpadów, uniemożliwiających pylenie. Ponadto możliwe jest dostarczanie tych odpadów do PSZOK-u jeśli są to odpady komunalne pochodzące z prowadzenia drobnych prac niewymagających pozwolenia na budowę, zgłoszenia zamiaru budowy lub wykonania robót (stanowiące odpady komunalne).

Odpady z działalności rolniczej – odpady takie jak: środki ochrony roślin i opakowania po nich, worki po nawozach, sznurki, folie, skrzynki, opony ciągnikowe, od przyczep i innych maszyn rolniczych, przepracowane oleje silnikowe, resztki roślin z upraw i inne odpady pochodzące z działalności rolniczej powinny zostać przekazane w ramach indywidualnych umów z podmiotami, które zajmują się ich zagospodarowaniem i posiadają stosowne zezwolenia. Zgodnie z przepisami to na wytwórcy odpadów (w tym przypadku rolniku) w ramach świadczenia usługi wymiany, spoczywa obowiązek ich prawidłowego zagospodarowania.

Na stronie internetowej Gminy Łabiszyn udostępnione są informacje o zasadach gospodarowania odpadami komunalnymi (m.in. zasady segregacji odpadów, adres i godziny otwarcia PSZOK-u, częstotliwość opróżniania pojemników, informacje o wysokości stawki opłaty

„śmieciowej” i sposobie jej uiszczania, o podmiocie odbierającym odpady) oraz szczegółowy harmonogram odbioru odpadów zmieszanych i opakowaniowych z poszczególnych miejscowości i ulic, natomiast w przypadku dni ustawowo wolnych od pracy zamieszczane są przesunięcia terminów wywozu odpadów.

Ponadto w ramach spotkań z mieszkańcami, ich wizyt w Urzędzie Miejskim przekazywane są informacje obejmujące zagadnienia środowiskowe głównie związane z gospodarką odpadami - właściwą segregacją odpadów, potrzebą korzystania z PSZOK, kompostowaniu odpadów biodegradowalnych, zagospodarowaniu odpadów wielkogabarytowych oraz zużytego sprzętu RTV i AGD.

Rok 2025 to czas wprowadzania **systemu kaucyjnego**. To mechanizm promujący recykling i ponowne wykorzystanie opakowań. Tworzą go będą przedsiębiorcy wprowadzający do obrotu napoje w opakowaniach objętych systemem kaucyjnym za pośrednictwem podmiotu reprezentującego oraz sklepy, w których oferowane są takie produkty. Przedsiębiorcy wprowadzający napoje w opakowaniach objętych systemem zobowiązani są do umieszczania na tych opakowaniach oznakowania wskazującego na objęcie opakowania systemem kaucyjnym i określającego wysokość kaucji. Systemem objęte są opakowania na napoje jednorazowego użytku: butelki plastikowe o pojemności do 3 litrów i puszki metalowe o pojemności do 1 litra oraz butelki szklane wielokrotnego użytku o pojemności do 1,5 litra.³⁵

Na terenie Gminy Łabiszyn wytwarzane są nie tylko odpady komunalne. Odpady inne niż komunalne wytwarzane są m.in. w rolnictwie, przetwórstwie, warsztatach czy działalności handlowo – usługowej.

Mogącym pojawiać się problemem jest podrzucanie odpadów z **demontażu samochodów** (zderzaki, tapicerka itp.). Należy zauważyć, że odpady z demontażu pojazdów nie są odpadami komunalnymi i nie wolno składować ich w kontenerach na odpady komunalne. Tego rodzaju odpady nie są odbierane w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (t.j. Dz.U. z 2020, poz. 2056) określa zasady postępowania z pojazdami wycofanymi z eksploatacji w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Właściciel pojazdu wycofanego z eksploatacji powinien przekazać go wyłącznie do przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu lub przedsiębiorcy prowadzącego punkt zbierania pojazdów (art. 18 tejże ustawy). Przedsiębiorca prowadzący stację demontażu lub przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów powinien zapewniać bezpieczne dla środowiska i zdrowia ludzi przetwarzanie pojazdów wycofanych z eksploatacji i powstających z nich odpadów. Przedsiębiorca prowadzący stację demontażu lub przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów jest obowiązany do przyjęcia będących odpadami części samochodów osobowych usuniętych. Za przyjęcie będących odpadami części samochodów osobowych usuniętych w trakcie naprawy może pobrać opłatę. Wykaz przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu pojazdów oraz punkty zbierania pojazdów w województwie Kujawsko-Pomorskim prowadzony jest przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Co ważne, artykuł 53a wymienionej ustawy określa, że podlega karze pieniężnej od 15 000 do 500 000 zł ten, kto poza stacją demontażu dokonuje:

³⁵ System kaucyjny został opisany na stronie <https://www.gov.pl/web/klimat/system-kaucyjny>

- 1) usunięcia z pojazdów wycofanych z eksploatacji elementów lub substancji niebezpiecznych, w tym płynów,
- 2) wymontowania z pojazdów wycofanych z eksploatacji przedmiotów wyposażenia lub części nadających się do ponownego użycia,
- 3) wymontowania z pojazdów wycofanych z eksploatacji elementów nadających się do odzysku lub recyklingu

W przypadku niedostosowania się do obowiązujących przepisów, kary pieniężne, wymierza w drodze decyzji m.in. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Innym problemem może być ustawianie odpadów z demontażu lodówek, telewizorów i innego sprzętu AGD i RTV przy ogólnodostępnych kontenerach. W tym przypadku podrzucanie elektroodpadów może wynikać z braku wiedzy właścicieli nieruchomości w zakresie możliwości pozbycia się takich odpadów. Stąd należy przypomnieć, że sprzęt AGD i RTV można oddać sprzedawcy podczas zakupu nowego sprzętu tego samego rodzaju, np. kupując nową lodówkę, pralkę czy telewizor, stary sprzęt sprzedawca ma obowiązek odebrać bezpłatnie (zwykle w sprzedaży internetowej dostępna jest opcja, którą można od razu zaznaczyć przy zakupie sprzętu). Małe sprzęty, żarówki, baterie itp. można oddać do niektórych dużych sklepów posiadających pojemniki do zbiórki drobnych elektroodpadów. Na rynku funkcjonują też firmy zajmujące się odbiorem sprzętu AGD i RTV, często odbiór jest świadczony bezpłatnie, wśród przykładów takich przedsiębiorstw można wymienić: ElektroEko Organizacja Odzysku Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego SA. Wybrane firmy świadczą usługi odbioru elektrośmieci z firm i instytucji. Zapewniają wykonanie usługi w sposób efektywny, sprawny, bezpieczny i zgodny z prawem. Odbiór elektrośmieci zrealizują profesjonalni partnerzy, którzy zostali zarejestrowani w rejestrze BDO oraz posiadają stosowne zezwolenia i decyzje na transport oraz na przetwarzanie zużytego sprzętu.

Wiedzę dotyczącą możliwości oddania odpadów problemowych Gmina Łabiszyn powinna rozpowszechniać np. w lokalnych gazetach, na stronach internetowych, podczas spotkań z sołtysami itp. Z punktu widzenia właścicieli nieruchomości prawidłowo segregujących odpady komunalne i prawidłowo postępujących z odpadami innymi niż komunalne korzystne jest, aby udzielać sobie wzajemnych informacji i wskazówek. Odpady podrzucane są usuwane z tzw. dzikich wysypisk przez służby gminne, ale jest to działanie kosztowne, co w konsekwencji może wiązać się z podwyższeniem opłat dla wszystkich mieszkańców.

Należy zwrócić uwagę, że **każda osoba**, która zauważy wysypisko śmieci w pobliskim lesie czy nagły wzrost ilości transportów ciężarowych jakie zaczęły przyjeżdżać na teren nieruchomości położonych z dala od gęstej zabudowy mieszkalnej, w okolicy lasów, miejsc rzadko uczęszczanych i nieużytkowanych terenów przemysłowych oraz pojawienie się na ich terenie różnego rodzaju beczek i pojemników, **powinna zgłosić to Inspekcji Ochrony Środowiska**. Dane kontaktowe do zgłoszenia podane są w przypisie dolnym.³⁶ Wystarczy wskazać lokalizację i dodać krótki opis danego zgłoszenia. **Zgłoszenia można dokonać również w sposób anonimowy.**

Główny Inspektor Ochrony Środowiska ostrzega właścicieli gruntów oraz magazynów pod wynajem przed działalnością oszustów. Firmy wynajmują magazyny i inne nieruchomości pod pozorem legalnej działalności i gromadzą tam odpady bez wiedzy właściciela, a po wypełnieniu obiektu zaprzestają działalności i znikają. Dlatego należy zachować dalece idącą

³⁶ Informacja WIOŚ/GIOŚ <https://www.gov.pl/web/gios/zglos-nielegalne-postepowanie-z-odpadami>

ostrożność, dokładnie weryfikować firmy, z którymi zawierane są umowy oraz regularnie kontrolować wynajmowane pomieszczenia i grunty. **W przeciwnym wypadku kosztem utylizacji takich odpadów, który często może wynosić kilka milionów złotych, mogą zostać obciążeni właściciele gruntów.**

Jednocześnie Główny Inspektor Ochrony Środowiska apeluje do wszystkich aby uważnie obserwowali swoje najbliższe otoczenie i niezwłocznie informowali Policję oraz Inspekcję Ochrony Środowiska o podejrzeniu nielegalnego postępowania z odpadami lub niezgodnego z prawem korzystania ze środowiska. W celu ułatwienia zgłaszania tego rodzaju nielegalnej działalności na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska został stworzony **specjalny interaktywny formularz**, który w sposób łatwy i sprawny umożliwia zgłoszenie np. nielegalnego składowiska odpadów.³⁷

Wszystkie wyżej wymienione działania podejmowane są przez Gminę Łabiszyn w celu wdrożenia **gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)**. W szczególności działania mają na celu poprawę poziomów recyklingu i ponownego użycia odpadów, zwiększenie masy odpadów biodegradowalnych zagospodarowanych w przydomowych kompostownikach, zwiększenie efektywności działania PSZOK, poprawa funkcjonowania zbiórek odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego czy odpadów rolniczych. Ponadto w innych rozdziałach programu opisano działania, np. mające na celu zmniejszenie zużycia surowców poprzez termomodernizację budynków i wymianę źródeł ciepła.

3.8.2. Unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest

Inną kwestią jest konieczność unieszkodliwiania wszystkich wyrobów zawierających azbest do końca 2032 r. Na mocy ustawy z dnia 19.06.1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, w roku 1998 w Polsce zakończono produkcję wyrobów zawierających azbest. Na posiadaczy wyrobów zawierających azbest nałożono obowiązek ich inwentaryzowania i przestrzegania specjalnych procedur w trakcie usuwania, transportu i ich składowania.

Realizowany jest **Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2032** przyjęty Uchwałą nr XXV/184/21 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 21 lipca 2021 r.

Konsekwentnie realizowane jest zadanie **usuwania wyrobów zawierających azbest i kierowanie ich do unieszkodliwienia**. Dane zostały wprowadzone do Bazy Azbestowej (<https://bazaazbestowa.gov.pl>) i są na bieżąco aktualizowane.

Wpisów do Bazy Azbestowej dokonuje właściwy Burmistrz w przypadku osób fizycznych lub Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego w przypadku osób prawnych. Obowiązkiem właścicieli i zarządców nieruchomości na których zlokalizowane są wyroby zawierające azbest jest zgłoszenie tego faktu do wymienionych organów.

³⁷ Formularz zgłaszania GIOŚ

<https://portal.gios.gov.pl/formularze/share/6087ac37e1744901b6c94f233bd123a8>

Tabela 27. Informacja o masie (kg) wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Łabiszyn wg form własności

Rodzaj wyrobów zawierających azbest	Masa wyrobów zawierających azbest (kg)		
	razem	osoby fizyczne	osoby prawne
Zinwentaryzowane	4 573 050	4 081 913	491 137
Unieszkodliwione	1 206 709	1 187 485	19 224
Pozostałe do unieszkodliwienia	3 366 341	2 894 428	471 913
Udział (%) azbestu unieszkodliwionego w ogólnej masie azbestu zinwentaryzowanego	26,4	29,1	3,9
Udział (%) azbestu pozostałego do unieszkodliwienia w ogólnej masie azbestu zinwentaryzowanego	73,6	70,9	96,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych (stan na 13.11.2025 r.) zawartych w Bazie Azbestowej
<https://bazaazbestowa.gov.pl/pl/usuwanie-azbestu/zestawienie-statystyczne/stats>

Samorządy gminne mogą uczestniczyć w organizacji procesu usuwania azbestu poprzez zbieranie zgłoszeń od właścicieli nieruchomości, pozyskiwanie środków w Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu oraz wybór profesjonalnej firmy zajmującej się demontażem, odbiorem i unieszkodliwieniem azbestu. Dofinansowaniu podlegają koszty demontażu wyrobów zawierających azbest, transportu odpadów niebezpiecznych z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia oraz koszty unieszkodliwienia odpadów. Dofinansowanie nie obejmuje kosztów związanych z wykonaniem nowego pokrycia dachowego.

W ramach Ogólnopolskiego programu finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2021 – 2023 realizowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu zrealizowano przedsięwzięcie pn. „Unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łabiszyn” - umowa dotacji nr. DB21088/OZ-az. Dotacja obejmowała usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest na obiektach, których właścicielami są osoby fizyczne, jednostki sektora finansów publicznych, kościoły i związki wyznaniowe oraz wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe.

W **2021 r.** wsparciem objęto łącznie 62 nieruchomości tj.:

- demontaż, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest - 2 nieruchomości (łącznie 9,76 Mg),
- transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest – 60 nieruchomości (łącznie 127,16 Mg).

Wielkość unieszkodliwionego odpadu wyniosła łącznie: 136,92 Mg.

Kwota udzielonej dotacji w 2021 roku wyniosła 62 630,936 zł, co stanowiło 100% kosztów kwalifikowanych - całość zadania sfinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

W **2022 r.** wsparciem objęto łącznie 32 nieruchomości tj.:

- demontaż, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest - 3 nieruchomości (łącznie 9,9 Mg),
- transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest – 29 nieruchomości (łącznie 69,89 Mg).

Wielkość unieszkodliwionego odpadu wyniosła łącznie: 79,79 Mg.

Kwota udzielonej dotacji w 2022 roku wyniosła: 37 840,10 zł, co stanowiło 100% kosztów kwalifikowanych - całość zadania sfinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

W 2023 r. wsparciem objęto łącznie 37 nieruchomości tj.:

- demontaż, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest - 1 nieruchomość (łącznie 0,32 Mg),
- transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest – 36 nieruchomości (łącznie 68,02 Mg).

Wielkość unieszkodliwionego odpadu wyniosła łącznie: 68,34 Mg.

Kwota udzielonej dotacji w 2023 roku wyniosła: 36 954,80 zł, co stanowiło 100% kosztów kwalifikowanych - całość zadania sfinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

Rok 2024: w ramach Ogólnopolskiego programu finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest realizowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu pn.

Część 1) „Przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest” oraz

Część 2) „Przedsięwzięcia w zakresie zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest realizowane w gospodarstwach rolnych”, a także w ramach: „Regionalnego Programu Priorytetowego Azbest 2024” realizowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu zrealizowano przedsięwzięcia, które wpisywały się w „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2032” przyjęty Uchwałą nr XXV/184/21 Rady Miejskiej w Łabiszynie z 21 lipca 2021 r.

W 2024 r. wsparciem objęto łącznie 51 nieruchomości w ramach otrzymanego dofinansowania na usuwanie azbestu ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu na podstawie umów dotacji:

1. Numer umowy DB23219/OZ-azr zawartej w dniu 16.11.2023 r. na realizację - Przedsięwzięcia w zakresie zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest realizowane w gospodarstwach rolnych. W ramach zrealizowanego zadania – transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, usunięto azbest w ilości 62,3100 Mg z 13 gospodarstw rolnych. Gmina Łabiszyn pozyskała dotację w wysokości 42 404,00 zł.
2. Numer umowy DB24034/OZ-az zawartej w dniu 27.05.2024 r. na realizację - Przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, zgodnie z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. W ramach zrealizowanego zadania – demontażu, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, usunięto azbest w ilości 69,5100 Mg z 22 posesji. Gmina Łabiszyn pozyskała dotację w wysokości 39 094,65 zł.
3. Numer umowy DB24114/OZ-azt zawartej w dniu 23.09.2024 r. w ramach Regionalnego Programu Priorytetowego Azbest 2024. W ramach zrealizowanego zadania – demontażu, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, usunięto azbest w ilości 99,4200 Mg z 16 posesji. Gmina Łabiszyn pozyskała dotację w wysokości 73 500,00 zł.

Wielkość unieszkodliwionego odpadu wyniosła łącznie: 231,24 Mg.

Łączna kwota udzielonej dotacji w 2024 r. wyniosła: 154 998,65 zł, co stanowiło 100% kosztów kwalifikowanych - całość zadania sfinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

Warto dodać, że gminy mogą ubiegać się również o wsparcie z Ministerstwa Rozwoju i Technologii obejmującego dofinansowanie na wykonanie aktualizacji inwentaryzacji materiałów zawierających azbest. W oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację opracowywane są **programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu**. Ich głównym jest doprowadzenie do stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest z otoczenia człowieka oraz ich bezpieczne i prawidłowe unieszkodliwienie.

Usuwanie azbestu powinno zakończyć się do 31.12.2032 r.

3.8.3. Instalacje gospodarowania odpadami

W myśl art. 38b ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. z 2023, poz. 1587 z późn. zm.), w związku z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz.U. z 2019, poz. 1579 z późn. zm.), Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzi listę:

- 1) funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów, o których mowa w art. 35 ust. 6 ustawy o odpadach,
- 2) instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.

Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1579) zniesiony został obowiązek regionalizacji w gospodarowaniu odpadami, a tym samym od wejścia w życie ww. ustawy dotychczasowe regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (tzw. RIPOKi) stały się Instalacjami Komunalnymi.

Na terenie Gminy Łabiszyn **nie występują instalacje komunalne**.³⁸ Nie ma czynnych składowisk i instalacji gospodarowania odpadami komunalnymi.

Rekultywacja składowiska odpadów inne niż niebezpieczne i obojętne w Załachowie została zrealizowana według Projektu zamknięcia i rekultywacji składowiska odpadów w miejscowości Załachowo na działce 412, obręb Załachowo.

W 2021 roku w ramach kontynuacji prac zrealizowano:

- prowadzenie monitoringu składowiska,
- całkowite uformowanie i wyrównanie skarp kwatery,
- podniesienie studni odgazowujących,
- wykonanie warstwy technicznej – 100 %,
- wykonanie uszczelnienia – 100 %,
- wykonanie warstwy biologicznej – 100 %,
- obsiew trawami skarp,
- wykonanie rowu opaskowego od frontu pomiędzy kwaterą, a drogą,

³⁸ Lista instalacji komunalnych dostępna jest na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

- bieżące utrzymanie porządku i czystości na terenie.

W 2022 roku **zakończono prace rekultywacyjne** składowiska i 30 grudnia 2022 r. zgłoszono ten fakt stosownym organom, tj.:

- Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy,
- Marszałkowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu.

Do 2022 roku w ramach prac rekultywacyjnych:

- wykonano trzy warstwy rekultywacyjne (techniczna, uszczelniająca i biologiczna) zgodnie z projektem,
- wykonano cztery studnie odgazowujących zgodnie z projektem,
- wykonano obsiew traw zgodnie z projektem,
- wykonano nasadzenia drzew i krzewów zgodnie z projektem,
- wykonano 3 szt. reperów roboczych do kontroli osiadania,
- wykonano sprzątanie wywiewów z kwatery.

Wyniki monitoringu nie wskazują na zagrożenie dla środowiska.

W latach 2021-2024 nie zinwentaryzowano na terenie Gminy Łabiszyn tzw. „dzikich wysypisk śmieci”.

3.8.4. Analiza SWOT – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

W kolejnej tabeli przedstawiono analizę SWOT dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.

Tabela 28. Analiza SWOT – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

	Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	– rozwijająca się segregacja odpadów, – funkcjonowanie PSZOK, – prowadzenie edukacji ekologicznej dotyczącej odpadów komunalnych, – rosnący udział odpadów odbieranych selektywnie, – wsparcie mieszkańców w usuwaniu wyrobów zawierających azbest.	– ograniczona kontrola zagospodarowania wytworzonych odpadów niektórych frakcji, np. odpadów wytwarzanych przez firmy budowlane podczas świadczenia usług, – wysokie koszty systemu gospodarki odpadami, – brak osiągnięcia niektórych poziomów w gospodarce odpadami.
	Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	– wprowadzenie na terenie kraju nowych założeń dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi (nowelizacje ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach), – utrzymanie i rozwój nowoczesnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych.	– brak wpływu gmin na efektywność przetwarzania odpadów komunalnych w instalacjach regionalnych, – skala i problemowość wprowadzonych zmian w nowych przepisach gospodarowania odpadami komunalnymi często prowadząca do nieprawidłowości w funkcjonowaniu nowego systemu.

Źródło: opracowanie własne

3.8.5. Zagadnienia horyzontalne – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Adaptacja do zmian klimatu w obszarze interwencji „gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów” to:

- zabezpieczenie instalacji komunalnych, składowisk odpadów i innych instalacji np. PSZOK przed ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi,
- dostosowanie terminu wywozów do panujących warunków, np. rozważenie zwiększenia częstotliwości odbioru odpadów „bio” w czasie upałów.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w obszarze interwencji „gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów” to:

- możliwość uszkodzenia instalacji komunalnych podczas gwałtownych zjawisk pogodowych np. wichur czy zalań,
- prawdopodobieństwo uszkodzenia instalacji komunalnych podczas ich niewłaściwego użytkowania,
- niedopuszczalne prawnie spalanie odpadów w instalacjach do tego nieprzeznaczonych (np. piecach CO),
- wyrzucanie odpadów do gleby czy wód co w przypadku odpadów niebezpiecznych, baterii, akumulatorów, leków itp. spowoduje silne skażenie środowiska,
- wycieki nieznanymi substancjami z pojazdów i na miejscach przetwarzania odpadów, np. podczas transportu i rozładunku.

Działania edukacyjne w obszarze interwencji „gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów” to:

- promowanie selektywnego zbierania odpadów i przydomowych kompostowników,
- informowanie o możliwości przekazania odpadów problemowych do PSZOK,
- przekazywanie wiadomości o zbiórkach objazdowych odpadów wielkogabarytowych oraz sprzętu RTV i AGD,
- wskazywanie możliwości oddania innych odpadów np. leków do aptek, zużytego sprzętu RTV, AGD przy zakupie nowych urządzeń czy samochodów i części samochodowych w autoryzowanych punktach.

Monitoring środowiska w obszarze interwencji „gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów” to:

- sporządzanie rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym wyliczenie osiągniętych poziomów,
- opracowanie analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi przez Burmistrza w terminie do końca kwietnia roku następnego, w tym analiza skuteczności podejmowanych działań w oparciu o masę odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogólnej masy odebranych odpadów.

3.9. ZASOBY PRZYRODNICZE

3.9.1. Świat roślin i zwierząt

W krajobrazie ekologicznym Gminy Łabiszyn wyróżnia się m.in.:

- ekosystemy leśne,
- lokalne korytarze rzek i zbiorników wodnych,
- ekosystemy rolne.

Lasy położone na terenie Gminy Łabiszyn mają różnych właścicieli i zarządców. Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa zarządzane są przez **Nadleśnictwa: Szubin, Bydgoszcz i Solec Kujawski**.

Wykaz najważniejszych **siedlisk przyrodniczych** został przedstawiony przy charakterystyce Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000.

Lesistość wynosi 32,2 %. Ogólna powierzchnia gruntów leśnych wynosi 5 485,33 ha. Natomiast powierzchnia lasów na terenie Gminy Łabiszyn na koniec 2024 r. wg GUS wyniosła ogółem 5 368,04 ha, w tym:

- lasy publiczne ogółem zajmują powierzchnię 5 116,08 ha, co stanowi 95,3 % ogólnej powierzchni lasów,
- lasy prywatne ogółem zajmują powierzchnię 251,96 ha, co stanowi 4,7 % ogólnej powierzchni lasów,
- powierzchnia lasów na 1 mieszkańca wynosi 50,4 ha.

Zwarte połacie lasów zlokalizowane w centralnej części Gminy Łabiszyn, na zachód i północ od miejscowości Łabiszyn.

Przystępując do wykonania niniejszego opracowania, skierowano do Nadleśnictw zapytanie czy w latach 2021-2024 realizowały na terenie Gminy Łabiszyn istotne zadania lub inwestycje w zakresie gospodarowania zasobami leśnymi i ochrony środowiska (np. rozbudowa infrastruktury przeciwpożarowej, przygotowanie parkingów leśnych, ścieżek edukacyjnych, szlaków turystycznych, zwiększanie różnorodności gatunkowej lasów, przeciwdziałanie degradacji lasów, zwalczanie gatunków inwazyjnych itp.). W odpowiedzi otrzymano następujące informacje:

1. Nadleśnictwo Szubin realizowało następujące działania:
 - w 2021 r. – przebudowa dojazdów pożarowych nr 34 i 35 w Leśnictwie Żalachowo – długość modernizowanego dojazdu pożarowego to 1,5 km, a poniesiony koszt wyniósł 315 000,00 zł,
 - w 2022 r. – przebudowa dojazdów pożarowych nr 32, 33 i 34 w Leśnictwie Żalachowo – długość modernizowanego dojazdu pożarowego to 2,5 km, a poniesiony koszt wyniósł 527 000,00 zł,
 - w latach 2023-2024 – przebudowa dojazdu pożarowego nr 9 w Leśnictwach Gabin i Łabiszyn – długość modernizowanego dojazdu pożarowego to 4,0 km, a poniesiony koszt wyniósł 730 000,00 zł,
 - w 2024 r. – budowa bazy sprzętu p.poż przy siedzibie Leśnictwa Łabiszyn – poniesiony koszt 65 000,00 zł,
 - w 2024 r. – wykonanie tablic edukacyjnych przy szerokiej drodze w Leśnictwie Łabiszyn – poniesiony koszt 10 720,87 zł.

2. Nadleśnictwo Bydgoszcz realizowało działania ochronne: zachowanie siedliska gatunku leńca bezpodkwiatowego oraz stanu jego populacji w stanie niepogorszonym – koszenie na podstawie zapisów planu zadań ochronnych dla Natury 2000 Równiny Szubińsko – Łabiszyńskiej PLH 040029. Koszty w latach 2021-2022 wyniosły 784,51 zł natomiast w latach 2023 – 2024 wyniosły 1524,54 zł.
3. Nadleśnictwo Solec Kujawski poinformowało o założeniu ekotonu w 2025 r. w Leśnictwie Będzitowo oddz. 237 pododdział hx.

Nadleśnictwa realizują Plany Urządzenia Lasu. Dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa obowiązują dokumentacje urzędzeniowe tj. uproszczone plany urządzenia lasów oraz decyzje Starosty Żnińskiego wydawane na podstawie inwentaryzacji stanu lasów.

W ramach przeciwdziałania degradacji lasów prowadzone jest sprzątanie lasów.

Nadleśnictwa oraz pozostali właściciele i zarządy lasów na bieżąco monitorują lasy pod kątem różnych zagrożeń w tym prowadzi ochronę przeciwpożarową. Drzewostany na terenie Gminy Łabiszyn, są dotknięte **skutkami narastającej suszy**.

Zauważalnym i narastającym problemem jest degradacja i dewastacja lasów i innych terenów zieleni wynikająca z **antropopresji** (penetracja ludności w celach turystyczno-rekreacyjnych). Wiąże się ona z zaśmiecaniem lasu oraz znacznie podnosi zagrożenia pożarowe. Niekorzystny wpływ na funkcje ekologiczne ma także przecinanie lasów przez ciągi komunikacyjne. Na uwagę należy też mieć też czynniki abiotyczne, obniżenie poziomu wód gruntowych i suszę, a także czynniki antropogeniczne i związane z nimi pożary.

Bardzo ważna jest racjonalna ochrona przyrody, która jest ściśle związana z problematyką rekreacji i turystyki. Dotyczy to zarówno udostępniania niektórych danych przyrodniczych w celu promocji ochrony przyrody, jak i nieujawniania części informacji (np. o szczegółowej lokalizacji siedlisk chronionych), w przypadku, gdy groziłoby to zniszczeniem lub dewastacją obiektów chronionych.

Wśród walorów krajobrazowo-turystycznych można wyróżnić formy ochrony przyrody, krajobraz leśny i rolniczy, w niewielkim stopniu przekształcony przez działalność człowieka (brak dużych zakładów, skażenia środowiska itp.). Przez Gminę przepływa rzeka Noteć, która poprzez Kanał Bydgoski łączy się z rzeką Brdą tworząc malowniczą trasę spływu idealną dla początkujących kajakarzy, gdyż stopień trudności uznawany jest za łatwy.

Ze względu na atrakcyjne pod względem przyrodniczym położenie Gmina Łabiszyn posiada duży potencjał turystyczny i to zarówno pod względem krajoznawczym, jak i czynnego spędzania wolnego czasu (szlaki turystyczne, rowerowe i spacerowe). W celu dalszego rozwoju poprawia się warunki infrastruktury rekreacyjnej. Zrewitalizowano niegdyś zaniedbany obszar w centrum miasta „łabiszyńską wyspę”, gdzie możliwe jest prowadzenie zajęć edukacyjnych (ścieżka dydaktyczna- nauka rozpoznawania gatunków drzew, krzewów i zwierząt), to także miejsce spacerowe, rekreacyjne- plac zabaw, siłownia plenerowa, wypożyczalnia sprzętu wodnego (kajaki, rowery wodne) i rowerów, miejsce odpoczynku, działań kulturalnych, a także reprezentacyjne. Dzięki rewitalizacji „łabiszyńska wyspa” jako jedna z dwóch w województwie kujawsko-pomorskim stała się ciekawym miejscem na mapie turystycznej.

W okresie letnim dla mieszkańców i turystów dostępna jest plaża nad jeziorem Smerzyn, gdzie można aktywnie spędzić czas wolny (pole do siatkówki plażowej, boisko do koszykówki, rowery wodne, miejsca do wędkowania, baza gastronomiczna).

Znaczącą rolę w kształtowaniu środowiska odgrywają także **ekosystemy nieleśne** występujące w postaci zbiorowisk naturalnych, półnaturalnych oraz zieleni urządzonej. Zbiorowiska naturalne to głównie zespoły roślinności wodnej, błotnej i szuwarowej występujące wzdłuż koryt rzek, zagłębieniach jeziornych, w otoczeniu oczek wodnych.

Na szczególną uwagę zasługują **lokalne korytarze rzek i zbiorników wodnych**. W tych przypadkach ważna jest ochrona doliny rzecznej oraz podmokłości i bagien przed odwodnieniem. Pozwoli to na zwiększenie naturalnej retencyjności terenów, co jest szczególnie ważne w kontekście ochrony przeciwpowodziowej. Dla zachowania dolin rzecznych w dobrym stanie ważne jest racjonalne stosowanie nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin na sąsiednich terenach rolniczych. Z przyrodniczego punktu widzenia ważne są zadrzewienia i zakrzaczenia w formie szpalerów wzdłuż cieków wodnych i rowów melioracyjnych.

Na terenach **ekosystemów rolnych** szata roślinna jest uboga, o dużym stopniu antropogenicznego przekształcenia, przekształcona w uprawy rolne. Dominuje roślinność charakterystyczna dla obszarów pól uprawnych, terenów zabudowanych i dróg: gatunki synantropijne i roślinności ruderalnej, roślinność pól uprawnych, zadrzewienia śródpolne i przydrożne. Obszar ten pokryty jest roślinnością segetalną (odłogi) - trawiastą, krzewami, gatunkami synantropijnymi, związanymi z siedzibami ludzkimi, występują też zadrzewienia – samosiejki brzozy, sosny, topoli, akacji, leszczyny.

Bardzo ważną rolę ekologiczną na terenach rolniczych pełnią drzewiaste i krzewiaste zbiorowiska nieleśne, w tym zadrzewienia przywodne i przydrożne aleje, wymagające odpowiedniego miejsca w polityce przestrzennej (zachowanie, ochrona, wzbogacenie). Rozkład przestrzenny roślinności wysokiej z przyrodniczego punktu widzenia jest dość korzystny, gdyż obok zespołów leśnych występują tu liczne zadrzewienia śródpolne oraz pasmowo przebiegające zadrzewienia przywodne i przydrożne – wymagają one zachowania i pielęgnacji.

Na terenach rolnych istotne jest zachowanie i kształtowanie w krajobrazie rolniczym tzw. marginesów ekologicznych (zakrzewień i zadrzewień śródpolnych, miedzi, remiz).

Duże znaczenie ekologiczne (w tym szczególnie agroekologiczne) mają zespoły roślinności śródpolnych terenów wilgotnych i podmokłych oraz zespoły roślinności przywodnej.

Dużym rozprzestrzenieniem, także w związku z prowadzoną eksploatacją kruszywa, charakteryzuje się roślinność ruderalna. Rozwija się ona spontanicznie na wszelkiego rodzaju terenach przekształconych przez człowieka, gdzie zniszczono roślinność naturalną, a nie wprowadzono sztucznie ukształtowanej.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że na opisywanym obszarze występuje znaczne zróżnicowanie środowisk przyrodniczych, reprezentowanych zarówno przez siedliska zbliżone do naturalnych, jak i siedliska całkowicie przekształcone. Znaczna część miasta Łabiszyn to obszary o gęstej zabudowie gdzie znajdują się miejsca trudne do zdefiniowania pod względem roślinności, m.in. ze względu na występowanie koło siebie gatunków sztucznie posadzonych, charakterystycznych dla różnych siedlisk

System obszarów biologicznie czynnych uzupełnia **zieleni urządzonej**. Przez pojęcie zieleni urządzonej należy rozumieć zieleni planowaną, której układ, fizjonomia oraz różnorodność są efektem przemysłanych działań człowieka. Formy zieleni urządzonej można traktować jako ekosystemy sztuczne, których przetrwanie często uzależnione jest od ingerencji człowieka. Do form zieleni urządzonej zalicza się: **parki, czy też zespoły parkowo - pałacowe**, cmentarze, zieleńce, kwietniki, aleje i szpalery, klomby, zieleni obiektów sportowych, itp. Na opisywanym

terenie występują interesujące zespoły dworskie oraz pałacowo-parkowe. Na szczególną uwagę zasługuje zespół pałacowo-parkowy w Lubostroniu, będący jednym z najpiękniejszych pałaców klasycystycznych w Polsce oraz liczne pomniki przyrody (drzewa oraz gład narzutowy).

Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej zajmują na opisywanym terenie 17,70 ha. Ponadto tereny zieleni urządzonej stanowią **cmentarze**. Wg GUS na terenie Gminy Łabiszyn powierzchnia cmentarzy wynosi łącznie 4,7 ha. Poza funkcją społeczną i historyczną cmentarze spełniają funkcję ekologiczną wzbogacając środowisko przyrodnicze i urozmaicając krajobraz. Lasy gminne zajmują powierzchnię 3,0 ha.

3.9.2. Obszary chronione i cenne przyrodniczo

Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające migrację zwierząt, roślin lub grzybów. W celu zachowania ich drożności zaleca się prowadzić następujące działania:

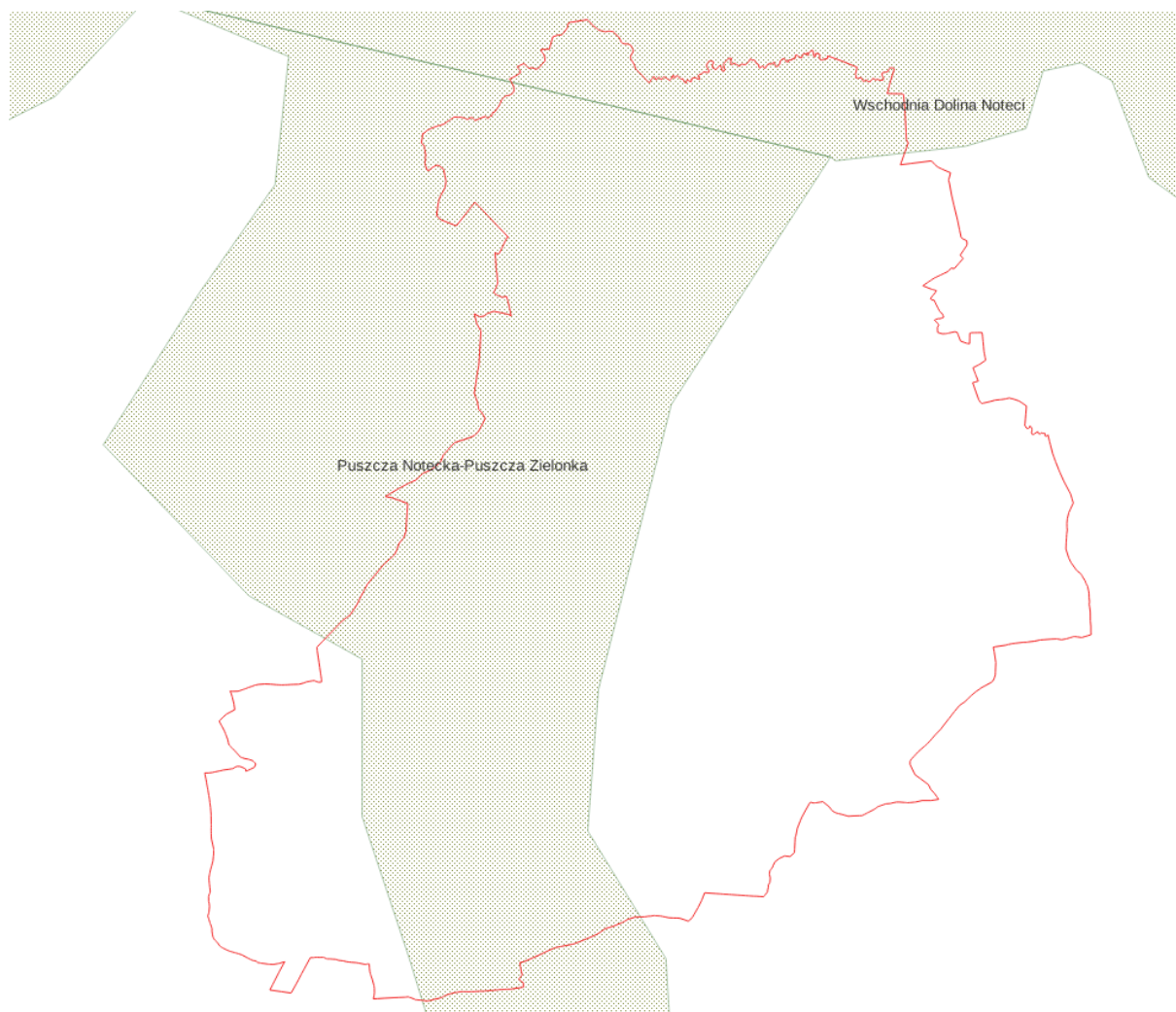
- uwzględnianie korytarzy ekologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- budowa przejść dla zwierząt – dotyczy miejsc, gdzie przecinają się drogi już istniejące (o najwyższym natężeniu ruchu) z korytarzami ekologicznymi, na drogach już istniejących o mniejszym natężeniu ruchu w miejscach przecięcia korytarzy migracyjnych, umieszczenie odpowiednich znaków informujących o tym oraz ograniczenie prędkości,
- ochrona dolin rzecznych – poprzez zaniechanie zabudowy brzegów, regulacji koryta rzeczno; rewitalizacja najbardziej zdegradowanych odcinków rzek,
- zalesienia – dotyczy korytarzy migracyjnych, gdzie płaty lasu w obrębie takiego korytarza są oddalone od siebie na odległość powyżej 1 km (z wyłączeniem cennych przyrodniczo siedlisk nieleśnych),
- ochrona przed dalszą zabudową odcinków korytarzy ekologicznych o znacznych przewężeniach, spowodowanych bezpośrednim sąsiedztwem terenów zurbanizowanych.

Do zaniku ekosystemów oraz zmniejszenia się liczby gatunków prowadzą takie działania jak: budowa dróg, zabudowa mieszkaniowa, przemysłowa i handlowa, eksploatacja surowców, lokalizacja składowisk odpadów. Do najbardziej podatnych na degradację należą środowiska bagienne, wodne, starych lasów.

Zachowanie drożności korytarzy ekologicznych powinno polegać przede wszystkim na ich ochronie przed zabudowaniem, przegrodzeniem i na tworzeniu nowych nasadzeń.

Dostępne są co najmniej **trzy projekty sieci korytarzy ekologicznych**.

Na podstawie projektu korytarzy zamieszczonych na www.geoserwis.gdos.gov.pl na terenie Gminy Łabiszyn znajduje się część korytarzy ekologicznych: „Puszcza Notecka – Puszcza Zielonka” i „Wschodnia Dolina Noteci”.



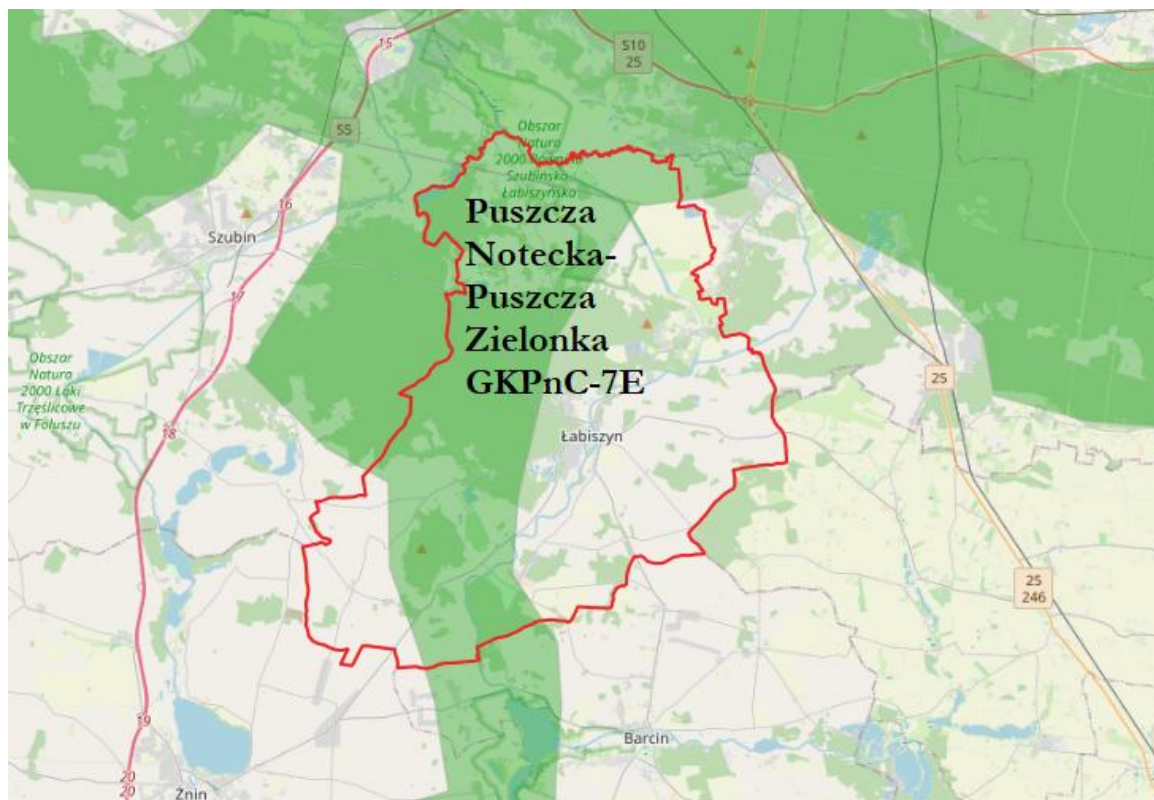
Ryc. 14. Przebieg korytarza ekologicznego według danych Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska prezentowanych w portalu Geoserwis

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl/mapy

Nieco inaczej zaprezentowano przebieg korytarzy ekologicznych według projektu **Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot**. Zostały opracowane dwa projekty tego autorstwa tj. w latach 2005 i 2012.

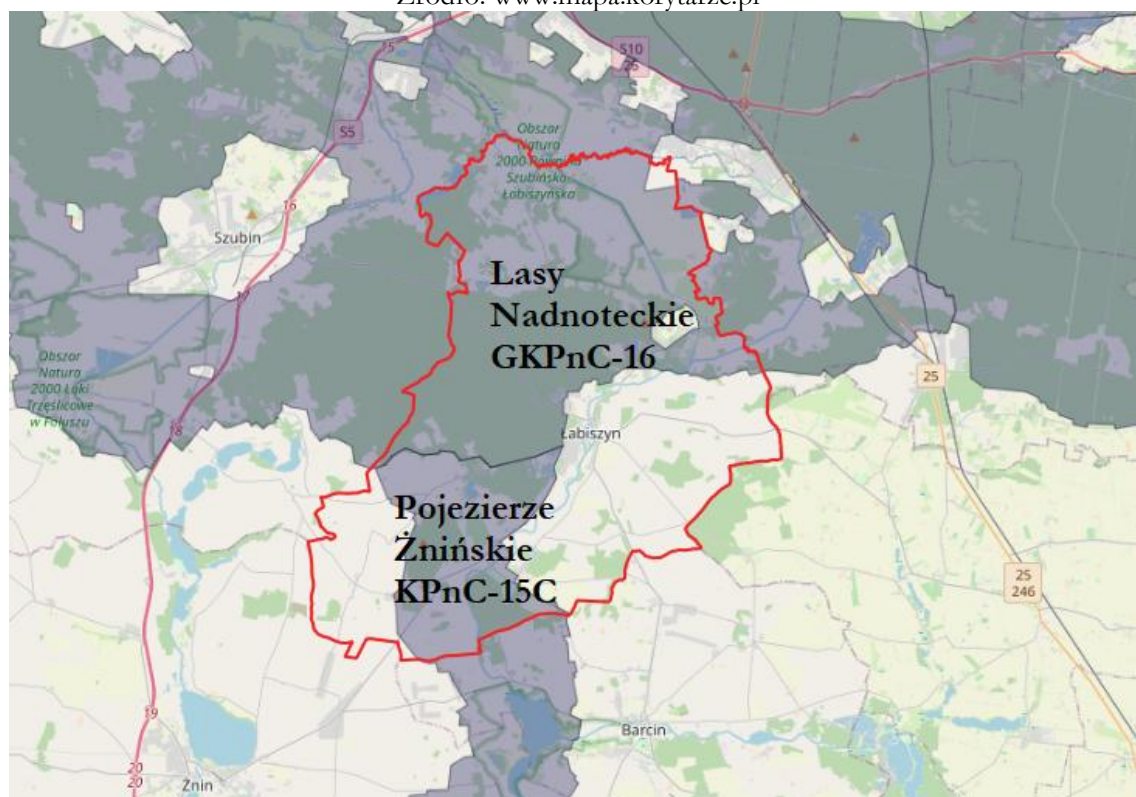
W obu przypadkach przez teren Gminy Łabiszyn przebiegają korytarze ekologiczne:

- w roku 2005 na terenie Gminy Łabiszyn znalazła się część korytarza ekologicznego „Puszcza Notecka - Puszcza Zielonka GKPnC-7E”,
- w roku 2012 na opisywanym terenie wskazano część korytarzy ekologicznych „Lasy Nadnoteckie GKPnC-16” i „Pojezierze Żnińskie KPnC-15C”.



**Ryc. 15. Przebieg korytarza ekologicznego według Instytutu Biologii Ssaków
Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2005**

Źródło: www.mapa.korytarze.pl



**Ryc. 16. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków
Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2012**

Źródło: www.mapa.korytarze.pl

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody przedstawia formy prawnej ochrony przyrody. Za ustanowienie **form ochrony przyrody** i planów ochrony odpowiedzialne są odpowiednie organy wskazane w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Na terenie Gminy Łabiszyn znajdują się obszary chronione prawnie:

- Obszar Natura 2000: Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Równina Szubińsko-Łabiszyńska PLH040029,
- rezerwat przyrody Ostrów koło Pszczółczyna,
- użytki ekologiczne - bagna,
- pomniki przyrody – drzewa, grupy i aleje drzew, glazy narzutowe.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy poinformował, że w latach 2021-2024 na terenie Gminy Łabiszyn prowadził działania związane z ochrony roślin, zwierząt i grzybów oraz rozwoju, a także bieżącej ochrony obszarów i obiektów cennych przyrodniczo:

1. Przekazał 500 mb fladr oraz 125 szt. palików, zgodnie z umową: „Zapewnienie właściwego stanu ochrony obszarów cennych przyrodniczo 2020/21”. Zadanie realizowane w ramach umów z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu
2. Przekazał 250 mb fladr oraz 65 szt. palików. Zadanie realizowane w ramach projekt pn. „Działania edukacyjno-informacyjne 2021” oraz „Zapewnienie właściwego stanu ochrony obszarów cennych przyrodniczo 2020/21” w ramach umów z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.
3. Przekazał 700 mb fladr - zadanie realizowane w ramach projektu pn. „Zapewnienie właściwego stanu ochrony obszarów cennych przyrodniczo 2025-2026” dla podzadania „Zakup fladr zabezpieczających przed szkodami wyrządzanymi przez wilki”, finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy nie planuje w najbliższej przyszłości tworzyć nowych form ochrony przyrody na terenie Gminy Łabiszyn. Natomiast w ramach projektu FEnIKS zaplanowano następujące działania na obszarze Natura 2000 Równina Szubińsko-Łabiszyńska:

1. Opracowanie ekspertyzy dla obszaru Natura 2000 Równina Szubińsko-Łabiszyńska - kumak nizinny.
2. Opracowanie ekspertyzy dla obszaru Natura 2000 Równina Szubińsko – Łabiszyńska - siedliska leśne.
3. Opracowanie ekspertyzy dla obszaru Natura 2000 Równina Szubińsko – Łabiszyńska - siedliska nieleśne i rośliny.

W niniejszym programie dokonano podstawowej charakterystyki form ochrony przyrody. Podano też informację o występujących gatunkach roślin i zwierząt. Korzystano ze źródeł, w których znajdują się obszerne informacje w tym zakresie, a którymi są m.in.

- 1) Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody prowadzony przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, a dostępny pod adresem <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>.
- 2) Informacje udostępnione przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.
- 3) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028.
- 4) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łabiszyn.
- 5) Dane pozyskane z Nadleśnictw.

3.9.2.1. Obszary Natura 2000

Na sieć Natura 2000 składają się: obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Podstawą Programu Natura 2000 jest Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa. Wyznaczenie obszarów specjalnej ochrony ptaków ma na celu protekcję populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk.

Celem wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony siedlisk jest ochrona siedlisk przyrodniczych, populacji i siedlisk roślin oraz zwierząt, a także odtworzenie siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków roślin lub zwierząt.

Na terenie Gminy Łabiszyn do sieci NATURA 2000 włączono tylko jeden obszar. Jest nim Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Równina Szubińsko-Łabiszyńska PLH040029.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Równina Szubińsko-Łabiszyńska PLH040029 obejmuje łączną powierzchnię 2825,85 ha.

Aktualnie obowiązującym dokumentem prawa krajowego jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 września 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Równina Szubińsko-Łabiszyńska (PLH040029).

Opisywany obszar Natura 2000 obejmuje grunty prywatne i niewielkie powierzchnie leśne należące do Nadleśnictwa Szubin i Bydgoszcz. Na gruntach leśnych prowadzona jest gospodarka leśna. Łąki użytkowane są kośnie.

Na nielicznych gruntach ornych prowadzona jest gospodarka rolna.

Jest to teren równinny - krajobraz otwarty z pojedynczymi zaroślami łozowisk. Wschodnia jego część obejmuje północne zbocza Doliny Noteci o nachyleniu osiagającym 40 stopni. Ich wysokość względna wynosi około 30 m. W dnie doliny występują niewielkie wyniesienia mineralne i wysokości względnej do 2 m.

Dolina jest wcięta w piaskach wodnolodowcowych różnych stadiów. Na całym obszarze dominują gleby organiczne o charakterze torfów niskich i murszów. Obszar w całości położony jest w dolinie Noteci, która jednocześnie stanowi główną oś obszaru. W części wschodniej Obszaru dnem Doliny Noteci przepływa Kanał Notecki.

Typy siedlisk stwierdzone na opisywanym Obszarze Natura 2000, wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory:

1. 1340* Śródlądowe słone łąki, pastwiska i szuwary (Glauco-Puccinellietalia część – zbiorowiska śródlądowe).
2. 2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi.
3. 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nymphaeion, Potamion.
4. 6120* Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe (Koelerion glaucae).
5. 6210 Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea).
6. 6410 Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion).
7. 6430 Ziolorośla górskie Adenstyliion alliariae i ziolorośla nadrzeczne Convolvuletalia sepium.
8. 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk.

9. 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum).
10. 91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnion glutinoso-incanae).
11. 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum).
12. 91I0* Ciepłolubne dąbrowy (Quercetalia pubescenti-petraeae).

Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEWG występujące na Obszarze Natura 2000:

1. 1437 Leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*.
2. 1617 Starodub łkowy *Angelica palustris*.
3. 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*.
4. 1337 Bóbr europejski *Castor fiber*.
5. 1355 Wydra *Lutra lutra*.
6. 1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*.

Zgodnie z danymi zawartymi w standardowym formularzu danych **udział pokrycia terenu** (charakterystyka ogólna) wymienionego obszaru Natura 2000 jest następujący:

- N10 – Łąki wilgotne, łąki świeże – 73,83 %,
- N12 – Ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 6,77 %,
- N16 – Lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 7,15 %,
- N17 – Lasy liściaste zrzucające liście na zimę iglaste – 0,96 %,
- N19 – Lasy mieszane – 11,15 %,
- N23 – Pozostałe tereny (w tym miasta, wsie, drogi, wysypiska śmieci, kopalnie, tereny przemysłowe) – 0,13 %.

Plan zadań ochronnych zawierają następujące akty prawne:

1. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 22 sierpnia 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Równina Szubińsko-Łabiszyńska PLH040029.
2. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 5 marca 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Równina Szubińsko-Łabiszyńska PLH040029.
3. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 15 listopada 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Równina Szubińsko-Łabiszyńska PLH040029.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie lasu o charakterze naturalnym z udziałem lipy szerokolistnej *Tilia platyphyllos*.

Plan ochrony został opublikowany Zarządzeniem Nr 0210/21/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Ostrów koło Pszczółczyna”.



Ryc. 18. Zasięg rezerwatu przyrody na tle granic Gminy Łabiszyn

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true>

3.9.2.3. Użytki ekologiczne

Na terenie Gminy Łabiszyn zlokalizowanych zlokalizowane są 4 użytki ekologiczne. Są nimi bagna.

Tabela 29. Użytki ekologiczne na terenie Gminy Łabiszyn

Rodzaj użytku	Data utworzenia	Powierzchnia (ha)	Rodzaj użytku, wartość przyrodnicza, lokalizacja	Nazwa aktu prawnego powołującego
bagno	1995-03-09	0,38	Obórznia, działka nr 269/2LP	Rozporządzenie Nr 346/94 Wojewody Bydgoskiego z 30.12.1994 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego
				Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne
zarastające jezioro wraz z otaczającymi je bagnami	1995-03-09	19,59	Obórznia, działka nr 279/1LP, 280/1LP	Rozporządzenie Nr 346/94 Wojewody Bydgoskiego z 30.12.1994 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego
				Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne
zarastające bagno	1995-03-09	1,55	Obórznia działka nr 67/5LP	Rozporządzenie Nr 346/94 Wojewody Bydgoskiego z 30.12.1994 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego
bagno - łąka okresowo zalewana wodą	1997-11-15	0,94	Władysławowo, działka nr 462/2	Rozporządzenie Nr 64/97 Wojewody Bydgoskiego z 30.10.1997 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody prowadzony przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, dostępny na stronie internetowej www.crfop.gdos.gov.pl

3.9.2.4. Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Łabiszyn zlokalizowanych zlokalizowane są pomniki przyrody, którymi są drzewa, grupy drzew i glazy narzutowe. Są to zarówno pomniki przyrody jednoobiektowe (np. głaz narzutowy czy pojedyncze drzewa) jak również wieloobiektowe (grupy / aleje drzew).

Szczegółową lokalizację pomników przyrody oraz ich charakterystykę można łatwo sprawdzić w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody. Biorąc pod uwagę fakt, że uchwały te były podejmowane w odległym czasie (niektóre nawet w latach 50-tych i 70-tych XX w.) należałoby rozważyć potrzebę weryfikacji istnienia w terenie wymienionych pomników przyrody, a także ocenić ich stan i potrzeby.

Pomniki przyrody oznacza się tablicą informującą o nazwie formy ochrony przyrody stosownie do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów tablic (Dz.U. 2004, nr 268, poz. 2665).

Należy zaznaczyć, że ważnym zadaniem samorządów gminnych na najbliższe lata jest nie tylko ochrona i pielęgnacja istniejących pomników przyrody, ale również rozważenie możliwości powołania nowych form ochrony przyrody. Podyktowane jest to nie tylko potrzebą objęcia ochroną obiektów, które na to zasługują, ale również wymogami społecznymi związanymi z potrzebą ochrony środowiska. Wskazana jest zatem inwentaryzacja istniejących pomników przyrody oraz podjęcie działań zmierzających do wytypowania innych tworów, jakie mogłyby zostać uznane za pomniki przyrody. Ich powołanie jest możliwe uchwałą właściwej Rady Miejskiej po wcześniejszym uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Należy zauważyć, że wobec pierwotnie przyjętych wartości przyrodniczych pomników przyrody czasami konieczne jest wprowadzenie korekt, np. w związku z utratą wartości przyrodniczych lub z uwagi na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa. Ponadto konieczne jest zabezpieczenie środków finansowych, tak aby prace mogły być pod względem racjonalnym i ekonomicznym możliwe do zrealizowania.

Tabela 30. Pomniki przyrody na terenie Gminy Łabiszyn

Lp.	Nazwa pomnika przyrody	Obwód (cm)	Obręb ewid.	Opis lokalizacji	Forma własności zarządcy
1.	Dąb szypulkowy	290	Jeżewo	Park wiejski dz. nr 202/9	Spółdzielcza pod zarządem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Ostatkowie, nr rejestru wojewódzkiego 1052
2.	Platan klonolistny	351	Lubostroń	Zabytkowy park pałacowy (nr rej. Zabytków AKT IIA/246/33)	Skarb Państwa pod zarządem Wojewody Bydgoskiego, nr rej. wojewódzkiego 402 i 1054
3.	Platan klonolistny	317	Lubostroń	j.w.	j.w.
4.	Platan klonolistny	301	Lubostroń	j.w.	j.w.
5.	Sosna zwyczajna	208	Lubostroń	j.w.	j.w.
6.	Sosna czarna dwuwierzchołkowa	286/240	Lubostroń	j.w.	j.w.

Lp.	Nazwa pomnika przyrody	Obwód (cm)	Obręb ewid.	Opis lokalizacji	Forma własności zarządcy
7.	Modrzew europejski	316	Lubostroń	j.w.	j.w.
8.	Modrzew europejski	299	Lubostroń	j.w.	j.w.
9.	Modrzew europejski	242	Lubostroń	j.w.	j.w.
10.	Buk zwyczajny	498	Lubostroń	j.w.	j.w.
11.	Buk zwyczajny	422	Lubostroń	j.w.	j.w.
12.	Buk zwyczajny	400	Lubostroń	j.w.	j.w.
13.	Buk zwyczajny	380	Lubostroń	j.w.	j.w.
14.	Buk zwyczajny	368	Lubostroń	j.w.	j.w.
15.	Dąb szypułkowy	356	Lubostroń	j.w.	j.w.
16.	Dąb szypułkowy	338	Lubostroń	j.w.	j.w.
17.	Dąb szypułkowy	290	Lubostroń	j.w.	j.w.
18.	Iglicznia trójcierniowa	163	Lubostroń	j.w.	j.w.
19.	Lipa drobnolistna	434	Lubostroń	j.w.	j.w.
20.	Lipa drobnolistna	381	Lubostroń	j.w.	j.w.
21.	Lipa drobnolistna	362	Lubostroń	j.w.	j.w.
22.	Lipa drobnolistna	358	Lubostroń	j.w.	j.w.
23.	Lipa drobnolistna	349	Lubostroń	j.w.	j.w.
24.	Lipa drobnolistna	339	Lubostroń	j.w.	j.w.
25.	Lipa drobnolistna	336	Lubostroń	j.w.	j.w.
26.	Lipa drobnolistna	304	Lubostroń	j.w.	j.w.
27.	Lipa drobnolistna	288	Lubostroń	j.w.	j.w.
28.	Lipa drobnolistna dwuwierzchołkowa	265/238	Lubostroń	j.w.	j.w.
29.	Cis pospolity	120	Lubostroń	j.w.	j.w.
30.	Klon zwyczajny	291	Lubostroń	j.w.	j.w.
31.	Klon wielowierzchołkowy	483	Lubostroń	j.w.	j.w.
32.	Klon wielowierzchołkowy	454	Lubostroń	j.w.	j.w.
33.	Świerk pospolity	264	Lubostroń	j.w.	j.w.
34.	Świerk pospolity	216	Lubostroń	j.w.	j.w.
35.	Chojna kanadyjska	165	Lubostroń	j.w.	j.w.
36.	Lipa drobnolistna	475	Zdziersk	Park wiejski	-

Lp.	Nazwa pomnika przyrody	Obwód (cm)	Obręb ewid.	Opis lokalizacji	Forma własności zarządcy
				dz. nr 9/3	
37.	Aleja przydrożna złożona z 253 drzew w tym: - 236 lip drobnolistnych, - 3 jesiony wyniosłe, - 6 klonów zwyczajnych, - 6 robinii grochodrzew, - 2 dęby szypulkowe,	od 180 do 480 210, 190, 180, od 180 do 280 280, 225, 240, 210, 160, 140, 230, 220	Zalachowo	Droga Lubostroń – Ostatkowo dz. nr 181	Gmina Łabiszyn
38.	Aleja przydrożna złożona z 80 lip drobnolistnych i szerokolistnych	od 90 do 520	Lubostroń	Droga nr 05542 Lubostroń – Pturek dz. nr 11	Skarb Państwa pod zarządem Zarządu Dróg w Szubinie, nr. rej. wojewódzkiego 403
39.	Aleja śródleśna złożona z 12 lip drobnolistnych	533 481 390 369 360 339 337 308 304 278 277 251	Lubostroń	Park pałacowy Lubostroń	Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Szubin, nr rejestru wojewódzkiego 1053
40.	Dąb szypulkowy „Dąb Jagielly”	610	Łabiszyn Miasto	Teren przy kościele dz. nr 703/2	kościelna pod zarządem Parafii Rzymsko - Katolickiej w Łabiszynie, nr rejestru wojewódzkiego 407
41.	Lipa szerokolistna	415	Łabiszyn Miasto	Wyspa Parkowa w Łabiszynie dz. nr 300	Skarb Państwa pod zarządem Zespołu Opieki Zdrowotnej - Ośrodek Zdrowia w Łabiszynie, nr rej. wojewódzkiego 408

Lp.	Nazwa pomnika przyrody	Obwód (cm)	Obręb ewid.	Opis lokalizacji	Forma własności zarządcy
42.	Buk zwyczajny	340	Obielewo	Park wiejski dz. nr 326	Skarb Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Szubin, nr rej. wojewódzkiego 1055
43.	Buk zwyczajny	320	Obielewo	j.w.	j.w.
44.	Lipa drobnolistna	440	Obielewo	j.w.	j.w.
45.	Dąb szypulkowy	520	Wielki Sosnowiec	własność prywatna dz. nr 39 Pszczółczyn	własność prywatna, nr rej. wojewódzkiego 409
46.	Sosna zwyczajna	180	Nowe Dąbie	dz. nr 231/2 LP Nowe Dąbie	Skarb Państwa, w zarządzie Nadleśnictwa Szubin
47.	Lipa drobnolistna	405	Łabiszyn Miasto	dz. nr 316 Łabiszyn Miasto	Parafia Rzymsko - Katolicka p.w. Najświętszej Maryi Panny w Łabiszynie
48.	Lipa drobnolistna	380	Wielki Sosnowiec	Droga Łabiszyn – Rynarzewo dz. nr 41, Pszczółczyn	Mienie Powiatu Żnińskiego - Zarząd Dróg Powiatowych w Żninie z siedzibą w Podgórzynie
49.	Lipa drobnolistna	370	j.w.	j.w.	j.w.
50.	Lipa drobnolistna	350	j.w.	j.w.	j.w.
51.	Lipa drobnolistna	340	j.w.	j.w.	j.w.
52.	Lipa drobnolistna	310	j.w.	j.w.	j.w.
53.	Lipa drobnolistna	290	j.w.	j.w.	j.w.
54.	Klon jawor	290	Smerzyn	Park Wiejski dz. nr 139/11	Skarb Państwa Agencja Nieruchomości Rolnych
55.	Sosna zwyczajna	260	Łabiszyn Miasto	dz. nr 153	Skarb Państwa Nadleśnictwo Szubin
56.	Sosna zwyczajna	260	Łabiszyn Miasto	j.w.	j.w.
57.	Aleja przydrożna złożona z 69 szt. modrzewi europejskich	od 110 do 160	Lubostroń	droga nr 05546 Lubostroń – Julianowo dz. nr 61 i 217/3	Spółdzielcza pod zarządem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Ostatkowie
58.	Głaz narzutowy	1150	Lubostroń	Leśnictwo Załachowo dz. nr 320/1 LP	Skarb Państwa - Nadleśnictwo Szubin
59.	Głaz narzutowy	520	Lubostroń	j.w.	j.w.

Źródło: rycina zamieszczona w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028 opracowana na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łabiszynie, od czasu uchwalenia wymienionego dokumentu nie podejmowano uchwał w sprawie pomników przyrody

3.9.3. Ochrona gatunkowa

Wykaz cennych gatunków roślin i fauny na opisywanym terenie, w tym na obszarach chronionych zamieszczono w poprzednich podrozdziałach.

Na przedmiotowym terenie mogą występować stanowiska roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową (inne niż opisane np. w rozdziale dotyczącym form ochrony przyrody) w myśl:

1. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409),
2. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380 z późn. zm.),
3. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408).

Wobec chronionych gatunków zwierząt, roślin i grzybów obowiązują zakazy wynikające z ww. rozporządzeń i art. 51 i 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową, mogą być ustalane **strefy ochrony**. Dotychczas zostały ustanowione strefy ochrony, o których mowa w art. 60 ust. 3 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, następujących gatunków:

- Bielik *Haliaeetus albicilla* (3 strefy),
- Bociana czarna *Ciconia nigra* (2 strefy).

Informacje dotyczące stref mają charakter danych wrażliwych. Rozpowszechnianie wiedzy na temat lokalizacji stref ochrony, gatunków i ich siedlisk, mogłoby doprowadzić do niekontrolowanego przebywania na ich terenie osób nieupoważnionych oraz łamania zakazów z zakresu ochrony przyrody, co w konsekwencji przyczyniłoby się do zagrożenia dla środowiska. W związku z powyższym udostępnienie dokładnego przebiegu ich granic oraz lokalizacji gniazd nie jest możliwe.

W ww. strefach ochrony obowiązują zakazy wskazane w art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w tym m. in. zakaz przebywania osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą. W związku z powyższym wejście na obszar ustanowionej strefy ochrony możliwe jest jedynie po uzyskaniu zezwolenia RDOŚ w Bydgoszczy, o którym mowa w art. 60 ust. 7 ww. ustawy.

Bez zezwolenia RDOŚ w Bydgoszczy w strefach ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt, zabrania się również wycinania drzew lub krzewów, dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków, a także wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji.

Należy zauważyć, że, w przypadku, gdy planowane czynności wiążą się z naruszeniem zakazów określonych w art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, przed ich wykonaniem należy uzyskać stosowne zezwolenie wydawane przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska

3.9.4. Zagrożenia dla zasobów przyrodniczych

Zagrożeniem dla lasów są czynniki abiotyczne, biotyczne i antropogeniczne.

Do czynników biotycznych należy pojawianie się na większą skalę kornika ostrozębnego (*Ips acuminatus*) w drzewostanach sosnowych. Najskuteczniejszą ochroną w przypadku zasiedlenia drzew poprzez tego szkodnika jest niezwłoczne usunięcie porażonych drzew, a także spalanie lub rozdrobnienie pozostałości po wycince. W ostatnich latach obserwuje się również zagrożenie ze strony opiółka dwupłatkowego (*Agrilus biguttatus*). Larwa tego chrząszcza drąży poprzeczne chodniki praktycznie w całym obwodzie pnia. Atakuje on dęby, powodując ich zamieranie. Skuteczną metodą ochrony jest wycięcie i wywiezienie zasiedlonych drzew jeszcze przed wylotem młodych chrząszczy. Kolejnym zagrożeniem jest jemioła na gatunkach iglastych i liściastych, która powoduje znaczne osłabienie drzew. Jej obecność ma coraz większe znaczenie dla zapewnienia trwałości lasu.

Zagrożenia abiotyczne to głównie silne wiatry, zmiany stosunków wodnych, susze, podtopienia, nagle zmiany temperatur oraz wczesne i późne przymrozki. Są trudne do przewidzenia. Liczne zmiany warunków środowiskowych spowodowały znaczne obniżenia kondycji zdrowotnej drzew.

Zagrożenia antropogeniczne to przede wszystkim nielegalna wycinka drzew oraz szkodnictwo leśne. Nadleśnictwa obejmujące swym zasięgiem powiat Żniński prowadzą działania z zakresu zwalczania takich przypadków poprzez monitoring w postaci licznych patroli terenowych, które w skuteczny sposób zwalczają popełnianie przestępstw i wykroczeń.

Negatywny wpływ na zasoby przyrodnicze może mieć również postępująca **urbanizacja i osadnictwo**, między innymi ze względu na zmianę sposobu użytkowania gleby, powstawanie odpadów, wytwarzanie ścieków.

Podatność obszaru objętego opracowaniem na degradację naturogeniczną ogranicza się do fragmentów stoków i krawędzi użytkowanych jako grunty orne. Na tych terenach wystąpić mogą procesy erozyjno-denudacyjne o charakterze wywiewania oraz zmywu powierzchniowego. Zagrożenie to uzależnione jest od intensywności i wielkości napływu zanieczyszczeń atmosferycznych, a także różnorodnych zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego i bytowego.

Lasy podlegają **antropopresji**: nadmiernej penetracji w okresie zbioru jagód i grzybów, kłusownictwu i płoszeniu zwierzyny, niszczeniu drzew, gniazd, mrowisk, zaśmiecaniu itp.

Negatywnie na stan fauny i flory mogą wpływać procesy przestrzenne przemian krajobrazu, w tym najbardziej rozpowszechniony - **fragmentacja siedlisk**. Fragmentacja polega na rozpadzie zwartego dotychczas obszaru (siedlisk, ekosystemów lub typów użytkowania gruntu) na mniejsze części (fragmenty). W jej efekcie zdecydowanie zwiększa się liczba płatów i długość granic krajobrazowych, zmniejsza natomiast zwartość krajobrazu. Fragmentacja jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych procesów transformacji, prowadzącym do zmniejszania bioróżnorodności oraz przyspieszenia lokalnego zanikania roślin i zwierząt. Ze wzrostem fragmentacji ze względu na zanik siedlisk oraz bariery przestrzenne zmniejsza się także rozproszenie zwierząt i ich migracje, co przyczynia się do redukcji gatunków, powodując zmniejszenie bioróżnorodności gatunkowej wśród fauny. Ważne jest planowanie przestrzenne, rozwój obszarów biologicznie czynnych, łączące racje gospodarcze, potrzeby i możliwości z kwestiami ekologicznymi i możliwościami środowiska. Projektowane inwestycje i działania powinny być połączone z planowaniem sieci ekologicznych, tak by spełniały potrzebę utrzymania „łączności” siedlisk.

Czynnikami mającymi wpływ na zdrowotność lasu jest rozkład opadów, szczególnie w okresie wegetacyjnym. **Okresy suche** przyczyniają się do zamierania drzewostanów. W osłabionych fizjologicznie drzewostanach mogą rozwijać się grzyby patogeniczne prowadzące do usychania drzew.

Zagrożenie pożarowe lasów uzależnione jest przede wszystkim od pory roku. Szczególnie duże występuje w okresie wczesnowiosennym przy małej wilgotności ściółki oraz w czasie dłuższych okresach posuchy. Poza tym zagrożenie dla obszarów leśnych stwarza bezpośrednie sąsiedztwo szlaków komunikacyjnych drogowych oraz penetracja terenów przez ludność. Zagrożenie rozprzestrzeniania się pożarów może spowodować straty w gospodarce leśno - uprawowej i zwierzyny leśnej oraz zagrożenie dla gospodarstw rolnych i ludności zamieszkałej w pobliżu.

Wszelkie działania na terenach leśnych będą prowadzone zgodnie z nadrzędnymi planami i przepisami prawa. Muszą być one objęte ochroną polegającą na przemyślanych zabiegach hodowlanych gwarantujących zachowanie i dostosowanie drzewostanów do warunków siedliska i presji zewnętrznych.

Na opisywanym terenie istnieją sprzyjające warunki do rozwoju instalacji pracujących w oparciu o energię wiatrową i produkujących energię korzystając siły wiatru. Przy ewentualnym planowaniu lokalizacji elektrowni wiatrowych należy zwrócić uwagę na obszary szczególnie cenne przyrodniczo, które powinny zostać wyłączone z możliwej lokalizacji turbin wiatrowych. Są to przede wszystkim tereny i obiekty objęte formami ochrony przyrody, a także zieleń parkowa, zabytkowe założenia cmentarne czy lokalne ciągi ekologiczne.

Jednocześnie podkreśla się, że **podczas ewentualnego planowania inwestycji z zakresu energetyki wiatrowej obowiązują uregulowania prawne** wynikające z Ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 317). Należy mieć na uwadze strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu terenu, w odniesieniu do uwarunkowań określonych w wymienionej Ustawie.

W odniesieniu do planowanej **termomodernizacji budynków**, należy zwrócić uwagę, że budynki mieszkalne i inne obiekty budowlane stanowią potencjalne siedliska gatunków chronionych, w szczególności ptaków i nietoperzy. Niewłaściwie prowadzone prace budowlane w obrębie obiektów budowlanych wykonane bez uwzględnienia potrzeb fizjologicznych zwierząt je zasiedlających mogą naruszać przepisy ustawy o ochronie przyrody, a także istotnie przyczyniać się do zmniejszenia populacji gatunków chronionych, takich jak jerzyk Apus apus, pustułka Falco tinnunculus, mroczek późny Eptesicus serotinus. W celu uniknięcia nieumyślnego niszczenia siedlisk gatunków chronionych należy przed przystąpieniem do prac w obrębie budynków dokonać ich obserwacji pod kątem występowania gatunków chronionych.

Ponadto, prace budowlane należy rozpocząć poza kluczowym okresem rozrodu gatunków dziko występujących zwierząt, w tym poza okresem lęgowym ptaków lub w dowolnym terminie, po potwierdzeniu przez specjalistę przyrodnika, przed zajęciem terenu, braku rozrodu dziko występujących zwierząt, w tym braku aktywnych lęgów ptaków.

W przypadku, gdy planowane czynności wiążą się z naruszeniem zakazów określonych w art. 52 ustawy o ochronie przyrody, przed ich wykonaniem należy uzyskać **stosowne zezwolenie** wydawane przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Inwazyjne gatunki obce (IGO) to rośliny, zwierzęta, patogeny i inne organizmy, które nie są rodzime dla ekosystemów i mogą powodować szkody w środowisku lub gospodarce, lub też negatywnie oddziaływać na zdrowie człowieka. W szczególności IGO oddziałują negatywnie na różnorodność biologiczną, w tym na zmniejszenie populacji lub eliminowanie gatunków rodzimych, poprzez konkurencję pokarmową, drapieżnictwo lub przekazywanie patogenów oraz zakłócanie funkcjonowania ekosystemów. Do inwazyjnych gatunków obcych drzew stwierdzonych na opisywanym terenie należą np. robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*, dąb czerwony *Quercus rubra*, klon jesionolistny *Acer negundo*.

Należy zwrócić uwagę na szybkie rozprzestrzenianie się po terenie kraju kręgowców, będących jednocześnie inwazyjnymi gatunkami obcymi, którymi są jenot (*Nyctereutes procyonoides*), norka amerykańska (*Mustela lutreola*) oraz szop pracz (*Procyon lotor*).

Szop pracz (*Procyon lotor*), gatunek pochodzący z Ameryki Północnej, został introdukowany do Europy w XX wieku – początkowo w Niemczech i w krajach Beneluksu, skąd stopniowo rozprzestrzeniał się na wschód. Proces ekspansji na terytorium Polski rozpoczął się w latach 90. XX wieku, a jego tempo w ostatnich dwóch dekadach uległo wyraźnemu przyspieszeniu. Dane Polskiej Akademii Nauk (PAN) oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska wskazują, że w zachodniej Polsce gatunek ten osiągnął już wysoki stopień zadomowienia i stale zwiększa areal występowania. Z uwagi na mobilność gatunku i jego zdolność do szybkiego zajmowania nowych siedlisk, można z dużym prawdopodobieństwem uznać, że szop pracz rozpoczął kolonizację obszaru Gminy Łabiszyn, choć formalnie nie zostało to jeszcze potwierdzone.

Szop pracz jest **gatunkiem obcym i inwazyjnym**, który **stanowi poważne zagrożenie dla lokalnej przyrody**. W ekosystemach z licznymi jeziorami, lasami i terenami podmokłymi – jego obecność może prowadzić do:

- drastycznego spadku liczebności ptaków gniazdujących na ziemi i w dziuplach,
- zagrożenia dla kolonii lęgowych ptaków wodno-błotnych, w tym gatunków chronionych,
- niszczenia gniazd, zjadania jaj, piskląt i płazów,
- konkurencji z rodzimymi drapieżnikami, takimi jak kuna, tchórz czy lis,
- rozprzestrzeniania pasożytów i chorób odzwierzęcych.

Wraz z szopem praczem mogą występować także inne **gatunki inwazyjne drapieżników** – **norka amerykańska (*Neovison vison*)** oraz **jenot (*Nyctereutes procyonoides*)** – które łącznie tworzą presję ekologiczną na populacje rodzimych gatunków ptaków, płazów i drobnych ssaków. Obecność tej trójki gatunków powinna zostać **uwzględniona w planie ochrony środowiska Gminy Łabiszyn**.

Dostępne publikacje naukowe oraz opracowania wskazują jednoznacznie, że **szop pracz jest jednym z najbardziej problematycznych gatunków inwazyjnych w Polsce**, a jego rozprzestrzenianie się może w istotny sposób wpłynąć na lokalne walory przyrodnicze. W związku z tym zaleca się:

- prowadzenie **monitoringu obecności gatunku** w ramach działań nadzorczych nad środowiskiem,
- **podejmowanie działań edukacyjnych i prewencyjnych**, mających na celu ograniczenie ich rozprzestrzeniania się oraz przeciwdziałanie dokarmianiu i utrzymywaniu tych zwierząt przez mieszkańców.

W kontekście zagrożenia zasobów przyrodniczych należy również przywołać informację na temat niezwykle inwazyjnej rośliny – **Barszczu Sosnowskiego**, który pochodzi z Kaukazu i do Polski został sprowadzony w latach pięćdziesiątych XX wieku z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt. Eksperymentalnie roślina ta była uprawiana w wielu ośrodkach na terenie całego kraju. W latach 70-tych barszcz Sosnowskiego został propagowany jako roślina pastewna. Po niedługim czasie okazało się jednak, że wartość paszowa barszczu Sosnowskiego jest znacznie mniejsza niż się spodziewano, a dodatkowo zwierzęta miały problemy z jego przyswajaniem więc zaprzestano jego uprawy. W latach 80-tych barszcz Sosnowskiego zaczął być już opisywany jako gatunek inwazyjny. Z uwagi na korzystne warunki dla rozwoju rośliny, z łatwością przedostaje się do siedlisk naturalnych, a jego liczebność i rozprzestrzenianie się stale wzrasta.

Aktualne dane dotyczące gatunków zwierząt i roślin zaliczanych do inwazyjnych gatunków obcych (IGO), stwierdzonych na terenie Gminy Łabiszyn lub w jej najbliższym sąsiedztwie można śledzić w portalu Geoserwis prowadzonym przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska. Link do strony podano w przypisie dolnym.³⁹ Wykaz jest na bieżąco aktualizowany, co wiąże się z dynamiką rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych.

3.9.5. Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze

Następna tabela przedstawia **analizę SWOT** dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze.

Tabela 31. Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze

Czynniki wewnętrzne	Mocne strony	Słabe strony
	– cenne siedliska i warunki do bytowania zwierząt, – występowanie na terenie Gminy Łabiszyn form ochrony przyrody, – prowadzenie prac związanych z pielęgnacją i utrzymaniem lasów, – korytarze ekologiczne przebiegające przez opisywany obszar.	– chemizacja rolnictwa, – zwiększająca się presja rekreacyjna i zagospodarowania terenów o wysokich walorach przyrodniczych, – zagrożenie pożarowe lasów, – eksploatacja złóż surowców, – zaśmiecanie i fragmentacja siedlisk związana z przebiegiem szlaków komunikacyjnych.
Czynniki zewnętrzne	Szanse	Zagrożenia
	– ograniczanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód, – właściwa pielęgnacja szaty roślinnej, wzbogacanie gleb środkami glebotwórczymi (kompost), – przebudowa drzewostanów w kierunku bardziej odpornych na zanieczyszczenia gatunków oraz uzupełnienia gatunkami rodzimymi, – zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych.	– szkodniki i choroby roślin i zwierząt, – zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, gleby i wód, – eutrofizacja siedlisk, – silna presja urbanistyczna, – pożary lasów, wypalanie traw, – brak funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy stanu fauny i flory, – wzrost natężenia ruchu rekreacyjnego.

Źródło: opracowanie własne

³⁹ <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true>

3.9.7. Zagadnienia horyzontalne – zasoby przyrodnicze

Adaptacja do zmian klimatu w obszarze interwencji „zasoby przyrodnicze” to:

- ochrona dolin rzek, bagien, mokradeł, zbiorników wodnych, a na terenach rolniczych miedzy, zieleni śródpolnej i zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych itp.,
- zmiana w zakresie gospodarki przestrzennej, która zakłada eliminację „betonowych pustyń” i zastępowanie ich terenami zieleni,
- właściwe planowanie przestrzenne, zachowujące jak najwięcej terenów zieleni,
- dostosowanie terminów prac inwestycyjnych do potrzeb roślin i zwierząt np. w zakresie terminów lęgowych.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w obszarze interwencji „zasoby przyrodnicze” to:

- zniszczenia lasów podczas wichur,
- migracja inwazyjnych gatunków obcych np. Barszczu Sosnowskiego,
- wypalanie łąk, pożaru lasów,
- zniszczenie siedlisk roślin, płoszenie zwierząt podczas źle przygotowanych prac inwestycyjnych,
- zbyt ekspansywna gospodarka łowiecka i leśna.

Działania edukacyjne w obszarze interwencji „zasoby przyrodnicze” to:

- publikacje o walorach i zasobach przyrodniczych opisywanego obszaru, a także możliwościach ich ochrony,
- opracowanie planów urządzenia lasu i publikowanie wyników prowadzonych prac w Nadleśnictwie,
- przygotowanie dokumentacji urzędzeniowych, np. uproszczonych planów urządzenia lasów prywatnych oraz decyzji starosty wydawanych na podstawie inwentaryzacji stanu lasów,
- inwentaryzacja przed inwestycją pozwalająca na właściwe dostosowanie terminów i zakresu prac,
- realizacja działań edukacyjnych nastawionych na zwiększenie zaangażowania obywateli w aktywną ochronę zasobów przyrodniczych,
- spacerzy przyrodnicze m.in. w ramach zajęć szkolnych,
- oznakowanie form ochrony przyrody, w tym pomników przyrody oraz publikowanie informacji o nich np. na stronie internetowej czy w terenie w postaci tablic informacyjnych.

Monitoring środowiska w obszarze interwencji „zasoby przyrodnicze” to:

- Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP) funkcjonujący w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska,
- inwentaryzacja przyrodnicza np. na etapie planowania objęcia terenu ochroną przyrody, a także uzupełnienie stanu wiedzy dla istniejących form ochrony przyrody (np. plan ochrony, zadania ochronne),
- prowadzenie monitoringu środowiska przez Nadleśnictwa oraz pozostałych właścicieli i zarządców lasów,
- rzetelna sprawozdawczość w zakresie liczebności zwierzyny łownej.

3.10. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI

Ustawa Prawo ochrony środowiska definiuje poważną awarię jako zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Jeśli poważna awaria ma miejsce w zakładzie, określa się ją mianem poważnej awarii przemysłowej. Zakładem stwarzającym zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej jest zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, o których mowa w art. 248 ust. 1 Ustawy Prawo ochrony środowiska.

Zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, zwanej dalej „awarią przemysłową”, w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej znajdującej się w zakładzie uznaje się za zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, zwany dalej „zakładem o zwiększonym ryzyku”, albo za zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii, zwany dalej „zakładem o dużym ryzyku”.

Działalność kontrolna (w tym w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom) jest jednym z filarów działalności Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. Kontrole dotyczą oceny realizacji przez podmioty wymogów ochrony środowiska określonych w przepisach prawa.

Według ewidencji i informacji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska na terenie Gminy Łabiszyn:

- **nie ma zlokalizowanych zakładów dużego ryzyka (ZDR);**
- **nie ma zlokalizowanych zakładów zwiększonego ryzyka (ZZR);**
- należy wyjaśnić, że każdy zakład, który magazynuje substancje niebezpieczne może być potencjalnym sprawcą poważnej awarii;
- w okresie sprawozdawczym 2021-2024 na terenie Gminy Łabiszyn **nie doszło do wystąpienia żadnych nadzwyczajnych zdarzeń** o znamionach poważnych awarii przemysłowych, ani innych poważnych awarii w transporcie skutkujących zanieczyszczeniem wód i gleby czy też skażeniem środowiska substancjami toksycznymi.

Według danych przedstawionych przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Żninie w latach 2021-2024 **nie odnotowano działań związanych z nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska czy zagrożeniami ekologicznymi**. Nie odnotowano zdarzeń związanych z uwolnieniem toksycznych środków, awariami przemysłowymi, uszkodzeniami rurociągów, rozszczelnieniem cystern czy pożarów podczas których zostały uwolnione substancje zagrażające środowisku. Wsparciem dla PSP są Ochotnicze Straże Pożarne.

Działania PSP prowadzone są na bazie własnych procedur, dostosowanych do występujących zagrożeń oraz obowiązujących przepisów prawa. Na bieżąco dostosowywane są procedury kryzysowe do bieżących zagrożeń w dokumentach związanych z zarządzaniem kryzysowym na terenie Gminy Łabiszyn. Na bieżąco prowadzone są czynności kontrolno-rozpoznawcze oraz ćwiczenia z udziałem jednostek ochrony przeciwpożarowej w celu przeciwdziałania poważnym awariom, a także w celu monitoringu zagrożeń środowiska.

Na terenie Gminy Łabiszyn funkcjonują dwie jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP Łabiszyn i OSP Lubostron) z czego OSP Łabiszyn należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Na bieżąco dostosowywane są procedury kryzysowe do bieżących zagrożeń w dokumentach związanych z zarządzaniem kryzysowym na terenie Gminy Łabiszyn.

Kontrolne i wizje terenowe prowadzone przez Burmistrza Łabiszyna.

W **2021 r.** pracownicy Urzędu Miejskiego w Łabiszyn przeprowadzili pojedyncze kontrole i wizje terenowe dotyczące właściwego korzystania ze środowiska, gospodarki odpadami, gospodarki ściekowej i właściwego użytkowania instalacji i urządzeń, ze względu na bezpieczeństwo sanitarne związane ze stanem epidemicznym, w ograniczonym zakresie.

Zrealizowano 10 kontroli osób fizycznych. Ponadto, w ramach realizacji dotacji na wymianę źródła ciepła, za każdym razem przed podpisaniem umowy i po udzieleniu dotacji kontrolowano wnioskujących. Zatem dodatkowo skontrolowano dwukrotnie w ciągu roku 33 nieruchomości.

W **2022 r.** pracownicy Urzędu Miejskiego w Łabiszyn przeprowadzili pojedyncze kontrole i wizje terenowe dotyczące właściwego korzystania ze środowiska, gospodarki odpadami, gospodarki ściekowej i właściwego użytkowania instalacji i urządzeń, ze względu na bezpieczeństwo sanitarne związane ze stanem epidemicznym, w ograniczonym zakresie.

Ponadto, w ramach realizacji dotacji na wymianę źródła ciepła, za każdym razem przed podpisaniem umowy i po udzieleniu dotacji kontrolowano wnioskujących. Zatem dodatkowo skontrolowano dwukrotnie w ciągu roku 29 nieruchomości.

W **2023 r.** pracownicy Urzędu Miejskiego w Łabiszyn przeprowadzili kontrole i wizje terenowe dotyczące właściwego korzystania ze środowiska, gospodarki odpadami, gospodarki ściekowej i właściwego użytkowania instalacji i urządzeń, ze względu na bezpieczeństwo sanitarne związane ze stanem epidemicznym, w ograniczonym zakresie.

Ponadto, w ramach realizacji dotacji na wymianę źródła ciepła, za każdym razem przed podpisaniem umowy i po udzieleniu dotacji kontrolowano wnioskujących. Zatem dodatkowo skontrolowano dwukrotnie w ciągu roku 12 nieruchomości.

W **2024 r.** pracownicy Urzędu Miejskiego w Łabiszyn przeprowadzili kontrole i wizje terenowe dotyczące właściwego korzystania ze środowiska, gospodarki odpadami, gospodarki ściekowej i właściwego użytkowania instalacji i urządzeń, w tym 1125 kontroli nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej sanitarnej w zakresie gromadzenia i pozbywania się nieczystości ciekłych.

Ponadto, w ramach realizacji dotacji na wymianę źródła ciepła, przed podpisaniem umowy i po udzieleniu dotacji kontrolowano wnioskujących. Zatem dodatkowo skontrolowano dwukrotnie w ciągu roku 31 nieruchomości.

3.10.1. Analiza SWOT – zagrożenia poważnymi awariami

W następnej tabeli przedstawiono **analizę SWOT** dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami.

Tabela 32. Analiza SWOT – zagrożenia poważnymi awariami

Czynniki wewnętrzne	Mocne strony	Słabe strony
	– brak zakładu dużego lub zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, – brak poważnych zdarzeń zagrażających ludziom lub środowisku, – systematyczne kontrole w zakresie ochrony środowiska.	– występowanie zagrożeń związanych z eksploatacją złóż, – możliwość zanieczyszczenia środowiska poprzez wyciek substancji niebezpiecznych w ciągu dróg lub podczas zdarzeń komunikacyjnych.
Czynniki zewnętrzne	Szanse	Zagrożenia
	– wymogi prawne zobowiązujące dla zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej gwarantujące bezpieczeństwo funkcjonowania takich podmiotów.	– duże natężenie ruchu samochodowego na tranzytowych szlakach komunikacyjnych (drogi wojewódzkie) zwiększające zagrożenie wystąpienia awarii.

Zródło: opracowanie własne

3.10.2. Zagadnienia horyzontalne – zagrożenia poważnymi awariami

Adaptacja do zmian klimatu w obszarze interwencji „zagrożenia poważnymi awariami” to:

- wyposażenie służb ratowniczych (PSP, OSP) w odpowiedni sprzęt i zapewnienie szkoleń,
- lokalizowanie zakładów na terenach najmniej narażonych np. na powódź,
- opracowanie planów postępowania na wypadek wystąpienia nadzwyczajnych zdarzeń i likwidacji ich skutków.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w obszarze interwencji „zagrożenia poważnymi awariami” to:

- awarie w zakładach i innych obiektach np. na stacjach paliw,
- wypadki komunikacyjne powodujące np. rozszczelnienie cystern przewożących paliwo,
- rozszczelnienie instalacji przesyłowych.

Działania edukacyjne w obszarze interwencji „zagrożenia poważnymi awariami” to:

- informowanie społeczeństwa o sposobach postępowania w sytuacjach kryzysowych,
- działanie na różnych szczeblach administracji komórek do spraw informowania i reagowania na sytuacje kryzysowe.

Monitoring środowiska w obszarze interwencji „zagrożenia poważnymi awariami” to:

- prowadzenie rejestru i kontroli zakładów ZDR i ZZR przez WIOŚ,
- ewidencja nadzwyczajnych zagrożeń prowadzona przez Straż Pożarną.

3.11. SYNTETYCZNY OPIS REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Wśród **najistotniejszych zrealizowanych zadań i osiągniętych efektów** realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028”, wymienić należy zmiany w kierunku pozytywnym i negatywnym.

Zmiany pozytywne w latach 2021-2024 lub utrzymanie stanu pozytywnego:

1. Zmniejszenie zużycia energii, ograniczanie strat ciepła m.in. poprzez termomodernizację budynków czy remonty polegające na wymianie stolarki okiennej i drzwiowej. Wymienione zadania poprawiają sprawność energetyczną budynków, dzięki czemu możliwe jest ograniczenie zużycia surowców na cele ich ogrzewania i przygotowania c.w.u. Mniejsze zużycie surowców przekłada się na mniejsze zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego i ochronę klimatu.
2. Redukcja emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego dzięki wymianie źródeł ogrzewania budynków.
3. Poprawa jakości powietrza w strefie kujawsko-pomorskiej do której należy Gmina Łabiszyn widoczna we wskaźnikach prezentowanych przez GIOŚ – od 2023 r. na opisywanym terenie nie wyznaczono przekroczeń dopuszczalnych norm w zakresie pyłów zawieszonych, co miało miejsce we wcześniejszych latach. (dla całej strefy).
4. Podejmowanie działań związanych z monitorowaniem stanu powietrza (lokalne czujniki jakości powietrza), informowaniem o jakości powietrza, edukacją ekologiczną w obszarze ograniczania niskiej emisji oraz informowaniem o wymaganiach przepisów.
5. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej realizowana z uwzględnieniem konieczności ograniczenia presji hałasu na środowisko oraz zdrowie ludzi: modernizacja nawierzchni dróg, budowa i odnowienie chodników, podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa rowerzystów. Wszystkie te zadania służą zrównoważeniu ruchu i sprzyjają rezygnacji z przejazdów samochodem na rzecz przemieszczania się pieszo lub rowerem. Dzięki temu ograniczona jest emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych.
6. Woda dostarczana siecią wodociągową posiada parametry odpowiadające wymogom. Potwierdzają to badania PSSE. W przypadku obniżenia jakości podejmowane są skuteczne działania naprawcze. Realizowane są działania na rzecz rozbudowy i modernizacji sieci wodociągowej.
7. Realizowana jest konserwacja urządzeń melioracji i ochrona przeciwpowodziowa.
8. Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii. Konsekwentna edukacja ekologiczna, szczególnie w zakresie gospodarki odpadami.
9. Funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).
10. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest. Jest to niezbędne do osiągnięcia celu jakim jest całkowite wyeliminowanie z użytkowania wyrobów zawierających azbest do dnia 31.12.2032 r.
11. Brak nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska - według ewidencji prowadzonej przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Żninie na terenie Gminy Łabiszyn nie zarejestrowano nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska. W latach 2021-2024 na terenie Gminy Łabiszyn nie było zlokalizowanych zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Nie stwierdzono zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej. Funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna, która jest sukcesywnie dofinansowywana i zaopatrywana w sprzęt w celu podnoszenia jej gotowości do szybkiej reakcji w przypadku nadzwyczajnych zagrożeń.
12. Gotowość ochrony przed sytuacją kryzysową – Gmina Łabiszyn jest zabezpieczona na wypadek zdarzeń zagrażających środowisku i ludności. Działania kontrolne w okresie

sprawozdawczym prowadził WIOŚ w Bydgoszczy, a monitoring środowiska realizował GIOŚ.

13. Planowanie przestrzenne z uwzględnieniem ochrony środowiska.

Zmiany negatywne w latach 2023-2024 lub utrzymanie stanu negatywnego:

1. Stężenia ozonu (poziom długoterminowy) w kontekście ochrony zdrowia i ochrony roślin dla całej strefy kujawsko-pomorskiej do której należy Gmina Łabiszyn pozostały na poziomie przekraczającym wartości dopuszczalne. W okresie sprawozdawczym Gmina Łabiszyn znajdowała się w strefach przekroczeń.
2. Brak przyłączenia części nieruchomości do sieci kanalizacyjnej, ze względu na brak ekonomicznego uzasadnienia budowy sieci kanalizacyjnej na terenach zabudowy rozproszonej, ale również z uwagi na wstrzymywanie się z podłączeniem do sieci kanalizacyjnej przez właścicieli nieruchomości mimo takiej możliwości. W latach 2021-2024 udało się uzupełnić wiedzę w zakresie szamb, jednak nadal brak pełnej informacji o występujących, potencjalnie nieszczelnych zbiornikach bezodpływowych. Brakuje technicznych możliwości rzetelnej kontroli szczelności zbiorników. Dlatego podejmowane działania skoncentrowane były na egzekwowaniu obowiązku przyłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej wobec właścicieli nieruchomości nie przyłączonych, mimo technicznej możliwości, a także kontroli odprowadzania ścieków sanitarnych z nieruchomości, które z przyczyn technicznych nie mogą być przyłączone do sieci kanalizacyjnej.
3. Słaby stan chemiczny i ilościowy wód podziemnych w ramach JCWPd o numerze 43. Bezpośrednio w granicach Gminy Łabiszyn wg badań PIG-PIB stwierdzono wody II (dobrej) klasy jakości (w skali pięciostopniowej).
4. Zły stan badanych Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujących swym zasięgiem Gminę Łabiszyn (na podstawie aPGW i badań WIOŚ / GIOŚ).
5. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych dla Gminy Łabiszyn za lata 2022-2024 nie został osiągnięty.

Podsumowując, **Gmina Łabiszyn dobrze realizuje program ochrony środowiska, choć w niektórych aspektach należy wzmocnić działania.**

Poprawiła się **jakość powietrza**, co związane jest m.in. z termomodernizacją i remontami budynków. Realizacja projektów pozwoliła na zmniejszenie obciążenia środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych substancji szkodliwych dla środowiska, generowanych podczas wytwarzania energii dla obiektu. Ponadto Gmina Łabiszyn wdrożyła system zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych. Zadanie jest realizowane w ramach Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków, będącą cyfrową ewidencją źródeł ciepła, budowaną na podstawie informacji pozyskiwanych z deklaracji składanych przez właścicieli lub zarządców budynków.

Ochrona przed **hałasem** realizowana była poprzez remonty ulic, chodników, wsparcie komunikacji publicznej (np. dowóz dzieci do szkół). Wykonanie postulatów związanych z ochroną przed hałasem na poziomie gminnym było zrealizowane też poprzez odpowiednie kształtowanie polityki przestrzennej realizowanej na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Łabiszyn oraz podejmowanych na jego podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (od 2026 r. w planie ogólnym). Kontrola

emisji hałasu do środowiska jest prowadzona przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w ramach realizacji Państwowego Monitoringu Środowiska. Przywołano dane zarządców dróg oraz dane dotyczące pomiarów natężenia ruchu (GPR), które wskazują na potencjalny problem związany z narażeniem mieszkańców na hałas w ciągu dróg tranzytowych.

Ochrona przed oddziaływaniem **pól elektromagnetycznych** realizowana jest poprzez właściwe planowanie przestrzenne. Natomiast pomiary realizuje m.in. GIOŚ, który potwierdził brak przekroczeń dopuszczalnych norm PEM w Gminie Łabiszyn. Pomiary pól elektromagnetycznych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzone są w sposób ujednolicony dla całego kraju. Realizacja zadania polegała więc przede wszystkim na przestrzeganiu przepisów dotyczących dopuszczalnych norm promieniowania pola elektromagnetycznego (np. zapewnienie odpowiedniego lokowania anten telefonii komórkowej) oraz systematycznym monitoringu stanu urządzeń emitujących tego typu pole.

Monitoringiem **wód powierzchniowych i podziemnych** objęte są tzw. jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych (JCWP i JCWPd), jednostki wydzielone na potrzeby zarządzania wodami, zgodnie z aktualnie obowiązującym planem gospodarowania wodami. Niestety jakość wód powierzchniowych wymaga poprawy. W podziale wód podziemnych Gmina Łabiszyn znajduje się w granicach JCWP o numerze 43, której stan chemiczny i ilościowy jest słaby. Aby ten stan poprawić potrzebne są wspólne działania wielu samorządów, które znajdują się w zasięgu opisanych JCWPd.

Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie rozwija **gospodarkę wodno-ściekową**. Siecią wodociagową dostarczającą wodę dobrej jakości objęto prawie całą gminę. Realizowane są bieżące zadania polegające na modernizacji istniejącej infrastruktury. Działania te przyczyniają się do poprawy jakości dostarczanej wody oraz zmniejszenia strat wody i awaryjności sieci. Realizacja zadań jest uzależniona od kategorii pilności, jak również możliwości finansowych i technicznych samorządu. Szczególne znaczenie dla rozwoju gospodarki ściekowej ma wyznaczenie aglomeracji kanalizacyjnej. Gmina Łabiszyn w formie zadania ciągłego na bieżąco prowadzi rejestr przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych oraz kontrolę stanu technicznego szamb i umów na opróżnianie szamb.

Realizacja poprawnej gospodarki wodno – ściekowej przyczynia się do zmniejszenia presji wywieranej przez nieczystości ciekłe na stan **gleb** i wód. Jest to jednak zadanie długoletnie i częściowo niezależne do realizacji zadań podejmowanych tylko na konkretnym obszarze. Gmina Łabiszyn jest gminą miejsko-wiejską z istotnym udziałem rolniczego użytkowania gruntów, stąd niezbędne są badania zasobności gleb w makroelementy (potas, fosfor, magnez), badania potrzeb wapnowania, a także właściwe użytkowanie środków ochrony roślin. Zanieczyszczenia nie znają granic administracyjnych i właściwe stosowanie nawozów i środków ochrony roślin w konkretnym miejscu, ma wpływ na jakość wód powierzchniowych w całym regionie. Badania potrzeb wapnowania oraz zasobności gleb w makroelementy (fosfor, potas, magnez) prowadzi Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Bydgoszczy. Natomiast doradztwo w zakresie m.in. właściwego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin świadczy Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Gmina prowadzi działania zmierzające do zwiększenia poziomów recyklingu i odzysku **odpadów komunalnych**. W celu weryfikacji możliwości technicznych i organizacyjnych w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi zgodnie z obowiązkiem ustawowym corocznie opracowuje analizę stanu gospodarki odpadami. W analizach przedstawiono

szczegółowe dane, które wskazują na fakt, że gospodarowanie odpadami komunalnymi przebiega prawidłowo. Jednak w związku z corocznym wzrostem wymaganych poziomów recyklingu niezbędne jest zwiększenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, gdyż część poziomów osiąganych przez Gminę Łabiszyn jest obecnie zbyt niska. Właściciele nieruchomości wspierani są w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest.

W okresie sprawozdawczym podejmowano zadania w zakresie poprawy stanu **zasobów przyrodniczych**, zieleni miejskiej i ich rozwoju. Ochroną objęte są formy ochrony przyrody wymienione w rozdziale o zasobach przyrodniczych. Nadleśnictwa gospodarowały zasobami leśnymi zgodnie z obowiązującymi Planami Urządzania Lasu oraz obowiązującymi przepisami prawa związanymi z gospodarką leśną i ochroną przyrody.

Nie uległy zmianie wskaźniki określone dla zagrożeń poważnymi awariami – brak na opisywanym terenie zakładów zwiększonego i dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. W latach 2021-2024 nie wystąpiły **nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska**. W latach 2021-2024 wspierano OSP poprzez m.in. wyposażenie w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń. Sprawny sprzęt, którym dysponują jednostki, zapewnia odpowiednie bezpieczeństwo oraz szybkość reagowania podczas wystąpienia zagrożenia dla ludzi i środowiska.

Ponadto prowadzona jest kompleksowa **edukacja ekologiczna** mieszkańców uświadamiająca m.in. jakie zagrożenie niesie za sobą zła jakość powietrza oraz jakie korzyści niesie dla środowiska korzystanie ze zbiorowych systemów komunikacji lub alternatywnych systemów transportu (rower, poruszanie się pieszo).

W latach 2021-2024 działania edukacyjne realizowano w ramach potrzeb, napływających materiałów, sygnałów czy informacji:

- edukacja ekologiczna promująca wśród dzieci oraz dorosłych prawidłowe postępowanie z odpadami,
- organizowanie akcji „Sprzątanie Świata”,
- współorganizowanie akcji „Wiosenne Porządkowanie”,
- propagowanie programu „Czyste Powietrze”, promocja działań na stronie internetowej gminy, udzielanie konsultacji mieszkańcom, pomoc przy przeprowadzeniu spotkania dotyczącego programu „Czyste Powietrze”,
- kampanie edukacyjno-informacyjne - prowadzone były także w ramach zajęć edukacyjnych w szkołach,
- rozmowy - podczas zebrań wiejskich z mieszkańcami poruszane są kwestie związane z ekologią, o które proszą lub zgłaszają mieszkańcy.

Gmina koncentruje się na bieżącym realizowaniu obowiązku funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Ponadto Gmina realizuje działania z zakresu gospodarki odpadami polegające na ewidencji i kontroli, w tym również odpadów zawierających azbest.

W 2020-2021 roku Gmina zleciła przeprowadzenie inwentaryzacji zasobów azbestu oraz wyrobów azbestowych, na podstawie której został sporządzony a następnie przyjęty uchwałą „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2032”.

Oceniając dotychczasowy stan realizacji zadań zapisanych w raportowanym programie jednoznacznie można stwierdzić, że **zadania na bieżąco są właściwie realizowane**, a dowodem

na to są wskaźniki oraz zakres wydatkowanych środków finansowanych na realizację inwestycji. **Podejmowane działania przyczyniają się do zachowania oraz poprawy jakości środowiska na obszarze Gminy Łabiszyn.**

Należy mieć jednak na uwadze, że efekty realizacji inwestycji w okresie sprawozdawczym nie zawsze widoczne są od razu. Przykładowo:

- efekty wymiany przestarzałych źródeł ciepła widoczne są dopiero w kolejnym sezonie jesienno-zimowym,
- wynikające z podejmowanej edukacji ekologicznej, zmiany nawyków dotyczących gospodarowania odpadami przełożą się na poprawę wskaźników w zakresie segregacji odpadów w kolejnych latach,
- efekty likwidacji potencjalnie nieuszczelnionych zbiorników bezodpływowych czy ograniczenie zanieczyszczeń powierzchniowych z rolnictwa może przełożyć się na poprawę jakości wód powierzchniowych nawet po kilku latach.

Ponadto w ostatnim okresie sprawozdawczym przygotowano szereg opracowań i dokumentacji (np. dotyczących przebudowy dróg), których efekt będzie widać dopiero w kolejnym etapie sprawozdawczym, tj. po zrealizowaniu inwestycji.

Warto również zauważyć, że środowisko jest systemem połączonym i nie zna granic administracyjnych. Dlatego ważne jest podejmowanie działań na poziomie lokalnym i regionalnym.

Analiza wykonania zadań pozwala na stwierdzenie, że **podstawowe bariery w realizacji zadań** przewidzianych w dotychczas realizowanym programie ochrony środowiska, a także problemy, jakie mogą pojawić się w latach kolejnych to:

1. **Bariery finansowe** – każda jednostka samorządu terytorialnego posiada ograniczone środki finansowe i tylko część z nich może przeznaczyć na realizację zadań służących ochronie środowiska. Ponadto niepewna jest możliwość pozyskania środków zewnętrznych, np. z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszy dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 (dawnego Regionalnego Programu Operacyjnego) czy innych środków unijnych i krajowych. Dlatego niektóre zadania muszą być odsunięte w czasie.
2. **Nadzwyczajne zagrożenia**, których nie można było przewidzieć w momencie planowania zadań w POŚ – przykładem takiej bariery były **ograniczenia związane z pandemią COVID-19**. Wprowadzenie obostrzeń w latach 2020-2022 wydłużyło część procedur administracyjnych zmierzających do realizacji inwestycji w latach 2023-2024, a niektóre zadania związane np. z edukacją zupełnie odwołano co wynikało z konieczności minimalizacji kontaktów społecznych.
3. **Bariery związane ze zmiennością przepisów** – szybko zmieniające się prawo np. w zakresie sposobów segregacji odpadów (nowe rozporządzenia), mogą być np. dla mieszkańców niejasne. Realizując wiele zadań z zakresu ochrony środowiska, właściciele bądź zarządcy nieruchomości muszą mierzyć się ze zdobyciem pozwoleń i decyzji i może być to czynnikiem zniechęcającym ich do podjęcia realizacji zadania.
4. **Bariery wynikające z niewystarczającej świadomości ekologicznej** – skuteczność ochrony środowiska zależy od zaangażowania wszystkich obywateli w konkretne działania. Obejmuje m.in. świadomą konsumpcję, ograniczenie wytwarzania odpadów i odpowiednią

ich segregację, oszczędzanie zasobów (energii i wody), zmniejszanie negatywnego wpływu na jakość powietrza. Osiągnięcie celów środowiskowych zależy od poziomu kompetencji ekologicznych reprezentowanych przez społeczeństwo.

5. **Bariery prawne** – każde zadanie jakie mogłoby być realizowane w zakresie ochrony środowiska musi być zgodne z obowiązującym prawem (np. z zakresu strategicznych ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko), co w związku z mnogością interpretacji prawnych przepisów może powodować długotrwałą realizację niektórych zadań bądź niespójność działań podejmowanych przez różne podmioty. Przykładem jest tu rozwój energetyki wiatrowej, gdzie prawo ogranicza lub wręcz uniemożliwia budowę nowych elektrowni wiatrowych w niektórych lokalizacjach.
6. **Brak konsekwentnej polityki państwa w zakresie ochrony środowiska** - przyjęte w polityce ekologicznej cele, zasady i priorytety w dużym stopniu określają rodzaj i sposób organizacji systemu zarządzania środowiskiem na szczeblu samorządu terytorialnego oraz charakter środków i instrumentów zarządzania. Nie zawsze można przewidzieć kierunek zmian – np. w okresie projektowania POŚ szczególną uwagę kierowano na rozwój sieci gazowej, a obecnie możliwość montowania kotłów gazowych jak i użytkowania gazu ziemnego jako surowca będzie ograniczana.

3.12. SYNTETYCZNY OPIS UWARUNKOWAŃ WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH MAJĄCYCH WPLYW NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE GMINY ŁABISZYN

Uwarunkowania wewnętrzne mające wpływ na środowisko przyrodnicze Gminy Łabiszyn zostały szczegółowo opisane w rozdziałach tematycznych niniejszego opracowania.

Analiza środowiskowa elementów środowiska przyrodniczego wskazuje na nieznaczne przekształcenia środowiska przyrodniczego gminy. Stopień degradacji poszczególnych komponentów jest niewielki. Notowane zagrożenie przekroczenia norm w zakresie stanu powietrza oraz hałasu wynika z użytkowania w budynkach mieszkalnych instalacji grzewczych o niskiej sprawności grzewczej, oraz zanieczyszczenia powietrza i klimatu akustycznego związanego z transportem drogowym. Ten ostatni czynnik generuje zagrożenia szczególnie w miejscowościach położonych w ciągu dróg tranzytowych.

W związku z występującymi przekroczeniami standardów jakości powietrza, niezbędne jest podjęcie odpowiednich działań. Poprawa jakości powietrza zapewne wyniknie z wprowadzania odnawialnych źródeł energii oraz ograniczania tzw. niskiej emisji, czyli zanieczyszczeń powstających podczas spalania surowców tradycyjnych w piecach CO.

Znaczna część powierzchni Gminy Łabiszyn to obszary leśne, obszary zajęte przez wody powierzchniowe oraz tereny objęte prawną ochroną przyrody. Są to tereny o wysokich wartościach przyrodniczych, cenne siedliska roślin, zwierząt i grzybów, a także miejsca przydatne m.in. dla rekreacji.

Rozwój rolnictwa na terenie opisywanego obszaru determinowany jest czynnikami klimatycznymi. W tym zakresie głównym zagrożeniem jest występowanie w ostatnich latach długotrwałych susz i ekstremalnych zjawisk pogodowych. Wpływa to również na jakość i stan funkcjonujących obszarów cennych przyrodniczo.

Z punktu widzenia dbałości o środowisko nie powinno się dopuszczać do rozlewania się zabudowy i niekontrolowanego zagospodarowania terenów rolniczych.

W ramach ochrony gleb i zasobów geologicznych warto zwrócić uwagę na uwzględnianie zapisów dotyczących zasobów geologicznych i gleb, zawartych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (od 2026 r. w planie ogólnym) oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego podczas wydawania decyzji administracyjnych. Respektowanie zapisów sprzyja prawidłowemu rozwojowi opisywanego obszaru z uwzględnieniem posiadanych zasobów geologicznych i gleb. Dla inwestycji, gdzie nie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wydawane są decyzje o warunkach zabudowy.

Gmina Łabiszyn posiada rozwiniętą infrastrukturę wodociagową. Słabiej rozwinięta jest sieć kanalizacyjna. Nieczystości ciekłe w zabudowie rozproszonej gromadzone są w przydomowych oczyszczalniach ścieków. Funkcjonują również zbiorniki bezodpływowe, które stanowią potencjalne zagrożenie dla gleb i wód, gdyż nie ma pewności co do ich szczelności.

W odniesieniu do gospodarowania odpadami komunalnymi Gmina Łabiszyn realizowała zadanie polegające na osiągnięciu wymaganych poziomów ekologicznych, które jednak nie zawsze zostały dotrzymane. Doskonalony jest system odbioru odpadów komunalnych co wpływa na możliwość prowadzenia prawidłowej segregacji odpadów komunalnych oraz ich kierowania do odpowiednich instalacji. W kolejnych latach należy kontynuować działania mające na celu systematyczną poprawę w ramach gospodarowania odpadami komunalnymi. Powinno to zapewnić osiągnięcie wysokich, wymaganych przepisami poziomów odzysku.

Dla standardów jakości powietrza zagrożeniem dla jednostki może być niska emisja z zabudowy jednorodzinnej oraz emisja wzdłuż ciągów komunikacyjnych czy lokalnych emitorów punktowych. W związku z występującymi przekroczeniami standardów jakości powietrza w strefie kujawsko-pomorskiej, niezbędne jest podjęcie działań. Poprawa jakości powietrza zapewne wyniknie z wprowadzania odnawialnych źródeł energii oraz ograniczania tzw. niskiej emisji, czyli zanieczyszczeń powstających podczas spalania surowców tradycyjnych w piecach CO.

Obecnie nieruchomości posiadają głównie indywidualne źródła ciepła, którymi często są piece niespełniające wymaganych norm środowiskowych, w których spalane są wysokoemisyjne surowce tradycyjne, przede wszystkim węgiel. Pozytywnym uwarunkowaniem wewnętrznym jest realizowany i planowany rozwój odnawialnych źródeł energii.

Położenie jednostki na tle powiatu i regionu stanowi podstawę do rozważań na temat uwarunkowań zewnętrznych jednostki. Notowane tendencje urbanizacyjne i społeczne wskazują na postępującą presję w zakresie zabudowy terenów wiejskich, co wiąże się koniecznością rozbudowy infrastruktury i zajmowania nowych terenów pod zabudowę, nie tylko mieszkaniową, ale także rekreacyjną czy związaną z aktywizacją gospodarczą. Właściwe planowanie przestrzenne pozwoli na ograniczenie rozprzestrzeniania się zabudowy na terenach do tego niewłaściwych, bliskich liniom energetycznym, obszarom działalności gospodarczej, czy charakteryzujących się dużą bioróżnorodnością.

Na jakość wód w ramach jednolitych części wód wpływ ma nie tylko działalność mieszkańców i podmiotów działających w granicach Gminy Łabiszyn, ale także wszystkich działań i presji (np. użytkowania rolniczego), co przekłada się na jakość wód w tym rejonie.

Na stronach internetowych Gminy Łabiszyn oraz w lokalnej prasie sukcesywnie zamieszczane są informacje związane z edukacją ekologiczną. Dołączane są ulotki informacyjne, które trafiają do wszystkich mieszkańców Gminy.

W ramach edukacji ekologicznej drukowane są plakaty informacyjne, które zamieszczane są w punktach spotkań mieszkańców, użyteczności publicznej.

Na tle uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych warto wymienić najważniejsze problemy oraz największe sukcesy Gminy Łabiszyn na polu kształtowania i ochrony środowiska. Przedstawiono je w kolejnych tabelach.

Tabela 33. Najważniejsze problemy Gminy Łabiszyn z perspektywy zapisów niniejszego dokumentu

Stan aktualny	Cel poprawy
przekroczenia dopuszczalnych norm powietrza w zakresie stężeń benzo(a)pirenu i ozonu (poziom długoterminowy), a do 2022 r. również pyłów zawieszonych, w kontekście całej strefy kujawsko-pomorskiej, dominacja indywidualnych, tradycyjnych pieców na paliwa stałe, brak możliwości faktycznej realizacji uchwały antysmogowej (użytkowanie kotłów poniżej 3 klasy)	podjęcie działań mających na celu poprawę jakości powietrza (np. wymiana pieców, termomodernizacja budynków) zarówno w kontekście całej strefy kujawsko-pomorskiej, jak i Gminy Łabiszyn indywidualnie, co powinno być zweryfikowane prowadzonymi pomiarami, rozważenie rozbudowy sieci gazowej i zorganizowanych systemów grzewczych (np. wspólnych kotłowni na kilka lokali)
duży udział ruchu tranzytowego, stan dróg wymagający poprawy i bieżącej modernizacji, konieczność rozbudowy systemu dróg rowerowych, ograniczony zasięg komunikacji zbiorowej, dominacja transportu samochodowego indywidualnego	modernizacja dróg, promowanie ruchu rowerowego wraz z rozwojem odpowiedniej infrastruktury, wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań w organizacji ruchu i przewozie pasażerów w komunikacji zbiorowej
niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej, brak możliwości dokładnej kontroli postępowania ze ściekami gromadzonymi w potencjalnie nieszczelnych zbiornikach bezodpływowych	rozważenie budowy sieci kanalizacyjnej, tam gdzie znajduje to uzasadnienie ekonomiczne i ekologiczne, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków tam, gdzie niemożliwe jest doprowadzenie sieci kanalizacyjnej, kontrola systemu opróżniania zbiorników bezodpływowych
wysoki koszt świadczenia usług za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, trudność osiągania coraz wyższych poziomów recyklingu, nieodpowiednia segregacja odpadów przez część mieszkańców, zagrożenie nielegalnym postępowaniem z odpadami	uszczelnienie systemu odbioru i zagospodarowania odpadów, rozwój ich selektywnego zbierania, konieczność optymalizacji systemu w celu podwyższenia poziomów recyklingu i odzysku odpadów
zły stan wód powierzchniowych, zagrożenie eutrofizacją wód np. pochodzenia rolniczego, możliwość zanieczyszczenia wód podczas przewozu ładunków (drogi)	zmniejszenie presji na wody powierzchniowe np. poprzez budowę sieci kanalizacyjnej (ograniczenie możliwości zanieczyszczenia wód ściekami), właściwe nawożenie pól (ograniczanie spływu powierzchniowego), edukacja rolników w zakresie prawidłowego stosowania nawozów i środków ochrony roślin

Źródło: opracowanie własne

Tabela 34. Najważniejsze sukcesy Gminy Łabiszyn z perspektywy zapisów niniejszego dokumentu

Uwarunkowania lub podjęte zadania w przeszłości	Stan aktualny	Zadania mające na celu utrzymanie dobrego stanu
opracowanie i przyjęcie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łabiszyn, określenie zasad udzielania dotacji z budżetu Gminy Łabiszyn na zadania związane z wymianą kotłów na spełniające normy 5 klasy	realizacja zadań wynikających z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łabiszyn, możliwość wsparcia mieszkańców z środków zewnętrznych np. Czyste Powietrze oraz programu kotłów z budżetu Gminy Łabiszyn	aktualizacja dokumentów i dalsza, konsekwentna realizacja zadań wynikających z przyjętego dokumentu w celu poprawy efektywności energetycznej i zmniejszenia zanieczyszczeń do środowiska (wymiana źródeł ogrzewania budynków, termomodernizacja budynków)
uwzględnianie w mpzp oddziaływania pól elektromagnetycznych	brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	utrzymanie osiągniętych wyników
ochrona gleb przez odpowiednie planowanie przestrzenne, edukację rolników w zakresie prawidłowej gospodarki rolnej przez ODR oraz możliwość zlecania badań gleb w OSCHR	konsekwentna ocena jakości gleb i ich zasobności w makroelementy na zlecenie rolników, skuteczna edukacja rolników przez ODR, prawidłowe gospodarowanie glebami	dalsze właściwe planowanie przestrzenne mające na celu ochronę gleb, bieżący monitoring gleb
podjęcie działań odpowiednich organów na rzecz ochrony obszarów cennych pod względem przyrodniczym	występowanie form ochrony przyrody: obszaru Natura 2000, rezerwatu przyrody, użytków ekologicznych oraz pomników przyrody	właściwe utrzymanie i ochrona terenów i obiektów chronionych
bieżąca modernizacja sieci wodociągowej i jej rozwój	wysoki odsetek zwodociągowania, woda według ocen PSSE spełnia wymagane normy (skuteczne działania naprawcze)	dalsza rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kontrola jakości wody
podjęcie budowy nowoczesnego systemu gospodarki odpadami	funkcjonuje zorganizowany system odbioru odpadów, z uwzględnieniem wszystkich frakcji odpadów, funkcjonuje PSZOK	dalsze doskonalenie systemu gospodarki odpadami w celu spełnienia wymagań prawnych, rozbudowa PSZOK
prowadzenie właściwej polityki przestrzennej uwzględniającej walory środowiskowe, co nie predysponuje tego obszaru do lokalizacji zakładów mogących znacząco oddziaływać na środowisko	brak poważnych awarii przemysłowych w latach 2021-2024	dalsze prowadzenie właściwej polityki przestrzennej uwzględniającej wysokie walory środowiskowe, kontrola podmiotów działających na tym obszarze w celu przeciwdziałania zagrożeniom dla ludzi i środowiska

Źródło: opracowanie własne

IV. CELE PROGAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE

4.1. WPROWADZENIE

Program ochrony środowiska, sporządzony został z uwzględnieniem celów zawartych w strategiach i programach (operacyjnych i rozwoju), wynikających z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Zaplanowane działania będą realizowane przez Gminę Łabiszyn lub przez jednostki działające na tym terenie oraz w regionie. Gmina będzie w nich pełnić funkcje nadzoru działalności, będzie wspierać działalność w charakterze administracyjnym lub będzie bezpośrednio współdziałać, jedynie w konkretnych zadaniach będzie współfinansować lub finansować założone zadania.

4.1.1. Dokumenty międzynarodowe⁴⁰

Unia Europejska stoi w obliczu złożonych problemów środowiskowych, poczynając od zmiany klimatu i utraty różnorodności biologicznej po wyczerpywanie się zasobów i zanieczyszczenie. Aby rozwiązać te problemy, europejska polityka ochrony środowiska ma za podstawę zasady ostrożności, zapobiegania, usuwania zanieczyszczeń u źródła oraz zasadę „zanieczyszczający płaci”. W 2019 r. Komisja zainicjowała **Europejski Zielony Ład** i umieściła kwestie środowiskowe na pierwszym planie polityki UE.

Jednak znacznie wcześniej przyjęto deklaracje na szczeblu międzynarodowym. W 1972 r. w Sztokholmie odbyła się pierwsza Konferencja Narodów Zjednoczonych w sprawie ochrony środowiska. Uznała ona kwestie środowiskowe za centralny problem międzynarodowy i zatwierdziła zasady należytego zarządzania środowiskiem, w tym **deklarację sztokholmską i plan działania w sprawie ochrony środowiska**.

W 1992 r. w Rio de Janeiro odbył się „Szczyt Ziemi”. Przyjęto na nim wiele ważnych deklaracji, takich jak **Agenda 21, deklaracja z Rio, Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) i Konwencja o różnorodności biologicznej**.

W 1987 r. w Jednolitym akcie europejskim wprowadzono nowy tytuł VII „Środowisko”, który stanowi pierwszą podstawę prawną wspólnej polityki ochrony środowiska. Jego celem jest zachowanie jakości środowiska, ochrona zdrowia ludzkiego i zapewnienie racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych. Kolejne zmiany traktatów zwiększyły zaangażowanie Wspólnoty w ochronę środowiska, a także rolę Parlamentu Europejskiego. Wśród najistotniejszych późniejszych traktatów europejskich wymienić należy **traktaty z Maastricht, Amsterdamu i Lizbony**.

Od 1973 r. Komisja ogłasza **wieloletnie programy działań w zakresie środowiska (EAP)**, w których wymienia się przyszłe wnioski ustawodawcze i cele unijnej polityki ochrony środowiska. W maju 2022 r. wszedł w życie ósmy EAP, jako prawnie uzgodniony przez UE

⁴⁰ Informację o międzynarodowych dokumentach w zakresie ochrony środowiska opracowano na podstawie strony <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/71/polityka-ochrony-srodowiska-ogolne-zasady-i-podstawowe-ramy> (Noty tematyczne o Unii Europejskiej Parlament Europejski)

wspólny program na rzecz polityki ochrony środowiska do końca 2030 r. Przypomina o realizacji wizji siódmego EAP na 2050 r.: zapewnienie wszystkim dobrostanu, jednocześnie respektując ograniczenia planety. Nowy program opiera się na celach **Europejskiego Zielonego Ładu**⁴¹ w zakresie środowiska i klimatu oraz wspiera osiągnięcie sześciu celów priorytetowych:

- osiągnięcie do 2050 r. celu redukcji emisji gazów cieplarnianych wyznaczonego na 2030 r. oraz neutralności klimatycznej,
- wzrost zdolności adaptacyjnych, wzmocnienie odporności i redukcja podatności na zmianę klimatu,
- dążenie do modelu regeneracyjnego wzrostu, uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów i degradacji środowiska oraz przyspieszenie przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- osiągnięcie zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w tym zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu Europejczyków,
- ochrona, zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej oraz rozwój kapitału naturalnego (zwłaszcza powietrza, wody, gleby oraz ekosystemów leśnych, słodkowodnych, podmokłych i morskich),
- redukcja presji na środowisko i klimat związanej z produkcją i konsumpcją (zwłaszcza w dziedzinie energii, rozwoju przemysłowego, mieszkalnictwa i infrastruktury, mobilności i systemu żywnościowego).

W listopadzie 2019 r. Parlament uznał sytuację klimatyczną i środowiskową w Europie i na całym świecie za alarmującą. Po tej deklaracji w 2021 r. przyjęto Europejskie prawo o klimacie. Zobowiązuje ono UE do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. i ustanawia cel redukcji emisji gazów cieplarnianych netto o co najmniej 55% do 2030 r. w porównaniu z poziomami z 1990 r. Ponadto w kwietniu 2023 r. Parlament zatwierdził przepisy pakietu „Gotowi na 55”, które służą osiągnięciu celów klimatycznych.

W marcu 2024 r. Komisja Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności (ENVI) omówiła sprawozdanie i komunikat Komisji w sprawie pilnej potrzeby podjęcia **działań na rzecz klimatu i środowiska**.

4.1.2. Dokumenty krajowe

W załączniku do „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” podano wykaz najważniejszych dokumentów szczebla krajowego zawierających cele działań w szeroko rozumianej ochronie środowiska. Tymi dokumentami są m.in.:

1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności przyjęta Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. (M.P. 2013 poz. 121).⁴²
2. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) przyjęta uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. (M.P. 2017 poz. 260).

⁴¹ Komunikat Komisji: Europejski Zielony Ład <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>

⁴² Uchylona Ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378)

3. Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej przyjęta Uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. (M.P. 2019 poz. 794).
4. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” przyjęta Uchwałą nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. (M.P. 2014 poz. 469).
5. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” przyjęta Uchwałą Nr 7 Rady Ministrów z dnia 15 stycznia 2013 r. (M.P. 2013 poz. 73), ale obecnie zastąpiona Strategią produktywności 2030 przyjętą Uchwałą nr 154 Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2022 r. (M.P. 2022 poz. 926).
6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku przyjęta uchwałą Nr 105/2019 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1054).
7. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 przyjęta uchwałą Nr 123 Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1150).
8. Strategia „Sprawne Państwo 2020” przyjęta Uchwałą Nr 17 Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2013 r. (M.P. 2013 poz. 136).
9. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 przyjęta Uchwałą Rady Ministrów Nr 67 z dnia 9 kwietnia 2013 r. (M.P. 2013 poz. 377).
10. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 przyjęta Uchwałą Rady Ministrów Nr 102 z dnia 17 września 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1060).
11. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 przyjęta Uchwałą Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. (M.P. 2013 poz. 640).
12. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 przyjęta Uchwałą Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. (M.P. 2013 poz. 378) obecnie zastąpiona Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 przyjętą Uchwałą Nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. (M.P. 2020 poz. 1060)
13. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku przyjęta uchwałą Nr 22/2021 Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2021 r. (M.P. 2021 poz. 264).

4.1.3. Dokumenty wojewódzkie

Krajowa polityka ochrony środowiska znajduje odzwierciedlenie na niższych szczeblach. Założenia opracowywanego programu ochrony środowiska opierają się m.in. na celach strategicznych wojewódzkiego programu ochrony środowiska.

Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu sierpnia 2022 r. Uchwałą Nr XLVIII/646/22 przyjął **Program Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030**.⁴³ Celem Programu jest określenie, na podstawie aktualnego stanu środowiska, niezbędnych działań dla poprawy środowiska, do stanu określonego odpowiednimi przepisami i akceptowalnego przez społeczeństwo. Program określa także cele i kierunki interwencji, które uwzględniają najważniejsze potrzeby oraz efektywne wykorzystanie środków finansowych możliwych do uzyskania.

Cele wojewódzkiego programu ochrony środowiska są następujące:

1. Obszar interwencji: **ochrona klimatu i jakości powietrza:**

⁴³ wojewódzki program ochrony środowiska jest dostępny na stronie <https://bip.kujawsko-pomorskie.pl/4536/srodowisko-programy-i-plany-programy-ochrony-srodowiska.html>

- a. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych oraz gazów cieplarnianych.
 - b. Poprawa warunków aerosanitarnych mierzona osiągnięciem norm dla poziomów dopuszczalnych i docelowych PM10 i benzo(a)pirenu oraz poziomów celów długoterminowych ozonu.
 - c. Adaptacja do zmian klimatu.
2. Obszar interwencji: **zagrożenia hałasem:**
 - a. Ograniczenie presji hałasu na środowisko i mieszkańców.
 - b. Poprawa klimatu akustycznego obszaru województwa.
3. Obszar interwencji: **poła elektromagnetyczne:**
 - a. Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym (PEM).
4. Obszar interwencji: **gospodarowanie wodami:**
 - a. Zapobieganie utracie zasobów wodnych.
 - b. Minimalizowanie występowania suszy.
 - c. Ograniczenie ryzyka powodziowego.
 - d. Poprawa jakości wód.
 - e. Sukcesywne zwiększanie retencji wodnej.
5. Obszar interwencji: **gospodarka wodno -ściekowa:**
 - a. Zapewnienie wystarczającej ilości wody na cele komunalne dobrej jakości.
 - b. Zapewnienie bezpiecznego dla środowiska unieszkodliwiania ścieków.
6. Obszar interwencji: **zasoby geologiczne:**
 - a. Racjonalne pozyskiwanie zasobów kopalin.
 - b. Przywracanie środowisku terenów poeksploatacyjnych.
 - c. Przeciwdziałanie rozwojowi procesów osuwiskowych.
7. Obszar interwencji: **gleby:**
 - a. Ochrona zasobu gleb najwyższych klas bonitacyjnych (kluczowego zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej).
 - b. Poprawa stanu i walorów użytkowych zasobów glebowych.
8. Obszar interwencji: **gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów:**
 - a. Racjonalna gospodarka odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami.
9. Obszar interwencji: **zasoby przyrodnicze:**
 - a. Prowadzenie zrównoważonej polityki przestrzennej uwzględniającej potrzeby zachowania walorów przyrodniczych obszarów o wysokim potencjale przyrodniczym.
 - b. Zapewnienie ciągłości przestrzennej systemu przyrodniczego województwa.
 - c. Ochrona korzyarzy ekologicznych.
 - d. Zwiększenie zasobów zieleni leśnej.
10. Obszar interwencji: **zagrożenia poważnymi awariami:**
 - a. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców, zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku awarii.

Określono działania własne oraz zadania monitorowane. Jako zadania własne Samorządu Województwa przyjęto zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji województwa. Zadania monitorowane to działania finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie

województwa, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym, a także realizowane przez powiaty i gminy oraz inne podmioty.

Zadania przewidziane na poziomie wojewódzkim są realizowane w odpowiednim zakresie wg kompetencji również w gminnym programie ochrony środowiska.

Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr XXVIII/399/20 z dnia 21 grudnia 2020 r. przyjął **Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku - Strategia Przyspieszenia 2030+.**⁴⁴ Główne cele wyznaczone w wojewódzkiej strategii to:

1. Skuteczna edukacja.
2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo.
3. Konkurencyjna gospodarka.
4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko.
5. Spójne i bezpieczne województwo.

Najwięcej powiązań z niniejszym gminnym programem ochrony środowiska można odnaleźć w czwartym celu głównym strategii wojewódzkiej. Porusza on szczegółowo takie kwestie jak: środowisko przyrodnicze, infrastruktura transportu, infrastruktura techniczna, czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne. W celu piątym poruszane są m.in. zagadnienia transportu publicznego, co jest ważne w kontekście ograniczenia hałasu.

Potrzeba aktualizacji strategii wojewódzkiej wynikała w dużej mierze z dostrzeganych zmian w sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie, kraju i na świecie. Na podstawie rzetelnej diagnozy zidentyfikowano wyzwania, które będą znacząco wpływać na prowadzenie polityki rozwoju.

Strategia rozwoju województwa, wskazuje główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Stanowi punkt odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych tworzonych na poziomie regionalnym oraz lokalnym.

Strategia przedstawia spójny plan powiązanych i przemysłanych działań w perspektywie dekady, stanowiący punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której oczekiwanym efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego.

4.1.4. Dokumenty powiatowe i regionalne

Powiat Żniński nie posiada aktualnego powiatowego programu ochrony środowiska. Dlatego w ostatnim kwartale 2025 r. zdecydował o przystąpieniu do opracowania **Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Żnińskiego do 2029 roku z perspektywą do 2033 roku**. Przyjęcie dokumentu planowane jest w pierwszym półroczu 2026 r.

Do tego czasu realizowane będą cele przyjęte w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska z Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Żnińskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015:

⁴⁴ wojewódzka strategia rozwoju jest dostępna na stronie <https://kujawsko-pomorskie.pl/planowanie-strategiczne-i-przestrzenne/planowanie-strategiczne/strategia-2030/>

- dalsza poprawa jakości środowiska oraz likwidacja i minimalizacja bezpośrednich zagrożeń dla zdrowia i życia mieszkańców województwa,
- zrównoważone wykorzystanie bogactw naturalnych, w tym wody oraz energii,
- racjonalne gospodarowanie odpadami,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- prowadzenie edukacji ekologicznej w celu podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu

Powiat Żniński posiada natomiast aktualną „Strategię Rozwoju Powiatu Żnińskiego na lata 2023-2033”. Została ona przyjęta Uchwałą nr XXXIII/252/2023 Rady Powiatu z Żninie z dnia 25 kwietnia 2023 r. Strategia wyznacza najważniejsze kierunki rozwoju dla Powiatu Żnińskiego do 2033 roku. Cele strategiczne są następujące:

1. Ekologiczny Powiat Żniński.
2. Bezpieczny i dobrze rozwinięty komunikacyjnie Powiat Żniński.
3. Zrównoważony rozwój społeczny Powiatu Żnińskiego.
4. Rozwój gospodarczy Powiatu Żnińskiego.
5. Przyjazna administracja.

Cele i kierunki zadań wyznaczone w powiatowej strategii rozwoju wynikały m.in. z diagnozy stanu środowiska, z analizy zasobów przyrodniczych, istniejących zagrożeń, a także z zapisów dokumentów strategicznych wyższego szczebla dotyczących m.in. ochrony środowiska.

Niniejszy gminny program ochrony środowiska w szczególności nawiązuje do:

1. celu strategicznego „Ekologiczny Powiat Żniński” i przypisanych do niego celów operacyjnych, którymi są: poprawa jakości środowiska naturalnego czy zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu,
2. celu strategicznego „Bezpieczny i dobrze rozwinięty komunikacyjnie Powiat Żniński” i przypisanych do niego celów operacyjnych, którymi są: poprawa stanu technicznego i bezpieczeństwa dróg powiatowych czy rozwój sieci dróg i szlaków rowerowych.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+ to podstawowy dokument o charakterze strategicznym i operacyjnym umożliwiający wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), a także określający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć. Strategia ZIT BydOF wskazuje: wizję rozwoju, cele strategiczne, priorytety rozwojowe, kierunki działań oraz zawiera listy projektów przewidzianych do realizacji w ramach alokacji ZIT w programie regionalnym Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza. Wyznaczone cele i kierunki wynikają z przeprowadzonej na potrzeby tego dokumentu diagnozy, wskazującej na najważniejsze problemy i wyzwania, na jakie należy odpowiedzieć na poziomie ZIT Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Nadrzędnym więc celem projektu Strategii ZIT BydOF jest podniesienie potencjału rozwojowego obszaru OF Bydgoszczy i upowszechnienie idei partnerstwa samorządów w celu rozwiązywania wspólnych problemów i skoordynowanego zaspakajania potrzeb mieszkańców MOF Bydgoszczy.

Jako wspólny cel zawiązanego partnerstwa, wskazano w projekcie Strategii ZIT BydOF: zacieśnianie współpracy i wzmacnianie powiązań Bydgoszczy i jej obszaru funkcjonalnego, uwzględniający zróżnicowane potencjały wszystkich samorządów obszaru BydOF oraz wzrost jakości życia mieszkańców Metropolii w oparciu o wspólną wizję rozwoju oraz spójne cele.

Udział Gminy Łabiszyn w ZIT BydOF to szereg korzyści ponieważ zasada partnerstwa jest jedną z podstawowych zasad horyzontalnych, na których opiera się funkcjonowanie funduszy europejskich.

Ponadto w IV kwartale 2024 roku rozpoczęto prace nad opracowaniem „**Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+**”, który to dokument w oparciu o zdefiniowane problemy i potrzeby społeczne, gospodarcze, środowiskowe i przestrzenne, określi priorytety, cele długookresowe, działania oraz przedsięwzięcia, przyczyniające się do realizacji wizji rozwoju BydOF. Zarządzeniem Nr 557/2024 Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 3 października został powołany do życia interdyscyplinarny Zespół ds. przygotowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+ oraz nadzoru postępu prac nad dokumentem. Następnie w listopadzie 2024 roku podpisano umowę z Wykonawcą na opracowanie wymienionego dokumentu.

4.2. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY ŁABISZYN

Jeśli chodzi o wieloletnie kierunki rozwoju, dotychczas wyznaczała je **Strategia Rozwoju Gminy Łabiszyn na lata 2014-2020**. Została ona zatwierdzona Uchwałą Nr IX/72/15 Rady Miejskiej w Łabiszynie w dniu 21 października 2015 r.⁴⁵ Strategia określa cele i kierunki rozwoju, wizję i misję Gminy Łabiszyn oraz uwzględnia oczekiwania społeczeństwa również w zakresie ochrony środowiska. W ramach strategii opracowano diagnozę stanu Gminy, opracowano kluczowe dla rozwoju jednostki wyzwania oraz zarysowano cele rozwojowe w odniesieniu do różnego rodzaju obszarów, uwzględniając funkcje przez nie pełnione, występujące potencjały oraz bariery. Celem opracowania strategii było przedstawienie wytycznych do racjonalnych działań programowych na dalsze lata i poprawa polityki rozwoju Gminy Łabiszyn. Zawarte w niej rozwiązania przyczyniają się do właściwego zrównoważonego rozwoju uwzględniającego potrzeby środowiska.

Cele gminnej strategii są następujące:

1. Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy Łabiszyn. Cel strategiczny będzie realizowany poprzez cele operacyjne:
 - rozbudowa i modernizacja infrastruktury edukacyjnej,
 - rozbudowywanie infrastruktury społecznej przy uwzględnieniu potrzeb różnych grup wiekowych,
 - kształtowanie wspólnoty lokalnej, społeczeństwa obywatelskiego i społeczeństwa informacyjnego.
2. Wzrost zatrudnienia mieszkańców poprzez rozwój turystyki i przedsiębiorczości. Cel strategiczny będzie realizowany poprzez cele operacyjne:
 - wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz samozatrudnienia mieszkańców,
 - wspieranie rozwoju rolnictwa,
 - rozbudowa i modernizacja istniejącej bazy turystycznej.

⁴⁵ Strategia jest dostępna na stronie <https://bip.labiszyn.pl/artykuly/strategia-rozwoju-miasta-i-gminy-labiszyn>

3. Rozbudowa infrastruktury technicznej na terenie Gminy przy zachowaniu walorów środowiska. Cel strategiczny będzie realizowany poprzez cele operacyjne:
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej i technicznej,
 - wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
 - gospodarka niskoemisyjna.

Niniejszy gminny program ochrony środowiska wpisuje się przede wszystkim w cel strategiczny 3 i wynikające z niego cele operacyjne.

Obecnie z uwagi na zmianę prawa niezbędne będzie opracowanie nowej strategii. Zadaniem Władz Gminy będzie dążenie do zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego **zharmonizowanego ze środowiskiem przyrodniczym**, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb współczesnych i przyszłych pokoleń.

Niniejszy dokument stanowi kontynuację obowiązującego wcześniej „**Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łabiszyn na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028**”, gdyż ważną kwestią jest powiązanie podjętych już działań z planowanymi.

Bazując na założeniach strategii i programów gminnych i wyższego szczebla, a także na wytycznych do opracowania programów ochrony środowiska wyznaczono cele i kierunki interwencji w zakresie ochrony środowiska dla Gminy Łabiszyn, które wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT dla 10 obszarów interwencji. Wyznaczone priorytety i zadania określone zostały na podstawie celów zawartych w dokumentach wspólnotowych, krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Należy jednak pamiętać, iż od części zadań i priorytetów zawartych w dokumentach wyższego szczebla odstąpiono ze względu na indywidualny charakter rozwoju Gminy Łabiszyn. W obszary ww. działań priorytetowych wpisano cele do realizacji w kolejnych latach. Cele będą realizowane poprzez kierunki interwencji i konkretne zadania.

Tabela 35. Cele, kierunki interwencji i zadania przewidziane do realizacji w poszczególnych obszarach interwencji

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa 2028/2032 r.				
1.	ochrona klimatu i jakości powietrza	ochrona powietrza atmosferycznego	klasa jakości powietrza pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (GIOS) ludzi ⁴⁶ za 2024 r.	- klasa C dla benzo(a)pirenu - klasa A/D2 dla ozonu - klasa A pozostałe zanieczyszczenia	poprawa klasyfikacji jakości powietrza lub utrzymanie stanu bez przekroczeń	kontynuacja zadań zmierzających do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego	kompleksowa termomodernizacja budynków, która pozwoli na zmniejszenia zapotrzebowania na energię	Gmina, właściciele i zarządcy nieruchomości	brak środków finansowych
			klasa jakości powietrza pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin (GIOS) ⁴⁷	klasa A/D2 dla ozonu; klasa A dla NO ₂ i SO ₂	poprawa klasyfikacji jakości powietrza		wymiana źródeł ogrzewania budynków na spełniające normy środowiskowe	Gmina, właściciele i zarządcy nieruchomości	brak środków finansowych
			ilość instalacji OZE włączonych do systemu elektroenergetycznego (Enea Operator Sp. z o.o., Gmina)	źródła OZE – opisane w rozdziale 3.1.4. Źródła energii odnawialnej	zwiększenie liczby OZE		rozwój odnawialnych źródeł energii OZE tj. mikroinstalacji fotowoltaicznych i pomp ciepła	Gmina, właściciele i zarządcy nieruchomości	brak środków finansowych
2.	zagrożenia hałasem	ochrona przed hałasem	długość dróg dla rowerów (GUS)	0 km – brak typowych, wydzielonych dróg rowerowych	wartość wyższa niż wartość bazowa	rozwój transportu zrównoważonego, uwzględniającego ochronę przed hałasem	budowa infrastruktury rowerowej (drogi rowerowe, stojaki, parkingi rowerowe, itp.)	zarządcy dróg	brak środków finansowych, brak miejsca na lokalizację infrastruktury, np. w ścisłej zabudowie zwartej
			liczba czynnych przystanków autobusowych (GUS)	74 przystanków	wartość wyższa niż wartość bazowa		rozwój transportu zbiorowego oraz jego promocja	Gmina, zarządcy transportu zbiorowego	niedostosowanie oferty do potrzeb podróżnych
			liczba zanotowanych przekroczeń norm hałasu komunikacyjnego	brak badań	brak przekroczeń norm hałasu		modernizacja systemu komunikacyjnego dla zmniejszenia hałasu (np. przebudowa skrzyżowań, poprawa stanu nawierzchni)	Gmina, zarządcy dróg	brak środków finansowych
3.	pola elektromagnetyczne	ochrona przed polami elektromagnetycznymi	liczba zanotowanych przekroczeń norm PEM	brak przekroczeń	brak przekroczeń norm PEM	właściwe planowanie przestrzenne w zakresie PEM uwzględniające wyniki pomiarów narażenia na PEM	monitoring pól elektromagnetycznych	GIOŚ, zarządca infrastruktury	brak wyznaczenia punktów pomiarowych na opisywanym terenie w kolejnych latach
4.	gospodarowanie wodami	ochrona zasobów wodnych	jakość wód powierzchniowych i podziemnych (GIOŚ)	zły stan wód powierzchniowych, słaby stan chemiczny i ilościowy JCWPd	dobry stan wód powierzchniowych i podziemnych	kształtowanie gospodarki wodami i ochrona wód	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Gmina, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Gminna Spółka Wodna, właściciele nieruchomości	brak środków finansowych, rozproszona odpowiedzialność za realizację zadań

⁴⁶ - szczegółowe informacje podano w tabeli w rozdziale III, wyjaśnienia skrótów: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon (O₃), pył PM10, pył PM2,5, benzo(a)piren (B(a)P) w pyłe PM10, metale ciężkie: ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd) i nikiel (Ni) w pyłe PM10

⁴⁷ - szczegółowe informacje podano w tabeli w rozdziale III, wyjaśnienia skrótów: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), ozon (O₃),

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa 2028/2032 r.				
			liczba działań podejmowanych na rzecz ograniczenia powodzi lub suszy (dane PGW WP)	dane opisowe zawarte w rozdziale 3.4.7.	kontynuacja i zwiększenie działań		przeciwdziałanie powodzi i suszy	Gmina, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Gminna Spółka Wodna, właściciele nieruchomości	brak środków finansowych, ograniczone możliwości przewidywania ekstremalnych zjawisk pogodowych
5.	gospodarka wodno - ściekowa	rozwój gospodarki wodno - ściekowej	długość sieci wodociągowej (GUS)	212,5 km	zwiększenie długości sieci	kontynuacja działań dotyczących modernizacji i rozwoju sieci wodno – ściekowej	rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z zaopatrzeniem w wodę	Gmina, ZWIK	brak środków finansowych
			długość sieci kanalizacyjnej (GUS)	26,3 km	zwiększenie długości sieci		rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z odprowadzaniem ścieków	Gmina, ZWIK	brak środków finansowych
			liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (ewidencja gminna)	432	zwiększenie liczby przydomowych oczyszczalni ścieków		budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach, gdzie nie ma planów i uzasadnienia ekonomicznego dla budowy sieci kanalizacyjnej	Gmina, właściciele nieruchomości	brak środków finansowych
			liczba zbiorników bezodpływowych (ewidencja gminna)	1 107	zmniejszenie liczby zbiorników bezodpływowych		kontrola i rejestr zbiorników bezodpływowych oraz oczyszczalni przydomowych, wraz z kontrolą wywozu nieczystości	Gmina	ograniczone możliwości kontroli
6.	zasoby geologiczne	ochrona zasobów geologicznych	liczba decyzji określających kierunek i zakres rekultywacji terenów poeksploatacyjnych	1	rekultywacja w razie stwierdzenia takiej potrzeby	działania naprawcze działania naprawcze	rekultywacja obszarów zdegradowanych po zakończeniu eksploatacji	właściciel / zarządca złoża	zróżnicowane formy własności gruntów zdegradowanych utrudniające skuteczne prowadzenie działań, brak środków finansowych
			liczba decyzji uznających rekultywację za zakończoną	brak decyzji	rekultywacja w razie stwierdzenia takiej potrzeby		nadanie obszarom poeksploatacyjnym funkcji określonych we właściwych decyzjach	właściciel / zarządca złoża	zróżnicowane formy własności gruntów zdegradowanych utrudniające skuteczne prowadzenie działań, brak środków finansowych
7.	gleby	ochrona gleb	występowanie potencjalnego historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi (RDOŚ)	brak - informację dot. potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi umieszczono w rozdziale 3.6.3.	podjęcie stosownych działań wobec potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	odpowiednie gospodarowanie glebami	szkolenie rolników w zakresie prawidłowego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin przez ODR, ocena zasobności gleb przez OSCHR, ochrona gleb w planowaniu przestrzennym	Gmina, właściciele gruntów, GIOŚ, ODR, OSCHR	rozporozszona odpowiedzialność za realizację działań

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa 2028/2032 r.				
8.	gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	rozwój systemu gospodarki odpadami	poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	nie został osiągnięty	osiągnięcie wymaganych w danym roku poziomów	zapewnienie właściwej obsługi właścicieli nieruchomości w zakresie odbioru odpadów	rozwój systemu odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych	Gmina, właściciele nieruchomości, podmiot odbierający odpady od właścicieli nieruchomości	nieprawidłowa segregacja odpadów, niechęć do przydomowych kompostowników, ograniczone możliwości odbioru odpadów problemowych
			udział masy unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest w ogólnej masie wyrobów zinwentaryzowanych (%)	26,4	przyspieszenie usuwania azbestu w celu całkowitego usunięcia do 31.12.2032 r.		usuwanie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest	Gmina, właściciele nieruchomości	brak środków finansowych
			masa niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych zebrana w ciągu roku na jednego mieszkańca (kg - GUS)	223,9	zmniejszenie masy odpadów zmieszanych na 1 mieszkańca	edukacja ekologiczna	edukacja ekologiczna w zakresie segregacji odpadów	Gmina, podmiot odbierający odpady od właścicieli nieruchomości	brak prawidłowej segregacji
9.	zasoby przyrodnicze	ochrona zasobów przyrodniczych	powierzchnia (m²) gminnych terenów zieleni na 1 mieszkańca (GUS)	14,8 m²	wartość nie mniejsza niż w roku bazowym	odpowiednie gospodarowanie zasobami przyrodniczymi	rozwój i pielęgnacja terenów czynnych biologicznie	Gmina, właściciele gruntów	brak środków finansowych, chaotyczny rozwój zabudowy
			powierzchnia obszarów prawnie chronionych na 1 mieszkańca, bez Natura 2000 (GUS)	36,9 m²	wartość nie mniejsza niż w roku bazowym		ochrona istniejących form ochrony przyrody oraz powołanie nowych	Gmina, zarządcy pozostałych form ochrony przyrody	ryzyko uszkodzenia np. pomników przyrody podczas silnego wiatru, brak środków finansowych na szczegółową inwentaryzację istniejących i potencjalnych form ochrony przyrody
			liczba pomników przyrody (CRFOP)	31, w tym wieloobiektowe					
			lesistość (GUS)	32,2 %	wartość nie mniejsza niż w roku bazowym		właściwe gospodarowanie zasobami leśnymi	Gmina, Nadleśnictwa, właściciele i zarządcy lasów	ekstremalne zjawiska pogodowe (np. wichury, nawałnice)

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa 2028/2032 r.				
10.	zagrożenia poważnymi awariami	ochrona przez nadzwyczajnymi sytuacjami kryzysowymi	liczba zakładów ZDR i ZZR (rejestr GIOŚ)	0	brak zakładów ZDR i ZZR	podejmowanie działań zmierzających do minimalizacji zagrożeń	prorowadzenie rejestru zakładów ZDR i ZZR	GIOŚ, WIOŚ, Gmina, jednostki ratownicze	ograniczone możliwości prognozowania zdarzeń, brak środków finansowych
			liczba awarii w zakładach ZDR i ZZR (rejestr GIOŚ) lub innych nadzwyczajnych zagrożeń (w oparciu o dane WIOS i PSP)	0	brak awarii i innych zdarzeń mających istotny negatywny wpływ na środowisko	zapobieganie poważnym zagrożeniom	doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i likwidacji zagrożeń	Gmina, jednostki ratownicze, zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia sytuacji kryzysowych	ograniczone możliwości prognozowania zdarzeń, brak środków finansowych

Źródło: na podstawie danych udostępnionych przez właściwe instytucje

V. HARMONOGRAM REALIZACYJNY PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Na tle przedstawionych wcześniej zadań ogólnych, poniżej przedstawiono informację o zadaniach własnych i zadaniach koordynowanych.

5.1. ZADANIA WŁASNE PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI

Wyznaczone cele ekologiczne, a w ich ramach działania (wymienione w tabelach harmonogramu), jakie należy podjąć w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Łabiszyn, stanowią podstawę dla realizacji konkretnych inwestycji i przedsięwzięć na przestrzeni kolejnych lat. W poprzedniej tabeli podano wykaz zadań ogólnych przewidzianych dla Gminy Łabiszyn, a także dla podmiotów innych działających na tym terenie. Gmina Łabiszyn sprecyzowała niewiele zadań szczegółowych, które można określić bliżej np. poprzez podanie roku realizacji, kosztów i źródeł finansowania, szczegółowego zakresu. W pozostałym zakresie zadania są realizowane w cyklu rocznym poprzez realizację zaplanowanego budżetu. Realizowane będą więc zadania wpisujące się w zadania ogólne wskazane w poprzedniej tabeli. Szczegółowe dane dotyczące terminów i kosztów realizacji zostaną podane w dwuletnich raportach z niniejszego programu ochrony środowiska.

Tabela 36. Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Łabiszyn przewidzianych do realizacji wraz ze wskazaniem źródła finansowania

Lp.	Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji (zł)						Źródło finansowania / dodatkowe informacje o zadaniu
				2025	2026	2027	2028	2029-2032	razem	
1.	ochrona klimatu i jakości powietrza oraz zagrożenia hałasem	Przebudowa drogi gminnej we Władysławowie: długość 0+990 km ,szerokość 3,5 m.	Gmina Łabiszyn	-	1 700 637,50	-	-	-	1 700 637,50	Gmina Łabiszyn, wniosek o dofinansowanie złożony w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg
2.	ochrona klimatu i jakości powietrza oraz zagrożenia hałasem	Przebudowa drogi gminnej w Smogorzewie: długość 0+527 km, szerokość 3,5 m.	Gmina Łabiszyn	-	1 288 192,55	-	-	-	1 288 192,55	Gmina Łabiszyn, wniosek o dofinansowanie złożony w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg

Źródło: dane przekazane przez Burmistrza Łabiszyna

5.2. ZADANIA KOORDYNOWANE PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI

W programach ochrony środowiska obok zadań własnych precyzuje się też zadania koordynowane. Oznacza to, że będą monitorowane przez Gminę Łabiszyn, ale realizowane przez inne podmioty. Należy więc założyć, że szczegółowe informacje o realizowanych zadaniach będą pozyskiwane podczas ankietyzacji na cele opracowania dwuletnich raportów z realizacji niniejszego programu ochrony środowiska. Wtedy będzie wiadomo jakie dokładnie zadania zostały zrealizowane, za jaką kwotę i w jakim zakresie. Będą znane też szczegóły dotyczące uzyskanego efektu ekologicznego. Już teraz można założyć, że do najważniejszych zadań koordynowanych / monitorowanych będą należały m.in.:

- termomodernizacja budynków, wymiana źródeł ich ogrzewania, rozwój odnawialnych źródeł energii (program zakłada rozwój mikroinstalacji fotowoltaicznych i pomp ciepła) realizowane przez jednostki różnych szczebli – właścicieli i zarządców nieruchomości,
- rozwój sieci gazowej będzie realizowany przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o.,
- remonty i rozbudowy dróg, chodników, dróg rowerowych, utrzymanie czystości na drogach, wprowadzanie rozwiązań organizacyjnych i technicznych ograniczających hałas realizowane przez zarządców dróg: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy, Zarząd Dróg Powiatowych w Żninie,
- zadania z zakresu rozwoju gospodarki wodno-ściekowej realizowane będą przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie zgodnie z zakresem i harmonogramem, określonym w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych,
- monitoring środowiska oraz kontrola wpływu działalności na środowisko dla wszystkich komponentów prowadzony m.in. przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwową Powiatową Inspekcję Sanitarną, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy,
- ochrona przed powodzią i suszą przez odpowiednie kształtowanie stosunków wodnych m.in. przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie i spółki wodne,
- prowadzenie działań monitoringowych i edukacyjnych w zakresie rolniczego użytkowania gleb m. in. przez Okręgową Stację Chemiczno – Rolniczą i Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
- ochrona istniejących form ochrony przyrody i powołanie nowych w razie zaistnienia takiej potrzeby realizowane m.in. przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Bydgoszczy,
- prowadzenie odpowiedniej gospodarki leśnej przez Nadleśnictwa oraz pozostałych właścicieli i zarządców lasów,
- ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami dla ludzi i środowiska prowadzona m.in. przez Państwową Straż Pożarną z pomocą OSP, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

VI. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

6.1. PRZEGLĄD ZEWNĘTRZNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Część zadań przewidzianych w niniejszym programie Gmina Łabiszyn będzie realizowała z własnych środków budżetowych. Jednak biorąc pod uwagę bardzo wysoki koszt realizacji inwestycji infrastrukturalnych niemożliwe jest wykonanie całości zadań tylko środkami własnymi. Dlatego należy zwrócić uwagę, że Gmina powinna korzystać również z środków Unii Europejskiej, środków budżetu państwa czy dotacji udzielanych przez samorząd wojewódzki.

Do najistotniejszych z punktu widzenia ochrony środowiska zewnętrznych źródeł finansowania, które mogą być wykorzystane przy realizacji zadań przewidzianych w niniejszym dokumencie należą:

1. **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027.** Program stanowi kontynuację dwóch wcześniejszych programów Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz 2014-2020. Głównym celem programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego, w tym m.in. poprzez: obniżenie emisyjności gospodarki transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym, budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne, poprawę bezpieczeństwa transportu. Realizacja programu przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej budynków oraz zwiększenia udziału energii z odnawialnych źródeł. Inwestycje w infrastrukturę energetyczną mają przynieść poprawę jakości i bezpieczeństwa funkcjonowania sieci elektroenergetycznych oraz rozwój inteligentnych sieci gazowych i wzrost ich znaczenia w nowoczesnym, zielonym systemie energetycznym. Inwestycje w sektorze środowiska mają przyczynić się do większej odporności na zmiany klimatu (w tym na susze i powodzie) oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego (wzrost zdolności retencyjnych oraz poprawę systemów monitorowania i zarządzania kryzysowego). Program dąży do poprawy gospodarowania wodą pitną oraz ściekami komunalnymi, a także odpadami komunalnymi. Kolejnym celem programu jest wzmocnienie ochrony bioróżnorodności i naturalnych ekosystemów i rozwinięcie systemów monitorowania zasobów przyrodniczych, aby ułatwić ich ochronę. Dążąc do zmniejszenia emisji w transporcie, rozwijany będzie transport szynowy, zwiększy się dostępność komunikacji zbiorowej, a także alternatywne wobec dróg łańcuchy logistyczne. W celu poprawy spójności komunikacyjnej i ograniczenia wykluczenia komunikacyjnego można pozyskać środki na budowę nowych i modernizację infrastruktury.⁴⁸
2. **Program Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027** - to nowa nazwa programu regionalnego (wcześniej to Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020). Środki przeznaczone są na rozwój infrastruktury, ochronę środowiska, zdrowie, edukację i wsparcie społeczne. Całkowita kwota przeznaczona na realizację programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Kujaw i Pomorza 2021-2027 to 1,836 mld euro. W zakresie

⁴⁸ Szczegółowe informacje dotyczące programu „Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027” zostały zamieszczone na stronie <https://www.feniks.gov.pl/>

środowiska istotne będą inwestycje w efektywność energetyczną, odnawialne źródła energii (OZE), ciepłownie, adaptację do zmian klimatu, gospodarkę odpadami i ochronę przyrody.⁴⁹

3. **Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027** – to wsparcie finansowe w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE, które zastąpi dotychczas realizowany Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wsparcie to obejmuje interwencje w formie płatności bezpośrednich, tj.: podstawowe wsparcie dochodów - odpowiednik JPO, płatność redystrybucyjną, płatność dla młodych rolników oraz wsparcie związane z produkcją przyznawane w 13 sektorach. Nowym elementem systemu płatności bezpośrednich, wspierającym realizację praktyk korzystnych dla środowiska, klimatu i dobrostanu zwierząt, są ekoschematy (obszarowe i dobrostan zwierząt). Realizowane jest również przejściowe wsparcie krajowe (finansowane ze środków krajowych). Wsparcie z PS WPR otrzyma sektor pszczelarski oraz sektor owoców i warzyw. W ramach interwencji na rzecz rozwoju obszarów wiejskich rolnicy mogą ubiegać się o płatności ONW, płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne, płatności ekologiczne, a także premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych. W PS WPR kontynuowane są również rozwiązania już znane, m.in.: premie dla młodych rolników, inicjatywa LEADER oraz wsparcie modernizacyjne gospodarstw rolnych, przy czym zwiększono nacisk na inwestycje na rzecz środowiska i klimatu, dobrostanu zwierząt, czy też produkcji opartej o najwyższe standardy. Ważnym uzupełnieniem katalogu wsparcia dla gospodarstw rolnych jest możliwość korzystania ze wsparcia opartego na różnych formach współpracy oraz narzędziach zarządzania ryzykiem. W ramach doskonalenia zawodowego rolnicy mogą korzystać z profesjonalnego doradztwa rolniczego, które zaprogramowane zostało w ramach wymiany wiedzy i upowszechniania informacji.⁵⁰
4. **Program Interreg Europa Środkowa 2021-2027**⁵¹ jest realizowany na obszarze dziewięciu państw Europy Środkowej: Polski, Czech, Słowacji, Węgier, Austrii, Słowenii, Chorwacji oraz części Niemiec i Włoch. Projekty realizowane będą w międzynarodowym konsorcjum, w skład którego musi wchodzić minimum trzech partnerów z różnych krajów, z czego dwóch z siedzibą na obszarze wsparcia. Budżet programu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi ponad 224 mln euro. Priorytety i cele szczegółowe programu Interreg Europa Środkowa 2021-2027 to: współpraca na rzecz inteligentnej Europy Środkowej (wzmacnianie zdolności innowacyjnych, rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości); współpraca na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej (wspieranie transformacji energetycznej dla neutralności klimatycznej, zwiększenie odporności na zmiany klimatu, rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym, ochrona środowiska, zielona mobilność miejska; współpraca na rzecz lepiej połączonej Europy Środkowej (poprawa połączeń transportowych obszarów wiejskich i peryferyjnych); poprawa systemu zarządzania współpracą w Europie Środkowej (wzmocnienie systemu zarządzania na rzecz zintegrowanego rozwoju terytorialnego).

⁴⁹ Szczegóły dotyczące Funduszy Europejskich dla Pomorza Kujaw i Pomorza 2021-2027 zostały zamieszczone na stronie <https://funduszeue.kujawsko-pomorskie.pl/>

⁵⁰ Cele w ramach Wspólnej Polityki Rolnej zostały rozpisane na stronie <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/plan-strategiczny-dla-wspolnej-polityki-rolnej-na-lata-2023-27>

⁵¹ Strona programu Interreg <https://www.ewt.gov.pl/strony/o-programach/programy-interreg-2021-2027/program-interreg-europa-srodkowa-2021-2027/>

5. **Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy**⁵² to forma bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię i Liechtenstein nowym członkom UE – kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Głównym celem jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami - darczyńcami a państwem - beneficjentem. Najistotniejszym programem w kontekście ochrony środowiska jest program Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu. Dotyczy on takich obszarów jak: energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne; łagodzenie zmian klimatu i adaptacja; środowisko i ekosystemy. Środki skierowane są do jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, organizacji pozarządowych, uczelni, przedsiębiorców (m.in. przedsiębiorstw przemysłowych i spółek komunalnych, w tym producentów energii i ciepła czy właścicieli małych elektrowni wodnych) i innych podmiotów wymienionych w poszczególnych naborach.
6. **Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE** to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska, w tym przyrody oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska i klimatu. Beneficjentem Programu LIFE może być każdy podmiot (jednostki, podmioty i instytucje publiczne lub prywatne) zarejestrowany na terenie państwa należącego do UE. Całkowity budżet Programu LIFE na lata 2021-2027 wynosi 5,432 mld euro, w tym na działania na rzecz środowiska – 3,488 mld euro oraz na rzecz klimatu – 1,944 mld euro.⁵³
7. **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.** Celem generalnym Funduszy jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Wspólna strategia NFOŚ i funduszy wojewódzkich sporządzana raz na 4 lata stanowi jednolitą podstawę zarówno dla strategii NFOŚiGW jak i poszczególnych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska. Obecnie obowiązuje strategia na lata 2025-2028.⁵⁴

Jednostki samorządowe, a także osoby prawne i fizyczne mogą korzystać także z dotacji i preferencyjnych kredytów, oferowanych oraz finansowanych ze środków banków, m.in. Banku Ochrony Środowiska.

Uzyskanie funduszy pochodzących ze źródeł unijnych bądź innych organizacji międzynarodowych jest obecnie możliwe poprzez przystępowanie zainteresowanych stron do konkretnych programów i projektów. Bardzo ważnym jest, aby władze lokalne podejmowały

⁵² Strona EOG i funduszy norweskich <https://www.eog.gov.pl/>

⁵³ Szczegółowe informacje dotyczące programu LIFE są zawarte na stronie <https://www.gov.pl/web/nfosigw/informacje-o-programie>

⁵⁴ Bliższe informacje dotyczące strategii NFOŚ oraz WFOŚiGW znajdują się na stronie <https://www.gov.pl/web/nfosigw/wspolna-strategia-dzialania-narodowego-funduszu-ochrony-srodowiska-i-wojewodzkiego-funduszu-ochrony-srodowiska-i-gospodarki-wodnej-na-lata-2025-2028>

próby uzyskania tych funduszy, a tym samym wykorzystały szansę na rozwój zrównoważony swojego regionu i polepszenie w nim warunków życia ludności.

Wśród wielu możliwych źródeł finansowania inwestycji, jednostki samorządowe, każdorazowo i indywidualnie powinny dopasowywać system możliwości finansowania, do danej inwestycji i przedsięwzięcia.

6.2. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ WSPÓŁPRACA Z INTERESARIUSZAMI

Zadania własne Gminy Łabiszyn to przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji samorządu, z uwzględnieniem pozyskanych środków zewnętrznych. Natomiast zadania koordynowane to pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie Gminy Łabiszyn.

Władze Gminy Łabiszyn pełnią w odniesieniu do Programu kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest funkcja regulacyjna, na którą składają się akty prawa lokalnego – uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełnią również funkcje wykonawcze i kontrolne. Pożądane jest, aby władze Gminy Łabiszyn pełniły również funkcje wspierające dla podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru oraz funkcje kreujące działania ukierunkowane na poprawę środowiska przyrodniczego.

Całościowe zarządzanie środowiskiem w jednostce będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego jest jeszcze poziom powiatowy, wojewódzki oraz jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania programem ochrony środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych i można je podzielić na:

- instrumenty prawne - obowiązujące przepisy, decyzje, koncesje,
- instrumenty finansowe opłaty za korzystanie ze środowiska,
- instrumenty społeczne - udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji, np. konsultacje społeczne),
- instrumenty strukturalne - programy strategiczne i koncepcje wyższego szczebla.

Dobre warunki środowiskowe wpływają na rozwój gospodarczy Gminy Łabiszyn i poprawę warunków zdrowotnych. Droga ich osiągnięcia powinien być program ekorozwoju jednostki, którego częścią jest program ochrony środowiska oraz przestrzeganie jego założeń.

6.3. MONITOROWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Tabela o nazwie „Cele, kierunki interwencji i zadania przewidziane do realizacji w poszczególnych obszarach interwencji” zawarta w rozdziale 4.2. niniejszego programu zawiera najistotniejsze wskaźniki, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i może być modyfikowana.

Stały monitoring wdrażania zapisów programu powinien być prowadzony w cyklu dwuletnim, co oznacza, że **co dwa lata należy opracować raport z realizacji obowiązującego dokumentu.**

Rada Miejska w Łabiszynie będzie oceniać stopień wdrożenia Programu na podstawie raportów przedstawianych przez Burmistrza Łabiszyna. Zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny.

Pierwszy raport będzie dotyczył lat 2025-2026. Z uwagi na dostępność danych sprawozdawczych powinien zostać wykonany nie wcześniej niż w ostatnim kwartale 2027 r.

Regulacje prawne - stan prawny na listopad 2025 r.

Regulacje prawne w zakresie ochrony środowiska zawarte są w wielu ustawach i aktach wykonawczych (rozporządzeniach). Do najważniejszych z nich, w kontekście realizacji niniejszego dokumentu, należy zaliczyć następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 733).
6. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 960 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 418).
9. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 757).
10. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1680).
11. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. 2024 r. poz. 1361 z późn. zm.).
12. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 2294 z późn. zm.).
13. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1475).
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 1510).
15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 1311).
16. Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 4 grudnia 2020 r. w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi (Dz.U. 2020 poz. 2270).

SPIS TABEL

Tabela 1. Użytkowanie terenu Gminy Łabiszyn	9
Tabela 2. Podstawowe dane statystyczne dotyczące ludności Gminy Łabiszyn w ostatnim pięcioleciu tj. w latach 2020-2024.....	10
Tabela 3. Wynikowe klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2024 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.....	23
Tabela 4. Wynikowe klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2022-2024 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin	24
Tabela 5. Informacja o udzielonych dotacjach do wymiany źródeł ogrzewania z budżetu Gminy Łabiszyn	25
Tabela 6. Liczba zainstalowanych źródeł ciepła na terenie Gminy Łabiszyn	28
Tabela 7. Analiza SWOT – ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego	34
Tabela 8. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Łabiszyn wraz z oceną ich stanu	37
Tabela 9. Porównanie średniego dobowego ruchu rocznego (SDR) dla dróg na terenie Gminy Łabiszyn według Generalnych Pomiarów Ruchu 2010, 2015 i 2020/2021 celem wskazania zachodzących zmian	41
Tabela 10. Analiza SWOT – zagrożenia hałasem	44
Tabela 11. Analiza SWOT – pola elektromagnetyczne.....	48
Tabela 12. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Łabiszyn ze wskazaniem stanu wód i informacją czy JCWP jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	51
Tabela 13. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujących swym zasięgiem Gminę Łabiszyn na podstawie badań z wielolecia 2016-2021	54
Tabela 14. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujących swym zasięgiem Gminę Łabiszyn na podstawie wyników za lata 2022-2024.....	55
Tabela 15. Stan chemiczny i ilościowy Jednolitej Części Wód Podziemnych JCWPd o numerze 43 obejmującej Gminę Łabiszyn	59
Tabela 16. Analiza SWOT – gospodarowanie wodami	66
Tabela 17. Statystyka zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków ujawnionych w prowadzonej ewidencji Gminy Łabiszyn.....	70
Tabela 18. Informacja o udzielonych dotacjach do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków z budżetu Gminy Łabiszyn.....	71
Tabela 19. Analiza SWOT – gospodarka wodno-ściekowa	72
Tabela 20. Wykaz kopalín w latach 2023-2024 na terenie Gminy Łabiszyn.....	75
Tabela 21. Analiza SWOT – zasoby geologiczne.....	79
Tabela 22. Wyniki badań gleb z terenu Gminy Łabiszyn za lata 2021-2024	83
Tabela 23. Zestawienie szkoleń realizowanych przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego na terenie Gminy Łabiszyn w latach 2021-2024	86
Tabela 24. Analiza SWOT – gleby	88
Tabela 25. Masa odpadów odebranych i zebranych z terenu Gminy Łabiszyn w latach 2021-2024	92
Tabela 26. Udział odpadów odebranych i zebranych w sposób selektywny z terenu Gminy Łabiszyn w latach 2021-2024.....	93
Tabela 27. Informacja o masie (kg) wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Łabiszyn wg form własności.....	99
Tabela 28. Analiza SWOT – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	102
Tabela 29. Użytki ekologiczne na terenie Gminy Łabiszyn	115
Tabela 30. Pomniki przyrody na terenie Gminy Łabiszyn.....	116
Tabela 31. Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze.....	124
Tabela 32. Analiza SWOT – zagrożenia poważnymi awariami	128
Tabela 33. Najważniejsze problemy Gminy Łabiszyn z perspektywy zapisów niniejszego dokumentu	136

Tabela 34. Najważniejsze sukcesy Gminy Łabiszyn z perspektywy zapisów niniejszego dokumentu	137
Tabela 35. Cele, kierunki interwencji i zadania przewidziane do realizacji w poszczególnych obszarach interwencji.....	146
Tabela 36. Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Łabiszyn przewidzianych do realizacji wraz ze wskazaniem źródła finansowania	149

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Plan Gminy Łabiszyn i jej najbliższego sąsiedztwa	8
Ryc. 2. Liczba ludności Gminy Łabiszyn w 2024 r. wg płci i wieku.....	11
Ryc. 3. Strona internetowa oraz aplikacja Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska - źródła informacji o jakości powietrza.....	21
Ryc. 4. Fragment strony internetowej informującej o aktualnej jakości powietrza na terenie Gminy Łabiszyn	22
Ryc. 5. Zasięg Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na tle granic Gminy Łabiszyn.....	57
Ryc. 6. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią na tle granic Gminy Łabiszyn.....	60
Ryc. 7. Obszar narażone na podtopienia na tle granic Gminy Łabiszyn	61
Ryc. 8. Zagrożenie suszą atmosferyczną (lewa rycina) i rolniczą (prawa rycina) na tle granic Gminy Łabiszyn.....	64
Ryc. 9. Zagrożenie suszą hydrologiczną (lewa rycina) i hydrogeologiczną (prawa rycina) na tle granic Gminy Łabiszyn	64
Ryc. 10. Łączne zagrożenie suszą na tle granic Gminy Łabiszyn	65
Ryc. 11. Zasięg mezoregionów fizycznogeograficznych na tle położenia Gminy Łabiszyn	75
Ryc. 12. Zasobność w makroelementy gleb położonych na terenie Gminy Łabiszyn na podstawie próbek przekazanych do badania w latach 2021-2024	85
Ryc. 13. Odczyn gleb położonych na terenie Gminy Łabiszyn na podstawie próbek przekazanych do badania w latach 2021-2024	86
Ryc. 14. Przebieg korytarza ekologicznego według danych Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska prezentowanych w portalu Geoserwis	108
Ryc. 15. Przebieg korytarza ekologicznego według Instytutu Biologii Ssaków	109
Ryc. 16. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków	109
Ryc. 17. Zasięg Specjalnego Obszaru Ochrony Natura 2000 (tzw. dyrektywa siedliskowa) na tle granic Gminy Łabiszyn.....	113
Ryc. 18. Zasięg rezerwatu przyrody na tle granic Gminy Łabiszyn	114